Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

CHARLES KJERULF

GRØN UNGDOM

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG · KJØBENHAVN
OG KRISTIANIA · MDCCCCXV

CHARLES KJERULF

GRØN UNGDOM

ERINDRINGER FRA TREDSERNE
OG HALVFJERDSERNE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXV

COPYRIGHT 1915 BY CHARLES KJERULF

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

TIL

SUNNA

De svajed og svinged,
de grønne Ranker,
som en attenaarigs
forviltrede Tanker.

HOLGER DRACHMANN
(*„En Overkomplet“, 1876.*)

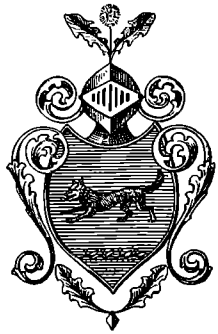

BARNDOMSHJEMMET.

I.

DE KJÆR-ULVE FRA VENDSYSSEL.

Slægten er jysk, rav-jysk.

Gennem hundreder af Aar — helt fra Kristoffer af Bayerns Tid — var Kjærulferne nærmest for Smaakonger af Vendsyssel at regne. Stamfaderen hed Ulv og var fra „Kæret", det vil sige Kjær-Herred, nord for Limfjorden, Egnen omkring den store Vildmose. Derfor hed Efterkommerne Kjær-Ulvene eller Kjærulf'erne.

Det var store Selvejer-Bønder af den gevaldigste Slags, der satte Næsen meget højt og hverken meldte Pas overfor Adel eller Konge, men paa egen Haand regerede deres eget — og lidt til. En af dem blev gift med en højadelig Gries til Slette og fik sig nok i den Anledning selv et Vaaben. Hans „Ulve" kan i hvert Fald ses den Dag i Dag paa et Par pragtfulde Alter-Stager, han skænkede til Vester-Brønderslev Kirke.

Der spøgede hele min Barndom igennem en Mængde Historier om Slægtens Storhed og Rigdom i henfarne Dage. Dem lyttede Drengen naturligvis begærligt til, men

da jeg kom til Skæls Aar og Alder, holdt jeg dem ærlig talt for Røver-Romaner alle til Hobe. Imidlertid skulde nu det underlige ske, at en udmærket og saare uegennyttig Mand, Hr. Postekspedient C. Klitgaard i Aalborg, tog sig paa for Alvor og uhyre grundigt at efterspore Slægten Kjærulf. Han begyndte nok egenlig med at ville skrive Vendsyssels Historie, men opdagede snart, at det var det samme som at skrive Kjærulf'ernes Historie. Før han ret vidste af det, var han ligefrem besat af „at samle paa Kjærulf'er."

Netop nu er Hr. Klitgaard begyndt at udgive sine „Kjærulfske Studier". Der er udkommet tre Hæfter med nøje Redegørelse for og Stamtavler for de mangfoldige Linjer. Og nu viser det sig pudsigt nok, at mange af de gamle Ammestue-Historier fra mit Barndomshjem alligevel paa sælsom Maade holder Stik.

Sagnene om, at Kjærulferne i Middelalderen regerede over hele Toppen af Jylland, nord for Limfjorden, og ejede ikke mindre end 37 Kirker, er vel nok overdrevne. Men vist er det, at et overvældende Flertal af alle Herredsfogeder og Præster og Godsejere deroppe i paafaldende Grad var Kjærulfer. Om det saa er „Vaabnet", som Drengen med anspændt Lytten hørte om: en springende hvid Ulv i blaat Felt, og i Stedet for Fjerbusk oppe i Hjælmen den runde Fnugg-Kugle af „Fandens Mælkebøtte", flankeret af to Blade — den skulde altsaa repræsentere „Kjæret" — dette Vaaben, som jeg troede et rent Fantasi-Foster, sad jeg nylig med i min Haand, fint og skarpt graveret ind i et gammelt Dobbelt-Signet af Bronce, som det var. Det stemte nøje med Beskrivelsen — paa

en Prik. Rent tilfældig havde et Dame-Bekendtskab i Norge opsporet det.

Meget andet har ogsaa vist sig at slaa til. Den „grumme Sørøver", der altid spøgede i Familjen, har notorisk været Fribytteren „Skipper Clement", en ægte Kjærulf. Ogsaa Sagnet om de Kjærulfer, der af Kristian den fjerde fik Befaling til at drage til Norge og dér anlægge Kristianssand, har bekræftet sig; i en Aarrække havde Kjærulferne Forret til Byens Borgmester-Embede. Og den Kjærulf, der var Professor ved Københavns Universitet (ca. 1640), og den anden, der var Politidirektør og Chef for det kgl. Teater — altsammen passer det. Ogsaa Historien om hin Claus Mortensen Kjærulf (f. 1636), der tog teologisk Embeds-Eksamen men i Stedet for at gaa ud og forkynde Troen foretrak at gifte sig med en rig Brygger-Enke i København. „Har en Del om hans Ungdomsliv dèr," tilføjer Hr. Klitgaard diskret i mit Eksemplar af Stamtavlen. Det „Liv" har vist ikke været helt kedeligt. Efter Konens Død maatte Bryggeren bide i det sure Æble og tage hjem til Vendsyssel igen, hvor han, trods alt, blev udnævnt til Præst for Flade-Gjærum Menighed. Jeg gad set denne min Tip-Tip-Oldefader Claus paa en Prækestol.

Navnet Kjærulf staves mindst paa en Snes forskellige Maader. Men deraf kan intet udledes om selve Slægtskabet eller Linjerne. Fader og Søn og Brødre har stavet Navnet forskelligt. Jeg selv har været med dertil. Fader og hele min nærmeste Familje stavede og staver Navnet Kiærulff, og jeg selv gjorde det samme til mit to og tyvende Aar. Men da foretrak jeg—af en ganske bestemt Grund — at skrive mig Kjerulf. Dog herom paa sit Sted.

„Kan der tales om et Fællespræg indenfor Kjærulferne", siger vor Historieskriver „maa det nærmest være i Retning af Energi. Den kan vise sig i en vis Paagaaenhed, ja, undertiden i Brutalitet, men ogsaa i en Uddrift, der foraarsagede, at Kjærulferne tidligt spredte sig over de nordiske Lande og senere opslog deres Pauluner saavel i Vesten, som i det fjærne Østen. Vi træffer dem som hollandske Købmænd, som tapre Officerer i Karl den 12's Armé, som islandske Landmænd, som katolske Præster og Munke i Spanien og Portugal. Ja, det vil være vanskeligt at finde et Land, hvor de ikke er; de var jo Jyder og „Jyder og Jøder finder man allevegne!" siger et gammelt Ord. Det gælder i særlig Grad for Kjærulferne. Hertil kommer, at de i Reglen har forstaaet at gøre sig gældende, hvor de kom, saa man hyppigst træffer dem i de øvre Samfundslag. Det Kontingent, de har ydet Embedsstanden, er meget stort."

Endnu et Par Fælles-Træk har Kjærulferne alle Dage haft. Paa ægte Renæssance-Vis spredte de sig altid over flere Felter, nøjedes aldrig med ét Maal, men havde al Tid „mange Jærn i Ilden." Desuden havde de alle som en fra de ældste til de yngste Tider en ualmindelig smuk Haandskrift. De skrev godt: pynteligt og som prændet. Jeg husker, som var det igaar, hvor alvorligt, ja, næsten højtideligt Fader tog paa den Ting. Jeg skrev allerede da, som Dreng, meget pænt, men havde en slem Tilbøjelighed til at sjuske — det skulde gaa saa hurtigt altsammen. En skønne Dag faldt saadan et Par Blade med jasket Skrift Fader i Hænde. Han blev rasende, helt ude af sig selv. Med lynende Øjne og hede Kinder be-

falede han mig øjeblikkelig at skrive de paagældende Sider om, saa ordenligt, propert og pænt, som han vidste, jeg kunde.

Hans skarpe Ord lyder endnu i mine Øren: „Skammer du dig ikke? — Du ved jo dog godt — det har jeg sagt dig saa tidt — at en smuk Haandskrift er en Æres-Sag i vor Slægt: en Kjærulf *skal* skrive skønt! Det er en Pligt, du har — og jeg vil ikke raade dig til at prøve paa at smøge den af dig!"

Ordene gjorde dybt Indtryk paa mig. Min Haandskrift blev mig noget helligt, som jeg plejede og dyrkede Side om Side med min medfødte, inderlige Kærlighed til selve Sproget og Talen. Uden at være ubeskeden tør jeg sige, at ingen af Delene har været helt forgæves.

Ak ja, de gamle Kjærulfer: de slog en proper Næve og skrev en sirlig Haand — men de fleste af dem levede ogsaa i Sus og Dus, satte uanstændig mange Børn i Verden og efterhaanden alle de gyldne Herligheder over Styr. Saa langt ned i Rækken som min Oldefader paa fædrene Side, Claus Gottlieb Kjærulf, var „Herre til Nørhaa og Faddersbøl i Thy." Men han havde tolv Børn, og det vides ikke, at nogen af dem kom paa den grønne Gren. Den ene af Sønnerne, min Bedstefader, var Peder Bondorph K., født 1780. I god Overensstemmelse med de Kjærulfske Traditioner maa han have spredt sig vidt, for han lever i min Erindring som „juridisk Kandidat med første Karakter — Skrivelærer — og Murer." Han skal nærmest have været en meget tør Rav-Jyde, medens Bedstemoder, der bar det yndige Pigenavn Karen Løv, var fuld af Liv og Lune, smuk, klog og yndefuld, ja,

ganske ualmindelig indtagende. Til alt Held var Fader sin Moder op af Dage.

De fik mindst syv Børn, hvoraf dog et Par døde som ganske smaa. Fader, *Peter Andreas Gottlieb K.*, var den ældste og født i København 1810. Ved min skarpe Hukommelse for alt fra Barndommen er det for nylig lykkedes mig saa at sige at konstatere Faders Identitet. Hr. Klitgaard skrev en Dag til mig: „Deres Bedstefader *Peder* Bondorph K. havde en Broder *Peter* (!), der var født 1783 og døde 1807 som Student og Livjæger. Han var gift med Karen Dorthea Løde (?) og havde en Søn Peter Andreas K. Denne Karen Dorthea Løde er vel ikke identisk med Karen Dorthea Løv, som senere var gift med Peder Bondorph K., thi i saa Fald er Deres Fader vel ikke Søn, men Stedsøn af Peder Bondorph K. I modsat Fald véd jeg ikke, hvad der blev af Livjægerens lille Søn, Peter Andreas."

Da Fader faktisk var født 1810, kunde han umuligt være Søn af Livjægeren, der faldt 1807 i Classens Have. Men det pudsige er, at i samme Øjeblik Hr. Klitgaard trykkede paa denne Knap af min Hukommelse — men heller ikke før — sprang en ganske tydelig, skarpt tegnet Barndoms-Erindring frem i min Hjærne. Jeg ser og hører Fader fortælle mig „at der en Gang havde været en lille Peter før ham! — Hans Moder havde nemlig først været gift med en Broder til hans Fader, der ogsaa hed Peter (og som nok var Jurist), og de fik en Søn, som ogsaa hed Peter. Men saa døde Fader Peter og lille Søn Peter ogsaa. Og saa giftede Bedstemoder sig med sin afdøde Mands Broder, nemlig Bedstefader, der jo ogsaa hed Peter,

og saa fik *de* en Søn, som ogsaa hed Peter — og . . . *det var mig!*" sagde Fader.

Dette staar aldeles tydeligt for mig, skøndt jeg næppe har været mer end en seks-syv Aar den Gang. Fader spøgede nok med det hele . . . holdt alle Peter'ne — „store Peter" og „lille Peter" og „Osse-Peter" — fast med Fingrene, ganske som den gale Mand i „Soldaterløjer". Men Alvor var der i det. Ogsaa det passede og slog til.

Faders Brødre var fire: Mureren Niels, Skomageren Christian, Urmageren Oluf og Garveren Sophus. Derimod havde han kun én Søster, det næstældste af Børnene, min „Tante Marie". Hendes Mand, Hendrik Jacobsen, var ansat i Politiet. Skøndt hun døde forholdsvis ung, mindes jeg hende mærkværdigt tydeligt. Maaske fordi hun holdt ligesaa inderligt af mig, som jeg af hende. Hun slægtede ogsaa sin Moder paa, hvisaarsag hun og Fader lignede hinanden som to Draaber Vand. Et ypperligt Maleri af hende som en yndig ung Pige har i mange Aar smilet ned til mig fra min Væg. Hendes Død var den første alvorlige Skygge, der faldt over Barnesindet.

II.

GRØNNEGADE OG GAMMELMØNT.

Er Slægten altsaa saa jysk som nogen, er jeg selv saa københavnsk, som vel muligt. Saa ægte Københavner med K, som kun den kan være det, der er født i Grønnegade og har tilbragt hele sin Barndom i denne Gades Nr. 1, paa Hjørnet af Gammelmønt.

Ogsaa Fader hørte Grønnegade til gennem næsten hele sit Liv. Først i det lille Hus Nr. 35, skraas for Ny Adelgade, som hans yngre Broder Urmageren senere blev Ejer af. Saa i Nr. 14, midtvejs i Gaden paa den anden Side, hvor jeg blev født. Endelig i Nr. 1, paa det skarpe Hjørne med Udsigt gennem Kristen-Bernikow-Stræde helt ned til den mondæne Østergade.

Man taler undertiden om „Grønnegade-Dansk“ i nedsættende Betydning. Nationalbankdirektør Rubin, der ogsaa er et Grønnegade-Barn (født i Nr. 1) har i sine „Erindringer“ paaberaabt sig, at da selve „den danske Skueplads“ var født dér i Gaden, var denne derved hævet til en Højde i Sprog-Rang, som ikke kunde overgaas af nogen anden. Dette faar nu staa hen.

Hvad mig angaar nærer jeg en stille, men fanatisk Kærlighed til denne simple, krogede Gyde, der er mig som Kærnen i, ja selve Hjærtet af det gamle København. Jeg synes, der er som et hemmeligt Frimureri mellem alle os fra denne Kant og disse Stræder, fra det gamle Grønnegade-Kvarter. Der klinger en saa besynderlig usminket Glæde, en hjærtelig Forsorenhed, men ogsaa en let rørt, vaskeægte Følsomhed i denne Dialekt i anden Potens, denne Afart af københavnsk, man kunde kalde Grønnegadesk. Selvfølgelig vil jeg ikke have den sat i Tronsædet som Høj-Dansk, men denne Jargon har i sin Timbre et højstemt Humør, en *gamin*'agtig Slagfærdighed, som ingen anden.

Den klinger i mit Øre som en munter lille Bjælde. Trillende og drillende rækker dens glade Lyd respektløs Tunge ad de store og trøster nænsom de smaa med salten Taare paa Kind. Denne Bjælde sad ikke blot paa min Barndoms Rangle og min Tømme, naar jeg legede Hest, men dens klingre Ringen er som Ekkoet af de iltre Butiksklokker i Grønnegades Kælderhalse. Den klang hele Livet igennnm for mit indre Øre, naar jeg var gladest og bedst. Skulde jeg sætte Tekst til dens lille Melodi, blev det vel de jævne H. C. Andersenske Linjer af Casino-

Stykket *Mer end Perler og Guld:* „Min Rigdom er Humøret, det er min Kapital!"

Og hør — nu ringer Bjælden paany! Den er selve Regissør-Klokken, der giver Signal til Tæppets Opgang for min Barndoms Erindringer.

Dekorationen: „*store* Grønnegade", der med sine graa og smaa, gamle Gavlhuse som en Aal bugter sig fra Gammelmønt til Borgergade. Der er rivende Travlhed og et højrøstet, rødmusset Humør over hele Sceneriet. Noget Holbergsk festligt og agerende er som blevet hængende i Luften fra det første danske Teaters Tid. Teatret faar denne Gades Børn aldrig rystet af sig. Her har Danmarks Napolitanere deres pjaltet-brogede nordiske *Santa Lucia*, eller er det mon snarere Bellmans udødelige Skikkelser, der her gaar igen i livagtigt kopierede Optrin. I hvert Fald har to af mine kæreste Arbejder deres Rødder dybt i denne Muld: Musiken til Edvard Søderbergs „Gadens Digte" og Oversættelsen af „Fredmans Epistler og Sange."

For at de nødvendige Kontraster ikke skal mangle, kaster Nøden og Lasten sine dybe Slagskygger over den glade Scene. „Peder Madsens" Gang og „Didrik Badskærs" Gang kryber sammen hver til sin Side af Gaden. Som sorte Brønde, aabne Nedgange til uhumske Kloaker. Den første munder frækt ud gennem Svane-Apotekets Port paa selve Østergade, den anden gemmer sig bort mod det gamle „norske Selskabs" Hus i store Regnegade, Peder Madsens skumle Rønner og Rædsler faldt først for Øksen, som de værste, kun efterladende det lille Pistolstræde som en overflødig Stump Blindtarm. „Didrik Badskærs" Minde blev der derimod fredet om i

mange Aar. Oprigtig talt: paa Gadens Ungdom virkede dens mørke Mysterier aldrig tillokkende, kun afskrækkende. Ikke en Gang Nysgerrigheden blev pirret. Beboerne derinde var som „Skyggerne" i Hades, der færdedes langt borte, i Taage, helt ovre paa en anden Bred.

Mens i Antonistræde Børstenbinderne havde erobret hele Gaden med deres røde Koste, var det i Grønnegade „Hosekræmmerne", Jens Kjeldsens Forfædre, der spillede første Violin i Gadens Orkester. De færdigsyede Herreklæder hang i lange Rækker og flere Lag udenpaa selve Huset under store Markiser, medens Svendene hele Dagen patruljerede paa Fortovs-Fliserne, prajede Kunder, prangede med dem og hurtigt fik dem lokket ind i Butiken. Navnlig paa de store Skiftedage fik hele Trafiken et ikke ganske heldigt Skær af Bondefangeri.

De mest musikalske Beboere var dog de ambulante „Sælgekoner", der med deres smaa Trækkevogne med Fisk og Frugt slog sig ned paa et Hjørne eller gik paa Tourné gennem Gaden, skraalende af fuld Hals: „*Rø*—spætt*ær! Rø*—spætt*ær! Rø*—spætter*ø!*" eller „Raj*ær* er godt! Store, levendes Roskilde-Raj*ær* er godt! *En* Mark en Pot!" Som man ser: der var baade Poesi, Rhytme og Rim i Raabene. Vi kendte de fleste optrædende. Mange var rene „Originaler", andre havde virkelig gode Sangstemmer, som en kæmpemæssig Mand, der med en drønende Bas raabte: „Ol! Ol! O . . . l!" for at henlede Opmærksomheden paa sine Aal. Om Foraaret og Sommeren gik det løs med: „Grønne Kranse! — Grønne Kranse! Tre for én Skilling!" eller „Kæmpor! Kæmpor! Kæmpor til Kanarrie-Fugler!" — Men hæse og sprukne Stemmer,

ja, selv unaturligt Foredrag blev ubarmhjærtigt udlet og haanet af Gadens meget kritiske Befolkning.

Hertil kom Lirekasserne, der i min tidligste Barndom endnu havde Lov at spille paa aaben Gade. Der var Invaliderne med deres gule Fløjte-Orgler, der var Italienere med et helt Selskab af bevægelige Dukker i Kassen, blandt andet én, der tog imod Skillingen paa en lille Bliktallerken og afleverede den videre. Men de mest interessante var dog de smaa, sygeligt udseende Savoyard-Drenge med Stenkuls-Øjnene og en ganske lille Abe, der med sit endnu mere melankolske Oldinge-Ansigt slog tungsindige Kolbøtter paa Lirens græsgrønne Klæde.

Selv ved Aften og Nat var der aldrig rigtig stille. Saa lød der Kvinde-Hvin, Skældsord og Slagsmaal, saa blev fulde Folk larmende slæbt paa „Kamret", medens Pavserne udfyldtes af mer eller mindre poetisk Vægtersang, der vækkede Beboerne hver Time for at forkynde dem, hvad Klokken var slagen. Nu har vi Maskine til det, „Raadhus-Klokkespillet". Jeg husker baade Vægterne med Morgenstjærne og Kabuds og de grønne Betjente med Kasket og Spanskrørs-Stok, men navnlig Crones nye Politi med Filt-Hjælmene og Stavene. Min Onkel Hendriks nye Uniform blev set nøje efter i Sømmene. Navnlig var jeg imponeret af den mystiske Symbolik i Knapperne: Haanden med Øjet.

Der var i Grønnegade saa at sige gratis Folkekoncert hele Døgnet rundt. Vi havde ikke andre.

Selve „Livet" i Gaden — maaske snarere: paa Gaden — var af en hel anden Art, langt intimere, end nu. Der var et uafbrudt Samkvem mellem Beboerne. Mellem de

handlende indbyrdes, der stod i deres Butiksdøre og slog en højrøstet Passiar af, hvis de da ikke foretrak at aflægge hinanden Besøg. Mellem Kunderne og Kræmmerne — ja, selv de forbipasserende. Selve Gaden var næsten som den fælles store Dagligstue for alle. Dèr handledes og sladredes, dèr sloges og skændtes og flanedes, ikke mindst med Tjenestepigerne. Der duftede af Sild og Klipfisk udfor Hørkræmmeren, af raat Kød udfor Slagteren. En branket Em af Kaffe og Sukker steg op fra Urtekræmmerens Kælder, ja, om det saa var Hosekræmmerens mange Bukser, saa osede de af Kamfer.

Midtvejs — i den store Port til Nr. 15 — dasede gærne en Flok sejge Bagersvende, der med korslagte Arme luftede sig i deres hvide Negligé, altid med Pibe i Munden. Hele Gaden duftede af Brød. Der var nylig bagt, og Kunderne stimede ind i Porten, op ad den slidte Trappe til den mægtige Butik i den høje Stue, hvor Bager Oldenstedt selv tronede bag Disken og inkasserede Strømme af Kobbermønt, der alle forsvandt i en uhyre Skuffe.

Jeg forstaar saa udmærket, at min nogle Aar ældre Søster Hanne, der for egen Regning tidt købte Kommens- og Sukkerkringler hos Oldenstedt, som Regel altid prøvede at gaa med Brødet uden at betale. Naar saa Mester Oldenstedt formanede hende til at rykke ud med Toskillingerne, svarede hun nok saa rapt: „Det kunde da aldrig falde mig ind. Hvad skal De med flere Skillinger? *De* har saamæn Penge nok: hele den store Skuffe fuld. Det har jeg jo selv set med mine egne Øjne!“

Samme Hanne var nu i det hele taget ikke saa lidt snedig. Hun kom en Morgen straks igen tilbage fra Sko-

len for ... Skolen var brændt! Eller bedre endnu: hun kunde ikke lide Rugbrød, hvorfor hun en skønne Dag skulde hilse saa flittig fra Skolefrøknen og sige, at hun fik bulne Fingre af at spise Rugbrød, og saa kunde hun ikke sy. Hvisaarsag Skolen udbad sig, at Hanne fremtidig kun fik Hvedebrød med.

Oldenstedt var Kvarterets „grove Bager", men helt henne i Antonistræde, paa Hjørnet af Pilestræde, boede „den fine Bager", eller — som han officielt kaldtes — Franskbager Nielsen. Hans lækkre Brød kom hurtig paa Moden, og der var mægtigt Rykind i Butiken. Men allermest Sensation vakte dog hans Kone, kaldet „Bolle-Stine". Hun nedstammede aabenbart direkte fra Xantippe. I hvert Fald „vaflede" hun sine Tjenestepiger saa eftertrykkeligt, at alle Kvarterets andre Piger, med samt deres mandlige Venner, svoer hende Hævn. Den Gang havde man ingen „Social-Demokrat" at skrive i eller „Fag-Forening" at klage til. Man tog sig selv til Rette.

De forenede Kongeriger Grønnegade og Pilestræde med omliggende erklærede „Bolle-Stine" Krig, lavede Optøjer, ja, ligefrem Oprør og bombarderede de store Spejlglas-Ruder med alt muligt Kasteskyts, saa Franskbageren maatte lukke Butiken og sætte Skodder for. Samtidig afsang man en Revolutions-Hymne om „Bolle-Stine" — en trykt Smædevise, der kunde købes paa Gaden for to Skilling. Den Slags „Viser" var meget almindelige. De vrimlede frem ved alle store og smaa Begivenheder i Byen. Det var saadan noget som „Revyerne" i deres spæde, allerførste Begyndelse.

— I Grønnegade er jeg altsaa født og baaren. Mange

andre Bærere af smaa og store Navne iligemaade. Det største er naturligvis Berthel Thorvaldsen. En Mindetavle paa Nr. 13 fortæller, at her saa han Lyset. Holbergs Navn knyttet til Gadens ene Ende, Thorvaldsens til den anden — det er i alt Fald et Par Husguder, som Grønnegade kan være bekendt. Marcus Rubin er allerede nævnt. Ogsaa den senere saa bekendte, talentfulde Skuespillerinde, Thora Schwartz, var født i Grønnegade. Hun var Datter af en skikkelig Bogbinder, men i sin løsslupne Kaadhed, ja, Vildskab, parret med et uforligneligt Humør, straalende Talent og det bedste Hjærte, maaske den mest fuldendte Grønnegade-Type i Rendyrkning, som tænkes kan. Saavel over hendes Privatliv, som naar hun stod paa Scenen, var der et Fandenivoldsk, fejende, uimodstaaeligt „Blæse være med det hele!", som næsten hævede denne lille, københavnske „Pokkers Tøs" op i en *grande gamines* Sfære. Skæbnen vilde, at hun blev gift med en Søn af nysnævnte Franskbager Nielsen, Direktør Carl Nielsen, der senere nogle Sæsoner ledede Casino.

Men Synd var det, at Thora Schwartz aldrig kom til at spille Pernille. For baade hun og Henrik er utvivlsomt „fra Grønnegade af".

Ogsaa Operasangerinde, Fru Hedvig Quiding, hørte Gaden til. Hendes Fader var den kendte Urmager Springborg i Nr. 11. Heller ikke hun fornægter sit Ophav: drøj og djærv, men duelig og dygtig,

Og henne paa Hjørnet ved Nr. 1, ligeoverfor paa Gammelmønt, boede i Stuen Nr. 7 en Modehandlerinde Fru Hansen, tidlig Enke efter en Regimentsmusiker. Der var en hel Flok Drenge og to Smaapiger, som Enken alene

maatte opdrage og opdrog fortrinligt. Jeg ser endnu saa tydeligt for mig de to Smaapiger, i deres fine Søndags-Puds, voksende sig større og kønnere og fiksere Aar for Aar. Den ældste af Døtrene, Katinka, er den nuværende Enke efter Taksamotor-Direktør Jespersen (tidligere Fru Borrebye), den yngste Fru Charlotte Berény (tidligere Fru Wiehe). Med de fleste af de nævnte Smaapiger fra Grønnegade skulde jeg senere krydse Vej i Livet, ja, faa Arbejde og Interesse fælles.

Nr. 14 var da som nu, et lille uanseligt 3-Fags Gavlhus paa kun Stue, første og anden Sal. I Stuen boede Fader, kgl. autoriseret Klasselotteri-Kollektør P. Kiærulff, paa første Sal Ejeren, Boghandler Møller. Kom man op ad den høje Stentrappe fra Gaden, maatte man passere en lille, firkantet Gang eller Forstue før man naaede til Trappen op i Huset. Men til venstre, direkte fra Gangen førte Døren ind til vor Lejlighed og første Stue, Kontoret, hvor Fader residerede. Hvor nøjsomt og ugenert indrettede man sig dog ikke den Gang. Var der L'hombre-Aften hjemme, og det blev for varmt og tilrøget i Kontoret, flyttede man ugenert Spillebordet ud i „Gangen", naar Gadedøren var lukket. Der kunde man lige akkurat sidde fire med Kort og Piber og den obligate Rom-Punch, der duftede saa sødt og berusende. Og det generede ikke det mindste, naar der pludselig blev sat en Nøgle i Gadedøren udefra, og en af Husbeboerne med èt stod dèr — blændet og forvirret over den uventede Afspærring, der mødte ham, og som han maatte passere for at komme op og hjem i sin lovlige Seng. Under Latter og alskens Vittigheder fik han først et Glas Punch og

en Cigar og maaske en Historie med i Købet. Saa slog man Spillebordet sammen eller han balancerede over det under Hvin og Hurraraab og evindelig Sigen Godnat. Saa var den Vanskelighed klaret, og man tog fat paa Spillet og Tobakken igen.

Lejligheden var ussel. Det eneste nogenlunde rummelige og lyse Værelse var „Kontoret" med de to Fag til Gaden. Fra det om Middagen Kl. 3 blev „lukket", var det ogsaa Familjens egentlige Opholdssted. Ellers kun et helt mørkt Rum uden Vinduer, en halvmørk Spisestue med et Fag til Gaarden samt et underlig lavloftet Mezzanin-Værelse med Trappe op til, hvor jeg og Fader og Moder sov. I disse Rum ialt 8 Personer, Forældre, fem Børn og Pige.

Paa første Sal boede altsaa Værten, Boghandler Møller. Som et sælsomt Æventyr-Rige var det oppe hos den gamle Antikvar. Blot at tænke tilbage derpaa er som et Kapitel hos Dickens.

Næppe kunde jeg kravle, før jeg fandt Vej derop ad Hønsestigens smalle, slidte Trin. Allerede ude paa Trappen slog den underligste, indelukkede Visdoms-Lugt mig i Møde. Af Støv og Papir, Mug og Tryksværte. Døren ligefor gik op. En uendelig spag og sagtmodig Fjeder-Klokke ringede, ligesom angst for at vække de Millioner af Bogstaver, der slumrede herinde paa denne Bog-Kirkegaard, eller snarere i dette Columbarium af Bøger i Aske. Et Tempel, opbygget af hensmuldrede, døde Bøger, der dog alle endnu saa' ud, som om de levede. Og som ogsaa *kunde* leve op paany, naar blot de berørtes af varme Menneskehænder. Som Snehvide i Kisten hos de syv smaa Dværge over alle Bjærge.

Ogsaa dette var et Æventyr. Søjler af Bøger bar Lofter og Hvælvinger og Vægge og Mure af Bøger. Der var Gange af Bøger og Huler af Bøger, Krypter af Bøger og Bjærge af Bøger. Og i Stuen ved Siden af var Bøger, en Stige førte op til et Loft med Bøger, overalt var Bøger ... mest graa og gamle og smudsige Bøger, uanselige Bøger og ærværdige Bøger, men ogsaa fine, dejlige og skønne Bøger, der tog sig dobbelt fornemme ud mellem alt det andet Plebs.

Et enkelt Sted naaede Bøgerne tilfældigvis ikke at dække en Kvadrat-Tomme Vinduesrude til Gaden. Derigennem trængte Solen pludselig som et draget, straalende Sværd, langt ind i Bog-Templets Dunkelhed, hvor Støvet hvirvlede vildt i Elverdans omkring det blændende Lys.

Der kom selve Tempelherren, „gamle" Boghandler Møller os i Møde som en yderst mild og venlig Troldmand. Han var vist egentlig slet ikke saa gammel. Men hans lange, tynde, hørtjavsede Haar, hans hvide Halsklud og hele theologiske Tilsyneladelse havde i Tidens Løb altsammen antaget samme neutrale graa Støv-Farve, som Bøgerne. Han var næsten ikke til at skælne ud fra dem. Ganske som Biller og Insekter i Naturen faar Farve og Form af det Milieu, de færdes i: Blade og Grene, Jord og Sten. Møller var forlængst blevet en Bogorm.

Jeg blev hans Yndling og tilbragte mange Timer blandt Bogskattene deroppe. Jeg begyndte med at se Billeder og endte med at læse Alverden. Jeg købte Bøger og fik Bøger forærende. Ofte trak jeg pludselig i Iver en Bog frem forneden i en Stabel, og Resten plus en halv Væg ramlede ned, mens der stod Skyer af Støv som af en Eks-

plosion. „Det gør ingen Ting, min Dreng!“ sagde Møller spagfærdigt, og saa samlede vi op paany og stablede op igen.

Han havde en Søn, omtrent lige gammel med mig, som jeg ofte legede med deroppe. Han blev ogsaa Musiker og Komponist: nuværende Sanglærer Jens Federhof-Møller, der i mange Aar har været bosiddende i Berlin. Sammen med en yngre Søster, Betty Federhof, der ogsaa komponerer, ejer han endnu Huset Nr. 14. For Aar tilbage var han saa venlig at lade det fotografere til mig. Nu finder det her sin rette Plads.

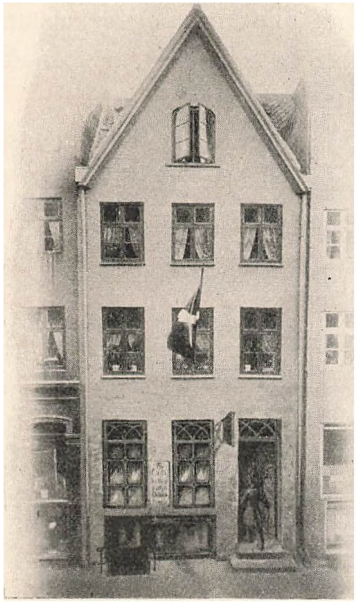

Nr. 14.

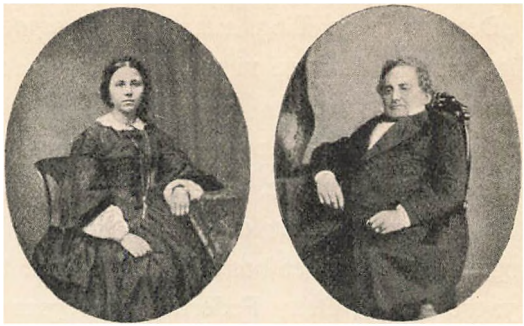

III

MINE FORÆLDRE.

Et Billede lykkes gærne Malere tidligt, ja, bliver næsten altid ypperligt: deres Forældre eller en af dem.

Inderligt vilde jeg ønske, om ogsaa jeg her kunde give et sandt og rigtigt Billede af de to elskeligste Mennesker, jeg har kendt: Fader og Moder.

Fader var ikke mindre end 48 Aar, da jeg blev født som den ældste i andet Ægteskab. Jeg kan i Virkeligheden kun huske ham som graahaaret, mest som hvid, men til Gengæld staar han for mig som Indbegrebet af alt, hvad der er ungt — i hvidt.

Det mest paafaldende ved ham var unægtelig hans Størrelse, eller rettere: hans Mangel paa Størrelse. Han var en ganske lille Mand, men ikke Spor af Krøbling, tværtimod: ganske normalt bygget. De korte Ben, der synes at høre til Slægten, var blot hos ham blevet ualmindelig korte. Alle andre Dimensioner: Hoved, Hænder, Fødder var ganske som hos en fuldvoksen Mand. Tilmed var han kraftigt bygget, ja, bredskuldret, snarest korpulent. Han var kun en ualmindelig lille Mand.

Sad han oppe paa den høje Skruestol i Kontoret, dækket af Skranken, vilde alle, der ikke kendte ham, absolut antage ham for en svær Mand paa langt over Middelhøjde. Det gjorde derfor den pudsigste Virkning, naar han — meget hurtig, som han var — med *ét* Sæt sprang fra Stolen ned paa Gulvet ... og blev lille.

Jeg kender intet dejligere og finere Hoved end det, der sad paa denne lille Krop, som Gigten desværre de senere Aar pinte og plagede. Faders Ansigt formelig „lyste over En", saa uendelig noble, milde og gode var dets Træk. Det sirligt skilte, krøllede, hvide Haar faldt blødt til Siden, men tætnede sig uldtykt i Nakken, hvor det var ganske sort under det yderste hvide. Jeg elskede kælende at klø og purre Fader i denne Pels af Nakkehaar, mens jeg lagde mit Hoved tæt til hans uendelig bløde, glatbarberede Kind. Helst, naar jeg skulde bede ham om noget — eller blot bede om Forladelse for noget. — Ak! Mine egne Børn og Børnebørn har nu ganske det samme Tag i min Nakke og mit Haar, i de selvsamme Situationer.

Men allerherligst var dog Faders Mund. Jeg læste en Gang hos Chr. Winther eller Aarestrup om en Mund, der lignede en „Amorsbue", og forstod det ikke straks. Men da jeg en Dag saa' rigtig paa den fine, sarkastisk krusede Bølgelinje af Faders smalle Læber, — da gik det op for mig: „men dèr er jo Amorsbuen!" — Den og de ligesom vemodigt leende Øjne gav hele Udtrykket dets vennesæle Præg.

For Resten var Faders Hovede kendeligt nok af den dagældende, national-liberale Tip-Top-Type: Klein — Bille — med ganske smaa Favorit-Barter og diskrete „Fader-

mordere" over det hvide Halsbind eller Diamantnaalen i den sorte Silkeklud. Fader var altid uhyre sirligt og pynteligt klædt: Silkevest og Guldbriller, høj, graa Hat og Handsker. Han gik jo ikke overdrevent meget ud, navnlig da Gigten med Aarene meldte sig. Men fuldendt Kavaller og en ypperlig Selskabsbroder havde han altid været — i det indre som det ydre. Og ingen skal tro om ham, at han havde holdt sig hjemme eller blot tilbage som ung og yngre. Snarere har han været et „Livstykke". Han fortalte selv, at han aldrig som ung kunde komme indenfor Døren til en Sangerinde-Pavillon, før en af Damerne øjeblikkelig istemte Erik Bøghs:

En ganske lille Mand,
en lillebitte Mand,
en ganske lillebitte, bitte, bitte, bitte Mand!

Saa lo han saa hjærteligt, at han fik Taarer i Øjnene. Overhovedet: naar noget rørte ham, hvad enten det nu glædede eller bedrøvede ham, blev hans Blik fugtigt i samme nu. Og dog var han et Mandfolk helt igennem, om nogen var det. Han var uhyre hidsig, kunde — som en ægte Kjærulf — fare voldsomt op, som en rasende kyle store, tunge Protokoller efter os Børn uden at tænke paa, hvor de kunde have ramt — men ligesaa hurtig blev han god igen, naar Stormen stilnede af, og Bølgerne lagde sig.

Myreflittig var han, gennemsyret af en Arbejdets Lyst og Iver, der kunde stige til Feber. I saadanne Perioder løb han altid om med Pennen bag Øret — undertiden for at lede om den — eller han tørte den i Skyndingen af i

sit skønne, hvide Haar, der bar tydelige Mærker. Energisk til det yderste, som han var, hadede han Smøleri — var selv ligesaa hurtig til at tage en rask Beslutning, som væver til at komme ned fra Kontorstolens høje Stade.

Hans Skolegang har næppe været første Klasses — Fædrehjemmet var snarere fattigt end velstaaende. Den skønneste Skrift lærte han tidligt (sagtens af Faderen), men lige fra Konfirmationen maatte han ud og tjene Brødet, ikke blot til sig selv, men ogsaa til Forældre og Søskende. Og dog var han fuldt paa Højde med sin Tids Dannelse. Mer end det: han var af det mest ægte, medfødte Frisind med den videste Horisont og Almen-Forstaaelse: intet menneskeligt var ham fremmed! Ja, han var saa elskelig og nobel en Karakter, at jeg aldrig har hørt ham sige et eneste ondt Ord om Næsten. Altid undskyldte han, altid forsvarede han, altid fik han den bedst mulige Side vendt frem og ud — naar det gjaldt andre.

Herlig usnobbet var han: altid éns overfor høj og lav. Men hans kloge Lune og rammende Skæmt var altid paa Post mod Hykleri og Forlorenhed. Derimod nærede han den fuldbaarne Skønaands dybe Respekt for alle Livets høje Magter, var en svoren Elsker af Kvinder og Kunst, Poesi og Musik.

Fra sin tidligste Tid, i begge sine Ægteskaber, blev Fader gennem sine nærmeste og kæreste paa det tungeste hjemsøgt af Sygdom og Tilskikkelser af en Vægt og et Omfang, der vilde have knuget en Kæmpe i Støvet. Det svimler for mig, naar jeg tænker paa, hvad der i Aarenes Løb blev læsset paa hans stakkels, skrøbelige Krop.

Han bar det som en Helt, ikke blot uden at klage, uden

et Kny, men med et mildt og frejdigt Sind, ja — trods alt — med det lyseste og ædleste Syn paa Liv og Mennesker. Først da Slagene — han var da fyldt halvfjerds — blev særlig voldsomme, haarde og hyppige, da ligesom sank hans Hoved mod Brystet, og han blev faamælt og stille. Et Par Aar efter gik han ligesaa blid og mild i Døden.

— — — Fader var altsaa „Klasselotteri-Kollektør". Men dette var da et helt andet Begreb, end nu, hvor Stillingen nærmest maa betragtes som en Nødhjælp, en Slags Form for Pension til ældre Herrer og Damer, der af en eller anden Grund har gjort sig fortjent til et lille, beskedent „Ben". Ikke saaledes den Gang.

Fader fik meget tidligt Ansættelse i „Tallotteriet", der var en Stats-Institution, avancerede til Fuldmægtig og blev en meget betroet Mand indenfor Administrationen. Jeg hørte ham ofte senere berømme af Mænd fra den Tid og denne Sfære, som han vedligeholdt Forbindelsen med. Fra dem alle lød Dommen over ham énstemmig: et Mønster paa en Embedsmand! Saa blev „Tallotteriet" ophævet og erstattet af „Ambe"-Lotteriet, som det kaldtes, med et „Fortal" og et „Bagtal" (f. Eks. 14-327). Det var sikkert ved den Lejlighed, Fader blev selvstændig Kollektør, og jeg skulde tage meget Fejl, om det ikke var en meget vægtig Anerkendelse for lang og tro Tjeneste, han derved fik.

Det var ikke, som nu, nogen Sulteløn — tvært imod. Der var kun ganske faa autoriserede Lotteri-Kollektører, ja, naar det kom til Stykket, var langt det overvejende Antal af samtlige Lodsedler paa to Mænds Hænder: hos

Eichel paa Købmagergade og hos Fader i Grønnegade. De to var Matadorerne, og af dem igen Fader sikkert Nr. 1. Som hele Sevilla kendte Don Bartholo, kendte hele København — lad os tage Skaane med — den lille Kollektør Kiærulff. Regerede han end ikke som Slægtens

Udenfor Nr. 14 en Trækningsdag.

ældste over hele Vendsyssel, havde han dog opnaaet at blive en Slags Lotteri-Konge og Regent i store Grønnegade.

Det var næppe Smaating, en saadan Lotteri-Kollektør tjente i de Dage. Alene Loddernes uhyre Antal gjorde jo sit, men dertil kom den Omstændighed, at Lotteriet selv kun udstedte „hele" Lodder. Det blev Kollektørens Sag igen at dele disse i halve, kvart og ottende Dele og udstede Beviser herfor. Men derved løb noget paa, der kaldtes „Skriver-Penge", og de gik i Kollektørens Lomme. Det var jo den Gang Sportlernes gyldne Tid. Ogsaa Spillerne selv bidrog deres Skærv. Naar de vandt, navnlig noget klækkeligt, faldt der saa godt som altid en „Dusør"

af til Kollektøren. Hele Forholdet var da ganske anderledes patriarkalsk end nu, hvor det *kun* er Kontor og Forretning. De fleste af Spillerne — ikke mindst de jævne — følte dyb Taknemmelighed overfor Kollektøren, naar han „lod dem vinde". Nu er det vel nok utænkeligt, at man kan spille i Lotteriet — paa Kredit, medens Fader den Gang gladelig „lagde ud" og „skrev op" for alskens Smaafolk, naar det kneb. Intet Under, de holdt af ham, ja, forgudede ham. Hvor ofte hørte jeg ikke de Ord fra dem: „Ja, din Fader! *det* er en herlig Mand!"

Begge Faders Forældre var døde allerede ovre i Nr. 35, i Kolera-Aaret, 53—54. Samme Aar mistede han sin første Kone. Hun var seks Aar yngre end ham, og de havde været gift i nitten, alt andet end lykkelige Aar. Hun bar Spiren til Sindssyge i sig, og denne udviklede sig sikkert om end langsomt. Da hun døde i Barselseng med den lille Johanne var hun ganske fra Vid og Samling.

Det Hjem, som Fader havde haft i disse mange Aar, maa nødvendigvis have været knugende tungt og uhyggeligt. Døden, der brød saa voldsomt ind, maa næsten være kommet som en Befrielse, følt som en Lettelse. Han stod nu ene med tre Børn. Den nyfødte Hanne laa i Vuggen, men den ældste, Sønnen Frederik, var allerede 18 Aar gammel og ansat oppe paa det kgl. Assistenshus, mens en Datter, Claudine, kun var otte Aar.

Da saa' Fader sig om efter en højst nødvendig Husbestyrerinde og antog som saadan den 29-aarige Jomfru *Emma Wilhelmine Grønsund.* Det var en velvoksen, nydelig Pige med glimrende Anbefalinger, ikke mindst fra sit sidste Herskab, Kommandør Albeck i Sø-Etaten. I det

hele var hun nok med mange Baand knyttet til „Holmens faste Stok", ja, havde hele sin Barndom haft Tilhold i Nyboder, hvor Familjerne Grønsund og Fuglsang hørte til Aristokratiet blandt Skibsbyggerne. Jeg selv blev senere „opkaldt" efter en Pleje-Søster til hende, Charlotte Fuglsang, der saaledes har paa sin Samvittighed, jeg kom til at hedde Charles („Et Navn, man enten maa være Digter eller Frisør for at kunne bære med Anstand," skrev afdøde Oskar Madsen nok saa ondskabsfuldt). For Husbestyrerinden, Jomfru Grønsund, blev tre Aar efter gift med sin Husbond, Lotterikollektøren, der imidlertid var flyttet over i Nr. 14. Han blev min Fader, og hun min egen, kære, uforglemmelige Moder.

Det har næppe varet længe, før den lille Kollektør blev forelsket op over begge Øren i sin smukke, statelige Husjomfru. Ellers vilde han ikke have været den store Beundrer af Skønhed, Harmoni og Kvindelighed, han var. Der var tilmed over Jomfru Grønsund noget særligt indtagende, noget vist tilforladeligt „paa Sømands Tro og Love", hun maa have arvet fra Slægten og Nyboder. Noget, der ligefrem friskede op, som en Saltvands-Brise. Hun var som skabt til at lufte ud i et indelukket Hjem, der var svampet af Sot og Syge.

Selv var hun som en muntert klukkende og vuggende Baad med bølgende, vajende Vimpel — ikke mindst, naar hun i Stadsen med et Brus af hvide Strudsfjer paa Italiener-Straahatten, med sort Fløjls-Jaket over Silkekjolen og citrongule Handsker styrede ned ad Gaden, ombølget af den Viol-Duft og „Esprit de Valdemar"-Gejst, vi kendte saa godt fra hendes Skuffer, medens Sælgekonerne og

Madammerne fik travlt med at stikke Hovederne sammen af den grønneste Misundelse.

Saa laa vi alle paa Rad i Vinduerne for at faa det sidste Glimt af Herligheden med. Det var ikke blot Fader, der var forelsket i Moder, — vi var det allesammen. Hvor lo hun dog sødt og naivt, naar vi rent ud sagde det til hende; men for Resten tog hun det nærmest som en Selvfølgelighed og en overmaade naturlig Tribut.

Men tro endelig ikke, at Moder blot var et Parade-Nummer eller endog en Pyntedukke. Tværtimod. Det var jo bare Fader og os Børn, der aldrig kunde faa hende fin nok. Hun var Dygtigheden og Rapheden selv i Stuer og Køkken, og blændende proper. Ret en Kone i sit Hus. Mad lavede hun, saa der gik Ry af det, og selv den mest visnæsede københavnske Tjenestetøs kunde hun stille, men bestemt vise Vintervejen.

Medens Fader altid havde Pennen i Haanden eller Øjnene i noget læseligt, véd jeg aldrig nogensinde af at have set Moder med en Bog eller en Avis, endsige skrivende en Linje. Naa, der blev saamæn ogsaa skrevet og læst nok i *det* Hjem. Hendes Kundskaber var det nok smaat bevendt med, men hun havde en lys Forstand, et sikkert og rigtigt Omdømme, og en medfødt, aldrig svigtende, naturlig Takt.

Ogsaa hun fik lange, tunge Tider at staa igennem, men hendes sollyse Sind og ungdommelige Spændstighed fik hverken Aar eller Sygdom Bugt med. Selve hendes friske Ansigtstræk blev kun ligesom modstræbende og meget sent gamle. Hun blev, ligesom Fader, et Par og halvfjerds, før hun døde, men saa' langt yngre ud.

Og Moder var hun for os, tidlig og silde, øm, taalmodig og opoffrende uden Grænser. Man siger om Edderfuglen, at den plyndrer sit eget Bryst, ja, hugger det til Blods for at skaffe Dun til Ungerne i Reden. Moder havde gjort det samme, om vi havde haft det behov.

Frederik

IV.

FRA NR. 14 TIL NR. 1.

Det fejler ikke, at det var et stort Skridt fremad og opad for Familjen, da vi fra den mørke Stue i Nr. 14 flyttede hen til den lyse Første-Sal i Nr. 1, paa Hjørnet af Gammelmønt. Det maa have været omkring 1862, da jeg var fem Aar gammel.

Ikke at Boligen dèr var elegant, men den var dog betydelig lysere, større, mere komfortabel — vel at mærke: efter Datidens Fordringer. For Gaarden rummede knapt nok to skumle Nødtørftshuse, Hovedtrappen var smal og stejl, og der fandtes kun denne ene. Om Korridor eller Entré var ikke tale, man gik „lige ind" fra Trappen, og Pigerne sov i et usselt Kammer paa Loftet, hvor de daarligt sammenføjede Bræder tillod Indkig udefra.

Selve Lejligheden var ikke overvættes stor, men der var dog to rummelige to-Fags Værelser til Grønnegade — Kontoret og „Salen" — Hjørneværelset med et stort tre-Fags Vindue, endelig to omtrent lige store to-Fags Værelser mod Gammelmønt: det ene Spise- og Dagligstue,

det andet Faders og Moders Soveværelse. Fra Spisestuen gik en Dør ud til et ret mørkt Køkken.

Som i alle andre borgerlige Hjem den Gang blev „Salen", det bedste og fineste Værelse, ikke benyttet til dagligt Brug. Den stod „til Stads" — naar der kom fremmede. Derfor var der hæslige, stribede Sirtses „Betræk" over alle de fine Damaskes-betrukne Mahogni-Møbler. Derfor var Lysekronen viklet ind i blegrødt Flor, og derfor stod Klaveret, aflaaset, derinde. Der var jo alligevel altid saa koldt, at man ikke kunde spille paa det — for der blev aldrig „lagt i".

Var vi alene, havde vi jo bare at holde os borte fra Salen, og kom der fremmede, var det altid saa mange paa én Gang, at man sagtens kunde holde Varme uden at fyre i Kakkelovnen. At benytte denne fine Stue til Hverdagsbrug, som virkeligt Opholdsværelse for Familjen, faldt ingen ind. Hvad skulde man saa gøre, naar der kom et Menneske? Blot at tænke paa, nogen kunde sove der, vilde have været Blasfemi.

Nej, hver Aften, naar man skulde i Seng, var det som om der skulde slaas Lejr. Møbler blev rykket sammen, snedige Sove-Sofaer og om Dagen gemte Jærnsenge sloges op og ned, Sengklæder toges fra de Bjærge, der hver Morgen stabledes op paa Faders og Moders Senge, og saa redtes der til Familjens Medlemmer efter en forud lagt, velberegnet Plan. Som lille laa jeg hos Fader i Sovekamret. Da jeg blev større, flyttede jeg ind i Hjørneværelset, hvor jeg delte Sovesofa med min gamle Broder Frederik. Mine to ældre Søstre blev der redt til i Spisestuen. Men Familien forøgedes jo ret hurtigt yderligere.

En lille Pige, Nathalia, var allerede kommen til inden Flytningen. I Nr. 1 arriverede endvidere to Drenge, Vilhelm og Axel, begge født paa samme Dag i Januar, men med to Aars Mellemrum: 1862 og 64. Himlen maa vide, hvordan der i denne Nattelejr skaffedes Logis til alle disse syv Børn, store og smaa. Men det gik, for — man var nøjsom. At senere min ældste Søster blev gift, og Hanne kom ud af Huset, til Provinsen, gav jo altid lidt Luft. Men saa kom der rigtignok en „Jomfru" i Stedet, som fik en af Sovepladserne i Spise-Salonen. Naa — hvor der er Hjærterum er Husrum — det lærte man da.

Kun ét bittert Minde har jeg fra denne Kasernéring. Da jeg voksede til, blev Sofaen for smal til min Broder og mig. Men saa lavede Snedker og Sadelmager en „Tilsats", en Slags polstret Bænk, med to Ben paa Hængsler, saa de kunde slaas sammen. Med dette Apparat kompletteredes Sofaens Bredde, og Sengen redtes over dem begge. Men nu laa jeg yderst, og — hvordan det nu var, eller ikke var: naar „Tilsatsen" var opredt og i Brug, holdtes hvert af de opslagne Ben i deres Stilling ved Hjælp af en Krog i en Øsken. Det voldte imidlertid evige Kvaler. For Krogene blev glatte og Øsknerne slidte, og — bedst som jeg laa i min sødeste Søvn — klip, klap — smækkede „Tilsatsens" Ben sammen, og jeg laa paa Gulvet. Der skulde en Engels Taalmodighed til at samle Dyret op, faa det paa Benene igen, Krogene i og Sengen redt paany. Imens laa min store Broder i sikker Havn og gottede sig.

For Resten var Frederik og jeg svorne Venner og — trods den store Aldersforskel — de bedste Kammerater. Da jeg var 5 Aar, var han 27, saa han kunde udmærket

have været min Fader. Fader selv var da 53, men Moder kun 38, saa det faldt ganske naturligt, at Frederik blev Kavaller for Moder og ledsagede hende og min nu voksne Søster Claudine (der var 17) til større Festiviteter, paa Karneval og lignende. Fader var jo nu en Gang ikke meget mobil, og blev det mindre og mindre, Aar for Aar.

Overhovedet herskede der det allersmukkeste Forhold mellem Familjens Medlemmer trods de to Kuld. Der var aldrig tale om „Stedmoder" eller „Halvsøskende". Nuomstunder er det ingenlunde sjældent, at „Herrens Børn driller Fruens Børn, der hævner sig ved at prygle Herskabets Børn". Ve den, der i vort Hjem vilde have prøvet at indføre Tonen efter *de* Noder. Her blev aldrig „gjort Forskæl", ja, vi var alle saa naturligt sammenvokset til ét, at jeg mindes, jeg kunde blive rasende, naar nogen fremmed talte til mig om min „Halvbroder" eller „Halvsøster". Jeg har ingen Halvsøskende, paastod jeg stædigt — det er mine Søskende.

Fire Aar.

Bagefter kan jeg nu forstaa, at Fader altid er gaaet om i en stadig Angst for, at Moderens Sindslidelse skulde gaa igen hos de tre ældste Børn. Den sidstfødte, Hanne, var i Overgangs-Alderen temmelig vanskelig, men fik siden, med stort Held, Skik paa sig blandt fremmede Omgivelser. Alligevel kunde Forbindelsen med Sygdommen spores hos de tre Børn af denne Moder, heldigvis i mangfoldig afsvækket Grad. Den mærkedes nærmest som en Art springende Nervøsitet, en pludselig Taben Ligevægt. Fa-

ders sunde Blod evnede mange og lange Aar igennem at holde den Stangen. Men da der for Alvor kom Sorg og Modgang til, formaaede de to ældste ikke længer at klare Skærene. Den yngste, min kære, lille Hanne, den eneste, der nu med mig er tilbage af hele Flokken, har heldigvis haft bedre Kort paa Haanden og spillet dem klogt.

En højst ejendommelig Skikkelse var han, denne min „store Broder" Frederik. Velvoksen, men alligevel under Middelhøjde paa Grund af Kjærulf'ernes underlig lave Rytterben. En stor Landsknægt-Næse med en martialsk Knebelsbart, svære, buskede Bryn og et fyldigt Polka-Haar med Hanekam til et noget langagtigt, blegt Ansigt. Han havde gaaet i „Efterslægten"s Skole, regnede fortrinligt, skrev meget smukt, var i det hele jævngodt begavet; kun med disse underlige nervøse Ryk i Sind og Tankegang. Støjende lystig eller dybt melankolsk, opfarende brutal eller mild resigneret. Undertiden Anfald af stille Drillesyge, men ellers godlidende og naiv — mest af alt: et stort Barn. Han elskede Fader, tilbad Moder, ja, gjorde næsten Kur til hende og forkælede sine Søskende, navnlig mig, over alle Grænser.

Som Frederik blev min Moders og Søsters Kavaller udenfor Hjemmet, traadte han mig ude omkring saa at sige i Faders Sted. Navnlig fulgte han mig de første Aar til og fra Skole. Dette var jo nemlig den store Begivenhed, at jeg den 1ste Oktober 1863, kun halvsjette Aar gammel blev sat i Mariboes Skole. Da den laa ved Frederiksholms Kanal Nr. 6, og Frederik alle sine Dage var ansat paa „Assistenshuset" i Nybrogade, lod dette sig jo meget let arrangere.

Han boede hjemme hos os, denne besynderlige, gamle Broder, lige til han var 45 Aar. Først da giftede han sig pludselig, hvad alle vilde have forsvoret. Han avancerede regelmæssigt hos „Onkel", hvor han var meget afholdt og populær blandt Personale og Kunder. Han kom paa højere og højere Gage, som han hver Maaned hel og holden afleverede til Fader, for saa igen at faa af ham, hvad han skulde bruge til Lommepenge — mest til Gaver til Forældre og Søskende. Paa Kontoret var han Fader den flittigste og mest uegennyttige Medhjælp. Men han betalte ikke nogetsomhelst for Kost og Bolig, nøjedes stadig med at dele Sovesofa med mig, ja havde ikke en Gang sit eget Værelse. Et Skrivebord, overfyldt med Nips og de besynderligste Snurrepiberier, et Skab med Bøger og en Tobaksdaase var hans meste Ejendom. Men da han omsider brød op fra Hjemmet, langt om længe, da knagede dette i alle Fuger som under et Jordskælv. Fader overlevede det da ogsaa kun meget kort.

Som Fader i Hjemmet repræsenterede Frisindet og alt, hvad der var usnobbet, gled Frederik i Aarenes Løb mere og mere over til at blive det konservative, samfundsbevarende Element. Han klavrede jo ogsaa, Trin for Trin, op ad den en Gang til Rette satte Embedsstige og endte som „kgl. Kontrollør" og Ridder af Dannebrog.

Men hele min Ungdom igennem, ja, til hans sidste Aandedræt var han mig, trods adskillige Skærmydsler, den prægtigste Broder.

Samme Aar, jeg kom i Skole, døde Frederik den syvende, og Krigen 64 paafulgte. Begge Begivenheder er brændt ind i min Bevidsthed, men saa besynderligt ind-

rammet i enkelte, løsrevne Billeder af bestemte Situationer.

— — Jeg gik med min Fætter Peter Jakobsen, Tante Maries Søn. Formodenlig en Søndag. Vi snusede om Christiansborgs Porte ud til Slotspladsen for at faa et Glimt at se af de herlige Hestgardere i deres gule Uniformer, blanke Kyradser, sorte Hestehaler og mægtige Støvler. De holdt Vagt med dragen Pallask mellem den indre Kolonnades Søjler. Saa bragede pludselig en af Portene op. Og ud kom ridende paa en dejlig hvid Hest en svær Mand med kort Tveskæg, et godlidende, rødligt, men indtagende Ansigt under en ejendommelig Hjælm. Hans Holdning var nonchalant, næsten gemytlig og dog værdig. Peter rev Kasketten af og hviskede betaget: „Kongen!" Jeg fik ogsaa Huen af — jeg kan huske, en Elastik irriterede mig skrækkeligt — og Folkekongen tog til Hjælmen, nikkede faderligt til Drengene og red hen over Pladsen, netop, hvor nu hans Rytterstatue er rejst.

— — Jeg stod i Bundtmager Trolles Butiksvindue i Stuen paa Østergade, Hjørnet af Pilestræde. Vi var mange og tæt pakket. Ligtoget med Faner og Sørgemusik drog forbi — saa kom Kisten, den de sagde, den døde Konge laa i — og saa kom hans dejlige, hvide Hest fra Slotspladsen. Fod for Fod. De sagde, nu skulde den skydes. For den maatte ikke bære nogen anden efter Kongen. Det fandt de alle saa yndigt — og rigtigt. Men jeg fandt det urimeligt, og stygt, ja barbarisk. De kunde jo bare lade være at ride paa den, naar det endelig skulde være . . . men det var oprørende at dræbe den. Naar jeg bare havde vidst, hvem jeg skulde henvende mig til . . .

Hesten og dens Skæbne interesserede mig ubetinget mest.

— — Ogsaa en anden Sindsbevægelse havde jeg samme Dag. Alle var naturligvis klædt i sort, i dybeste Sorg. Jeg laa, som sædvanlig, i det store Udkigs-Vindue ned mod Østergade. Da kom der midt i Kristen-Bernikow-Stræde . . . hvad var dog det? . . . en gammel, fattig Kone rokkende, med et skinnende brandgult Sjal om den krogede Ryg. Det lyste i Solen, det formelig grinede En op i Ansigtet — obsternasigt forhaanende . . .! Med ét var der sort af Mennesker om hende. De raabte, skreg og hylede, rev Sjalet af Staklen, flaaede i det, var lige ved at stene hende . . .

Jeg for grædende fra Vinduet . . . hun maatte hjælpes . . . hun *havde* vel ikke andet Sjal . . . det var dog den modbydeligste Uretfærdighed og Raahed! — Jeg husker endnu, hvor bittert Fader sagde: „Ja, min Dreng! Saadan hædrer man ham, hvis Valgsprog var „Folkets Kærlighed min Styrke!““

— — Og Krigen? — Der traadte en stovt Infanterist ind i Stuen. En rigtig Soldat, i Feltudrustning med fuld Oppakning. Det var Sølvsmed Klespe, en af vore gode bekendte. Han lignede præcis Midterfiguren, Kulsvieren, i Simonsens Billede af Sankelmark-Karréen. Midt ind i selve „Salen“ traadte han respektløs, plantede sine store Fedtlæders Støvler paa Gulvtæppet og satte Geværkolben saa haardt i Gulvet, at Lysekronens Prismer klirrede. Hvor skød ikke Blodet og Haabet op i mig . . . med saadanne Soldater maatte vi sagtens kunne tage det op med Prøjserne og Østrigerne paa én Gang.

Var Drengen i Grunden mere naiv end de store og ledende i hine Dage?

— — „Illustreret Tidende", som kom hver Søndag, styrtede jeg mig over. Først og fremmest gjaldt det Billederne fra Krigen. Hvert eneste lærte jeg saa at sige udenad, ja, jeg tror, jeg kan dem endnu. Men ét uforglemmeligt Billede saa' jeg selv her hjemme. Det var atter Fætter Peter, der kom hjem og hentede mig. Vi skulde ud i Kastellet og se de fangne Østrigere og Prøjsere. I Grunden var jeg ikke rigtig dristig ved det — sæt de nu begyndte at skyde — men paa ægte Drengevis lod jeg naturligvis, som var jeg vældig modig.

Vi kom derud. Herregud — dèr var saamæn ikke noget at være bange for. Nogle ganske faa Soldater i smudsige, hvide Uniformer og Kasketter uden Skygge, var indespærret et Sted paa Kirkepladsen med Vagt ved. De saa' forhutlede ud, tiggede paa tysk og gebrokkent dansk og blev fodret med Firskillinger og Cigarer. Jeg var gruelig skuffet.

„Saa er de morsommere i zoologisk Have", sagde jeg. „Jeg holder mere af Dyrene og af at give Bjørnen Nødder."

Hvad der slet ikke var saa helt ufornuftigt tænkt af en Dreng paa seks Aar.

V.

ET LYKKELIGT HJEM.

Det var ikke blot i Følge Rækkeordenen, at Nr. 1 var det første Hus i Gaden.

Det var tillige det anseligste og pæneste, afgjort „Matadoren". Højre Fløjmand i Husenes Geled og — ligesom en kommanderende Underofficer — *én* Plads udenfor de meniges Række, hvorved det fik den berømte Udsigt fri ned til Østergade. Den var nu en Gang vor Stolthed og Hjørnevinduet vor Udkigspost og reserverede Tilskuer-Loge.

I Kælderen havde Værten sin Butik: Spækhøker eller vel snarere Flæske-Grosserer Peter Jensen. En højst gemytlig, trivelig lille Bondemand med et lunt Blink i Øjenkrogen, som sine egne Grise. I Skjorteærmer tumlede han rundt i Kælderne, paa Gaden og i den elendige lille Gaard sammen med et omtaaget, gammelt Faktotum, Karlen Christian, og alt Flæsket — og alle Rotterne. For dem var der mindst ligesaa mange Lispund af.

Han havde Muttervits i Lighed med den berømte Ludvig Aagaard. Til en Dame, der syntes en slagtet Høne havde en noget mistænkelig Odeur, sagde han nok saa djærvt: „Kære Frue, hvordan vil De egenlig ha' den skal

lugte ud af den Ende?“ Til en anden, der fandt Æggene altfor smaa, lød Svaret: „Kære Frue, jeg beklager den Høne, der skal lægge dem større. Jeg vilde nødig.“

Han var en klog og formuende Mand med mange

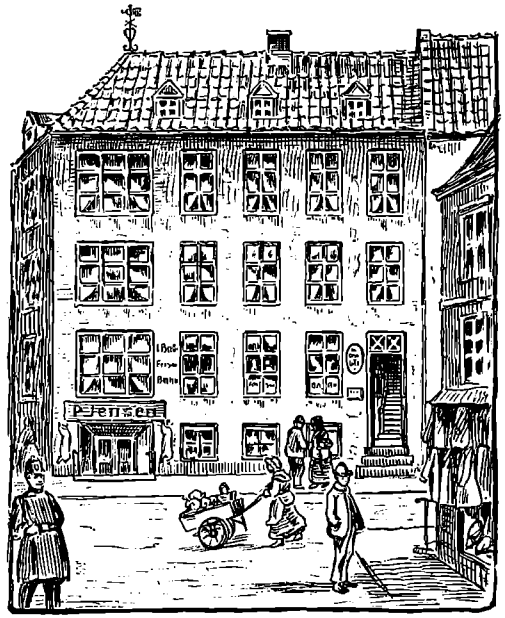

Grønnegade Nr. 1.

voksne Børn, hvoraf flere gjorde sig bekendt. En Søn var den senere ansete Portrætmaler, Professor Christian Jensen. En stor og smuk, flot og sundhedsstraalende Nyrop-Skikkelse. Han gik med i Krigen og blev straks saaret — det hed sig endog som den allerførste. Jeg husker, hvor det stak mig i Hjærtet, den første Gang jeg hørte hans Træben bumpe op ad den stejle Trappe og saa' ham sveddryppende, men nok saa lystig klavre op

til anden Sal, hvor Jensens havde deres Privat-Lejlighed. En yngre Søn var den højtbegavede Filolog J. Th. Jensen, der blandt andet udgav Madvigs latinske Leksikon paany. Han var adskillige Aar ældre end jeg, men min gode Ven. Klaver spillede han aldeles ypperligt. Paa et langt senere Tidspunkt, da det kneb med Latinen, — allermest fordi jeg havde den mest brændende Lyst til at desertere over til Tonekunsten — læste Jens Jensen privat med mig paa Borchs Kollegium, hvor han var Alumnus. Hans Pligt var at holde mig til Latinen, men hans stille Sympati var sikkert hos Musiken. Da jeg en Gang listede mig til at spille Schumanns Arabeske, Op. 18, for ham, ruskede han mig i Haaret og plumpede ud med et: „Du skal sgu være Musiker!“ ... Men det var jo mange, mange Aar efter.

I Stuen boede Frisør Bodé — kulsort og sydlandsk, vikset og vims som sit franske Navn. En Broder til mine kønne Smaapiger fra Gammelmønt — nuværende Hof-Frisør Christian Hansen — var Svend hos Bodé. Chefen ansaas for en stor Hjærteknuser, der ikke forsmaaede at gøre stormende Kur til Piger og Jomfruer paa selve Trappen.

Nej — Nr. 1 var sandelig ikke noget kedeligt Hus. Oppe hos Jensens var der megen og glad Ungdom, der spillede og sang og aldrig betænkte sig paa at slaa Gækken løs. Tonarten var i Virkeligheden ganske den samme, som nede hos os: den harmløse, utvungne, maaske lidt drøje, men hjærtelige Lystighed, udsprunget af sund Livsglæde og gode Kaar, der ikke behøvede at bekymre sig om den Dag i Morgen.

Naar man kendte Faders lys-tørstende Sind, kan man forstaa hvor han aandede op — lettere og friere — i dette nye Hjem. De i hvert Fald meget vanskelige, gamle Forældre og endmere den stakkels første Hustrus Sindslidelse havde i Aarevis udøvet et uhyre Tryk, som nu helt var hævet. I Stedet for lyste Moders velsignede Ligevægt over Hjemmet, gjorde Fader ti Aar yngre og Børnene — fra de ældste til de yngste — tilfredse og glade.

Et lykkeligt Hjem!

Der var kommet nye og fine Møbler i „Salen" og mange andre Anskaffelser, der viste, at vi nu havde Raad til mere end det nødvendigste. Moder fik Klæder af de flotteste og dyreste, og ingen var mere henrykt derover end jeg. Altid har jeg elsket Farver og Stoffer. Mens jeg hadede sort. Jeg kunde ikke tale rent, da jeg med Tudbrølen og arrige Gestus protesterede imod, at Moder havde klædt sig kulsort. Nej — lystige Farver . . . eller harmoniske, diskrete Sammensætninger. Jeg ser endnu en af Moders Kjoler for mig: en havanabrun af pragtfuld, tyk, naalestribet Silke, besat med store *à la grecque*-Borter i Fløjl og med et Par uhyre vide Hænge-Ærmer, foret med hvidt Atlask! Naar saa Moder fik Haaret bølget i Panden — med Kvædekærne-Vand — de dejlige Familje-Armbaand paa — og alle de andre Pragtstykker fra Chifonnière-Skuffen, der altid udaandede en Duft af Violer . . . hun var lige til at kysse! Det blev hun saamæn ogsaa — af smaa og store Munde.

Der blev — selvfølgelig — abonneret i „det kongelige", men Sæsonens Toppunkt var dog Karnevallet, enten „Kunstnernes" eller „Studenternes". Saa var der en Op-

standelse, Vælgen Dragter, Syen Tøj. Vi Børn var stærkt interesserede, men Fader allermest, skøndt hverken han eller vi skulde med. Det var Frederik med Moder og Søster Claudine det gjaldt.

Fader kom ikke blot med Idéer og Forslag, men var saa ivrig for at realisere dem, at han selv tog fat med Pap og Klister, Naal og Traad. Han var overordenlig fingernem og, naar noget i Øjeblikket interesserede ham, blev han som grebet af en febrilsk Iver og Energi, der ikke helmede, før hele Linen var løbet ud. Han kunde gærne glemme alt for at lave en fiks Karnevals-Hue, han nu en Gang havde sat sig i Hovedet skulde være saadan og netop saadan. Ingen kunde „lege" med os som han.

Frederik ekviperede sig som Regel hos Madam Schulstad, der havde Maskerade-Garderobe, jeg tror i Møntergade. Dèr lejede han det fornødne. Han endte gærne med at blive Zuav eller Tyroler. Et Par Gange prøvede han sig frem til Ridder, men Kjærulfernes lave Underkrop spændte gærne Ben for Skønhedsindtrykket. Han var forskrækkelig nervøs, naar han skulde paa Karneval med Moder og Søster, følte Ansvaret tungt og bestilte nok heller ikke gærne andet end at gaa hele Natten rundt og lede efter sine Damer. Det var nu hans Fornøjelse.

Men Karnevals-Natten var for mig én eneste Spænding. Saa fik jeg altid Lov til at ligge alene i Moders ubenyttede Seng. Det var herligt, men jeg sov alligevel kun daarligt. For min ualmindelig frodige Fantasi var nu en Gang sat i Bevægelse. Jeg sov — og vaagnede. Den gamle Familje-Bornholmer, hvis trofaste Slag har fulgt mig hele mit Liv, slog tolv — lange, sejge Slag. Nu „de-

maskerede" de sig. Jeg havde jo studeret „Programmet" forinden og kunde det hele udenad. Hvor saa' jeg det hele . . .! — Jeg blundede igen — saa slog den ét! Nu spillede de den store Ballet paa Teatret . . . nej, det *var* ikke til at sove! Og hele Casinos store Sal var lavet om til Dyrehavsbakken, rigtig som ude i Skoven . . . Fantasien fik travlt paany. Jeg drømte mig paa Karneval, og jeg vaagnede igen . . . Dagslyset begyndte saa smaat at sive ind bag Rullegardinet med Bernstorf-Slot paa . . . det var tidlig Morgen! Inde fra Stuerne hørtes dæmpet Tale og Hvisken og Tisken . . . der *var* de! Der var de hjemme igen! Lysvaagen sad vi over Ende i Sengen, Fader og jeg, hver i sin.

Saa kom de ind . . . varme, overstadig glade og ladede med Oplevelser. De maatte straks fortælle, paa Sengekanten — hulter til bulter — mens de mer eller mindre falmede Herligheder, Stykke for Stykke, blev taget af. Ak — Søsters vidunderlige Hue, som Fader havde ofret saa mange Timer og Sting paa . . . flaaet fra hinanden! Revnet i to Stykker! Men Fader lo selv mest af Ødelæggelsen, saa det nyttede kun lidt, at jeg var krænket. Jeg trøstede mig med at snyde mig til at blive liggende i Moders Seng. Med Kinden mod hendes og Haanden i hendes sov jeg saa dødtræt, men salig ind.

— — Karnevallet var dog den store Undtagelse. Som Regel tilbragtes de allerfleste Aftner i Hjemmet, i Familjens Skød. Naar Lektierne var besørget, blev der gærne læst højt i Spisestuen inden Aftensmaden, — altid noget „som Børnene ogsaa kunde have godt af at høre paa". Oprindelig læste Fader op — og læste godt — men efter-

haanden foretrak han at passe sin Pibe og lade Hvervet gaa over til Frederik. Hans Næse var saa stor, at han ikke kunde lade være at snøvle, og han var en Gris til at holde sine Piber rene, saa de gærne snorkede med ind i Oplæsningen. Det bidrog jo ikke til at gøre denne mere æstetisk skøn eller blot mere tydelig. Men det gik alligevel. Walter Scotts „Talismanen", Ingemanns „Erik Menveds Barndom" og „Landsbybørnene", Vilhelm Bergsøes „Fra *piazza del popolo*" og Henrik Scharlings „Nøddebo Præstegaard" samt hans senere: „Uffe Hjælms og Palle Løves Ungdomsbedrifter" fik vi saaledes ind — Aften efter Aften — i større eller mindre Skefulde at tage. Men da jeg voksede til, gik dette mig for langsomt. Jeg fik selv fat i Bøgerne og læste dem hurtigt færdig for at kaste mig over de næste. Jeg var en ren Bogsluger.

Ellers var det en af mine største Fornøjelser at sidde inde i Kontoret hos Fader. Dèr var nemlig en Dobbeltpult med en lavere Skranke foran, adskillende de ekspederende fra den forreste Del af Værelset, der var forbeholdt Publikum. Fader havde sin faste Plads ved venstre Pult, medens den anden kun blev benyttet, naar Frederik hjalp til med Bøger og Regnskab henad Trækningsdagen. Ellers var det *min* Yndlings-Plads. For dèr stod ogsaa en høj Kontorstol, om end ikke saa flot som Faders. Naar jeg sad oppe paa den, med mine smaa Kjærulf-Ben dinglende i Luften, følte jeg mig helt som Situationens Herre. Jeg skrev og skrev, evig og altid — Faders bugnende Papirkurv var jo en uudtømmelig Guldgrube — eller jeg læste med Bogen paa Pulten og Hovedet i Hænderne.

Det morede aabenbart Fader at have mig saaledes overfor sig. Havde han Tid, smaasnakkede han med mig i Pavserne, var der travlt, morede jeg mig kongeligt, som i et Teater, over de mange højst forskellige Mennesker, der kom og „fornyede". Paa selve Trækningsdagen uddelte jeg med værdig Embedsmands-Mine de trykte „Bagtal" til Ansøgerne.

Fader var ikke blot meget afholdt af Spillerne, men stod paa venskabelig Fod med dem, hvad der affødte mangen en god Passiar. Især de kvindelige Kunder havde svært ved at rive sig løs, for Fader havde i udpræget Grad Kvinde-Tække, navnlig en ejendommelig Evne til at vække Tillid og Fortrolighed hos Kvinder, saa de betroede ham deres intimeste Bekymringer. Det kunde hænde, at Moder blev halvvejs jaloux paa denne eller hin kønne Borger-Madamme, der aldrig vilde gaa igen. Men Fader følte sig smigret og afvæbnede hende gærne med et smilende: „Du véd jo dog én Gang for alle, jeg er født Skriftefader!"

Helt rørende fortalte han, hvad der i sin Tid var hændt ham, for længe siden i den saakaldte „Jødefejde"s Dage, da København pludselig geraadede i et Raseri-Anfald af Antisemitisme. En fattig, gammel Kone rev Døren op og styrtede skrækslagen ind i Kontoret: „Skynd Dem, Hr. Kjærulf", raabte og skreg hun. „Gem Dem — skjul Dem! Nu kommer de og slaar alle Jøder ihjæl!" — „Jamen, jeg er aldeles ikke Jøde, min gode Kone!" indvendte Fader . . . „Jovist er De saa! — Det er bare noget, De siger . . .!" Og . . . „Det nyttede ikke", sagde Fader, „Konen blev ved sit . . . og jeg *kunde* saagu da ikke

overbevise hende paa Stedet . . . hvorfor jeg foretrak at takke hende og skyde Slaaen for. For Resten var der mange andre, der troede, jeg var Jøde, for jeg havde jo omgaaedes mange og i min Fritid ført Bøger for en Mængde jødiske handlende."

En anden, endnu mere kostelig Scene oplevede jeg selv inde paa Kontoret. Den staar uslettelig indgravet i min Hukommelse.

Blandt Faders Klientel var heller ikke faa Jøder. Flere af dem drev en, oprindelig tilladt, Underhaands-Handel med Lotterisedler, som de vist købte i større Partier paa mere favorable Vilkaar end almindelige dødelige. De blev altid længe paa Kontoret og holdt altid deres Konferencer i en underlig, halvt hviskende Tone. Jeg havde tidt hørt Fader omtale nogle af dem som skikkelige og hæderlige, andre som mindre paalidelige: „Israel er en brav Fyr, ham stoler jeg paa, men Raben — „røde Raben" (og han nævnte et meget kendt Navn) . . . naa, lad os ikke tale ondt om hinanden!"

Netop paa den Tid havde Lotteriets Inspektorat til de autoriserede Kollektører udsendt et kategorisk Forbud mod at sælge Lodder under Prisen. Nu vilde man for Alvor „Høkeriet" til Livs. „Ja ja — saa er der sat en Pind for det!" sagde Fader, „og det kan være godt det samme."

Israel havde tryglet og grædt, men Fader var selvfølgelig ikke til at rokke. Han var Lovlydigheden selv, af dem, der ikke veg et Haarsbred fra Pligtens Vej.

Saa kom røde Raben ind ad Døren. Jeg kendte godt denne kæmpemæssige, tunge Jøde-Skikkelse med de fif-

fige Øjne bag Brillerne og over-ydmyge Lader. Fader, der havde et sjældent bevægeligt Ansigt, saa' ligesom signaliserende over til mig. Barometret stod paa Storm.

Røde Raben tiggede og tryglede og besvor om at faa Lodder, men Fader afværgede det altsammen med et roligt: „De véd jo meget godt, Raben, at jeg ikke *maa*. Altsaa kan jeg ikke og vil jeg ikke." Men Raben blev ved. „Gaa nu Deres Vej, Raben, jeg har ikke Tid!" — Tilsidst lænede Raben sig helt over Skranken og hviskede Fader noget fordægtigt i Øret. Men da skete Eksplosionen.

„Hvad siger De?" raabte Fader med drønende Stemme, „hvad vover De . . .?" og i samme nu var han nede af Stolen — Skranken op — og midt ud paa Gulvet. „Herut"! skreg han . . . og den lille David jog bogstavelig talt Hovedet ind i Maven paa den store Herre Goliath, der blev hvid som et Lagen og gav et skrækslagent Vræl fra sig.

Som et Lyn rev Fader Døren op til Trappen, satte Hænderne i Kæmpens Laar og væltede som en Sæk den store, tunge Krop ned ad Trinene, saa jeg troede, Rækværket var gaaet i Løbet og Manden aldrig kommet fra det med Livet — hvad han dog gjorde.

Jeg selv var forfærdet sprunget op og stod grædende midt ude paa Gulvet. Jeg troede, Dommens Dag var nær. Men Fader smed sig forpustet i en Stol — tørrede sin sveddrivende Pande og Nakke — og lo saa velsignet hjærteligt, at alt mit Mod vendte tilbage, og Taarerne holdt op.

„Blev du bange, min Dreng?" sagde han . . . „Jo, jeg

skal lære ham . . . saadan skal de ha'e det, de Smørtyve!"

Men jeg for ham om Halsen, kyssede ham paa begge Kinder og Munden med. For jeg var stolt af min Fader. Han var nok kun lille, men han kunde være stor. Han var i mine Øjne vokset mindst en Alen. I hvert Fald til en Helt.

Doktor Trier.

VI.

SLÆGT OG VENNER.

De Søgnedage kom der meget sjældent nogen. Besøg eller endog „Visitter" kendtes saa at sige ikke. Den eneste, der kom plumpende, for det meste uventet, var Lægen, Doktor Trier.

Det var den velkendte Sally Trier, gærne kaldet ham „med Benene" til Adskillelse fra saa mange andre Triere, der var Læger. Han gik nemlig daarligt — forklarede selv, at han havde faaet de elendige „Undersaatter" i Krigen 48 af Overanstrængelse — og havde altid Klædes Støvler paa. Vor Huslæge blev han ved Indflytningen i Nr. 1. Det hørte ligesom ogsaa med til hele „Opryknin-gen". For han var en fin Læge med stor Praksis, kørte i egen Vogn og var Ridder af Dannebrog. Kun Døden skilte ham og vor Familje ad. Han var til det sidste en af vore mest trofaste Venner.

Rigtig en Type paa en Huslæge af den gamle Skole. Halvt Sjælesørger, halvt Despot. Hvorvidt han som „Medicinmand" egenlig var nogen Heksemester véd jeg ikke

— tror det knapt. Vi fik Grund til at tvivle. Men han var hjærtensgod og klog og omfattede ethvert af Familjens Medlemmer med den største Kærlighed og Interesse. Mig nu ganske i Særdeleshed. Ja, det gik endog saa vidt, at han en Gang for ramme Alvor tilbød . . . at adoptere mig. Han var mangeaarig Ungkarl, velhavende, giftede sig meget sent og havde en fornemt udstyret Lejlighed paa Hjørnet af Amagertorv og Klosterstræde.

„Alt, hvad jeg ejer og har, skal være dit", sagde han højtideligt og saa' kærligt paa mig med sine smaa, nøddebrune, ligesom mælke-randede Ugle-Øjne. „Jeg lover, Du skal faa det som Blommen i et Æg, ja, som en Prins! — Naa, hvad siger Du saa?"

Men jeg krøb forskrækket hen i Moders Skørter, Hjærtet sad mig i min Hals og jeg hviskede: „Nej, jeg vil ikke!" — Moder trykkede mig fast ind til sig, og Fader tørrede Brilleglassene. De vilde nok heller ikke give slip paa mig. Ikke for Alverdens Herligheder — det manglede bare!

Men Doktor Trier blev mig alligevel en faderlig Ven, undertiden endog i generende Grad. Det skyldtes sikkert hans Anbefaling og Anvisning, at jeg kom i „Mariboes Skole", der var en fin og, som det viste sig, fortrinlig Skole. Om det var derfra Doktor Trier udledede en Slags Ret til at være kontrollerende Revisor paa min fremtidige Kundskabs-Bane, véd jeg ikke, men han tog sig den i hvert Fald.

Ikke saa saare var hans markerede Fugleansigt inde af Døren — for det meste med Brillerne oppe paa Panden — før han stavrede hen mod det dækkede Bord og tog

Laaget af Terrinen for at se, hvad vi skulde have til Middag. Saa kaldte han paa mig: „Frem med Karakterbogen!“, og saa blev den revideret med opmuntrende Klap paa Kinden eller strænge Formaninger. I de mindre Klasser gik det jo sagtens, men siden hen kunde der komme lidt Slinger i Valsen. Og jeg oprørtes i mit stille Sind over denne egenmægtigt tiltagne Formynder-Ret, der kun tilkom én, min Fader. Men udvendigt surmulede jeg kun og nøjedes ellers med at knytte Næven i Lommen.

Da det i de højere Klasser kneb med Latinen, fik Trier sat igennem, at jeg skulde stille hos ham paa Amagertorv en Time før Skolegangen om Morgenen, altsaa Klokken otte, for at faa min latinske Lektie gennemgaaet af den gamle Akademikus. Jeg „skummede“ selvfølgelig, men der hjalp ingen kære Moder. Hjemme vilde man ikke støde Doktoren for Hovedet — jeg maatte jo være glad og sige Tak til. Men det var mig unægtelig en Triumf, at denne ekstra Stroppe-Tur hurtigt løb ud i Sandet, dels fordi Trier havde altfor daarlig Tid om Morgenen, dels fordi han et Par Gange ikke rigtig kunde klare Lektien, men kludrede i den.

Ikke en Gang Faders eller Moders Søskende saa vi til Hverdagsbrug videre til. Med et Par af Farbrødrene omgikkes vi overhovedet ikke — der var nok Familje-Stridigheder. Til Gengæld sendte Faders andre Søskende endog særdeles ofte Smaabud op til „Onkel Peter“ med Anmodning, om han ikke nok vilde være saa venlig at klare Huslejen for dem — eller Skatten — eller Sygekassen — eller Skolepengene . . . og ingensinde gik de tomhændet bort. For „Onkel Peter“ — Fader — havde

den Egenskab ikke at kunne sige nej til noget, man bad ham om, allermindst til Familjen. Men Onkel Peter blev misbrugt, som om han var amerikansk Dollar-Konge, hvad han jo absolut ikke var. Der kom ogsaa større Anmodninger om ikke ubetydelige Summer til Etablering saa af en Urtebod, saa af en Læderhandel. Og Onkel Peter sagde stadig Ja, ogsaa til at kavtionere i Øst og i Vest. Moder rystede paa Hovedet: „Det gaar aldrig godt — det ender med vi selv kommer til at mangle!“ Men Fader sagde alvorligt, kort og bestemt: „De har ingenting — jeg har — følgelig er det min Pligt at hjælpe dem — saalænge jeg kan!“

Saa var Moders Brødre af en helt anden Støbning. Jeg véd ikke, hvad de hellere vilde have gjort, end laane en Firskilling. Det var kontante Folk fra Top til Taa, de to, der spillede en væsenlig Rolle i min Barndoms Dage.

Christian og Hans hed de. Der var ikke videre Forskel paa deres Alder, men i det ydre var de saa fuldstændige Kontraster, som tænkes kunde. Christian var den ældste og Bogbinder i Hovedstaden — Hans den yngste og Møller nede paa Sjælland. Christian var meget høj, mager og tør, med et blegt, glatraget, langt, markeret Ansigt med Ørnenæse. Som yngre et rent Karl den tolvtes Hoved. Hans var lille, buttet og rund, med Kugle-Hoved og et fyldigt, rødmosset Ansigt, hvor et uhyre tæt, men kort, graat Fuldskæg groede helt op i Øjnene omkring en Bagatel af en Næse. Det eneste fælles var et Haar saa tyndt, at det næsten kunde kaldes Skaldethed.

Men lige retlinede og pligtopfyldende, bastante og fod-

faste Mænd var de begge — arbejdede som Heste og havde Hjærtet netop lige paa rette Sted.

Bogbinderen var nærmest stilfærdig og tør, ligesom mere filosofisk anlagt. Jeg tror, han havde slugt alle de Bøger, han havde indbundet. Han vidste Alverden og kunde fortælle derom. Mølleren var gemytlig og robust, mere højrøstet og af et livsglad Sind. Ogsaa han læste Pokker et Øre af, naar han de lange Nætter havde Lys paa Møllen og malede. Der var ikke det Værk, der kom i Subskription, uden at han tegnede sig for det. „Hæfter" kunde han ikke modstaa.

Onkel Hans.

Begge Brødrene havde som ganske unge været med i 48—49—50 som Infanterister og været ypperlige Soldater. Der gik navnlig Frasagn om Onkel Christians Koldblodighed og Udholdenhed. Det var en smal Sag for ham at bære en Kammerats fulde Oppakning foruden sin egen, og han gjorde det tidt. Ligefrem berømt ved Bataillonen blev han, da han efter Slaget ved Isted opdagede, han hele Dagen havde kæmpet iført Særk, i Stedet for Skjorte. Det havde hele Tiden irriteret ham, der var noget galt med Skjorte-Ærmerne, som generede ham . . . Jeg benyttede for Resten mange Aar efter med Held „Idéen" i Kantonnements-Farcen „Pigernes Jens".

Onkel Hans, der selv op i Aarene var en god og ivrig Dilettant-Skuespiller, havde altid Sange og Viser paa Læben, som i Krigens Tid. Den sidste Del af denne havde

han forøvrigt tilbragt i dansk Vestindien, hvor en Styrke blev kommanderet over for at kvæle et Oprør. Hans brændende Rejselyst lokkede ham med. Derovre havde han haft selve Tivolis Stifter, Georg Carstensen, til Løjtnant.

Ja, som *de* to Onkler kunde fortælle. Det var da noget, der kunde sætte Fantasien i Bevægelse. Af Bogbinderen fik vi Børn altid en saadan Overflod af Rester af Skrivepapir, Stilebøger og navnlig store Ruller Strimler af det dejligste kulørte Papir, at vi jublede derved. Papir kunde jeg aldrig faa nok af. Allerede den Gang var jeg en stor Forbruger.

Onkel Hans havde i mange Aar sin Residens paa „Merløse Mølle", midtvejs mellem Ringsted og Holbæk, hvor han bestyrede et stort Møllebrug med Bageri og Bryggeri. Han kom sjældent ind til København, men til Gengæld kom jeg, fra jeg var en halv Snes Aar, hver eneste Sommerferie ned til ham. „Merløse Mølle" blev min Barndoms og Ungdoms Himmerige her paa Jorden og han den venlige, skinbarlige St. Peter, der lukkede mig og min Lykke derind.

Baade Christian og Hans blev gamle Ungkarle, før de giftede sig paa et Tidspunkt, da vi forlængst betragtede dem som indgroede Pebersvende: Bogbinderen med en gammel Ungdomsveninde til Moder, Hans saamæn med min egen Søster Hanne, med hvem han levede lykkeligt her i Byen en Række Aar — han altsaa som min Onkel og Svoger paa én Gang, hun som min Tante og Søster.

Moder havde nok flere Brødre, men dem kendte vi næsten intet til. Derimod havde hun en meget ældre Sø-

ster, vistnok Halv-Søster, Tante Regine, der boede i Vartov. Hun kunde paa den besynderligste Maade pludselig dukke op i Hjemmet en tidlig Morgen og saa blive der en hel Dag. Hvorefter hun forsvandt igen for lange Tider, hele Fjerdingaar ad Gangen.

Det var en underlig lille, vissen gammel Jomfru med sort „Haarpynt" over et Ansigt, der egenlig havde fine Træk og vist en Gang havde været smukt, men nu ligesom var stivnet i en Abe-Maske, der kun fik Udtryk fra et Par forgrædte, men skadefro Øjne. Der var en mærkelig Uhygge ved hende, som gjorde, at jeg som lille aldrig kunde læse om en Heks uden at tænke mig hende i Tante Regines Lignelse.

Men hun var ogsaa besynderlig uvenlig mod os Børn. Hun gjorde os ganske vist ikke direkte noget ondt, men Luften i vort Hjem var nu én Gang saa ladet med Kærlighed og Venlighed, — vi forkælede i Grunden alle hverandre, store og smaa — at blot Undladelsen, det negative, mærkedes positivt. Der udstraalede en isnende Kulde fra den gamle Jomfru, saa vi alle frøs. Det var da ogsaa Synd at sige, hun var velkommen. Selv Fader, der ellers var Hjærteligheden og Gæstfriheden selv, kunde heller ikke med hende. Han var høflig, men kort for Hovedet.

Moder var ligefrem ulykkelig, naar Søsteren kom. For Tante Regine plagede hende, pinte hende med den mest indgroede, irgrønne Misundelse. Hun kunde ikke taale, Moder havde det saa godt og kærligt. Fra hun kom til hun gik, vimsede hun stadig om i Hælene paa Moder, hviskede og hvislede som en Hugorm. Alt det ondeste,

hun kunde finde paa, alt det mest saarende, hun kunde udspekulere, dryppede hun som Gift ind i Søsterens Øre. Moder led derunder, vaandede sig og satte sig tilsidst gærne ind i Sovekammeret og græd. Saa satte Tanten sig hen i en Krog af Spisestuen, tilfreds og mæt, syntes jeg. Skøndt hun græd ogsaa. „Krokodille-Taarer!" sagde det inden i mig.

I saadanne Øjeblikke hadede jeg hende, og en skønne Dag gik det da ogsaa galt. Jeg kan ikke have været stort mer end ti Aar den Gang, og jeg mindes, det var en Sommerdag, hvor vi boede paa Landet bagved Frederiksberg Have. Moder og jeg var alene hjemme, Fader og Frederik paa deres Kontorer i Byen. Saa arriverede pludselig Tante Regine, og den sædvanlige Tragedie begyndte igen. Var den nu mon mere ondartet end ellers, eller var jeg vokset op til bedre at forstaa og forarges — nok er det: da hun igen begyndte at pine Moder, saa Taarerne flød, traadte jeg Smule Praas med ét frem som Moders Defensor. Kjærulf'ernes hidsige Blod skød op i mig, og jeg skal love for, hun fik Sandheden at vide: „kommer Du ikke her for andet end at pine Livet af Moder, maa Du hellere gaa din Vej — nu — straks — og blive borte med det samme!"

Jeg blev helt forfærdet ved at høre min egen Barnestemme skrige saadan op og over Voldsomheden i Ord og Udbrud. Jeg rystede og dirrede over hele Kroppen.

Men Tante Regine tog uden et eneste Muk Hat og Sjal og Taske og Paraply og Kappekurv og alle sine Remedier og gik sin Vej. Fader fik selvfølgelig Begivenheden fortalt, da han kom hjem. Jeg var halvvejs flov, halvvejs

stolt. Han klappede mig og tog mig ind til sig, som han plejede, og sagde:

„Hun er nu for Resten selv en Stakkel, har haft mange Sorger og store Skuffelser. For ogsaa hun har en Gang været ung og smuk og meget ombejlet. Saa bliver man bitter. Men derfor skal hun naturligvis alligevel lade os andre være i Fred!“

Han *maatte* undskylde.

VII.

SØN- FEST- OG FØDSELSDAGE.

Den Gang var Søndagen for ramme Alvor en Fest- og Helligdag, vidt forskellig fra Ugens andre, mellemgraa Skoledage.

Det begyndte straks om Morgenen med at vi fik Te paa Sengen og Wiener-Brød i Stedet for Hverdagens sædvanlige „Kaffebrød". Min to Aar yngre Søster Nathalia viste sig allerede da som den eneste af hele Familjen, der var sparsommelig anlagt og tænkte paa Fremtiden. Hun gemte regelmæssig hver Søndagmorgen sit Wienerbrød i det sorte Hjørneskab, og ligesaa regelmæssigt spiste vi andre det.

Saa blev en af os sendt i Byen efter noget lækkert til Frokost-Kaffen. Moden skiftede og Leverandørerne med, men Afstanden spillede ingen Rolle. Jeg har mangen god Gang Søndag Formiddag travet helt op til Bager Albeck paa lille Købmagergade for at faa runde Flødeskums Kager med røde Prikker paa.

Efter Frokost kom gærne en eller anden, der kunde gaa ud med os, eller Frederik maatte holde for. Min førnævnte Fætter, Peter Jakobsen, var min erklærede Cicerone. Han var en halv Snes Aar ældre end jeg, en rask

Urtekræmmersvend og fiks Københavner, der var „med paa Noderne". Han tog mig med til Musiken paa Amalienborg eller paa Hovedvagten ved Kongens Nytorv. Ud til Engelbrechts Badeanstalt paa Strandpromenaden for at gaa i Vandet og se Søndags-Kavallererne slaa vaade Kolbøtter med de morsomme røde „Vandskier". Eller det var Fastelavn og Maalet Børsrampen, hvorfra vi kastede „Strutter" og „Eneste-Skillinger" i Grams til de nedenfor mylrende Drenge, der sloges som besatte, mens de taktfast og skingrende sang deres „Hiv, hiv, Herre, hiv!" og „Strut, Strut, kom herut!" Da jeg mange Aar efter skrev Operetten „Kejserens nye Klæder" dukkede dette muntre Minde op og blev fastholdt dér i Ord og Toner. Jeg husker ogsaa at vi styrede vore Fjed ud til Vodroflund, hvor der var Køreskole for de allerførste Træ-Velocipeder — populært kaldet „Væltepetere" — Cyklernes Forfædre. Det var et Syn for Guder at se gammel og ung forsøge at vralte afsted paa disse uendelig klodsede Uhyrer.

Eller ogsaa stillede Onkel Christian Søndag Morgen, og stor var da Glæden blandt os Børn. Vi kaldte ham ogsaa „Onkel Firskilling", fordi han altid havde Lommen fuld af Firskillinger, som han i Dagens Løb diskret uddelte til os, for at vi „selv kunde betale". Med ham gik Turen ufravigelig ud til Frederiksberg, selvfølgelig til Fods. Det kneb at holde Trit med den langbenede gamle Landsoldat, men vi løb alligevel for det meste — af Glæde. „Haven" og Søndermarken afpatrouilleredes, hvorefter de forskellige Marketenderier afsøgtes. I en af de morsomme smaa „Skov-Beværtninger" i Pilealléen blev drukket Kaffe. Ovre paa „Sommerlyst" spiste vi Iskager

i de lukkede Lysthuse. Nathalia „brændte“ sig regelmæssig paa Isen og vægrede sig ved at drikke „Seltservand“, fordi . . . „det smager som naar mit Ben sover“. Hos Iosty fik vi endelig Chokolade med Flødeskum og Vandbakkelser. Hvert Sted havde sit regelmæssige, én Gang

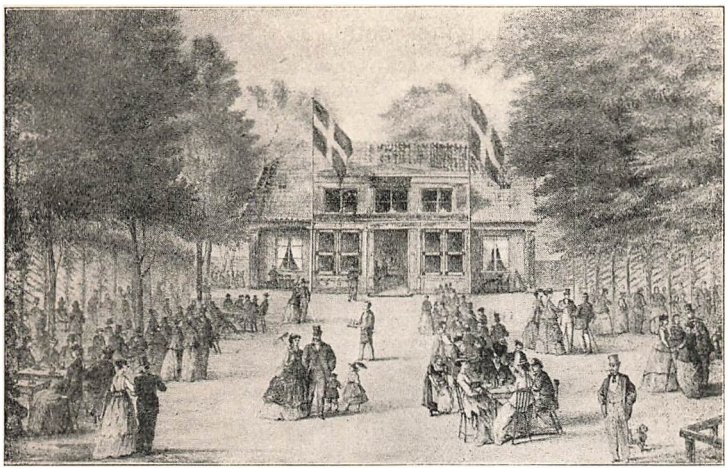

Hos Josty.

fastslaaede Traktement. Og vi betalte selv. Med Onkels Firskillinger.

Hos Josty syntes jeg næsten var rarest. Det første, jeg gjorde, naar jeg kom derhen, var at kigge gennem de mange forskelligt farvede Glas i Dør-Ruderne. Nej, hvor var det morsomt, at se Træerne og Menneskene og det altsammen dèr lyslevende i Solen, men enten det hele brændende rødt, eller drømmende blaat, eller tindrende gult . . . hvilke Æventyr-Syner! Tro mig, de stakkels kulørte Ruder har frydet tusinder af Barneøjne og Barnesind. Selv som voksen har jeg listet mig til at se igennem dem,

til ligesom at kigge mig lidt af min fordums barnlige Farveglæde til paany. Ak, om man altid selv kunde vælge den forskellige Belysning og Kulør, man ønskede at se Livet og Menneskene i!

„Firskillingen", det var den Gang Børnenes Mønt.

I Virkeligheden gjaldt den kun otte Øre, men Værdien den Gang var meget mer end ti Øre nu, snarere som en Femogtyve-Øre. Naar de voksne skulde ud og vi Børn blive alene hjemme, fik vi regelmæssig en Firskilling at trøste os med — vel at mærke til Deling — og Nathalias store Dukkekomfur til at koge paa. Saa blev der holdt Raadslagning og lavet en Liste over, hvad der skulde købes for Kapitalen. Det var ganske utroligt saa meget man kunde faa for en Firskilling. For det første deltes den i otte Portioner à ½ Skilling, og saa lød Rekvisitionen: for ½ Skilling Chokolade, for ½ Skilling Rosiner, for ½ Skilling Mandler osv. Den ejendommeligste Post var dog: „For ½ Skilling tynd Fløde!" Himlen maa vide, hvad det var for et Fluidum. Vi lavede dog af det Chokolade og Pandekager, der smagte herligt — adskilligt bedre end den brankede Os lugtede, der samtidig forpestede hele Lejligheden.

Skulde Fader og Moder med ud om Søndagen, blev der enten spenderet Omnibus eller endog Droske. Pigen, der skulde hente Vognen, gav jeg hemmeligt Paalæg om endelig at faa en „rød Fløjls". Saa var min Fryd fuldkommen. Jeg husker, at en saadan Frederiksberg-Tur en Gang tog en højst bedrøvelig og flov Ende. Vi var for Hjemkørende fra „Runddelen", da Fader udfor „Morskabsteatret" i Alléen pludselig fik Lyst til at vi alle

skulde tilbringe Resten af Aftenen dèr. Himmelglade og forventningsfulde steg vi ud. Billetterne blev købt ved Indgangen i dyre Domme og hele Familjen sluppet ind i Salen. — Dèr laa den stor og tom og øde. Uden Bænke og uden Mennesker.

Vi spurgte om, hvad det skulde betyde? Jo — her var Salon-Skøjtebane. Hvis vi ikke selv havde Rulle-Skøjter med, kunde vi faa dem til Leje hos Manden henne ved Orkestret! — Skøjtebane? Og ingen Komedje? Eller bare Koncert? Vi var uhyre skuffede og lange i Ansigtet. Men Fader lo, saa Taarerne løb ham ned ad Kinderne, og foreslog Frederik og Moder en Tur paa Skøjter, medens de paa deres Side absolut vilde have Fader til at gøre Begyndelsen. Kontrollørerne stod ved Døren og grinede lumskelig, men — Pengene tilbage? Ikke tale om *det!* Det syntes Fader heller ikke, der var nogen Mening i. Vi kunde jo have set os for paa en Plakat. Det var Lærepenge, vi maatte betale. Og saa rullede hele Familjen videre og hjem . . . i Droske, mens Fader nynnede: „Rullen gaar, Rullen gaar, nu skal I se, hvor Rullen gaar!"

Teatret! — Det var et stort Ord, der nævntes med Ærefrygt og stod med Stjærneskrift paa den hjemlige Himmel.

I „Alhambra" — „Tivoli"s daværende Konkurrent i Frederiksberg Allé — havde jeg et Par Gange været oppe i det uhyre, imponerende Amfiteater, hvor man fra de højeste Pladser som i en mægtig Brønd eller Kæmpe-Tragt saa' ned paa Scenen, der syntes saa lille, men skal have været meget stor. Der havde jeg set „Capriciosa",

der rørte mig dybt, navnlig Optrinet, hvor Faderen sælger Gulvmaatter, og Sønnen fornægter ham, ja, ikke tør give ham en Skilling. En anden Gang var det Tryllekomedien „Bukkefoden", som jeg ikke forstod et Suk af, men alligevel morede mig kongeligt over. I „Alhambra" fulgte der Gratis-Billet til Teatret med Adgangen til Etablissementet, saa der var en mylrende Trængsel og Puffen op ad de mange Trapper til Fripladserne. Det var Moders Rædsel, men min Fryd og „voldsomt spændende".

I Privatteatrene blev jeg ogsaa ret tidligt taget med og morede mig selvfølgelig storartet. Min Kærlighed til Offenbachs Operetter gaar saa langt tilbage som til en ildrød, strikket Dukke, forestillende „Prinsen af Arkadien". Den var mit Yndlings-Legetøj som ganske lille Dreng, og jeg holdt den i Hævd og Ære i mange Aar, *hvor* slidt og misbrugt den end var. Det morede mig usigeligt, da jeg paa Folketeatrets Scene saa Dukken lyslevende for mig i Frederik Madsens fantastiske, ja, geniale Fremstilling af Hans Styx.

Ved en anden Offenbach-Aften i samme Teater skal jeg nærmest have gjort Skandale. Jeg mindes godt Opførelsen, men ikke det prekære Moment, som dog fuldt paalidelige Vidner har berettet og bekræftet. „Den skønne Helene" blev givet med Tenoristen Albert Meyer (den nuværende gamle Cantor ved den jødiske Menighed) som Prins Paris. Ham kendte jeg godt. Han havde været Svend hos min gode Ven, Blikkenslager Stange i Kælderen paa Hjørnet af Østergade og Pilestræde, under Bundtmager Trolle, hvorfra vi saa Frederik den syvendes Begravelse. Stanges Børn var vore gode bekendte. Den

smukke Caroline var Veninde med min Søster Claudine, og Sønnen Lauritz min bedste Ven og Klasse-Kammerat. Ved en Familje-Fest, hos Stanges, var Blikkenslagersvenden, Albert Meyer, blevet hentet ind og havde underholdt Gæsterne med sin brillante Tenor. Nu var han professionel Sanger og Skuespiller og altsaa hin Aften paa Folketeatret „Prins Paris“ — jo, ham kendte jeg godt!

Den skønne Helene selv var Fru Sanne, gift med Kapelmusiker Sanne, den senere Sanginspektør. Hun sang udmærket, men var temmelig svær, og hendes Korpulence formindskedes jo ikke ved, at hun paa det Tidspunkt var højt frugtsommelig. Det vakte nok ogsaa Forargelse blandt Publikum og passede jo ikke rigtig ind i Ensemblet. Men jeg i min Barne-Uskyld adlød kun min egen private Nysgærrighed, da jeg midt i Stilheden for aabent Tæppe med min klare Drengerøst højlydt spurgte Moder: „Hør, hvorfor skal den Dame dèr oppe være saa tyk?“

Jeg skal ikke have kunnet klage paa den Lykke min Replik gjorde, eller rettere den almene Jubel, den vakte. Det var jo Barnets Røst fra „Kejserens nye Klæder“, der blot udtalte, hvad alle tænkte, men ingen turde sige.

„Det kongelige Teater“ stod dog i mine Tanker himmelhøjt over alle andre. Det var jo det lukkede Paradis, som „Børn under ti Aar“ med Flammesværd var stængt ude fra. Hver Gang de voksne paa Abonnements-Aftenen tog derover, pyntede og festlige, fulgtes de af Barnets længselsfulde Tanker, og naar Forestillingerne bagefter diskuteredes hjemme, undgik ikke et Ord fra de voksne

mine Øren. Jeg byggede af Stumperne det hele op i min Fantasi og var fuldt fortrolig med alle de store Navne: Phister og Fru Sødring, Hultmann, Rosenkilderne og Wieherne.

En Dag, jeg kom hjem fra Skole, var Frederik overvældende hemmelighedsfuld. Jeg kendte ham, naar han saadan løb rundt og kaglede som en Høne, der skal lægge Æg. Længe dyede han sig jo ikke med at afsløre det underfulde: om jeg maaske kunde have Lyst til at gaa med ham i Teatret om Aftenen? — Jeg for ham henrykt om Halsen i Stedet for Svar. Hvad for et Teater? Hvad for et Stykke? . . . Der var naturligvis ingen Ende paa Nysgærrigheden. Men Frederik var som en Sfinks. Han erklærede, jeg skulde overraskes.

I urimelig god Tid var jeg i fineste Puds og stod og trippede i Kontoret af lutter Utaalmodighed. Om jeg dog bare nu maatte faa Programmet at se . . . det var jo den halve Fornøjelse — og ellers var jeg jo ganske uforberedt.

Højtidelig som en Bramin lagde Frederik en stor Plakat og en lille Billet for mig paa Skranken. Hvad var dog *det* . . .? *Det kongelige Teater* stod der paa dem begge — det kongelige Teater! Jeg blev ganske stum og stammede bare: jamen — jamen — dèr maa jeg jo slet ikke komme — endnu!"

Først da Frederik forsikrede mig, at jeg nok skulde komme ind — han skulde jo selv med — først da aandede jeg op, og Glæden erobrede mig, eller rettere: Højtideligheden greb mig. Jeg faldt over Plakaten: *Alferne* af Johan Ludvig Heiberg, desuden et musikalsk Diver-

tissement af de tre Søskende Neruda, Vidunderbørnene Wilma, Maria og Franz.

Om jeg morede mig den Aften? Det er ikke Ordet. Jeg var i den syvende Himmel over alt, hvad jeg saa' og hørte. Ja, saa dybt et Indtryk gjorde denne Forestilling paa det bløde Barnesind, at jeg tror, den satte Spor for hele Livet. Jeg var som vokset en Alen indvendig, syntes jeg. Jeg var Dus med Phister og Rosenkilde — Grimmemann og Mannegrim — og hørte lang Tid efter i mit Øre den skønne Musik og de dejlige Vers: „En Aften ensom gik jeg nys — Stjærnerne funkled . . ."

Eksperimentet blev for Resten gentaget ikke længe efter, men da syntes jeg allerede jeg var Stamgæst i det Kongelige. Da saa' jeg Balletten *Valdemar* — og *det* var storartet, netop noget for en Dreng. Frederik og jeg sad i det mørke Parterre og jeg fik Lov af Herren bagved til at sætte mig op paa Stoleryggen med Benene paa Sædet, fordi jeg var saa lille og jo gærne skulde se det hele. Men det havde til Følge, at da Lysekronen hugges over og Slagsmaalet begynder, blev jeg saa betaget og forfærdet, at jeg gik bagover, lige ned i Skødet paa den elskværdige Herre.

Til Festerne maa ogsaa henregnes de Aftner vi „illuminerede". Nu skulde man ikke just synes der var særlig Grund til at illuminere i Grønnegade. Men Nr. 1 dannede efter Faders Mening en Undtagelse, fordi Vinduerne kunde ses helt nede fra Østergade — og fordi Fader havde en ren Mani for at illuminere. „Lys-Fest!", det var noget for ham — og vi lyste i alle mulige „kongelige" Anledninger. Men *én* Gang i det mindste var An-

ledningen for Grønnegade til at illuminere forud fastslaaet og givet. Nemlig paa selve Thorvaldsens hundredaarige Fødselsdag. Da straalede ogsaa hele den fattige Grønnegade som det rigeste Æventyr til Ære for Gadens berømteste Barn, og der var ikke til at komme frem for Mylder og Trængsel og „Ballade".

Det kan nok hænde Fader havde travlt, ja, hele Familjen var i sit Es. Alt, hvad der fandtes af Stager, kom frem — ekstra Stager af Gips var anskaffet — og kneb det, brugte vi Ølflasker med udklippet Silkepapir . . . det var godt nok ud til Gammelmønt.

Nej, hvilket Lyshav! Saa levende som en Ildebrand. Nutidens elektriske Lamper er intet derimod. Familjens Stolthed var det store Hjørnevindue. Her tronede ellers altid Frederik den syvendes Byste paa Frederiks ottekantede Tobaksdaase, betrukket med rødt Flagdug. I Dagens Anledning havde Kongen maattet vige for selve Thorvaldsen i Gips, flankeret af de store Sølv-Armstager og med alle vore Potteplanter, Nerier og Gummitræer, som Baggrund for hele Herligheden.

Vi skiftedes til at gaa ned paa Gaden og beundre „vore egne Vindeverrer". Men oppe i Stuerne var saa hedt som i et russisk Dampbad.

Højtiderne, navnlig Julen og Fødselsdagene, spillede en stor Rolle i Hjemmet.

De fejredes uvægerlig alle med fuld Honnør, og Pomp og Pragt, selv naar de, som i Marts, kom anstigende lige efter hinanden: den 3., 17. og 22., Faders, Frederiks og min egen. Det var maaske lidt anstrængende, men hjemme gik vi ingensinde af Vejen for Fest. Saa kom de fine,

mærkelige Fødselsdagskopper frem — ottekantede med blaa og gyldne Ornamenter — der kun paraderede ved disse Lejligheder, og Chokoladen flød i Strømme. Jeg har nu i mit Hjem de samme Kopper fremme til vore egne, Børnenes og Børnebørnenes Fødselsdage. Ærlig talt: jeg vilde meget nødig undvære det trofaste gamle, kønne Porcellæn. Chokoladen vilde næppe smage mig af andet, ja, jeg vilde maaske knapt nok synes, jeg var rigtig „født" uden dem.

Og som der blev givet „Præsenter". I Overflod. Mange af dem var vel nok Nyttegenstande, men det regnede ogsaa ned over os Børn med Legetøj og de voksne med Luksus. Navnlig Frederik havde en næsten sygelig Mani for at overøse os med Overraskelser. Det kostbareste Legetøj: Dukketeater, *Laterna magica* . . . kort, alt hvad opdrives kunde, jeg fik det altsammen. Heldigvis ogsaa Bøger, i Massevis. Frederik havde især en Svaghed for alt hvad der af nyt og mærkeligt dukkede op paa Markedet, navnlig hvad der blev stærkt reklameret med. Han kom slæbende hjem med det besynderligste Kram og værste Juks, som ingen havde Brug for. Naa, det var nu hans Fornøjelse, og han havde Raad til det. Men en Gang gik det alligevel rent ravruskende galt.

Til en Fødselsdag eller Jul havde han for Spøg foræret Fader en Flaske . . . „Frederiksens Haareliksir", der den Gang var meget opreklameret. Nu havde Fader allerede da det skønneste hvide Haar, men Frederik vilde partout have, han skulde være ung og sort igen. Under Latter og Larmen blev Fader overmandet, og Haaret — trods alt — gnedet ganske eftertrykkeligt ind med Eliksiren.

„Det køler i hvert Fald dejligt!“ lo Fader, og saa tænkte hverken han eller vi mer paa det.

Men et Par Dage efter, da Fader siger Godmorgen til Moder, udstøder hun et Skrig: „Hvordan *er* det Du ser ud!?“ — Og hun havde sandelig Lov til at skrige og spørge. Faders Haar var grønt. Den skønneste, lysegrønne Bøgeblads-Kulør! — Han lignede en Havmand.

Naturligvis rasede han — og kunde alligevel ikke lade være at le, for han saa uimodstaaelig grinagtig ud. Moder baade græd og lo. Men Frederik turde slet ikke komme Fader for Øje, stak af til sit Assistenshus og kom hjem med en pragtfuld Gave til ham. Jeg tror nok, han fik den i Hovedet igen.

De vrede Guder blev ikke helt lette at formilde. For trods Indsæbning og Vaskning tabte Haaret kun meget langsomt sin skønne, grønne Farve. Og det klædte jo ikke. Paa Kontoret maatte Fader i flere Uger skjule Skandalen med en Kalot.

Men Frederik benyttede principmæssig ikke mere kosmetiske Arkana som Præsenter.

VIII.

VINTER-GILDER OG SOMMER-GLÆDER.

Frederik, der den Gang var i Begyndelsen af trediverne, havde to trofaste Venner, men ogsaa kun dem. Det var „Lunderne", to med ham jævnaldrende Brødre, af hvilke den ene, Christian Lund, var ansat i Marineministeriet, medens den anden, Peter Lund, var i Universitets-Kvæsturen. Det var elskværdige, begavede og kultiverede Mennesker, men begge inkarnerede Pebersvende. Det forhindrede dog ikke Christian Lund i at gifte sig i en sen Alder, medens Peter Lund holdt Ungkarlefanen højt til sin Død. En hel Række Brødre sammen boede de højt oppe paa en fjerde Sal i Pilestræde. En af dem var den højtbegavede Botaniker Samsøe Lund, der døde altfor tidlig. De var Sønner af en Skolelærer i samme Sogn, hvor min Morbroder Hans, Mølleren, boede, saa jeg i Tidens Løb ogsaa fik Lejlighed til at gøre den gamle Lunds Bekendtskab.

Hvor tydeligt ser jeg dem ikke for mig endnu, ved det blanke Mahogni-Spillebord, der var slaaet op i Salen. Ombølget af den skarpe Pibe-Røg, der næsten truede med at slukke Lysene i Sølvstagerne, sad Fader og Frederik og Lunderne og spillede L'hombre — smed Kor-

tene i Bordet med alle disse muntre, smaa, smækkende Lyde mod Pladen, afbrudt af sælsomme, ganske uforstaaelige Fremmed-Ord. Christian med den vippende røde Hanekams-Dusk og Fuldskægget, ivrig og interesseret, Peter med de glatragede, graa Jesuit-Træk, uhyre flegmatisk, næsten ugidelig.

Hver havde de sin Specialitet: Christian spillede ypperligt Klaver, medens Peters Force var at spise Leverpostej.

Naarsomhelst jeg kunde lokke Christian Lund fra Kortene til Klaveret gjorde jeg det.

Saa spillede han Alverden: klassisk Musik, Operaer og Danse — alt udenad og alt lige udmærket. Jeg klinede mig saa tæt op ad Klaveret og ham som muligt og var lutter Øre. Han var i Grunden den første, der aabnede Tonekunstens Verden for mig, hvad jeg aldrig kan glemme ham. Det var den bedste Musik, jeg i lange Tider hørte hjemme, for Claudine lærte nok at spille, men hun spillede som man læser Lektier, og Frederik masede voldsomt paa Klaveret „efter Gehør" uden nogensinde at kunne finde den rigtige Bas. Nej, saa var Lunds Musik rigtignok noget ganske andet.

Hvad Peter og Leverpostejen angaar, da forholdt det sig saaledes, at denne Delikatesse den Gang var forholdsvis ny, men meget moderne. Den blev altid købt hos „den franske Svineslagter" paa Østergade, Beauvais hed han, nede i en lillebitte, dyb Kælder, hvor man ekspederedes af en lille mørk Dame, der kunde tale fransk. Vi Børn blev ofte sendt „i Byen" derned efter Leverpostej, som sjældent savnedes paa Bordet, især da, naar der kom

fremmede. Men Leverpostejen anvendtes med skyldig Respekt. Man tog en lille Klat og smurte den tyndt ud paa Smørrebrødet — selvfølgelig. Det hørte med til almindelig Dannelse.

Man var virkelig nøjsom og sparsommelig den Gang. Det var ikke som nu, hvor hver spiser en hel Appelsin, ja, somme to. I min Barndom blev en saadan Sydfrugt delt efter sine naturlige „Fed", Sukker strøet paa og saa serveret. Ingen var saa ubeskeden at tage mere end ét enkelt Stykke. En Appelsin eller to var nok til et helt Selskab.

Saaledes ogsaa med Leverpostejen. Kun én brød med den stiltiende Vedtægt, Peter Lund, men han opnaaede da ogsaa i den Anledning at blive fuldstændig berygtet. Han skar nemlig et stort, firkantet Stykke af Postejen og spiste det med Gaffel til Maden. Mindst et Fjerdingspund. Ubegribeligt. Og ellers var han dog saadan en pæn og dannet Mand. Men Leverpostejen havde nu én Gang plettet hans Ære.

Naar der var „Selskab", var Lunderne selvfølgelig ogsaa med, Claudines Veninder, kønne unge Piger, forskellige nærmere og fjærnere Bekendte, ellers Familjen, Farbrødre og Morbrødre og Tante Maries Børn, alle med deres respektive Koner og Afkom. „Middagsselskab" kendtes overhovedet ikke, ja, man blev i det hele taget aldrig bedt. Det vidstes én Gang for alle, at der hos os var aabent Hus paa samtlige vore Fødselsdage, ja, Faders og Moders Bryllupsdag med. Og saa kom de alle — af sig selv, formoder jeg. Det strømmede i hvert Fald ind med Masser af Gæster, store og smaa, unge og gamle. Vort Hjem

havde Ry for at være flot og godt. Man morede sig dèr, og der var altid Overflod paa Mad og Drikke. I Kontoret hobede Overtøjet sig op paa Pulte og Skranker, tilsidst maatte vi ty til Sovekammeret som Garderobe.

I Spisestuen havde Moder og de unge Piger nok med at arrangere Bordet, navnlig med at gøre det større og skaffe flere Pladser, jo flere nye Gæster, der kom til, og de kom bestandigt. Vi Børn løb Bud mellem Kontoret og Moder: nu er *den* kommet og nu kom *de*...! Undertiden nogen, vi aldeles ikke havde ventet. „Nu *kan* vi ikke være flere!“ erklærede Moder bestemt. „Aa, det gaar nok,“ trøstede Fader. Han troede nu altid paa Mirakler, naar det gjaldt Hjærterum og Husrum. Og han føjede til: „Du kan jo laane, oppe hos Jensens!“ Men Moder kunde ikke udstaa at laane — hun hadede det — saa slæbte hun hellere Strygebrædtet ind og fik det lagt over to Stole som Bænk og hittede ældgamle, kasserede Jærngafler frem som Reserve for Sølvet. De blev saa omhyggeligt fordelt paa de Pladser, hvor vi selv og dem, „det ikke gjorde saa nøje med“ skulde sidde.

„Salen“ straalede i al sin Glans. Alle Møblerne var selvfølgelig afslørede, alle Lys tændt i de store Sølvstager og i Lysekronen, hvor den højrøde Skaal i Midten luede som en Sol, og Prismerne blinkede som klare Stjerner. De tunge, gule, Atlaskes Gardiner gav den festligste Baggrund. Om det saa var det forgyldte Taffel-Ur med Broncemanden, der evindeligt stod og gravede, var det trukket op og gik — præcist.

Den varme Kakkelovn havde vi Børn i Forvejen efter Faders Anvisning bestrøget med „Ofenlak“ eller bestrøet

med „Kongerøgelse“, sommetider begge Dele — det duftede mystisk. Saa skyndte vi os ud paa Trappe-Gangen, for nogle af Gæsterne skulde der beredes en særlig festlig Modtagelse. Mine Smaabrødre var jo nu vokset til — henholdsvis fire og seks Aar — og kunde i en snæver Vending godt bruges som Kombattanter. Det var de gamle, hysteriske Tanter det gjaldt. Vi lagde os i Baghold med udsat Spejder. Deres Komme blev signaliseret, nu skulde de op ad den høje, stejle Trappe ... i samme nu blev kinesiske Pistoler antændt og futtede i Luften for at springe med høje Knald — Raketterne hvæsede, og „Skrubtudserne“ dansede under Skørterne paa de arme Kvinder.

Imens absenterede „de modbydelige, ækle Drenge“ sig op paa Loftet, for lidt efter at komme ned, saa uskyldige som Engle. Nu *kunde* der bogstavelig talt ikke være flere i „Salen“ og Hjørnestuen, selv i Kontoret havde de yngre lejret sig midt imellem Tøjet. Paa Hædersplads erne sad Tanterne, stive og stramme, højtidelige og forventningsfulde ... det varede dog en Evighed med den Mad.

For at forkorte Ventetiden arrangerede „de modbydelige, ækle Drenge“ under min Anførsel forskellig Morskab. Navnlig en ganske lille Fætter Henry, der kun var tre Aar, maatte holde for. Ham kunde vi to Numre med. Det ene bestod i, at vi gav ham en Bukseknap og bad ham gaa ned og købe Æbleskiver for den Skilling hos Konen paa Gaden, hende paa Nabotrapppen. Henry gik, og Resultatet var altid det samme: han kom lidt efter tilbage, op ad Trappen, gnavende paa én Æbleskive og med en anden i Haanden, og i Hælene paa ham Sælgekonen med

Kurv og det hele, bandende og sværgende og højlydt forlangende sit retmæssige Tilgodehavende. Det, hun — under stor Staahej — selvfølgelig ogsaa fik.

Det andet Nummer foregik inde i selve „Salen" med alle Gæsterne som Tilskuere og de stramme Tanter i første Parket. Det var et Akrobatnummer, der præsenteredes midt paa Gulvtæppet og udførtes af samme lille Henry. Vi bad ham hviskende men indtrængende om at „slaa en Bøtte", hvad han var mer end villig til. Han satte Hovedet mod Gulvet og vendte Kolbøtten, hvorved det dog ikke kunde undgaas, at hans lillebitte Mandighed paa den uskyldigste, men pudsigste Maade tittede ud af Hullet i hans sorte Fløjls Bukser. Men dette var jo netop Effekten, der vakte en højst ubestemmelig Blanding af Munterhed og Forargelse. Moderen fnøs.

Endelig blev Døren til Spisestuen lukket op — endelig — der gik som et Lettelsens Suk gennem hele Forsamlingen. Under højrøstet Munterhed gik man til Bords og fandt sig en Plads. Strygebrædtet gled regelmæssigt straks paa Gulvet, men praktiske Haandværkerhænder ordnede det snart. Saa lod man det bugnende Bords mange kolde Retter vederfares Retfærdighed — det var rigtig, dansk Husholdnings-Kost, „Aftensmad" med Sylte og Rødbeder og store Snapse og „Hvidt Øl — 1ste Sort". — Undertiden med en varm Ret, som „forloren Skildpadde", for det „rakte saa langt".

Da den første Hunger var stillet, tog Snakken atter fat med fuld Kraft paany. Pludselig kom der en Pavse. Gik en Engel gennem Stuen? — Nej, det var bare Leverpostejen, der var naaet til Peter Lund. Alle tav, alles Øjne

var rettet mod ham som i et Brændpunkt. Han skar uhyre flegmatisk sin store Luns af og lagde den paa Tallerkenen. Hele Bordet var ét Smil, — ja man hørte et Par Stykker rømme sig betydningsfuldt. „Ikke lidt mere Leverpostej, Hr. Lund?" hørte man hans Nabo, Peter Jakobsens affable Urtekræmmer-Stemme. „Tak!" sagde Peter stoisk. „Maaske!" og lagde en noget mindre Klump hen til den større. Men da skraldede et énstemmigt Latterkor gennem Stuen, — ja, Fader raabte „Bravo, Peter Lund — godt klaret!"

Tilsidst fik man Lagkage eller Rombudding med smaa Glas Sherry eller Madeira til. Først *saa* rejste man sig fra Bordet, skøndt det kneb for de fleste. For mætte var de.

Kaffe og Cigarer bødes rundt i „Salen", der snart laa i en Taage. Som ved et Trylleslag ryddedes Spisestuebordet, hvor nu Punchen skulde laves, Aftnens *clou*. Det besørgede Fader selv: Rom, kogt Vand, Citron, Sukker! En stor Terrin kom ind og alle mulige Drikkekar, særlig den store, rigtige Punche-Kande af graat Stentøj med Abels Offring paa den ene Side og Kajn, der myrder ham, paa den anden.

Den liflig-søde Duft af Rommen erobrede nu hele Lejligheden. Fader blandede og smagte. Bollen blev „brændt af", saa de blaa Luer knittrende flammede i Vejret, endelig skænkedes i Glassene, store og smaa af hver en Form og Størrelse, og „Skaalerne" med alle „Hurra"erne begyndte.

Men saa fik jeg endelig Christian Lund til Klaveret, og jeg tror ikke, han forlod det den hele Nat. Han spillede

ustanseligt, mens de andre tog paa at danse. De puffede ham i Ryggen, de skubbede til Stolen, saa han tilsidst sad helt inde under Klaviaturet. Den røde Haartjavs dinglede i Takt, den evige Cigar hang fortygget og vippede i Mundvigen, ja, hans Ryg blev saa støvet, at vi Børn skrev vore Navne paa den. Han spillede ustanseligt ... der blev drukket Punch ustanseligt ... vi Børn fik ogsaa et Glas, der dog mest var det varme Vand ... og de røg ustanseligt ... dansede ustanseligt ... tilsidst krøb jeg ind i Kontoret i Hullet under Faders Pult og faldt i Søvn paa Tæppet der.

De havde nær aldrig fundet mig, da de fremmede var gaaet. Men da var det ogsaa blevet meget sent.

— — Om Sommeren havde vi gærne en „Tivoli"-Tur, en i „Alhambra", en i Zoologisk Have, hvor min lille Søster regelmæssig fik sin ny Straahat spist i Abeburet, endelig den obligate store Skovtur i Vogn, Sæsonens Begivenhed.

Overalt tog vi selv Maden med, selv i „Tivoli". Hvor lidet nøjeregnende, ja spendabel end Fader var — han hadede Gærrighed som Pesten — saa ødsel, efter de Tiders Begreb, var han dog ikke, at vi købte Mad ude. Familjer gik den Gang overhovedet ikke paa offenlige Spisehuse, ja, Ordene Restauration og Restaurant kendtes knapt. I Tivoli spiste vi, saa længe min Onkel Hendrik, Politimanden, levede, for det meste i et firkantet Vagtskur af Træ, som Politiet havde lige til højre for Indgangen, hvor nu Wiwel er. De paagældende Betjente var saa venlige at overlade os det den Times Tid, vi spiste. Ellers residerede vi i de mindre, tætte Lysthuse i Alléen sammesteds, og fik Vand paa Maskine til medbragt Mad.

I „Alhambra“ syntes jeg den Gang var nok saa morsomt. Dér hørte jeg C. C. Møllers Orkester, saa den Lanner'ske Ballet og Blondin paa Line, og imponeredes af en forunderlig Virtuos, der spillede paa forskelligt fyldte Vandglas. Og saa var dér Teatret!

Men „Skovturen“ fordunklede alt andet. Wiener-Vognen fra Bohn holdt for Døren i den aarle Morgenstund, hvor den hurtigt samlede Opløb og fik Hoveder ud af alle Grønnegades Vinduer. Min Stolthed var paa det højeste, hvis der oven i Købet var hvide Heste for. Kusken med den høje Rosethat og den stribede Vest bar alle de parate Mad-Herligheder ned og stuvede dem i Vognens Magasiner. Der var store Rejer og haardkogte „Skovæg“, hvor Blommerne saa helt blaafrosne ud — der var en hel Lammesteg, viklet ind i uldne Tæpper for at den skulde holde sig varm, og Rødgrød i en Krukke og Fløde paa Flasker. Mindst som til en Nordpols-Ekspedition.

Endelig var vi rejsefærdige. Hanne blev uvægerlig spændt fast i det frit i Luften svævende „Tjenersæde“, der var anbragt bag paa Kareten — det var altid sikrest at have hende for sig selv — medens jeg entrede op paa Bukken ved Siden af Kusken, hvor jeg havde Chance for at faa Lov at køre Hestene — i hvert Fald til at holde i den overflødige Ende af Tømmerne.

Saa gik det afsted — „rullende hen ad de støvede Veje“ — til Skodsborg eller Fortunen — til Raavad eller Eremitagen — til det herlige Søllerød, hvor Moder altid var saa bange for Bakkerne, eller den klassiske Tur til Kirsten Pils Kilde og Dyrehavsbakken.

Hvor nød vi dog den skønne Natur og Glæden ved at

færdes under aaben Himmel. Vi var som ellevilde Føl, der fra Stalden slippes løs paa Marken.

Desværre faldt Skovturen bort af sig selv, da Familjen begyndte at ligge „paa Landet" om Sommeren. Saa flyttede vi gærne tidlig ud, allerede i Maj, og sent hjem, aldrig før Moders Fødselsdag, den niende September, var ovre. „Paa Landet" maa man alligevel ikke forestille sig som nu, hvor man tager til Gilleleje eller Vesterhavet. Ja, ikke en Gang saa langt borte, som „oppe langs Kysten" var det. Nej, *vi* boede paa Landet i — hvad man da kunde kalde Byens allernærmeste Omegn, men hvad der nu vil sige det samme som ... i Byen selv. Jeg skal i Flæng nævne Stederne, hvor vort „Landliv" udfoldede sig. Ad de fleste vil man nu nok trække paa Smilebaandet, men den Gang var der for Alvor landligt og idyllisk.

Som ganske lille mindes jeg *„Kristineberg Mølle"*, ved „store Vibenshus" paa Hjørnet af Jagtvejen. — *Valby,* tæt ved „Korups Have"; et Skilt, hvorpaa stod: „I Korup, Tracteur", lokkede min Søster Hanne derind, da hun skulde købe Træskeer. Hun havde nu læst det som „Trætøjer", forklarede hun. — *Blegdamsvejen,* hos en „Voldmester" Sørensen, med en vidunderlig stor Have helt ned til Sortedamssøen. — Den gamle Landejendom *„Ventegodt"*, ude ved Lygte-Kroen paa Nørrebrogade med Have ned til Ladegaardsaaen. — Den senere saa berygtede *Lampevej,* hvor bl. a. Billedhuggeren Professor Stein havde Atelier. Det interesserede mig stærkt at se ham ved Arbejdet. — Strandvejen, *„lille Vartov"*, der vist senere hed „Evanstone", lige ved Siden af Winthers Badeanstalt, med Have ned til Søen. — *Fasanvej,* hos en

Gartner ligeoverfor Bag-Indgangen til Frederiksberg-Have, der var som vor egen. — *Jagtvejen,* i et lille Dukke-Hus mellem Strandvejen og Lyngbyvejen, ogsaa hos en Gartner. Der havde vi til Genbo ovre paa Fælleden en gammel „Hyttemoer", der levede i en trekantet, spids

Strand-Promenaden.

Træ-Barak og nok var ansat som en Slags „Ko-Vogter". — *Bernstorffsvej,* ved Ørstedsvej, i en enlig Villa, hvor nu er lutter Gader. — *Enghavevej,* i selv samme Hus, hvor Socialdemokraterne nu har Forsamlingsbygning og Studentersamfundets Folkekoncerter finder Sted. Det var da en stor, flot Villa med mægtig Have, helt over til Amerika-Mølle. — *Enighedsvej,* en lille Sidevej til Gamle Kongevej. — *Valby,* i en rigtig Bondegaard, hos Jens Olsens Enke, ved den gamle Jernbanevold. — Og . . .

Strandpromenaden, i en Trævilla, der tilhørte Ejeren af Bech's Badeanstalt. Der ligger nu Gefion-Boulevardens store Huse, men den Gang var der skønt og stemningsfuldt, den rene Idyl og den hjemligste Hygge.

Det var til uendelig Forfriskelse for hele Familjen, ikke mindst for os Børn, denne fordringsløse men saare fornuftige Liggen paa Landet. Grønnegade kunde jo være god nok om Vinteren, men om Sommeren, naar Solen bagte paa de gamle Rønner med deres usle Gaarde — jeg mindes med Rædsel vor egen til det fineste Hus — tør man nok med et mildt Ord sige, at de simpleste Sundhedslove dèr lodes ganske uænsede.

Det var besværligt nok for Fader, der maatte til Byen hver Dag for at passe sin faste Kontortid 9—3. I Travlheden ved Trækningen havde han endda saa mange Timers Ekstra-Arbejde, at han ikke kunde naa hjem at spise Middag, men fik den bragt i en gul Madspand paa flere Etager fra „Køhlers i Pilestræde", et særdeles velrenommeret Spisehus. Maden var baade god og rigelig, og saa kostede den ikke mer end en Mark Portionen — 35 Øre for For- og Eftermad. Græd, o, Husmoder! — Spisesedlen var den samme gennem mange Aar. Om Tirsdagen var der Brødbudding, om Lørdagen Pandekager. Vi Børn gjorde os Ærinder op paa Kontoret disse Dage for at delikatere os med Levningerne.

Fader tog ind og ud „fra Landet" med Omnibus, men maatte jo gaa et større eller mindre Stykke Vej, i hvert Fald Kristen-Bernikow-Stræde igennem. Da vi blev større, min Søster og jeg, fulgte vi ham gærne det Stykke, holdende ham under Armen. Det var ligefrem en Skærsild

at skulle igennem, for de Gaders Ungdom var jo nok mere næsvis end egenlig velopdragen.

„Se den lille Mand dèr — der skal Du se en Størrelse — med høj Hat paa!" — En skraldende Latter fulgte gærne paa. Fader anfægtede det ikke Spor, men mig pinte det — saarede mig i mit inderste. Ikke fordi jeg skammede mig ... over Fader! — Det manglede bare. Men jeg havde alligevel den mest brændende Lyst til at mørbanke hele Krapylet.

Fader kunde vist mærke det eller se det paa mig. „Hold paa Værdigheden, min Dreng, det er *det,* det gælder om her i Livet!"

Og jeg holdt paa Værdigheden og knyttede Næven i Lommen.

Saa tog Fader med „Bussen", men vi Børn maatte sandelig gaa paa vore Ben. Baade til og fra Skole. Saa lidt som man købte Mad ude, betalte man for Befordring, uden den mest bydende Nødvendighed. Man havde jo Apostlenes Heste til Raadighed. De daværende Omnibusser var nu heller ikke tillokkende. Jeg mindes nogle skrækkelige Kasser, der rumlede ad Blegdamsvejen og havde Navnet *Dannebrog* i store Bogstaver malet uden paa. De lugtede baade af Mug og Staldgødning og kørte ikke stort hurtigere end en belæsset Flytteomnibus. Konduktørerne havde Posthorn, de blæste i, saa man kunde høre de kom, og fine Navne havde Vognene, ligesom alle Lokomotiverne den Gang.

Som noget meget interessant mindes jeg de første Sporvogne, ja blot Anlæget af den første Strækning, der ikke var længer end fra Runddelen til St. Annæ Plads. Paa

Vejen til og fra Skole saa' vi Drenge med største Interesse, hvorledes „Industribygningen“ rejste sig, Sten paa Sten, men med den dybeste Forbavselse, hvorledes de lagde Jernbaneskinner midt i Stormgade. Da de flotte, nye, skinnende gule Vogne saa endelig kom farende ned ad Gaden med Bjælder paa de vælige Heste og Klokke hos Konduktøren, var det som en Fest, ja som en hel ny Tid, der blev ringet ind.

Hvem tænkte da, man skulde opleve Nørregade-„Hønen“s Slagtning.

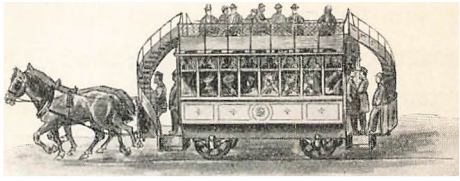

Henrik Hertz.

IX.

POETISKE OG MUSIKALSKE ANFÆGTELSER.

Mine tidligste poetiske Minder knytter sig til de obligate *Nytaarsvers,* som hele Familjen uvægerligt blev sat i Gang med Nytaarsaften. Hvert enkelt Medlem — Moder dannede en stiltiende Undtagelse — skrev Nytaarsvers til de andre. Fader digtede dem selv og skrev dem sirligt ned. Det var nydelige, hjærtelige og muntre smaa Rim, gærne med en fiks Pointe. Min Beundring for denne hans Evne var ubegrænset.

Frederik forsøgte ogsaa med mer eller mindre Held at digte paa egen Haand, men vi andre var henvist til hos en Papir- og Billedhandler i Gaden at købe de trykte gængse „Nytaarsvers", skrive dem af og sætte Navn under. De var trykt paa kulørt Papir, saa de kunde udklippes og klistres op paa Kort eller pyntede, guldtungede „Papétérie"-Ark. Men saa dybt sank vi aldrig. Det var kun for dem, der slet ikke kunde skrive, og vi skulde jo netop ved denne Lejlighed festligt udnytte vor Skrivekunst.

De trykte Vers havde til Overskrift: „Fra en Søn til

sin Moder", „Fra en Fader til sin Datter", „Fra en Kone til sin Mand" osv. Efter vor pekuniære Evne købte hver enkelt af os saamange og just dem, han skulde bruge, fik dem klippet ud af Arket og kom hjem med Byttet.

Saa begyndte der en Skriven løs i alle Kroge. Paa fint Papir af Onkel Christians, vi havde gemt til Lejligheden, eller paa almindelige Ark, der blev udsmykket med de den Gang saa moderne „Overførings-Billeder", ogsaa kaldet „Aftryks-Billeder", hvad der i Barnemunde ligesaa hyppigt blev til det mindre korrekte „Afførings-Billeder". Aar efter Aar fik vi nøjagtigt de samme „Vers" ind ad Døren, saa vi tilsidst kunde dem udenad, Modtagerne med. Ja, om det saa er nu, 50 Aar efter, kan jeg nøje erindre flere af disse vidunderlige poetiske Fabriks-Arbejder. Et af de yndefuldeste lød:

Moder kære, Du min Barndoms Glæde,
Du, som ved Dit Hjærte bar mig trygt,
Gid det Aar, hvori du monne træde
Ind, Dig Lykken følge uden Frygt.
Moder, gid paa Aarets første Morgen
Alt dit Haab opfyldes maa i Løn
Og befriet blive maa for Sorgen,
Ønskes Dig af Din trofaste Søn.

Baade af økonomiske Grunde og for at faa mere Afveksling byttede vi Børn undertiden „Vers" med hinanden, ja, var endog saa snedige at rette „Moder" til „Søster" eller „Fader" og saa anvende dem til andre Familjemedlemmer. Ganske vist kneb det jo saa undertiden lidt med Meningen, men det fik være. Som naar ovenstaaende Digt af Nathalia ogsaa blev anvendt til Fader og følgelig kom til at lyde:

Fader kære, Du min Barndoms Glæde,
Du, som ved dit Hjærte bar mig trygt . . .

Os generede det ikke. Og de voksne forskaffede det adskillig Ekstra-Moro.

Belønningen for al vor Møje bestod i at der blev sendt Bud hen til Vinhandleren i Kælderen efter en Flaske Champagne, og at vi fik Lov at blive oppe til Klokken tolv, da Proppen sprang og Vinen skummede i Glassene, mens vi alle ønskede hinanden „Glædeligt Nytaar!" Saa futtede vi nogle Kinesere af ude paa Trappegangen og gik overtrætte i Seng. Men det nye Aar var blevet fejret paa behørig Maade.

Det blev hurtigt min Ærgærrighed selv at lave Nytaarsvers, ligesom Fader. De første Forsøg lykkedes over al Forventning og fremkaldte stor Beundring. Fader klappede mig paa Hovedet og sagde, jeg var flink. Ja, hvad mere er. Han betroede mig efterhaanden, han selv havde skrevet mange Vers, endogsaa Komedier. Han hentede gamle Hæfter og gulnede Manuskripter, med den skønneste gothiske Haandskrift paa tykt, groft Bikube-Papir, frem af Pultgabets allerdybeste, hemmelighedsfulde Gemmer. Og han læste med dæmpet, andægtig Stemme, som for ikke at vække nogen, sine Ungdoms-Digte, sine Manddoms-Drømme for den lille Dreng, der betaget lyttede til.

„Har du aldrig faaet noget trykt, Fader?" hviskede jeg. Og Fader hentede frem Udklip af gamle Adresse-Aviser, i hvilke han havde faaet forskellige Digte optaget. Da han først var kommet paa Gled, fortalte han, hvilken Lyst han altid havde haft til at „skrive", det vil sige, ikke blot Skønskrift, men til at digte, forfatte. Han fortalte videre

om Ungdomsvennen Henrik Hertz, hvis første Arbejder blev indleveret anonymt til det kgl. Teater i Faders Afskrift, saa han endog en Tid lang blev mistænkt for at være Forfatteren.

Men i mig tændtes en brændende Iver efter ogsaa at faa skrevet og trykt noget. Til at begynde med faldt jeg over Herdahls „Børnevennen" — det første Børneblad, der over Hovedet udkom her hjemme, og som vi forlængst abonnerede paa. Der gættede jeg ustanseligt Gaader og „sendte ind" — saa saa' jeg da i hvert Fald mit Navn paa Tryk. Det staar ogsaa dunkelt for mig, jeg en Gang fik en lille Fortælling trykt i den. Til en anden, meget primitiv Børne-Avis, som udgaves af en Svend hos en Bogtrykker skraas over for os paa Gammelmønt, leverede jeg Bidrag i Form af smaa Vers. Honoraret bestod i en gammel Bog.

Men rigtige, virkelige Digtere saa jeg som Dreng kun i to levende Eksemplarer. Det ene var en Dag paa Købmagergades Posthus. Ved Siden af mig og min Broder Frederik stod en meget høj, duknakket Herre, med stor Næse, glatraget Ansigt, og uhyre Fødder — men meget sirlig, med Fadermordere og Kalvekrøs. Frederik rykkede i mig og hviskede: det er H. C. Andersen.

Den anden Gang var en Dag i selve Kontoret hjemme, hvor Fader sad ved sin Pult, jeg ved min. Saa kom der en lille, graa Herre ind med runde Hornbriller — han var ikke stort større end Fader selv. Men Fader rødmede af Glæde ved Besøget og trykkede hans Haand med et hjærteligt: „Goddag, Henrik!"

Den fremmede satte Haanden bag Øret og lyttede —

Fader talte meget højt, langsomt og tydeligt — den anden var aabenbart døv. „Javel — jo — jeg forstaar dig udmærket godt, Peter.“ — Saa tilføjede han: „Er det din Dreng, den lille Fyr derovre — se, se!“ —

„Ja, det er for Resten en Kollega af dig. Han skriver ogsaa Teaterstykker!“ Fader lo.

Hornbrillerne bevægede sig hen til mig og saa' indtrængende men smilende paa mig.

„Se — se! — Hvad er det for Teaterstykker? — Hvad hedder de? For Eksempel det sidste?“

„*Spionen*,“ hviskede jeg og røbede derved en dyb Hemmelighed. Ikke en Gang Fader vidste af, jeg skrev paa det.

„Formodenlig „frit efter Cooper“?“ spurgte han. Jeg forstod ikke rigtig Spørgsmaalet, men mumlede noget om, at „det var fra Krigen 64“.

„Heller ikke ilde ... ja, ja — til Lykke med det, Hr. Kollega!“

Den fremmede trykkede min Haand, Fader og han tog hjærteligt og muntert Afsked, og Hornbrillerne forsvandt ud af Døren.

„Hvem var *det?*“ spurgte jeg meget nysgærrig.

„Det var saamænd Henrik Hertz, min Dreng — ham, jeg før har fortalt dig om. Ja, kan du skrive Komedier som hans „Sparekassen“ og „Amors Genistreger“, „Kong Renés Datter“ og „Svend Dyrings Hus“, saa er Du vel rejst!“

Jeg fik fat i Komedierne i Faders Bogskab, styrtede mig over dem, forstod knapt Halvdelen, men dog saameget, at jeg selv lod „Spionen“ lide en forsmædelig Død i Kakkelovnen.

— — Klaveret, vi havde staaende i Salen, interesserede mig allerede som ganske lille i høj Grad. Det var et gammelt, opretstaaende Instrument fra Freitag i ny Adelgade, men det var sløvt i Tonen, uden Klang. Christian Lund var snart sagt den eneste, der kunde spille paa det. For det havde en indviklet Snore-Mekanisme ved hver Tangent, som altid kom i Uorden. Slog man lidt haardt, røg en Strop af en Krog og saa sagde Tangenten foreløbig ikke noget. Ikke før man tog hele For-Klædningen af og med behændige Fingre fik Stroppen ned om Krogen paany. Saa kunde den igen. Men det var jo lidt omstændeligt og betog Spillet noget af dets Charme.

Mit Ønske om at faa Lov at spille fremsatte jeg meget tidligt, vist i 7—8 Aars Alderen, og det blev mer end beredvilligt imødekommet. Begge mine Forældre elskede Musik. Som altid naar Fader skulde indlede en Forretningsforbindelse, saa' han sig først om blandt Kunderne, „Spillerne", og Resultatet blev, at der blandt disse fandtes en bekendt „Spillelærer", fhv. Musiker i Garden, Waldemar Vater, en Broder til den senere Chef for Gardens Musikkorps, J. F. Vater. *Min* Vater var tillige Løjtnant i Artilleriets Reserve, ivrig Officer og endte som Kaptajn, meget gammel men til det sidste forbavsende ungdommelig.

Han var næppe noget meget stort musikalsk Lys, skøndt han selv komponerede og fik trykt et Klaverstykke „Melankoli" samt nogle Danse, der tilegnedes forskellige kongelige Medlemmer (det imponerede mig stærkt), men han var en solid Fagmand og paapasselig Lærer. Det hele gik som i Leg for mig. Jeg havde ualmindelig let ved at lære alt, hvad der hørte til Musik, baade det teore-

tiske og praktiske. Ja, i Grunden altfor let. For „Øvelserne“ *kunde* jeg for hurtigt, derved blev de ikke tilstrækkeligt mekanisk indøvede. Naturligvis kedede de mig, hvorfor jeg ganske roligt gik videre paa egen Haand i en stor Bue udenom Læreren. Jeg slugte alt hvad der af Noder blot kom mig indenfor Rækkevidde. Først og fremmest alt, hvad der fandtes hjemme fra gammel Tid. Der var navnlig flere tykke Bind af „Musikalsk Museum“ og „Musikalske Nyheder“ — tror jeg de hed. Det var i hvert Fald mange Aargange af de den Gang saa gængse Musikalie-Tidsskrifter, der i Aarenes Løb var blevet indbundet. Gamle Horneman og Gamle Lumbye spillede en stor Rolle i dem. Derfra stammer maaske min dybe Hengivenhed for dem begge. Ogsaa Opera-Udtog af alle Slags fandtes der. Jeg sværmede navnlig for Rossinis vidunderlige Musik til „Barberen i Sevilla“ og helmede ikke, før jeg fik anskaffet hele Klaverudtoget.

Saa gik det imidlertid galt — eller maaske godt. En Dag kom min Spillelærer, Vater, ind paa Kontoret hos Fader for at forny sin Lotteriseddel. Jeg sad — intet anende — ved Klaveret i „Salen“ lige ved Siden af og flottede mig med Ouverturen til „Barberen“.

„Hvem er det, der spiller dèr inde?“ spurgte Vater.

„Det er saamænd Charles,“ lød Svaret — lidt forbavset.

„Nej, undskyld,“ sagde den overmaade affable Vater, „*det* er det ikke! Det maa jeg bedre vide. Det der — den Ouverture, kan han aldeles ikke spille, endnu . . .“

„Men saa se da selv efter — værsaagod!“ foreslog Fader.

Vater lukkede Sals-Døren op. Tableau.

Det kom til en Forklaring. Vater havde jo nok forløbet sig lidt. Jeg fik i hvert Fald Lov at gaa betydeligt raskere frem. Ja, vi fik tilmed det gamle, umulige Klaver byttet med et flunkende nyt fra Felumb, der lige havde startet sin Forretning i Magstræde. Det var herligt, med stor, flot Tone. Jeg var slet ikke til at faa fra det igen, da det endelig kom.

Min Barndoms og Ungdoms allerlykkeligste Timer kom jeg til at skyldte *det.*

X.

MODERS SYGDOM.

Et lykkeligt Hjem. Det var det i egenligste Forstand til mit ti-ellevte Aar.

Der er maaske dem, der vil synes, det var for lykkeligt. Alvors-Mennesker, for hvem det var altfor flagrende let, for lidet anlagt paa Alvor, for meget paa sorgløs Tilfredshed og Nyden, paa munter Lykke. Mange taaler jo ikke at se Glædens Flag hejst baade Hellig og Søgn, fra Morgen til Aften over andres Hjem.

Skumlerne skulde imidlertid blive tilfredsstillet, faa Revanche.

En Dag blev Moder syg, fik, hvad man den Gang kaldte: ondartet Halssyge, nu Difteritis. Der var da ikke Tale om Hospitals-Ophold. Tilfældet var ovenikøbet temmelig let, hed det sig. Hun kom forholdsvis hurtig over det og kunde efter nogle Ugers Forløb sidde oppe i Sofaen som Rekonvalescent. Da fik hun pludselig en Dag et Ildebefindende, Frederik maatte paa sine Arme bære hende ind i Sengen. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at hun var lam i begge Benene.

Godt, at hverken hun eller vi andre den Gang anede den fulde Sandhed, vidste, hvad denne Begivenhed og Fremtiden virkelig bar i sit Skød.

Nu vèd vi det. Det betød samfulde *femten Aar* bundet til Sygelejet eller i hvert Fald Sofa og Lænestol.

I femten Aar kunde hun ikke gaa.

Det var altsaa Lynet, som slog ned i det lykkelige Hjem.

Til alt Held kom Omformningen jo først lidt efter lidt. Hjemmet maatte ligesom vænne sig til at være uden Husmoder. Men efterhaanden faldt alt saa nogenlunde i Leje igen. Da det første Chok havde sat sig, viste det sig snart, at Moder var fuldstændig aandsfrisk, saa hun saa smaat kunde gribe Regeringens Tøjler igen. Egenlige Smerter havde hun kun sjældent. Rank og smuk, med sundhedsblomstrende rød-hvide Kinder sad hun oprejst i Sengen.

Aar for Aar gik det ogsaa fremad til at sidde oppe det meste af Dagen inde i „Salen", der nu maatte overgive sig paa Naade og Unaade. Der eksperimenteredes paa alle Maader for at finde det bedst mulige Stole-Leje til den syge. Tilsidst blev man staaende ved en stor amerikansk Gyngestol, der gjordes fast i en Ramme med Hjul, saa den ikke kunde gynge, men derimod køres. Ogsaa ud „paa Landet" kunde Moder komme med, skøndt med Besvær. Der maatte lejes Portører fra Hospitalet, som bar hende ned ad Trappen til den ventende Landauer. Der ude sad hun saa enten for aabne Døre, eller i godt Vejr i selve Haven, ja, kunde køres lidt rundt. Ogsaa det vænnede vi os til, lidt efter lidt, hvor drøj og tung en Haand, der end var lagt paa Hjemmet.

Fader var beundringsværdig. En Taalmodighed, en Finden sig i sin Skæbne, som var klassisk. Ikke et Suk, ikke et Kny kom over hans Læber. Naa — sandt at sige: han havde jo staaet langt værre Ting ud i sit Hjem før. Men — maaske netop derfor.

Rørende var det at se, hvorledes der fra nu af blev en sand Familje-Tilbedelse af Moder. Hun havde altid været stærkt forkælet — nu var hun som den regerende Guddom i Templet, den, hvem alt drejede sig om, som man dyrkede, tilbad, ja offrede til. Med Fader og Frederik i Spidsen. Og vi Børn fulgte trolig efter.

Alle overbød vi hinanden i at spekulere ud, hvad der nu kunde glæde og interessere og smage Moder, hvis Appetit var som en Fugl. Fader kom med de rigeste Gaver, Frederik med de besynderligste, og vi Børn med alt, hvad vi i Byen kunde udspejde. Roser og Rejer, Ferskner og Roquefort-Ost blev ofret ved hendes Seng eller Lænestol.

Tidligere havde Fader vel nok paa ægte, gammel Familje-Vis været Overhovedet, ja Midtpunktet i Hjemmet. Han styrede med fast, om end mild Haand. Hvor kærligt, ja kammeratligt end Forholdet f. Eks. var mellem Forældrene og os Børn, det faldt os aldrig ind at sige „Du" til nogen af dem. Det var vi ikke oplært til, det ligesom passede sig ikke. Vi sagde naturligvis heller ikke „De", men vi fandt det ganske naturligt og ikke Spor af besværligt altid at sige „Fader" og „Moder" baade i Tiltale og Omtale. Vi blev daglig sendt ind i Kontoret med saadanne Bud, som at vi „skulde spørge Fader fra Moder, om Moder maatte faa en Daler af Fader, som Moder

havde lagt ud for Fader til nye Fødder i Faders Sokker!"

Men nu blev Moder ligesom naturnødvendigt, ja, endog synligt Hjemmets Midtpunkt. Om „Tronen", d. v. s. Sengen, respektive den omdannede „Amerikaner", flokkedes alt Folket, og selv sad hun der som den enevældigt regerende Dronning. Hun kunde til Tider maaske tage ret nervøst og rykkende i Tøjlerne — Dr. Trier var ikke altid helt sparsom med Morfinen — men ellers var hun saa sød og klog, som nogen forkælet Fyrstinde kan være det. For os Børn, maaske mest for de mindste, blev Regimentet vel nok i Aarenes Løb lidt mindre strængt. Jeg tror saamænd ikke det varede saa længe, før der listede sig hjærtelige, men respektstridige smaa „Du" ind i Samtalerne med Moder.

Ja, ganske smaat begyndte endogsaa Lykken igen at spire frem som fint, nyt, grønt Græs af Hjemmets Jordbund — nu da det ikke godt kunde være andet. Først smilede Moder, saa lo hun med, og Faders Øjne straalede paany med deres varme, fugtige Glans. Trods alt. Dette Hjem *kunde* ikke ødes, dets Lykkefølelse *kunde* ikke dræbes.

Før havde jeg én Yndlingsplads inde i Kontoret, hos Fader. Nu fik jeg én til — om Aftnen — inde hos Moder. I Sovekammeret paa Stolen tæt ved hendes Seng. Der kunde jeg lægge Kinden op til Puden mod hendes og holde hende i Haanden. Dèr kunde vi tales ved. Om stort og smaat, tungt og let.

Men i femten Aar hang alligevel Glædens Flag paa halv over mit Barndomshjem.

S. Schandorph.

S. Neve.

O. Borchsenius.

PAA SKOLEBÆNKEN OG I FERIEN.

I.

MARIBOES SKOLE OG DENS LÆRERE.

Der var altid for mig noget vist højtideligt ved Indgangen til den gamle *Mariboes Skole* ved Frederiksholms Kanal. Nu var jeg jo rigtignok heller ikke mer end halvsjette Aar, da jeg første Gang styrede mine Fjed derind, og i den Alder er man ikke vanskelig at imponere.

Det muntre Sollys derude paa Musæum og Slot, Kanaler og Sandkister, ligesom snævredes ind og sluktes allerede i den første Port. Saa kom en rummelig „Forgaard", saa endnu en Port, en ny Lyseslukker, og endnu en Gaard, en ny Aflukker. Først da slap man ind i Templets allerhelligste gennem en Dør, hvor den klamme Em af Gymnastiksalens Støv og Kridt og mugne Madrasser slog en i Møde som det første Velkommen.

Derinde var det nu slet ikke saa galt. For det var en rar og god Skole, der behandlede Børnene venligt og for-

staaende. Men, navnlig naar man om Morgenen kom i yderste Øjeblik, og hvem gjorde ikke det, var det en skrækkelig lang Skærsild før man derude fra naaede derind.

Det var forstaaeligt, Dr. Trier havde anbefalet „Mariboe". For ikke blot var det en fin og anset Skole — Kong Georg og Frederik den ottende havde som unge Prinser hørt til dens Elever — men ualmindelig mange velhavende Jøder havde Børn i den. — Det generede mig aldrig, selv ikke naar en enkelt Gang et Par Gadedrenge raabte „Smavs" efter mig, naar jeg kom ud af Porten med de andre Kammerater. Jeg syntes blot, det var morsomt, man ogsaa tog mig for Jøde, som Konen havde gjort det med Fader. For ogsaa jeg var lille og sort og krøllet.

„Bestyreren" var *Gamle Neve,* S. Neve. Mindet om ham bringer kun de allervenligste Tanker frem og en tryg, varm Følelse af Respekt og Hengivenhed.

Det var en høj, smuk og statelig Mand, med et stort, aabent, glatraget Ansigt, kun flankeret af de sædvanlige smaa hvide Barter. Han gik altid i lang graa Skødefrakke og ude paa Gangene med en komisk lille rund Filthat, næsten uden Skygge — à la Frølich. For han var skaldet. Han var vennesæl og hjertensgod, men bevarede altid en udpræget værdig Holdning. Den hvide Halsdug forraadte lige Teologen — det var vist ogsaa det eneste, der var tilbage. Hans Lidenskab var Musik, endog i den Grad, at det nok var hans Livs Skuffelse, han ikke selv fik Lov at blive Musiker. Han skal som ung være kommet meget i Weyses Hus og have hørt til Mesterens Favoriter. Saa man nærmere til, var der virkelig hos

Gamle Neve adskilligt, der mindede om hele Weyses Udseende og Holdning efter Billeder at dømme.

Den første Dag, da Moder var gaaet, tog han min lille Haand i sin store og spaserede personligt gennem alle Klasserne med mig. Fra det Øjeblik havde jeg en Ven i ham, det følte jeg sikkert, og det Venskab varede, trods Kurrer paa Traaden, lige til hans Død. Det blev ikke mindre varmt, da han opdagede min Kærlighed til Musik. Tværtimod tror jeg, han ikke kunde lade være at holde mig denne Svaghed lidt tilgode.

Han var en fortrinlig Skolemand, baade som Bestyrer og Lærer. Han saa' stort og frisindet paa Livet og Undervisningen, ja, gjorde endog det „nye" i Tiden saa mange og dristige Indrømmelser — navnlig i Retning af Lærerkræfter — at Skumlere og Modstandere kaldte Skolen for „Radikalismens Rede".

Men gamle Neve holdt støt og fast den Kurs, han nu én Gang mente var den rigtige.

Som Lærer — navnlig i Latin — sakkede maaske nok hans Elever lidt agterud. For „Timerne" blev jo som Regel meget smaa. „Gamle", som han for Nemheds Skyld gærne hed mellem Drengene, havde saa meget at gøre, at han aldrig kom før tyve Minutter over. Saa satte han sig i Stolen — han var træt. Han lukkede Øjnene og gned nu ganske langsomt Haanden hen over Panden og sit store Ansigt. Ustanseligt — ned og op — op og ned. Tilsidst skinnede hans Skalle som poleret.

Saa for han pludseligt op — han havde glemt noget, snappede sin lille Hat og forsvandt paa Trappegangen. Fem Minutter efter kom han igen — og saa begyndte vi

paa Lektjerne. Men regelmæssigt blev Timen endnu mere afbrudt, enten ved nye Generalpavser med „Ansigtsvask“ eller nye Svinkeærender ud af Døren.

Kommer hertil, at Neve gærne holdt op adskillige Minutter før Klokken ringede, kan man snart regne ud, hvor lidt der af Timen blev tilbage til selve Undervisningen.

Egenlige „Løjer“ turde vi sandelig aldrig gøre med Neve. Dertil havde vi alt for megen Respekt — vel ogsaa Godhed for ham. Skøndt — Børn er jo ofte ubarmhjærtige.

Men nogen Plaser kunde vi godt tillade os med ham. Jeg husker en Spøg, han selv lo med af. Hver Gang han fra Klassen skulde et af sine berømte „Ærender“, skulde han have Hatten med, for Træks Skyld. Han lagde den gærne fra sig paa Bordet ved Døren.

Efter Aftale nappede en Dag den Dreng, der sad nærmest, øjeblikkeligt Hatten, saa saare Neve ved sin Indtræden lagde den fra sig og gemte den. Lidt efter skulde Gamle ud paa Ekspedition. Da Hatten ikke laa paa sin Plads, mumlede han noget om, at saa havde han nok ingen haft paa — og gik. Han kom tilbage . . . med en anden lille Hat, som blev lagt paa sædvanligt Sted og ligesaa øjeblikkeligt fjærnet. Noget efter skulde han ud paa en ny Ekspedition. Nøjagtigt det samme gentog sig. To Gange endnu.

Først da Gamle for fjerde Gang vilde gaa ud — endeligt — mod Timens Slutning og igen ingen Hat fandt paa Bordet, først da blev han for Alvor mistænksom og gned sin Skallepande eftertrykkeligt, som for derved at faa Løsningen paa Gaaden.

Men da kunde Klassen ikke mere. Den brast ud i en skraldende Sejrs-Latter, mens Fløjmanden præsenterede Neve alle tre Hatte paa én Gang.

Han selv lo hjærteligt med, tog Hattene og tilføjede lunt: „Jeg har nu for Resten én lille, rund En til — at I véd det!"

En anden Gang vi benyttede os af hans Distraktion var det noget mindre uskyldigt, ja, kom i Grunden ind under Begrebet „Snyderi".

„Hvad har I for i Dag?" var altid Gamles første Spørgsmaal og — ifølge fælles Aftale — opgav Ordensduksen lumskelig . . . samme Lektje som sidst, ikke den virkelige, nye.

Det gik udmærket, — ja, saa godt, at vi var frække nok til at prøve Eksperimentet en Gang til. Næste Gang opgav vi selv samme gamle Lektje . . . altsaa for tredje Gang.

Neve satte Brillerne op paa Næsen . . . kiggede og kiggede. „Jeg synes, vi har haft den en Gang før," mumlede han, „men . . . naa ja, det maa vel have været i en anden Klasse . . ." Og saa blev vi hørt i det samme for tredje Gang. Vi var umaadelig flinke — næsten mistænkeligt dygtige allesammen.

Men — videre turde vi heller ikke vove os. Det var jo temmelig frækt nok endda.

Neve havde tre Sønner: Hans, der var meget musikalsk, men døde ganske ung — jeg kan lige huske ham som en munter Lærer for os smaa — Sigismund, der blev Faderens Efterfølger som Skolens Bestyrer, men paa Grund af ugunstige Konjunkturer maatte opgive den for

en Realskole paa Amager — endelig Adam, Faderen op ad Dage, der i Masser af Aar delte al sin Tid mellem at være Engelsk-Lærer ved Skolen og spille Violoncel i „Evfrosynes" Orkester. Faderens Musikkærlighed gik i Arv til Sønnerne.

De to sidste stammede, naar de blev ivrige. Det var ikke helt let at være alvorlig, naar de irettesatte min Kammerat Stange med et kategorisk: „St—St—Stange, du maa ikke st—st—stamme!"

Blandt Lærerne var mange, som allerede da havde Navn, eller senere vandt sig et: Høffding og Vilhelm Thomsen, Schandorph og Carl Michelsen, Karl Theisen (den senere Skoledirektør) og Frederik Nielsen (Professor og Biskop), Otto Borchsenius og Polyteknikeren Lichtenberg, der endte som Bager, Kaper, Feilberg og m. fl.

Det var jo ikke ganske almindelige Lektie-Terpere. Neves Frisind tillod ham mangt og meget. Endog Konstellationen Fr. Nielsen—Schandorph — en næsten jesuitisk Teologi og den mest kaadmundede Ateisme — der nærmest var som Hund og Kat at ligne.

Carl Michelsen var en alvorlig, men fortrinlig og livlig Lærer, der til vor Forbavselse en Dag dukkede op i Løjtnants-Uniform. Han antoges nærmest for Socialist, men var indkaldt til Reserven. Han var baade Lærer i Fransk og Dansk. En Gang havde vi faaet til fri Opgave i Stil: „En Sommerferie" eller lignende. Jeg skrev — ikke en Stil, men en hel Stilebog fuld — nærmest en Novelle. Den omhandlede mine egne Ferie-Oplevelser, men, for at undgaa Jeg-Formen, havde jeg givet Helten et Navn: Wilhelm Meisler.

Da Stilene næste Gang skulde gennemgaas, trak Michelsen min Bog frem og nævnte mit Navn: „Han har skrevet en Stil, der er meget lang, meget for lang. Ja, *saa* lang, at hvis det blev Reglen, vilde al min Tid næppe forslaa til at rette danske Stile. Men Stilen er god — saa god, at jeg vil læse den højt for Klassen."

Jeg rødmede af Undseelse og Glæde, men han vinkede mig op til sig og tog mig om Nakken. Paa Stilens første Side havde han understreget Navnet Wilhelm Meisler med blaat og ud for i Marginen skrevet: „Wilhelm Meister? Goethe?"

„Har du *det* Navn fra Goethes Wilhelm Meister?" spurgte han. Jeg rødmede paany — syntes, maaske med Urette, der laa en ganske lille Mistanke om Plagiat i Spørgsmaalet, og protesterede energisk: „Jeg har aldrig nogensinde læst et Ord af Goethe og kender ikke det mindste til Wilhelm Meister. Navnet dér har jeg selv fundet paa."

„Ja, ja — godt Ord igen!" Og saa læste Læreren Stilen op. Men den fatale tilfældige Navne-Lighed dryppede en god Portion Malurt i Glædens Bæger. — For et Par ildesindede og misundelige Kammerater hoverede straks efter Timen i høje Toner: „Han har naturligvis tyvstjaalet det hele fra Goethe. Ja, saa ku' man jo sagtens, hvis man gad være over *det*."

En særlig ondsindet Duks gik omkring og hviskede: „Har I hørt, at Goethe har faaet helt *ug* for Kjærulfs Stil."

Ham havde jeg nu Held nok til i næste Gymnastiktime at stikke et dejligt blaat Øje ud, som et Knudetov fik Skyld for.

Borchsenius blev vor næste Lærer i Dansk. Ham husker jeg som pur ung, fejende, flot Student i ganske lys Sommer-Overfrakke. Han var altid festlig. Kom han ind ad Døren til den første Time gjaldede altid et højlydt, tonende „God Morgen!“ som en Fanfare hen over vore Hoveder. Hver Konsonant og Vokal fuldt udtalt. Det var sandelig ikke noget Slaabroks-„Gomaaren!“

Han lignede en Hejmdal og blev jo for den Sags Skyld alle sine Dage en aarvaagen og vagtsom Vogter for Nordens Sprog og Literatur.

Mange, mange Aar efter fortalte han mig, at han og hans Kolleger allerede i Skolen forlængst var paa det rene med, jeg var født med en Pen i Haanden og vilde blive Skribent.

Theisen og Kaper var udmærkede Skolemænd, om end til Tider lidt haardhændede, men Løjtnant Feilberg — der forøvrigt var besvogret baade med Kaper og Schandorph — sejlede dog alle de andre agter ud, hvad „Respekten“ angaar.

Feilbergs Entré, hans første Time, glemmer jeg aldrig. Han *vilde* aabenbart sætte sig i Respekt og det straks. Nu er en hel Klasse større Drenge jo altid tilbøjelig til at gøre sig lystig over en ny Lærer, til at prøve, hvor langt de kan gaa. Feilberg kom ind med sin store martialske Knebelsbart og lange Fip, begge af ræverød Farve. Allerede det fandt Klassen var Løjer — og smilede højt.

Men da gik Feilberg uden et Ord hen til Bænkene og uddelte tre knaldende Lussinger til tre ganske vilkaarligt valgte Elever: en til højre, en til venstre og én i Midten — hvorpaa han rykkede Stolen haard til Rette, slog med

en Lineal i Bordet og raabte med drønende Kommando-Stemme:

„Faar jeg *saa* Ro! ?“

Og han fik Ro. Baade denne, den første, og alle de efterfølgende Timer. Han behøvede aldrig at slaa mere. Hvad der for Resten ogsaa var meget ilde set i Skolen.

Naturligvis var Schandorph den morsomste af Lærerne — og ligesaa dygtig som underholdende.

At hans Undervisning derimod fulgte strængt pædagogiske Regler, tør jeg ikke paastaa. Vi fandt jo paa alle mulige Hundekunster, for at faa ham til at tegne eller fortælle. Begge Dele elskede han. Saa skældte han os ud for de besynderligste Ting som „Dynd-Torsk“ og „Øl-Aal“ og tegnede bagefter paa Opfordring disse mærkværdige Uhyrer for os paa Væg-Tavlen under Klassens Jubel.

Eller han gennemgik Stile ved Lærer-Bordet. De Drenge, han kunde lide, kyssede han gærne — hvad der ikke altid var lige behageligt. For Kærtegnene smagte unægtelig stærkt af Tobak og Formiddags-Portvin.

Naar da et Par Fyre paa Bænken sad og skændtes og smaahuggedes, gryntede Schandorph op med sin Grise-Latter og „pudsede“ ligefrem Parterne paa hinanden.

„Hvordan er det, I sidder og fjoller som et Par Tøser? Er I raske Drenge, saa tæv hinanden — klø løs, for Søren!“ Og Drengene tumlede ud og rundt paa Gulvet, saa Fjerene røg om Ørene paa dem. Men Schandorph smed sig tilbage i Stolen som en Falstaff og var ved at revne af Grin over denne private Hanekamp . . .

Pludselig for han op: „Stille! Paa Plads!“ hviskede han. „Nu kommer Gamle!“

Og ganske rigtigt hørtes Neves slæbende Trin paa Gangen udenfor — hans Øjne og Skaldepande viste sig i Dørens Glasrude, medens Duksen stod fredeligt op og konjugerede:

avoir — ayant — eu . . . j'ai — j'eu —

devoir — devant — dû . . . je dois — je du —

Schandorph, der sad med Ryggen til Døren, rakte Tunge og skar Ansigter, saa det kneb for os Børn at bevare Anstanden.

Saa gik Gamle beroliget, og vi vilde begynde at lege igen. Men nu var Schandorph pludselig den pligttro Alvorsmand, nu skulde der læses, og det blev der ogsaa, baade læst og lært. Og det var heller ikke kedeligt.

En anden Dag behøvede vi blot at bede Schandorph forklare os lidt om „Forskellen mellem Romantik og Realisme". Saa fik vi der ud af en vidunderlig stille Time, hvor denne kloge Faun af sin uudtømmelige Kundskabs-Kilde øste op for os Drenge, medens vi begærligt slukkede vor Tørst i de rene, klare Draaber.

Seks Aar.

II.

BLANDT KAMMERATER.

Oprindelig maa Skolens Grund have været mægtig stor. For jeg husker endnu, hvorledes Legepladsen i de første Aar gik helt hen til en Port med Udgang til Løngangsstræde. Langs Murene stod endnu lige Rækker af høje Træer, som Rester af Alléer.

Det var, efter Drengebegreber i hvert Fald, en vældig Plads, hvor man kunde tage sig en langt rækkende „Kæde-Tagfat" med mange Led eller en spændende „Bjærgmand" fra Væg til Væg.

Hvad der straks den første Dag tiltrak sig min rædselsblandede Opmærksomhed, var et skraat, stærkt hældende Træ ret ud for den skumle, klamme, ligesom underjordiske Gang, der førte gennem Bygningen op til Legepladsen. Det var maaske snarere en udgaaet Stamme end et Træ. Ydermere var Barken paa Oversiden ganske afslidt, som var den skrællet bort. Dette var Drengenes Rettersted, hvor korporlige Straffe eksekveredes. Træet

egnede sig storartet til dette Brug: Delinkventen blev lagt paa Maven over det, Ben og Arme holdt nede, og saa fik han sine Strambuks. Desaarsag havde det faaet Kælenavnet — vi hvisker det bare: „Maasetræet".

Adskilt fra de stores Plads var ved et lavt Rækværk „de smaas Plads". Jeg gengav en Gang i en dansk Stil til Carl Michelsen ganske nøgternt dette faktiske Navn, og han satte til min store Forbavselse en blaa Streg under „smaas Plads" samt skrev ud for i Marginen: „Smagløst!" — Jeg følte det den Gang som en Uretfærdighed, føler det næsten endnu. Ja, det er mig en Tilfredsstillelse at kunne nedskrive Ordene i denne „Stil" uden at risikere at faa dem rettede. Jeg kunde dog ligesaalidt da som nu gøre for den stakkels Genklang af et uartigt Ord, som Sammenstillingen af de tre nødvendigvis førte med sig.

Herligheden med den store Plads varede nu ikke længe. En skøn Dag var Halvdelen af den skaaret bort, og et langt højt Plankeværk blev rejst. Det var lige akkurat vi beholdt vort Retfærdighedens Træ paa godt og ondt: Hvorefter man begyndte at mure en stor, grim, firkantet Kasse op paa den anden Side. Det var „Thriges" Skole, eller som dens officielle Navn lød: „Haderslev Læreres Skole". Ogsaa et Resultat af Krigen i 64. For det var fordrevne Slesvigske Lærere, der havde slaaet sig sammen om at starte denne Skole, bl. a. Rektor Thrige, den bekendte Konrektor Lembcke (Digteren) og Brødrene Dorph, sorte og lyse.

„Mariboanerne" og „Thrigenserne" betragtede sig som Fjender lige fra Fødslen af. Der var Blod imellem os. De havde ranet et Stykke af vor Legeplads. Det begyndte

med, at vi kravlede op paa Plankeværket, holdende i Overkanten af det og gav hinanden „over Fingrene". Ogsaa naar vi gik fra Skole arrangeredes Bataljer henne paa Vandkunsten. Men lidt efter stilnede det af, døde hen af sig selv. Venner blev de to Skolers Befolkning dog aldrig. Jeg var sikkert den eneste Mariboaner, der senere kom i virkeligt, venskabeligt Samkvem med Thrigenserne.

En Vrimmel af Kammerater, store og smaa, dukker op for mit indre Øje, naar jeg tænker tilbage paa Skolebænken.

Blandt de store, adskillige Klasser højere end jeg, kan jeg tydeligt mindes Leopold Meyer, Kristian Erslev, Marcus Rubin og Martin Trier. Blandt mine egne var der først og fremmest den allerede nævnte Lauritz Stange. Vi kendte endog hinanden før Skolen, var lige gamle, kom i Skole samtidig og fulgtes trolig ad, Klasse for Klasse, indtil han gik Real-Vejen og efter Præliminær-Eksamen fik Ansættelse paa Alfred Benzons Kontor. Vi var saa uadskillelige i tyndt og tykt, at Kammeraterne øjeblikkelig døbte os til Fættere. Vi kunde protestere saa meget vi vilde, Fætterskabet var nu én Gang slaaet fast og lod sig ikke udrydde. Vi lignede ikke hinanden Spor: han var meget lang, lidt ludende, med store Træk og en langhaaret Tjavs over en høj Pande. Desuden havde han Tilbøjelighed til at stamme, hvad der let gjorde ham forlegen. Jeg var, saa at sige gennem hele Skoletiden, den mindste i Klassen, „Lille Kis", eller blot „Kisse", var mit Øgenavn. Men jeg havde stort, mørkt krøllet Haar, og et Snakketøj, der gik som Kæp i et Hjul.

Ogsaa udenfor Skolen omgikkes jeg Lauritz. Vi havde

mange Interesser fælles, navnlig Bøger. Hans fandt senere Udløb i en omfattende Redaktør- og Udgiver-Virksomhed. Desuden blev han en flittig Oversætter og Medarbejder ved, ja nok den egenlige Ophavsmand til Salmonsens Leksikon. Mangen en Time har jeg tilbragt hos ham nede i den dybe, mørke Blikkenslager-Kælder paa Hjørnet af Østergade og Pilestræde, hvor der lugtede saa beklemt af Madkasser, Lodning og Petroleumslamper, der lige den Gang var kommet i Brug. Faderen, en høj, smuk Mand, hvem det lave Loft havde gjort duknakket, som Sønnen blev det, maatte altid tegne for os. Jeg fandt, han var en ren Heksemester hertil, men han havde ogsaa gaaet paa teknisk Skole. Navnlig da han som den første aabenbarede mig Perspektivets Hemmeligheder var jeg maalløs af Beundring. Naar han skulde tegne „en Stue", ridsede han først Bagvæggen op som en aflang Firkant, og trak saa fra dennes fire Hjørner skraat forløbende Streger ud til Papirets eller Tavlens fire Hjørner — saa stod Stuen der med Loft og Gulv og tre Vægge, ganske som paa et Teater. Saa kunde man anbringe Vinduer og Møbler der, men ogsaa perspektivisk. Det var saare interessant. Jeg tror aldrig jeg siden har tegnet saa meget som en Tærning i Perspektiv uden at jeg med Taknemlighed har tænkt paa min Lærer og Ven, „gamle Stange".

Blandt de andre Kammerater boede et Par Stykker lige i Nærheden af Skolen. Sønnen Axel hos Urtekræmmer Julius Meyer i Kælderen paa Hjørnet af Stormgade var en Tid lang en af mine bedste Venner. Hvor var det dog ejendommeligt udenfor Skoletiden, om Aftenen, at komme ned ved Frederiksholms Kanal. Paa den Tid af Døgnet

skiftede hele Kvarteret ganske Udseende og Karakter. Der var mørkt, ja, skummelt, saa underlig øde og uddød. Kanal og Musæum, Slot og Prinsens Palæ, alt hinsides Stormbroen laa som gemt og glemt i en hemmelighedsfuld Taage af lukket og slukket. Gadelygternes Stativer kastede sælsomme Skygge-Buer paa Vægge og Mure. Dér hang de, som underlig melankolske Sørge-Guirlander, og flimrede og klippede omkap med de søvnige Gasflammer, mens en enlig Faarekylling pippede — pippede og pippede.

Hvor var det velgørende og frydefuldt fra al denne Uhygge at komme ned i den oplyste, varme Kælder til den venlige Urtekræmmer og alle Bolscherne og Rosinerne bag Disken. Eller op i de hyggelige Stuer til den ualmindelig elskværdige Familje, hvor vi legede Dukketeater og jeg maatte spille Klaver for Axels to unge, nydelige Søstre, der forkælede mig skrækkeligt. Den ene var blond, med Aleksandra-Krøller, den anden gnistrende sort. Hun blev gift med den kendte Instrumentmager Hjorth.

Og saa var der, som sagt, en forskrækkelig Mængde Davidsen'er, Henriques'er, Trier'e, Melchior'er, Bendix'er og Heyman'er. Mange af dem var fra rige Hjem og kunde jo undertiden nok slaa lidt stort paa det, baade med Hensyn til medbragt Mad og Selskaber der hjemme, Lommepenge og ikke mindst Klæder.

En saadan Skoleklasse afspejler ligesom et helt Samfund. Der er gærne Repræsentanter for alle mulige Dyder og Lyder indenfor dens snævre Ramme.

Med Hensyn til Klæder stod jeg, i hvert Fald i de mindste Klasser, temmelig usikkert i Konkurrencen. Der

var jo ligefrem „Modejournaler", der mødte op som rene skrædder-udhalede Lapse med de den Gang moderne, trikot-stramme Bukser med Striber ned af og med Slipset trukket sammen gennem en Ring.

Hvad kunde jeg stille op derimod? Jeg var jo altid ordentlig, ren og pæn og hel, det skulde nok Moder sørge for, men jeg havde ingen Skrædder til at sy mine Bukser, fik overhovedet saa godt som aldrig nyt Tøj. Faders og min store Broder Frederiks blev selvfølgelig syet om til mig, maaske efter først at være vendt, og den, der syede dem til mig, var en ældgammel, venlig, hvidhaaret Skrædder-Enke, Madam Kifner, der boede i „Alderstrøst" og gærne kom hjem til os hver fjortende Dag for at stoppe og lappe om os.

De „Kifnerske Bukser"! Ak, hvor tidt græd jeg ikke mine modige Taarer over dem. For Madam Kifner havde nu én Gang det urokkelige Princip, at Enden i et Par Drengebukser ikke kunde være stor og vid nok. „Ellers ligger I jo bare og revner dem, saadan som I mylrer og maser!" Dette var Oraklets Ord, og Fader og Moder gav det Ret.

Jeg forsøgte at indsmigre mig hos Kifner, at faa hende til at se Sagen resp. Bukserne ikke blot fra et Nytte-Standpunkt men ogsaa ud fra et rimeligt Skønheds-Hensyn. Det hjalp ikke det bitterste. Jeg tror nu ikke, hun kunde sy andet end den berømte Kifnerske Ende, der nærmest lignede en Fodersæk eller et Dynevaar. Og saa var der tilmed Ende *baade* for og bag. I hvert Fald var Bukserne ganske Mage til dem, som Cirkus-Klovnerne gør Lykke med og anvender til en Mængde morsomme Trick.

I Skolen døjede jeg mange drøje Timer for de Kifnerske Buksers Skyld. Men i min Fortvivlelse hævnede jeg mig paa hende ved at udlevere hendes Navn til hele Klassens Foragt.

Hvor var det en Fryd og Salighed, da jeg endelig kom saa vidt, at der blev købt rigtig nyt Tøj til mig hos en Klædekræmmer, som saa en gammel, dygtig Skrædder Nielsen paa Gammelmønt syede efter Maal. Jeg velsignede ham og Fader og følte mig som et andet Menneske, da jeg slængte det sidste Par Kifnere fra mig og trak i et Par rigtige virkelige Menneske-Benklæder.

„Strimmelen i Halsen" generede mig ogsaa i en Række Aar. Det var nu Moder, der synes det saa' saa sødt ud med den krusede eller pibede Strimmel, mens jeg med Taarer i Øjnene protesterede mod at gaa „som en Tøs", naar de andre i Klassen gik med rigtige Kraver, ja, Flipper. Langt om længe sejrede jeg da ogsaa paa dette Punkt.

III.

DRENGESTREGER OG SPILOPPER.

Det gik mig ellers godt i Skolen. Jeg elskede at læse og skrive og havde meget let ved at lære. Det allerførste Vidnesbyrd, jeg kom hjem med — eller „Censur" hed det nok, — lød bl. a. paa: „Meget videbegærlig". Jeg kendte ikke Ordet og spurgte Fader, hvad det betød. „Aa, omtrent det samme som nysgerrig!" svarede han. Men saa græd jeg, og han maatte nærmere forklare, at den Mening, man paa Skolen havde om mig, slet ikke var af det onde, men tværtimod af det gode.

Hvad der, navnlig som mindre, men for Resten godt op i Aarene generede mig en Del, var min usalige Tilbøjelighed til at rødme for den mindste Smule. Naar et eller andet var passeret i Klassen, og højere vedkommende spurgte, hvem, der havde gjort det, saa sagde det altid inden i mig: „Nu rødmer du nok. Men ser de, du

rødmer, saa tror de naturligvis, det er dig. . .“ — Og saa rødmede jeg øjeblikkelig.

Gamle Neve saa' gærne ved saadanne Lejligheder stift paa mig og sagde: „Ja du — du ser nu altid saa hellig ud. Men alligevel er jeg ikke ganske sikker . . “

For Resten havde jeg virkelig ogsaa en Finger med i Spillet — en Gang imellem.

Af rene Gavtyve-Streger fra Skolen er det forholdsvis faa, jeg husker. Vi havde en gammel, grumme skikkelig Lærer i Tysk, der hed Paulsen. Han talte lidt gebrokkent og var meget nærsynet, ja, saa' i det hele saa daarligt, at han aldrig benyttede den egentlige Lærerplads, men altid satte sig blandt Eleverne midt paa Bænken mellem Vinduerne, hvor Lyset faldt bedst ind. Dér sad han urokkelig plantet hele Timen. Just det havde Spasmagerne lagt an paa.

De anbragte paa Bænken, netop paa hans Plads, en ordentlig Klump Skomager-Beg, som Paulsen altsaa havde det meste af en Time til at varme godt op. Først da Klokken manglede fem Minutter i hel, kom et Par Drenge i den anden Ende af Klassen op at slaas. Paulsen vilde rejse sig for at stifte Fred, men . . . Begen bandt og holdt fast . . . han rykkede til — og efterlod det meste af Buksebagen paa Bænken.

Spasen var nærmest grov og ubarmhjærtig. Jeg er den Dag i Dag glad over, at jeg ikke var med i det Komplot.

Derimod kan jeg ikke sige mig fri for Delagtighed i den næste Historie. Det var nede i det saakaldte „Have-Værelse“, der laa ganske afsides i Stue-Etagen ud mod Legepladsen. Det benyttedes kun om Sommeren i Nøds-

tilfælde. Men det var Lærernes Skræk, fordi man dér havde det ganske for sig selv, afskaaret fra alle de øvrige Klasser og Gamles Kontrol. Det kunde vi Drenge selvfølgelig ikke lade gaa unyttet hen.

Laursen, den senere Bestyrer af Bohrs Skole, havde Latin med os og gennemgik Stile. En for en kom vi op til Bordet hos ham. Han havde altid sit Lommetørklæde hængende halvt ud af Lommen. Jeg saa' mit Snit til hemmeligt at binde Enden af en lang Seglgarns-Snor til et af dets Hjørner. Saa gik jeg paa Plads. Lidt efter trak jeg i Snoren. Lommetørklædet gik paa Gulvet. Laursen bukkede sig, tog det op og lagde det i Lommen igen.

Noget efter blev Tørklædet levende paany og faldt atter paa Gulvet. Læreren bukkede sig igen — jeg trak lidt i Snoren — han maatte længere ud paa Gulvet for at faa det — saa' jo nok lidt forbavset ud, men stak det til sig igen.

Men da Lommekluden tredje Gang ligefrem dansede hen ad Gulvet, mens han fulgte efter, stod det ham jo nok klart, at dette her ikke gik helt naturligt til. Jeg forsøgte at blive Seglgarnet kvit, men ingen vilde have det, saa det selv blev den Ariadne-Traad, der førte til Gaadens Løsning. Jeg fik en veldreven Lussing og en velskreven Anmærkning i Protokollen.

Imedens brændte nogle frække Velhavere et fuldstændigt Salon-Fyrværkeri af henne i Kakkelovnskrogen. Raketter og Bomber for om Ørene paa den ganske fortumlede Lærer. Det blev til Klasse-Skandale i større Stil, saa min personlige Andel gik til Bunds i det fælles Skibbrud. Men fra den Time var „Havestuens" Saga ude. Den blev aldrig

mere brugt til Undervisning, men degraderedes til Materialkammer.

Ogsaa en anden Gang gik det galt. Da var det oppe i „Musæet", hvor de udstoppede Dyr og kemisk-fysiske Instrumenter opbevaredes i store Glasskabe. Vi havde Fysik. Bænkene med Drenge stod i et Slags Hestesko-Form. Læreren sad midt inde i denne med Ryggen mod Aabningen. De to Yderpladser var netop saa langt tilbage, at Indehaverne af dem — jeg var den ene — stille kunde lege en munter Kispuds og skifte Pladser ved at løbe over Gulvet bag hans Ryg. Det gjorde vi da ogsaa, stille og behændigt, mens Læreren, stærkt optaget forklarede et eller andet og fremviste et Apparat.

Imidlertid havde jeg udspekuleret en ny Variation i Kispudsen. Jeg vilde bare „lade" som vilde jeg skifte og løbe helt over, men i Virkeligheden vilde jeg stanse paa Halvvejen og løbe tilbage paa min egen Plads igen og derved sætte min Medspiller i Forlegenhed, da saa jeg sad paa min retmæssige Plads, mens han var overkomplet paa min Side og uden Plads. Min Nedrighed hævnede sig.

Vi mødes lige bag Lærerens Stol. Saa vil jeg tilbage, — men den anden maa have anet Uraad — han griber fat i mig — begge vil vi have vor Vilje — og . . . med et øredøvende Brag tumler vi, broderligt omslynget, over i Glasskabet mellem klirrende Ruder og udstoppede Fugle.

Der blev mægtig Opstandelse — længere Forhør — Sidden over og en større Regning fra Glarmester og Konservator. Men — saa havde vi jo ogsaa haft en fornøjelig Time.

— — Paa Tidspunktet for disse sidste Tildragelser var

jeg selvfølgelig ikke i de helt lave Klasser, og skulde meget have mig frabedt at blive fulgt til eller fra Skole af min store Broder Frederik. Men de første Aar, hvor alt var Idyl og Artighed, havde jeg sandelig ikke noget imod det, selv om jeg foretrak alene at gaa de faa Skridt ned ad Nybrogade og hente ham paa „Assistenshuset", hvorfra vi saa fulgtes hjem. Det tog sig ligesom mere mandigt ud.

Og der var ingenlunde kedeligt oppe paa det gamle Assistenshus, hvor man gik op ad en Jerntrappe til en Glas-Veranda og saa ind i Kontoret med Skranken og de mange Pulte, hvor jeg straks fandt Frederiks. Alene det at se min Broder og Sovekammerat i Embeds-Funktion her oppe var jo en Oplevelse.

Jeg var gode Venner med alle Funktionærerne, ikke mindst med en ganske ung, lille Mand med blondt Fuldskæg. Han hed Vilhelm Østergaard, og Frederik protegerede ham stærkt. Han betroede mig, at Østergaard i Stilhed skrev Vers og Fortællinger, hvorved min Interesse for ham naturligvis steg betydeligt. Jeg kan huske, at Frederik en Dag kom hjem med en Avis — jeg tror „Nationaltidende" — hvor Østergaards første Novelle var trykt. Den hed „Kanariefuglen" og var saa rørende, at man græd over den.

„I skal se, han bringer det vidt, den lille Østergaard!" sagde Frederik med en Mine som et Orakel. Og han løj jo ikke, for den „lille" Østergaard er jo nu den kendte Forfatter og Professor.

Oppe paa „Huset" var det ogsaa evige Løjer at gaa med Hejse-Kurvene fra den ene Etage til den anden, ja

helt op paa Loftet. Det var saare primitive Elevatorer, der blev drevet med Haandkraft og kun var bestemt for Panterne. Men jeg hoppede i Kurven og fik Karlene til at give mig en Luftfart, mens jeg ventede paa Frederik.

Endelig fik han Pulten lukket, Tøjet paa, og vi stod paa Gaden. Nu var det det store Spørgsmaal, hvad Vej vi skulde gaa? Tilbage ad Kanalen, Marmorbroen og „Buegangene" — eller ned ad Naboløs, Hyskenstræde og Strøget? Jeg *vilde* jo rigtignok helst den første Vej, for jeg sværmede for „Buegangene", hvor man gik tørt i Regnvejr og hørte sine egne Skridt. Og var der blot nogenlunde Tid til det, gik vi gærne denne Vej . . .

Altsaa: ad Buegangene!

I spændt Forventning passeredes Marmorbroen . . . vi drejede gennem den lille Pavillon til højre . . . Ja, dér var den! Denne liflige, appetitlige Duft af Bagværk, der altid slog En i Møde her, hvor „Kongens Bageri" havde sin næsten skjulte Butik uden Skilt eller andet Mærke. Frederik lod, som han rolig vilde gaa forbi, men jeg rykkede ham i Ærmet og betroede ham, at jeg i Grunden var saa forskrækkelig sulten — ja, formelig havde ondt af „Flovhed" . . .

Saa lo han forstaaende, og vi gik ind i den fornemste og højtideligste, men dejligste Bagerbutik, jeg nogensinde har set, og spiste de herligste Kager! — Som de smagte.

„Naada — nu kan vi ingen Middagsmad spise og faar Skænd af Moder!" Frederik satte betænkelige Miner op, men vi klarede begge med Glans Situationen.

Var vi blevet saa sent færdige paa Assistenshuset, at Omvejen ad Buegangene absolut blev for lang, styrede vi

Kursen ned ad Naboløs til Vimmelskaftet. Saa faldt vi i Hyskenstræde ned i en Kælder hos Konditor Flammé, Fader til den senere Balletdanserinde Fru Reumert. Dér var ogsaa gode Kager, men det var alligevel kun 2den Præmie imod „Kongens Bageri".

For Resten fik en af Buegangs-Hjemturene et bedrøveligt Efterspil. En af mine Kammerater, Nicolaj Heyman, slog Følge med mig og Frederik. Vi var alle hos „Kongens Bager" og lagde Vejen om ad Holmens Kanal — for det var herligt Vintervejr, med Sne og Frost og klar Himmel. Udfor Landmandsbanken forcerede jeg og Nicolaj en større Glidebane i Rendestenen. Vi rager uklar, jeg falder og slaar en stor, gabende Flænge over mit venstre Øje, saa Blodet randt i Strømme.

Jeg blev bragt til . . . en Barber i Ny Adelgade, som Frederik kendte. Han syede Saaret sammen og forbandt det, efter sigende udmærket. Men min store Broder var jo ikke rigtig hyggelig ved Hjemkomsten.

Et trofast, dybt Ar sidder over Brynet den Dag i Dag.

Vilhelm Østergaard.

Tolv Aar.

IV.

SKOLEBLADE OG ANDRE ALLOTRIA.

Jeg lærte altsaa at skrive i Skolen. Skønskrift hos Hr. Lauritzen. En stor, skægget, mut og tung Mand, hvis Sprog just ikke var meget soigneret. De sagde, han havde været Gartner. Naa, min Bedstefader havde jo været Skrivelærer og Murer. Det ene kunde være ligesaa godt som det andet. Han bandede frygteligt og havde nogle store Næver. Men han skrev dejligt, det maa man indrømme ham. Og da han først havde skældt mine „fnattede *r*'er og pukkelryggede *k*'er" Huden fuld, fik han det, som han vilde have det, og var særdeles tilfreds med min Haandskrift. Jeg skrev virkelig ogsaa pænt.

Men jo mere jeg lærte at skrive, desto mere skrev jeg ogsaa, d. v. s. skrev, forfattede og digtede for egen Regning.

Paa Moders første Fødselsdag efter hendes Sygdom, den niende September 1871, da vi endnu „laa paa Landet" i det lille Havehus paa Jagtvejen, gik jeg efter Middag op paa Kvisten og skrev et Digt til hende. Sorgen

ved at se hende ligge dér saa hjælpeløs i Sengen paa sin Fødselsdag greb mig, saa jeg tør sige, at Digtet virkelig var inspireret. Det var maaske mere en Sang, for Digtet kunde synges paa Melodien: „Moders Navn er en himmelsk Lyd". Jeg selv græd mine salte Taarer, da jeg var færdig.

Saa gik jeg ned og læste det højt for Fader og Moder. For første Gang i umindelig Tid var Huset ikke fuldt af fremmede paa denne Dag.

De græd begge, jeg selv græd med, og Fader sagde, næsten højtideligt: „De Vers maa Du gærne faa trykt, paa min Regning." Hans Øjne lyste af stille Glæde over at se mig styre min egen lille Baad netop ind i det Farvand, der havde været hans Ungdoms fagre Drøm.

Men den, der ikke var lidt stolt, var jeg.

Fader begyndte endnu samme Aften at tale om, hvem der skulde trykke Poemet; men jeg havde allerede det hele ordnet. Ved Gammelstrand, i et af „Fiskehusene", boede en Bogtrykker Oettinger. Jeg var saa tidt paa Vej fra Skole løbet gennem Gangen ind i Gaarden dér, for gennem Vinduerne at se Trykkemaskinerne arbejde i Kælderen — alt, hvad der vedkom Bogtryk, havde alle Dage mægtigt interesseret mig. Der vilde jeg gærne have mit Digt trykt, for det var saa nær ved Skolen — ogsaa naar jeg skulde læse Korrektur. Jeg var selvfølgelig ikke billig.

Det sirlige Manuskript bragte jeg selv op til Oettinger, hvis ganske unge Datter smilende tog imod det. Hun skulde adskillige Aar efter blive gift med Blikkenslageren, Prins Paris, min tilkommende Sanglærer og gode Ven, Albert Meyer.

Med Hjærtet hoppende i Livet af Fryd bragte jeg nogle Dage efter Pakken med „Sangene“ hjem. De var trykt i stort Format paa fint Papir, det tog sig helt stateligt ud. Nedenunder stod et beskedent C. K.

Da faldt mit Blik pludseligt paa et enkelt Vers, en enkelt Linje, et enkelt Ord . . . hvad var det dog der stod:

„Moders Navn er en himmelsk Lyd“,
hvor ofte er ej det sjunget!
Moders Røst er den største Fryd,
som Livet os her har brunget . . .

Brunget! Brunget! ringede det for mine Øren. Men det hed jo „bragt“. Det var en rædsom Brøler, jeg havde begaaet, for Rimets Skyld. Ja, ikke en Gang af Rimnød, for jeg maatte sagtens have kunnet finde paa noget andet — nej, af det rene, pure, skære Sjuskeri! Jeg saa allerede i Aanden Carl Michelsen sætte tre af sine vældigste blaa Streger under det — og et „Fy!“ ude i Marginen. Og saa døv og blind og blændet af egen Storhed havde jeg været, at jeg ikke i Tide havde opdaget det. Og Fader og Sætteren og Frk. Oettinger . . . alle havde vi overset det. Og i tredje Vers stod oven i Købet det rigtige „bragt“ som Rim til „Magt“.

Jeg gik op paa mit Kammer og græd mine modige Taarer. Nu var hele Glæden spoleret. Men jeg glemte aldrig det skrækkelige „brunget“, den første Plet paa min Digter-Ære. Det lærte mig i hvert Fald at se mig for i Tide.

Men fra nu af gik sjældent en Fødsels- eller Mærkedag hen i Familjen, uden at jeg beærede den med et Digt eller en Sang, saa disse Lejligheds-Poesier efterhaanden hobede

sig ganske antageligt op. Jeg blev den rene Poet i Aabenraa. Selvfølgelig blev de ikke alle trykt, men dog en Del af dem, forfattet i særlig celebre Anledninger som Frederiks og Faders „Jubilæer", henholdsvis som Funktionær ved Assistenshuset og Beboer i Grønnegade. Ved Siden af skrev jeg ikke faa lyriske Digte, der efterhaanden førtes ind i en Bog som „Digte af Jens Walther", et Psevdonym, jeg beskedent havde valgt. Rent tilfældigt og ingenlunde af Beundring for den nuværende Provins-Direktør af samme Navn, hvis Eksistens jeg da var lykkelig uvidende om.

Denne Bog udlaante jeg en Gang efter ivrig Anmodning til en jævnaldrende Ven af mig, en Kaptejn-Søn, vi boede paa Landet sammen med. Efter meget Besvær fik jeg langt om længe Bogen tilbage. Til maalløs Forbavselse for mig havde Vennen ganske frækt overstreget Jens Walther og naivt tilføjet ved Siden af med en rædsom Klo: „C. Petersens Digternavn". Calorius havde udgivet mine Poesier for sine egne.

Min evindelige Skrivesyge gav sig naturligvis ogsaa journalistiske Udslag ved Udgivelsen af Skoleblade. Jeg har sikkert nok Startningen af en fire-fem paa min Samvittighed, naturligvis i forskellige Perioder. De var alle haandskrevne — „Pennens Tryk" var en staaende Vittighed som Angivelse af Trykkerfirmaet — og det hele virkelig et stort Slid. Men vi udgav da ogsaa kun et begrænset Antal Eksemplarer, som maatte cirkulere blandt Abonnenterne.

Det bedste af dem hed „Adolescentia" og „Hovedet" var prydet med en Englefigur, forestillende Fortuna, klippet ud af kasserede Lotterisedler og klistret paa Bladet.

Min Medudgiver var Arthur Fjelstrup, en smuk og klog Dreng, min Sidekammerat paa Bænken. Han var en ældre Broder til Skuespiller Peter F., havde senere en smuk Karriére i Rusland som Ingeniør, men døde tidligt.

Samme Blad affødte forøvrigt en Historie, der udspilledes udenfor Skolens Enemærker, men efterlod et usletteligt Indtryk i Drengens letmodtagelige Sind. Et Barn glemmer aldrig en Uretfærdighed, der begaas imod det.

Jeg var en Eftermiddag, af en eller anden Grund, paa Besøg hos en af mine Klassekammerater i et rigt, jødisk Bankier-Hjem. Vi sad stille paa Drengens Værelse, læste og skrev, da Døren gik op, og Familjefaderen, en høj, statelig Mand, venligt men nedladende spurgte, om jeg var den lille Kjærulf? Jo, det var jeg jo.

Han holdt i Haanden det sidst udkomne Nummer af „Adolescentia", hvori stod et originalt Forside-Digt af mig, underskrevet C. K.

Om *det* Digt var af mig? — Jo! — Virkeligt af mig? Havde jeg selv, ganske og alene, skrevet det? — Ikke haft nogen som helst Hjælp til det? — Eller skrevet det af efter noget andet, skriftligt eller trykt?

Det var et rent Forhør. Som om jeg var stedt for selve Inkvisitionens Domstol. Jeg var forlængst kobberrød i Hovedet af Harme over denne grundløse Tvivl, og mine Tindinger bankede. Men jeg blev selvfølgelig ved mit: Digtet var fuldt ud originalt og udelukkende skrevet af mig.

Min Forhørsdommer gav dog ikke saa let fortabt.

„Jeg tror dig nu ikke" sagde han lige rent ud. „For jeg tror ikke, en tolv Aars Dreng er i Stand til at skrive

saadant et Digt — uden at snyde. Men vi kan jo lade det komme an paa en Prøve. Har du gjort saadant et Kunststykke én Gang, maa du jo nemt kunne gøre det én Gang til. — Her er Pen og Papir. Og Fred og Ro. Vi lader dig ene herinde en Time. Kan du i Løbet af den skrive to ligesaa gode Vers som dér i dit Blad, har du ført Bevis for din Paastand, og jeg tror dig. Ellers ikke. — For at gøre det endnu nemmere for dig, skal jeg selv opgive dig Emnet. Lad mig se — du kan jo for Eksempel skrive dit Digt om . . . en Edderkop! — Det er da et godt Motiv — og ikke svært!"

Hvorefter Faderen og Sønnen fjærnede sig.

Det kogte i mig. Jeg maatte ligefrem bide Tænderne haardt sammen, for ikke at græde. Hvad berettigede *ham* . . . først til at tvivle om mit Ord — saa til at afholde Eksamen? — Men jeg skulde vise ham . . .

Med rystende Haand begyndte jeg at skrive — og slette ud — og tænke . . . om og om igen. Hvad i Alverden skulde jeg skrive om den idiotiske Edderkop, som ikke interesserede mig det bitterste. Man kunde da virkelig heller ikke digte om det første, det bedste . . . paa staaende Fod! — Men, den hovne Børsmatador, hvad forstod han sig paa Poesi!

Det blev en frygtelig Time. Jeg er vis paa, jeg havde Feber. Edderkoppen kriblede og kravlede og dansede for mine Øjne og fangede mig ind i et uhyre Spind for at suge mig ud. Men ned paa Papiret kom kun nogle forvirrede Linjer og løsrevne Sætninger, der igen var streget ud. Da Døren igen blev aabnet til mit Fængsel, leverede jeg blankt op til min selvbestaltede Censor, der — assi-

steret af hele Familjen — ubarmhjærtigt og forsmædeligt lo mig ud.

Jeg forsøgte at forklare, men al Diskussion blev overlegent afskaaret med et: „Altsaa havde jeg Ret, og du har simpelt hen snydt og løjet. Hvilket var, hvad der skulde bevises!"

Jeg skyndte mig bort, over Hals og Hoved, fra dette rige, fine og fornemme Hjem, hvor man med let Sind begik en saa dum og hjærteløs Uretfærdighed, ja sjælelig Raahed mod et værgeløst Barn.

Selvfølgelig berettede jeg det hele hjemme, hvor mine Taarer fik frit Løb, og mine ophidsede Nerver lidt efter lidt kom til Ro. Fader blegnede under Referatet, men henviste mig til Trøst hos min gode Samvittighed. Dr. Trier fik ogsaa hele Historien til Punkt og Prikke og oprørtes med Rette over den. Han kendte Familjen og selve „Dommeren" saare vel: „Ja, lad mig bare faa snakket med ham!" lød hans truende Stemme.

Jeg er vis paa, det ikke er blide Ord, den gamle Læge og Menneskekender ved denne Lejlighed har ladet falde.

— — Nægtes kan det jo ikke, at jeg næsten altid var med, naar der var *Allotria* paa Tapetet. Udgik ovenikøbet Initiativet fra Skolen, betragtedes det som en Selvfølge jeg var med. Enten det nu var til Sommerens Begivenhed, den store Skovtur, hvor begge Skolegaarde holdt fulde af Kapervogne og Charabancer, og vi gjorde vidunderlige Udflugter ud i Landet, hvor Lærerne som vore fuldstændig ligestillede Kammerater uforglemmeligt legede „Røvere" med os i stor Stil. Eller det gjaldt Vintersaisonens Clou, det virkelig pragtfulde Skolebal, hvor vi

lærte Kammeraternes smukke Søstre at kende, og ikke sjældent forelskede os i dem „for ramme Alvor" og paa den Basis knyttede og plejede helt nye Venskabsforbindelser indenfor eller udenfor Klassen. I de højere Klasser var jeg endog saa dristig et Par Gange at skrive Sange til disse næsten officielle Lejligheder.

Ogsaa fra Skolen udgik Opfordring til at deltage i den første, beskedne Sløjd-Undervisning, som Kammerjunker Clauson-Kaas, den nuværende Ritmesters Fader, foranstaltede afholdt i selve Skolens Lokaler. Hvorimod jeg nok tror, det var uden dens Mellemkomst jeg blev Medlem af Københavns Skytteforenings Ungdomsskole og som saadan fik baade Uniform og Gevær. Med det skød jeg mig endog en Præmie til, hvad der havde til Følge, at jeg i min Henrykkelse og for at meddele Resultatet hurtigt, løb i strakt Karriére, ud i ét, fra Hærens Skydebaner paa Amager hjem til Grønnegade. Selve Præmien, der bestod af gode og fine Bøger, blev mig højtideligt overrakt i Børsens Festsal af en Borgmester.

Et Foretagende af højst ejendommelig Art, som jeg havde været med til at udklække, led desværre ynkeligt Skibbrud, skøndt der var noget vist genialt i Idéen.

Sammen med et Par af vore Velhavere havde jeg startet et Aktieselskab, der skulde forsyne Klassen med Papir, Penne, Blyanter, Viskelæder osv. alle gængse Skolefornødenheder, saa man sparedes for Ulejligheden ved at huske paa selv at medtage alt det Juks, og Ubehageligheden ved at have glemt det.

Selskabets Indehavere forsynede sig med et større Lager af alle Fornødenheder, tydeligt mærkede som dets

Ejendom. Saa kunde enhver i Klassen for en billig Pris købe en Række Kuponer, som en Art Frimærker, der enkeltvis, eller flere (efter en bestemt Takst) gav Ret til at laane det fornødne af Beholdningen for en Skoledag.

Idéen slog vældigt an. Bestyrelsen havde alle Remedierne i en mægtig Lærreds-Pose, som min Søster havde syet. Den gav hele Foretagendet Navn af „Posen". Man var Medlemmer af „Posen", laante hos „Posen". Forretningen gik strygende. Men pludselig en Dag slog Lynet ned. Vort snedige „Assurance"-Foretagende blev røbet for højere Vedkommende og øjeblikkeligt forbudt — af pædagogiske Grunde.

Guderne skal nu da ogsaa altid være misundelige paa de gode Idéers Ophavsmænd.

Nathalia.

Claudine.

Johanne.

V.

HVORLEDES DET GIK HJEMME.

Moder var altsaa stadig syg, kunde i Reglen nok sidde oppe, men ikke gaa.

Doktor Trier rystede paa Hovedet, følte hendes varme Puls med sine altid kolde, nyvaskede Hænder og skrev med sin skrækkelige Klo endnu en Recept, som det var ubegribeligt nogen kunde tyde.

Hanne var blevet konfirmeret og kommet ud i Provinsen. Nu stod jeg for Tur og gik allerede til Præsten. For jeg skulde konfirmeres til Paaske, skøndt jeg først fyldte fjorten i Marts. Det passede bedst, mente Skolen; i den skulde jeg jo vedblive at gaa. Jeg skulde studere, selvfølgelig. Formodenlig til Læge; det huede mig bedst. Saa kunde jeg maaske kurere Moder. Oprindelig havde mine Ønskers Maal været at blive — Admiral, men Tordenskjold-Drømmene var forlængst opgivet.

Claudine var imidlertid blevet et Par og tyve Aar. Hun var køn og sød, virkelig indtagende. Forskellige antagelige

Mænd gik paa Frierfødder til hende, men hun var underlig ubeslutsom. Saa en skønne Dag blev hun pludselig forlovet med en Billedskærer, en Broder til min Farbroder Sophus' Kone. Han var i den sidste Tid begyndt at komme i Huset uden just at vække synderlig Sympati hos store eller smaa. Han var kun fem Aar ældre end Claudine, men allerede Enkemand med en lille Pige.

Med ham blev altsaa min Søster gift. Hun var da 25 Aar. Inden hun var fyldt de 40 døde hun, helt fra Vid og Sans. Aarsagen nærmest Sorg og Savn i et alt andet end lykkeligt Ægteskab, kun velsignet af en talrig Børneflok. Det gav Fader et Knæk, han aldrig forvandt.

Nu da de to ældste Døtre var ude af Huset, havde dette kvindelig Medhjælp behov. Nathalia var jo ikke mer end elleve Aar, Drengene ni og syv og forlængst i Mariboes Skole. Saa søgte vi gennem Avisen en indvendig „Jomfru", der skulde hjælpe Moder, baade som Patient og Husets Frue.

Der kom mange Ansøgere og vi fik mange, højst forskellige Eksemplarer af „Jomfruer". Men de, der passede os, passede det ikke hos os: de vilde ikke ligge i Stue sammen med tre Børn, men have deres eget Værelse, hvad vi ikke kunde skaffe dem. De, der befandt sig vel og heller end gærne vilde blive, vilde vi bare hverken eje eller have. For enten var de umulige eller ogsaa saa anløbne, at det var helt betænkeligt at huse dem. Der var blegsottige Ungmøer med lutter Tommelfingre og dygtige, men lidt for rappe Kahytsjomfruer. Der var Ladyer med Prætentioner som fineste Herregaards-Produkter, og Pigebørn med et Sprog og Væsen saa folkeligt, at en Brolæg-

ger-Jomfrus Dannelse ved en Sammenligning absolut vilde gaa af med Prisen.

I den første Tid var det rent galt. Vi maatte skifte hver Maaned og havde Fornemmelsen af at bo paa et Hotel. Tilsidst faldt vi dog til Ro med nogle, man med lidt Taalmod kunde holde det gaaende med et Aars Tid ad Gangen. Men Hjemmet drog et Lettelsens Suk, da vi kunde sige den sidste Jomfru et hjærteligt Farvel.

Jeg gik altsaa til Præsten og blev konfirmeret hos Pastor Kolthoff ved „Helliggeistes", en fornem, snehvid, nobel Prælat, der havde døbt og konfirmeret os allesammen. Men dertil indskrænkede nok ogsaa Forbindelsen mellem Familjen og dens Sjælesørger sig. Kirkegang kendte vi ikke noget til. Religion taltes der saa at sige ikke om. Fader havde altid indpodet os dyb Respekt for enhver ærlig Tro og Overbevisning. Fra ganske smaa var vi blevet opdraget i hellig Ærefrygt for alt hvad der var sandt og godt og smukt, men i ligesaa inderlig Afsky for alt, hvad der var Løgn og ondt og hæsligt.

Ikke længe efter Konfirmationen indtraf en anden Begivenhed, der var af langt mere gennemgribende Betydning for det daglige Liv i Hjemmet. Gamle Peter Jensen solgte Ejendommen og fraflyttede den selv. Den nye Vært „lagde paa", men da Fader meget nødig vilde flytte fra Gaden og Huset, enedes man om, at vi blot skulde ombytte første med anden Sal, Jensens gamle Privat-Bolig.

Deroppe var ligesom noget lysere og venligere. Ellers var Lejlighederne jo ganske ens. Kun Stuerne til Grønnegade var paa første Sal tre, paa anden to. Det ændrede Fader saaledes, at den første Stue ved en „spansk Væg"

blev delt i to: det forreste blev Kontor, det næste Frederiks og min Residens og det nye Hjørneværelse den fremtidige Sal.

Dette maa nu forstaas med Forbehold. For i Virkeligheden var „Salen"s Dage talt.

Allerede nede paa første Sal havde Moders Sygdom givet den Dødsstødet — til hende var ikke det bedste for godt: Salen maatte ofres. Oppe i den nye Lejlighed blev nu dens endelige Forvandling til brugelig og anvendt Dagligstue fuldbyrdet — jeg tør med Stolthed sige: væsentlig paa min Foranledning og ved min Energi. For der var mange Vanskeligheder og Fordomme at overvinde.

Møblerne blev klædt af, Overtrækkene gemt, Lysekronen afsløret i al sin Glans, Taffeluret trukket op og Klaveret aabnet, men ikke nok dermed. Der skaffedes paa alle Maader Luft og Lys i størst mulig Mængde ind i Stuen, og Møblerne stilledes bekvemt og mageligt til Brug og ikke blot til Stads.

Da Reformfeberen først havde grebet mig, blev det ogsaa mit Maal at gøre Frederiks og mit fremtidige Rum til „vores Værelse", til et virkeligt Studerekammer. Alt overflødigt blev ubarmhjærtig kørt ud; til Gengæld erobrede jeg for min egen Part Faders gamle Skrivebord fra Salen med tilhørende Stol. Frederiks kvindagtige Skrivebord blev raseret for de Masser af Nips og Snurrepiberier, der tidligere havde gjort det umuligt at skrive saa meget som uden paa en Konvolut ved det.

Min gamle Broder skreg op som et Dyr, man tager Ungerne fra, men jeg var som Sten og lod mig ikke røre.

Væggene blev indrettet med Reoler og hans og min Bogsamling broderligt anbragt til Udsmykning og Gavn.

Da det hele først var færdigt, maatte de alle, selv Frederik, indrømme, at alt var saare vel. Fra nu af var jeg stiltiende udnævnt til Hjemmets Over-Dekoratør og Arrangør.

Men hyggeligt var der blevet inde i Salen, hvor den syge Moder sad i Sollyset, sund og straalende som et Æble at se til, med en lille hvid Silkepudel i Skødet og en grøn Papegøje i gyldent Bur ved Siden — begge Dele Gaver fra den galante og opfindsomme Frederik.

Og hyggeligt var der i hans og mit „Studereværelse", naar Lamperne blev tændt paa de to Skriveborde, og Lyset faldt i de mange Bogrygges Guld eller genspejledes i Glasset for de mange gode Billeder paa Væggen.

Som højst nødvendigt Inventarium anskaffede jeg mig en Slaabrok og en lang Pibe. Hvordan skulde man den Gang kunne „studere" uden det. Og nu maatte jeg jo ryge — officielt. Jeg var konfirmeret — jeg var „voksen", selv om jeg kun lige var fyldt de fjorten.

Men noget ganske andet — noget, der ikke havde det allermindste at skaffe med Præst og Konfirmation, med Værelse og Slaabrok og lang Pibe — noget, der i og for sig var en ren Bagatel, ja egentlig intet . . . *det* staar for mig som den Milepæl, den Meter-Sten, hvor ud fra jeg selv begynder at regne mig for voksen.

Min Boghandler var Thaning og Appel i Pilestræde. De kloge, elskværdige Indehavere var mine gode Venner. Jeg kom der jo næsten daglig og var en interesseret Kunde. Netop i Konfirmationsaaret 72 kom jeg en Efter-

middag ind i Bogladen og gav mig som sædvanlig til at undersøge de fremlagte nye Bøger paa Disken. Et ganske lille, grønt Hæfte faldt mig i Haanden. Paa Titlen stod blot: „Digte af Holger Drachmann".

Jeg læste og kigged i den uopskaarne Bog. Det endte med jeg rev Bladene op med Fingrene. Hele Hæftet fra første til sidste Side læste jeg staaende ved Disken. Saa gik jeg den korte Vej hjem, kun Antonistræde igennem. Men jeg syntes, jeg havde været en Evighed borte, paa en lang Rejse og nu kom hjem, underlig beruset, paa samme Tid drømmende og dog saa uendelig lysvaagen.

I hvert Fald syntes mig fra den Stund Livet og Menneskene ganske anderledes end før. Som satte jeg Øjet for et andet Glas med en hel ny Farve i den Josty'ske Rude, gennem hvilken jeg betragtede Verden.

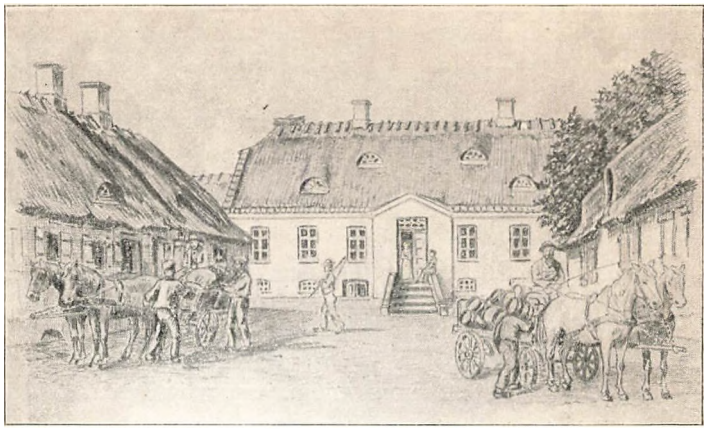

Merløse Mølle. — Gaarden.

VI.

MERLØSE MØLLE PR. RINGSTED.

Lige i Midten af Sjælland, midt imellem Ringsted og Holbæk ved Hovedlandevejen, ligger Landsbyen Store Merløse. Nu er den nærmeste Vej dertil ad Kallundborg-Banen til Tølløse Station. Men den Gang maatte man tage til Ringsted og saa med Diligencen til Holbæk, der passerede Merløse Kro.

I Merløse Mølle boede min Morbroder, den tidligere omtalte Onkel Hans. Han havde oprindelig været Mestersvend hos Ejeren, Møller Jensen, men var nu i Løbet af mange Aar stiltiende avanceret til Bestyrer for Mølleriet. Det var nemlig en stor og blandet Bedrift, baade med Landbrug, Bryggeri og Bageri. Onkel Hans — eller Hans Peter, som han gærne kaldtes paa Møllen — var fuldstændig sammenlevet, ja sammenvokset med Familjen og Virksomheden, lige uundværlig for begge. Han var paa

samme Tid Faktotum og Kammerat. Alle Børnene sagde Du til ham, og han Du til dem.

Jeg har ikke været mer end en otte—ni Aar, da jeg første Gang tog ned til Merløse Mølle for at tilbringe Sommerferien dèr efter Indbydelse af Onkel Hans. Det var til og med min allerførste Rejse, og jeg skulde foretage den ganske alene, hvad der i min egen Bevidsthed gjorde mig mindst to Tommer højere.

Forsynet med de mest indtrængende Formaninger om Forsigtighed og de mest detaljerede Forskrifter om hvordan jeg ellers havde at forholde mig, sagde jeg paa Banegaarden lidt benovet Farvel til hele Familien og dampede saa afsted — ud i den store, vide Verden — til Ringsted.

Jeg var i fineste Puds, men dog med et let Anstrøg af rejseklædt Turist: nystrøget Kadet-Tøj og Straahat med himmelblaa Ankerbaand. Om højre Skulder min grønne Botaniserkasse, som Fader egenhændig havde pakket med Smørrebrød, haardkogte Æg og en flad Brændevins-Lærke med Hindbærsaft og Vand — ganske som paa Skole-Skovturene. — Om venstre Skulder en broderet lille Taske med en Hund, hvori Lommetørklæde og en Portemonnæ med Rejsekassen. Desuden Overfrakke og en Haandkuffert.

Hvor var jeg ladet med Spænding og Uro over alt det uvisse jeg drog imøde. Det var mig næsten ikke muligt at sidde stille paa Bænken i Kupéen. Ved en Mellemstation steg en ny Passager ind til os. Men ham kendte jeg. Det var jo Hr. Mathiesen fra Skolen, en yngre Teolog, der havde vikarieret nogle Timer i Religion. Jeg

gjorde selvfølgelig straks Bekendtskabet gældende, og han tog sig paa det venligste af mig.

Endelig var vi ved Ringsted, jeg sagde ham Farvel og stod atter ene i Verden i 3die Klasses Ventesal. Ved Buffeten spurgte jeg om Dagvognen til Holbæk — man viste mig hen til Postkontoret, hvor den ogsaa ganske rigtig holdt: en stor, gul, ægte gammeldags Diligence med Postillon i højrød ulden Frakke og med et blankt Horn om Skulderen. Der havde jeg jo allerede Æventyret.

Den svedne Sællænder grinede nok saa bredt af den fine lille Københavner-Kavaller, der skulde til Merløse, og inviterede mig op til sig paa den høje Buk. Et Øjeblik efter tronede jeg deroppe, Postillonen blæste en munter Fanfare, og afsted gik det gennem den gamle Kongeby, over toppede Brosten ud paa den brede Landevej, hvor en Vejviser: „Til Holbæk" overtydede mig om, at jeg — Gudskelov! — virkelig var paa rette Vej.

De to Mil til Merløse syntes jeg varede en Evighed. Saa mange Telegrafstænger og saa mange Skærvebunker havde jeg ikke troet, der fandtes i hele Verden. Hvert femte Minut spurgte jeg, om vi nu ikke var der. Hver eneste Mølle jeg saa' — og der var mange — jeg troede jo, det var den.

Solen bagte — Støvet dampede — og de blankbrune travede støt ad den haarde, slagne Landevej. En kvalm Fedtlæders-Duft og ram Stald-Os kom i tætte Bølger... og en ulidelig Tørst kom over mig — Limonaden i Flasken var allerede væk før Roskilde — nu maatte jeg tage til Takke med en Slurk lunkent Hjemmeøl af Kuskens Lerdunk. Det smagte ganske mærkeligt — af Skraatobak.

Men naar det gik langsomt op af Bakkerne, hvor nød jeg da Synet af al denne aabne Friluftsherlighed: Landet, mit Land, Sjælland laa her som paa en Tallerken for mig, med Eng og Ager, Skov og Vang og Vænge. Og hvilke Naturens Undere — det ene paa det andet: i Grøften Klynger af de besynderligste Urter, der duftede sødt, mens vi kørte forbi dem — i den gule Sæd de blaa Kornblomster og de røde Valmuer — og flagrende Sommerfugle, glinsende „Guldsmede" . . . én forvildede sig helt ned paa Forlæderet. De hvide Skyer paa det tindrende himmelblaa — Skyggerne af dem, jagende over Jorder og Marker — og dundrende Broer over rislende Bække — Heste, der boltrede sig paa Ryggen med alle fire i Vejret — og lange, lange Rækker af røde Herregaardskøer, der blev malket . . .

En saadan Bog med Anskuelsesbilleder havde dog endnu ingen vist Drengen.

„Du falder da ikke i Søvn, Kammerat?" sagde Kusken — jeg var blevet saa stille. For dér — ser du dér . . ." og han peged med Pisken „dér ligger akkurat Merløse Mølle!"

Et Øjeblik efter holdt vi ved Kroen, hvor vi skulde. Jeg sprang ned, sagde pænt Farvel og Tak, og spurgte paa Lykke og Fromme om Vej til Møllen. Men her var en Travlhed og Mylren og Vrævlen nu, da „Posten" var kommet — jeg lille Fyr forsvandt helt i al denne Hurlumhej — kun saa meget kunde jeg forstaa — og se — at jeg skulde ad Vejen til højre, gennem „Byen".

Byen var en tre-fire, spredte Gaarde og en halv Snes temmelig forfaldne Huse omkring et Gadekær og

et Sprøjteskur. Den kom jeg snart igennem, og var saa ude paa aaben Landevej igen. Men ovre paa den anden Side nogle Marker knejsede Møllen paa Bakken, og nedenfor i en Hulning saas en forvirret Samling af Træer og Tage.

Ved en Grøftekant gik nogle Karle og Piger og rev. Jeg spurgte om Vej til Møllen — og de lo, Gud véd af hvad. Men de to kønneste Piger med Hovedklæde paa erklærede sig straks villig til at følge mig derover — vi kunde jo gaa ad Markstien her — og vi fulgtes ad, mens de stadig fnisede og frittede mig ud om alt muligt. Hvem jeg var og hvem jeg skulde besøge? „Hans Peter" kendte de saare godt. — Naa, Gudskelov! Jeg spurgte hvem *de* var — ja, de var da Sognefogdens Døttre. Men det generede mig, at de hele Tiden sagde „De" til mig, og saa lo de, syntes jeg, lidt for meget.

Vi stod ved et Gærde for Enden af en stor og frodig Have. „Ja, dér er det," sagde de „det er jo rigtignok ad Bagvejen — men gaa De bare lige ud ad Midtergangen dér, saa . . . Farvel! Farvel!" Og mange Tak! — „Ingen Aarsag! God Fornøjelse!" — Og saa lo de igen og forlod mig vinkende og sladdrende.

Jeg sprang over Gærdet — gik ligefrem — drejede rask om Hjørnet af en Mur og løb lige paa en Mand, der var hvid af Mel fra Top til Taa . . . „Onkel Hans!" — og vi laa i hinandens Arme.

Der blev stor Opstandelse og Præsentation for hele Møllerfamiljen; man havde nemlig — ved en eller anden brevlig Misforstaaelse — først ventet mig den næste Dag. Ellers havde selvfølgelig nogen taget imod mig i Ringsted eller da allermindst i Merløse Kro.

Nu maatte jeg fortælle om alle mine Æventyr. En Time efter var jeg ganske som hjemme. Og dog — hvilken Forskel, hvor meget anderledes, hvor meget nyt og forunderligt!

„Den ny Mølle" laa næsten en Fjerdingvej længer borte, ganske alene, men „den gamle" stod paa sin Høj som en trofast Skildvagt lige udenfor Gaarden. Forbi den svingede Vejen stærkt ned over Broen med Sluse og Stigbord, der skilte Møllesøen fra det nu ganske tørre Aaleje. Saa aabnede Ejendommens tre store Længer sig som en gæstfri, venlig Favn mod den fremmede.

Rigt var der ikke, men ejendommelig hyggeligt og levende. Midtfor det en Etages Stuehus, pænt og venligt, med tre Fag paa hver Side og en Stentrappe op til Døren paa Midten. Sidelængerne var blegrødt kalkede, men temmelig forfaldne, især den venstre, der husede Vandmølle, Bryggeri og Bageri. I den højre var Stalde, Lo og Lade. I en lavere Tilbygning var blandt andet Butik, Kontor og Gæsteværelser. Fra Stuerne førte en indvendig Trappe derned.

Møller-Familjen bestod af Forældre, seks Børn, en Guvernante og Onkel Hans, der først havde Mølleriet men senere ogsaa Bageriet under sig.

Møller Jensen var en stille, faamælt Mand. Hans blege Ansigt, med det falmede Fuldskæg, var indesluttet og tungsindigt. Men han var blid, venlig og kærlig, og naar Ungdommen morede sig, lyste det op i hans kønne, vindende Træk. Hans Melankoli stammede mest fra Tabet af de to ældste Børn, en Datter og en Søn, der var død just som de blev voksne. Sønnen naaede endda at tage Dyrlæge-

Eksamen. En dejlig Blyants-Tegning af Datteren med en over-sart, brystsyg Ansigts-Oval og overnaturligt store Øjne hang paa Dagligstue-Væggen. Billedet var tegnet af Otto Bache, der i sin Tid havde været Gæst paa Møllen. Hans Søster var da Lærerinde dér. Nu var det Husets dyrebareste Relikvie.

Fru Jensen var rund og tyk og fed og svær med leende Fuldmaane-Ansigt, der yderligere oplivedes af en gemytlig Vorte under venstre Øje. Hun svulmede som en Budding, der er ved at falde fra hinanden, gik allerhelst den hele Dag i en Blanding af Morgen- og Køkken-Toilette uden noget generende i Halsen og strammende om Livet. Hun sjovede og pustede og svedte op og ned ad Trappen til Køkkenet i Kælderen og beklagede sig altid i højstemte Jeremiader over det Hundeliv, hun førte, mens hun straalede over hele Ansigtet af Lykke og Tilfredshed.

Af Børnene var Emilie og Cathrine lidt ældre end jeg, Sønnen Valdemar og jeg omtrent lige gamle, og tre yngre Piger Henriette, Anna og Marie, Trip, Trap, Træsko, nedad — med faa Aar imellem sig. Mens Sønnen og jeg aldrig rigtig kom ud af det sammen, dertil var vore Naturer og Interesser for himmelvidt forskellige, blev navnlig de tre ældste Piger mine særdeles gode Veninder. Først og fremmest Emilie, hvem jeg — rent ud sagt — straks forelskede mig i.

Hun var nu ogsaa sød med sit lille runde Ansigt og de missende Øjne, der altid lo af Livslyst og koket Underfundighed, med de friske, røde Kinder og de kælne Bevægelser. Ret den fødte Eva-Datter. Cathrine var meget mere lige til. God og rar, men med altfor mange Fregner

og Tænder. Hun blev lykkelig gift med en Proprietær, en glimrende Hustru og fik mange Børn.

Henriette voksede op til en køn Pige, men var af en sælsom, isoleret Karakter, aabenbart en Arv fra Faderens Tungsind. Der kom tidligt noget mandigt over hendes Træk og Væsen, og hun lagde sig flere og flere Ungkarle-Vaner til, eftersom Aarene gik. Hun begyndte med altid at skulle tænde Faderens Pibe, og endte med at blive en lidenskabelig Tobaksryger. Jo ældre hun blev, jo mere syntes jeg, hun paa sin Pande bar et usynligt Stempel, et: „Mærket af Skæbnen!", der forekom som en Gaade. Hun fik i hvert Fald en frygtelig Død, der maaske var Løsningen.

Men — foreløbig var hun, som vi andre, Børn, der frydede os ved Tilværelsen. Og her var sandelig noget at fryde sig over. Især for en Hovedstads-Dreng, der var vant til Grønnegade.

Hvor jeg dog kan forstaa Feriebørnenes uendelige Jubel over at komme ud paa Landet. For saadant et Barn maa det ved denne Udplantning i Friland jo pludselig være, som om det først nu, paa én Gang fik rigtig Brug for alle sine Sanser.

Der var sandelig ikke Turist-skønt i Merløse og Omegn. Ikke et eneste Udsigtspunkt eller berømt Sted eller blot en særlig køn Sø eller Skov. Flad, redelig og kedelig var Egnen.

Og dog var her for en lille Københavnerdreng alle Æventyrets Herligheder. Jeg var som Aladdin, der er kommet ned i Hulen og med rystende Haand samler Skatten ind. Ja, langt, langt mere! Han var jo den rene

Stymper mod mig, der netop kom op fra den mørke Kælder til den dejlige Luft, det straalende Lys og den bugnende Jord. Og Skatten her var ikke døde og haarde, kolde og golde Ædelstene, men alt hvad der lever og aander, varmer og gror: Solens Guld over Agrenes Grøde, Maanens Sølv i Møllesøen, Fuglen i Luften og Fisken i Bækken, Muldvarp og Pindsvin, Mjødurt og Snerle, Blæst og Regn og Aftenstille — Storken, der knebrer i Reden paa Taget, mens Landsbykirkens Klokke ringer Solen ned, og Hundene gøer i Merløse-Huse.

Alene Haven, der hørte til Møllen, var et Æventyr for sig. Vidt og bredt strakte den sig rundt om Gaarden. Foran Havestuens Veranda med Udsigten over Marken til Vænget og Byen var der Sødme og Summen af Roser og Bier i Overflod. Saa gik det nedover til venstre mellem knudrede, velhavende gamle Frugttræer. Enten op paa Kærligheds-Højen med den store Ask, hvor Generationer af forelskede havde skaaret deres Bogstaver ind i Barken, eller længer mod Nord over en forfalden Bro. For Mølle-Aaen snoede sig jo gennem Haven i hele dens Længde, bugtende sig som en Aal, men ved Sommertid ganske udtørret. Kun nede i et Hjørne var en lille, uskyldig Kilde, hvor Vandet ustanseligt rislede frem i en spinkel Straale, der forsvandt mellem Stenene. Dèr tilbragte jeg nogle Somre senere det meste af min Ferie med at udgrave og istandsætte denne min Yndling. Der blev sat Drænrør i og gravet og maset og ordnet. Fra Morgen til Aften stod jeg barbenet i det iskolde Vand og arbejdede, saa Sveden randt. Kilden blev pæn og god — men jeg fik mig en General-Snue, som varede hele Vinteren.

Ja til næste Sommer med, da jeg kom ned til Møllen igen. Snuen havde holdt — men Kilden var rabundus, hele det skønne Arbejde spildt.

Saa var der det rige, frodige Stikkelsbær-Land med Frugt i Tøndevis — og Humlehaven med de yndefuldeste Arabesker af Ranker. Men allermest spændende var dog den tættest bevoksede Del. Det spændende begyndte allerede ved den gamle Vandmølle, forrest i Gaardens venstre Længe. Den var forlængst opgivet, laa hen som en Ruin, med det mægtige, takkede Hjul væltet om paa Siden som en slagen Kæmpe — med store Huller i Gulv og Loft og en vidunderlig Udsigt gennem de sønderslagne Ruder til et Vildnis af Skræpper og Bregner og Vedbend, der næsten skjulte den gabende Vand-Seng.

Paa den anden Side Indkørsels-Broen og Søen fortsatte den udtørrede Aa gennem Havens højre Del, først bag Møddinger og Stalde og Gaardens Vrangside, saa paa egen Haand men stadig fulgt af en Sti, der ligesaa stadig fulgte Landevejen. Kun at Landevejen løb højt over Ens Hoved deroppe, mens Stien fra en Høj lige ud for den gamle Mølle brat styrtede sig ned i Armene paa Bækken og fulgtes med den som en lønligt Elskende, dybt, dybt nede og fjærnt fra hele Verden. For her var dæmpet for Lyset af selve Skrænten og et vildt, tæt Løvtag, der sine Steder gjorde det bælgmørkt. „Kærligheds-Stien“ eller „Røver-Stien“ kaldte vi den. Paa dens smaa og smalle, skrøbelige Bænke har mange Par Elskende røvet Kys og Kærtegn.

Saa pludselig slyngede Stien sig op ad Bakke igen mod Lyset og Verden og naaede atter at indhente Landevejen.

Æventyret var ude. Men som et Punktum laa her Bagerens lille Hus, hvor Andersen og Madam Andersen bagte Hvedebrød og holdt Butik. Der duftede saadan af Basser og Sukkerkringler i Overflod, at det straks i min Fantasi blev til „Pandekagehuset", skøndt Madam Andersen var den venligste og mildeste Heks, nogen kunde ønske sig.

Min bedste Sport, da jeg var helt lille, var at køre med Rugbrød fra Bageriet hjemme paa Gaarden det lille Stykke ad Landevejen ned til Andersen. Det fik jeg nemlig Lov til at køre ganske alene. En ældgammel, smudsig-hvid Hest blev spændt for en Gumpekasse, der fyldtes med glohede, dampende Rugbrød. Jeg satte mig paa Agebrædtet greb Tømmerne og skumplede saa i Skridt ned til Andersens og tilbage igen — ganske alene. Ingen Godsejer med et stejlende Firspand har følt sig stoltere end jeg.

Eller var det Høsttid, satte jeg mig op hos Karlen paa den tomme Fjællevogn, der skyndte sig ud i Marken igen. Hejsa, hvor det ramlede og skrumplede, medens vi rystede omkap paa Brædtet, saa Tænderne var ved at rasle ud af Munden, og Læssetræet dansede og bumpede mod Vognbunden, som var det levende.

Saa Hjemturen oppe paa det høje Læs Korn mellem Piger og Karle, der fjasede og sang. Jeg blev ganske svimmel. Men kraftige Bondearme fik som i Leg „Spirrevippen" sat ned paa Jorden igen.

De første Par Somre residerede Onkel Hans og jeg i et stort, ensomt, afsides Kammer ovre paa den gamle Vandmølle. Der stod en mægtig, fasttømret Karle-Seng med rigeligt og propert Halm i Bunden, snehvide men grove Lærreds-Lagner og et Dyne-Bjerg. Sengen havde

Plads til mindst seks, saa jeg og Onkel kunde sagtens rummes der. Men Halmen stak mig lille Pernittengryn, saa jeg var lige ved at ønske mig hjem til Frederik og „Tilsatsen“ igen. Det var dog kun de første Par Nætter. Senere sov jeg trygt og sødelig.

Oppe paa den gamle Mølle hos Onkel var ogsaa spændende. Alene disse tunge Kæmpe-Vinger, der kunde slaa en Mand ihjæl og susede forbi . . . Med Ærefrygt listede jeg mig derop og ind i selve Møllen, hvor der altid var saa øredøvende et Spektakel, at man knapt kunde forstaa hinanden, om man saa raabte aldrig saa højt. Onkel lignede en Snemand, løb rundt ved de forskellige Nedløbsrender af Træ, prøvede med Fingrene „Skraaen“ og Melet og hægtede Sækkene paa igen. Mens de tunge Møllesten larmende kværnede og kærnede og masede den nye Rug. Saa fulgte jeg med Onkel ud paa Mølle-Omgangen, hjalp med til at trække i „Persen“ — kun et lille Ryk — og de mægtige Bjælke-Vinger stod stille. Saa blev Hatten drejet efter Vinden, der havde vendt sig — et nyt Træk i Persen — og Vingerne satte sig i Gang igen, med fornyet Styrke.

Men overalt paa Møllen, som nede i Kamret, flød der med Onkels utallige Subskriptions-Hæfter, der alle var som drysset over med Mel og dekoreret med Flue-Efterladenskaber.

Hvor levede jeg mig dog fast paa dette Sted, i denne ejendommelige Atmosfære, hvor Luften altid var mættet med liflig Duft af Humle og Malt og friskbagt Brød.

Hvilke Timer tilbragte vi Børn dog ikke her, hængende som Aber i Morel-Træernes Grene eller krybende som

Skildpadder mellem Stikkelsbærrenes Torne. Eller vi sad de mange Mennesker om Middagsbordet, og et af Børnene læste, sky og lavmælt, jagende hurtigt den daglige Bordbøn. Næppe var de fire Linjer sagt:

I Jesu Navn gaa vi til Bord,
at spise og drikke, alt paa dit Ord,
Dig, Gud, til Ære, os til Gavn,
saa faa vi Mad i Jesu Navn —

før Fru Jensen uden Spor af Overgang raabte:

„Tak, Skæbne, nu er Kærnemælken sveden!"

Undertiden var vi jo lidt kræsne overfor den landlige Kost. Dog ikke naar vi fik Tykmælk, der kom ind i store, grønne Træ-Bøtter. Vi var et helt Kompagni om hvert Fad, saa vi smaa maatte ligge paa Knæ for at naa at stikke til det. Men det var baade herligt og morsomt.

Nej, saa var der andet, det kneb mere med. Men det var der Raad for. Saa listede vi os bare ned i Fadeburet bagefter og fik en næsten varm Humpel Rugbrød eller Sigtekage med friskkærnet, ævret Smør — maaske endda med Spege-Pølse eller Knap-Ost! Intet i Verden har smagt mig som saadan en stjaalen Mellemmad, fortæret paa en Huggeblok.

Oppe i Stuerne var tarveligt, men hyggeligt. Især i Kabinettet, hvor der fandtes et gammelt, men hel klangfuldt, karnisformet Piano. Her stod Solen paa som i et Drivhus, og der var altid en berusende Duft af Vanille og Bolscher. Den kom fra de stolte, rødprikkede Liljer i Vinduet.

I den store, lyse Havestue ved Siden af, vrimlede det ogsaa med Blomster bag Ruderne, Møblerne var ikke

mange, men til Gengæld var der et Pragtstykke: en mægtig, gammel Egetræs Buffet med herligt Billedskærer-Arbejde i Renæssance-Stil — det meste formodenlig ranet fra en Kirke. Motiverne var bibelske. Midt paa Gulvet et ovalt Bord og langs med det en gammel, misbrugt „amerikansk" Gyngestol med Brysseler-Betræk. Den var saa slidt og forsiddet — det var Fru Jensens Yndlingsstol — og Stellet saadan sunket sammen, at laa man i den, var man næsten parallel med Gulvet og kun et Par Tommer hævet over det. Det siger sig selv, at den mindste Berørelse bragte den ud af Ligevægt, saa den gik bagover, og den siddende stod paa Hovedet med Benene lige lukt i Vejret.

Men i den Gyngestol sov Fru Jensen regelmæssig til Middag hver Dag, og hun havde en vidunderlig mangeaarig Øvelse i at holde „Amerikaneren" paa ret Køl — ogsaa den fornødne Legemsvægt til at tæmme den.

Overhovedet sov hele Gaarden til Middag en Time efter Maaltidet. Saa hvilede alt i den dybeste Fred. Kun vi Børn sov ikke, men listede om, ladede med Livslyst.

I Havestuen laa Fru Jensen i sin Stol med Forklædet over Ansigtet for Fluerne. Hun pustede og trak Vejret tungt. Saa begyndte hun at musicere som et helt Orgel. Saadan snorkede hun, peb hun, hvæsede, prustede og galede hun — snart højt oppe, snart dybt nede, saa i hele, lange Skalarækker, saa i korte øf—øf-Nafs som en vranten So. Det var den mest lattervækkende Koncert, jeg i mit Liv har hørt. Vi Børn gemte os da ogsaa i alle Stuens Kroge for at høre paa den. Men fik pludselig vort Overmaal af Glæde Luft, lød det henne fra Stolen og

Forklædet: „Jeg hører jer godt, I Skarnsunger! For I maa da endelig ikke tro, jeg sover!"

Om Aftnerne holdt vi Mørkning i Dagligstuen ud til Møllegaarden. Saa var Naboen, Gaardejer Schnack, kommet til, en ægte sællandsk Bonde-Skikkelse, men af den sortsmudsede Race. Han var mørk i Huden, glat og sort, kun Tænderne var skinnende hvide. Stovt og stærk var han, „med Kærnespids" ligesom den Pibe, der evig og altid hang i hans Mundvig. Han var ivrig Venstremand, men alligevel Ven med den højresindede Møller, der for Resten talte ligesaa lidt om Politik som om alt muligt andet. Han sad tavs, dampede paa sin Pibe og saa bare drømmende hen paa den døde, elskede Datters Billed.

Schnack var meget kvindekær og sad gærne med en af de halvvoksne Døttre paa Knæet, medens jeg listede mig til at lægge Hovedet i Emilies Skød og holde hende i Haanden. Henriette hang op ad Faderen og holdt Ild i hans Pibe, mens de mindste flød i Skødet paa Fru Jensen, der selvopgivende var sunket sammen i Lænestolen ved Kakkelovnen.

Udenfor Sommeraftnens sene Tusmørke med svag, langt henrullende Torden i det fjærne og Kornmodsglimt. I Stuen kun Gløden fra Pibehovederne, der skiftevis lyste og slukkedes paa genfærdsagtige Ansigtstræk.

Med dæmpet, slæbende Stemme fortaltes en haarrejsende Spøgelsehistorie — uha — saa alle de kælne unge og gamle krøb endnu mere kælent sammen. Et Par Stykker til — saa endte det gærne med, at Schnack med sin brede, sunde Bonde-Latter jog samtlige Spøgelser paa Flugt, mens Fru Jensen besværligt rejste sig med et: „Nej, nu

skal I ellers have Tak! . . . Kom saa heller ind i Havestuen."

Dér var lyst og venligt. Dørene stod aabne ud til det fri, hvor Kaprifolier duftede og Nattergale sang, mens Maanen skinnede paa Stakkene i Vænget, der lignede de bitte-smaa Sandmænd, man laver med et Fingerbøl.

Og paa Bordet var Jordbær eller Rødgrød eller oplagt Mælk i store Mængder, med tyk, tyk Fløde og et Bjærg af Sukker.

„Lad os faa lidt Musik til Maden!" sagde Mølleren stille — han elskede Musik — og saa maatte jeg til Klaveret og spille, mens alle, unge og gamle, dæmpet og helt andægtigt sang i Kor:

Fred hviler over Land og By,
ej Verden larmer mer,
fro smiler Maanen fra sin Sky
til Stjærne Stjærne ser!

— — Merløse! Dit Navn er plat og fladt og poesiforladt som din Egn. Men i mine Øren har det Klang af det dejligste Digt, for det synger for mig om Ungdom, Lykke og Kærlighed.

Emilie.

VII.

PAA HJØRNET AF STORE KONGENSGADE.

I Merløse var den daglige Formiddags-Tur ned til Kroen for at hente „Posten", der kom med Diligencen fra Ringsted.

Ikke saa snart var Tasken bragt ind fra Vognen til Disken, før et større Publikum trængte sig om Kromanden, der med utrolig Sindighed gav sig til at udpakke Indholdet. Hans Værdighed som Postmester steg ham regelmæssigt til Hovedet paany hver Dag og gjorde ham ganske umedgørlig. Med Brillerne helt ude paa den røde Næsetip granskede han Udskriften paa hvert enkelt Brev med en indtrængende Højtidelighed, som var det Sanskrit. Han havde nok sine Grunde dertil. Heldigvis stod Konen og to Sønner ved hans Side. Først naar de kom ham til Hjælp og løste Gaaderne, gik Tydningen pludselig ogsaa op for ham. Men da var der som Regel gaaet flere Minutter for hvert enkelt Brevskabs Vedkommende, og de ventende, der forlængst havde genkendt, hvad der tilkom dem, var ved at gaa ud af deres gode Skind af Utaalmodighed.

En Dag — vist allerede den første Sommer — var jeg for Hjemgaaende fra Kroen med den surt erhvervede

Post. Jeg gik som sædvanlig midt ad den støvede Landevej og læste Avis — for ikke at gaa i Grøften — da jeg lige med ét løber paa noget. Jeg ser forbavset op — og for mig staar . . . en fiks, Københavnsk klædt Pige med friske, kække, kønne Træk og en svulmende Mund, hvorfra der klang et Kildevæld af overgiven Latter.

Et „om Forladelse!" for ud af mig og blev besvaret med et forlorent højtideligt „Ingen Forseelse!" For Resten er jeg sikker paa, Pigebarnet med Vilje havde stillet sig lige i Vejen for mig.

Hun var ikke forknyt, fulgte videre med, frittede mig ud og fortalte om sig selv. Hun hed Tekla og hendes Fader var Brændevinsbrænder paa Hjørnet af Store Kongensgade og Toldbodvejen. Hun var paa Feriebesøg, ligesom jeg, med to ældre Søstre, oppe hos Gaardmand Jens Christophersen, der var gift med hendes Faster. Men de morede sig ikke altid lige godt deroppe, saa hun syntes, at de og vi unge paa Møllen skulde „slaa vores Pjalter sammen."

Før der var gaaet et Kvarter, var jeg god Kammerat med den frejdige Pige med de tykke, blonde Flætninger ned ad Nakken, og et Par Dage efter var Møllens og Jens Christophersens Ungdom uadskillelige. Vi tumlede og legede oppe hos dem, hvor der blandt andet var en herlig Gynge: en Agestol hængt op i Tove i Loen. Den faldt ned en Dag, og vi styrtede med. Det var et rent Vidunder, vi slap fra det med Livet. Til Gengæld legede og tumlede de nede hos os. Da var det som den vilde Jagt var sluppet løs i Have, Gaard og Vænge. Men et mere forunderligt „Lykkeland" for Børn og Leg end

„Møllen", kunde der heller ikke tænkes. Idealet af en Skjul kunde her realiseres i disse Ruiner og Krinkelkroge, paa disse vidtstrakte Lofter og Stænger.

Det var viltre, men glade og naturlige Pigebørn, de tre fra store Kongensgade. Tekla var ikke saa lidt mere velvoksen end jeg, alligevel noget yngre, de andre ikke stort ældre. Sofie var mørkladen med kulsort Haar, Marie, den yngre, askeblond, lys og skær. De var maaske ikke slet saa robuste og djærve som Tekla, men straalede dog begge af et skalkagtigt Humør.

Den herlige Sommerferie fik desværre Ende, som alt andet herligt her paa Jorden, og Jens Christophersens Ferie-Piger og jeg fulgtes ad med Jernbanen til København. Efter Aftale skulde jeg endda fra Banen følge med hjem til Hansens i St. Kongensgade for derfra at tage direkte til „Kildevæld" paa Strandvejen, hvor vi boede den Sommer.

Brændevinsbrænderens egen solide Karet med to blanke, velnærede Heste for hentede os paa Stationen og førte os i Trav til det berømte skarpe Hjørne af store Kongensgade og Toldbodvejen. Dér i Stuen blev jeg budt Velkommen i et Hjem, hvor jeg siden, mange, mange Aar igennem, utallige Gange skulde komme og altid finde et glad Tilflugtssted, ja, mere end det: hente Trøst og Opmuntring hos Venner for hele Livet.

„Hansens paa Hjørnet" var prægtige Folk, begge rundne af bedste Bonde-Muld, hvad der gav sig tilkende baade i Tale og Udseende. Men der var samtidig over dem en velafvejet Noblesse, der havde afslidt alle grove Kanter. Som Børnene enten var natsorte eller daglyse, var Mo-

deren gnistrende sort og lille som en Tater, han blidelig blond og høj som en Balder. I det hele var Ægteparret Kontraster. Han var stille, snarest lidt tung i Sindet, temmelig passiv, men hun altid i Aktivitet, rørig og rask, Madammen for det hele, om det skulde knibe. Hun var

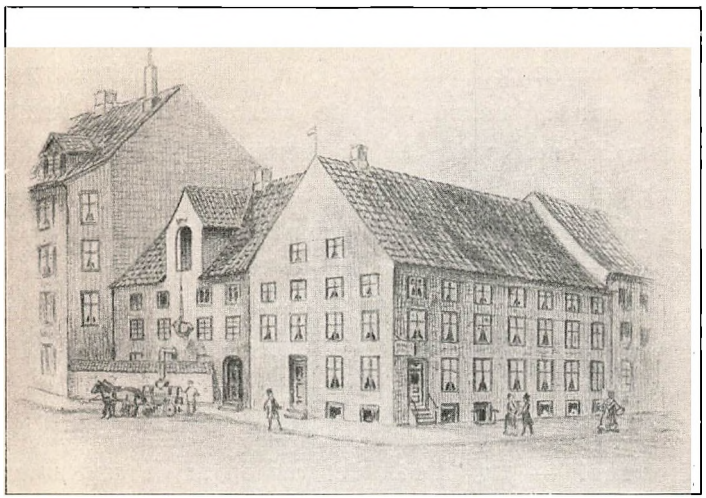

Hjørnet af St. Kongensgade og Toldbodvejen.

djærv og rap, ja, kunde være grov og haard, naar det behøvedes. Og det behøvedes i den Forretning ikke saa helt sjældent.

For til Brænderiet hørte ogsaa en lille trekantet Skænkestue eller Butik med Opgang lige fra Hjørnet og „Sand paa Gulvet". Der stod paa Hylderne Brændevins-Karaflerne, paa Disken Kobbermaalene og Skyllebakken med Hullerne, og her udskænkedes for smaa Kobberskillinger Snapse, Sopkener og Dramme samt de saa meget efterspurgte Mælke-Toddyer: en Snaps og et Glas Mælk. —

Brændevin og Mælk, andre Varer førtes ikke. Det kunde man da ogsaa lugte.

Selvfølgelig var Stamgæsterne i „Butikken" ikke Geheimekonferensraader, men ofte meget tvivlsomme, bedrøvelige Eksistenser. Det hørte til Dagens Orden eller Uorden, at de blev fulde og gjorde Kvalm og ikke vilde gaa . . . eller ogsaa vilde de have Kredit, og den var naturligvis begrænset. Naar saa Jomfruen i Butikken ingen Vegne kunde komme med de Herrer Kunder, maatte Madam Hansen rykke til Undsætning, og det kan nok være, hun var Kone for at klare Butikken.

Efter et kort Blik paa Slagmarken gennem den ovale Rude i Døren, traadte hun pludselig fra Spisestuen ud i Boden og talte med en høj, karakterfast Røst, der syntes bestemt for døve Øren, men i hvert Fald ikke taalte Modsigelse:

„Hvem er det, der laver Spektakler her? — Er det Caspersen? — Jeg troede, det var en af de sædvanlige Sutter eller Løjsere . . . men Caspersen er jo en skikkelig og pæn Mand, der opfører sig dannet og ikke laver Ballade . . ."

Og Caspersen følte sig som Regel smigret, vinkede forstaaende til Madammen og forsvandt. Hvis ikke skulde hun nok haandgribelig faa ham sat paa Døren, ud i fri Luft i en ren Bagatel af Tid.

Mange er de muntre og karakterfulde Historier, der fortælles om disse Mælketoddy-Brødre, en ganske særlig maaske nu næsten uddød Københavner-Type. Her skal fortælles to af de mest klassiske.

Caspersen og Stoffersen havde ved fælles Anstrængelser

lige akkurat drevet det til at samle otte Øre sammen, den faste Pris paa en Mælketoddy. Det var altsaa Meningen, de broderligt skulde dele den — der var ikke Raad til mere — og i den Anledning klavrede de op i Brændevinsstuen paa Hjørnet.

Jomfruen skænkede „Toddyen" op — Stoffersen skulde lige til at række ud efter den . . . da Klokken ringer, Døren gaar op, og ind træder en flot og rask Under-Baadsmand, kommanderende: én Mælketoddy!

Da faar Caspersen en Idé — holder lynsnar Stoffersens Arm tilbage — skraber ud for Baadsmanden, bukker og siger:

„Værsenartig, Deres Velærværdighed! Maa vi ha' den Ære! — Den *er* allerede serveret — staar lige lukt akkurat parat og venter!"

„Tak, Tak!" siger Baadsmanden, sluger Toddyen og revancherer sig øjeblikkelig:

„*Tre* Mælketoddyer!"

Da opklaredes Caspersens spændte Ansigt, han puffede fiffigt Kontubernalen i Siden og hviskede: „Den gik altsaa — men sikken en Risiko!"

En anden Gang havde samme Par Kammerater paa en hartad vidunderlig Maade opdrevet en betydelig større Aktiekapital, saa stor, at de for den kunde købe — og købte — en hel Pot Brændevin. De fik endda Fem-Øre tilbage. Brændevinen fik Stoffersen at forvare, medens Caspersen skulde gemme Fem-Øren. Denne Gang skulde der nemlig være Orden og Alvor i Tingene. For det var Meningen, de skulde gøre Forretning med Brændevinen, og ingenlunde at de selv skulde drikke den. Hvorfor de

begav sig ned paa Kastelsgraven, hvor der var dejlig Is og mange Skøjteløbere. Der vilde de skænke smaa Snapse ud á Fem-Øre til at varme sig paa — hvisaarsag de medbragte et ganske lille bitte Snapseglas uden Fod. Det maatte absolut give en glimrende Avance. Men en klippefast Aftale var det, at ingen af dem privat fik en eneste Draabe af Dunken. Vilde endelig nogen af dem selv være Kunde, skulde Snapsen uvægerlig betales kontant paa Stedet.

Da der var gaaet nogle Minutter, blev Casper tørstig: „Gier du en Snaps?" — „Næ — nu er vi standhaftige — Varen er Forretningens!" — „Jamen, jeg betaler kontant!" — „Det er en anden Sag!" Caspersen fik Snapsen og Stoffer Fem-Øren.

Lidt efter blev Stoffer tørstig. Den samme Forhandling det samme Resultat: Stoffer fik Snapsen og Casper Fem-Øren!

Og saadan skiftede de . . . til Flasken var tom. Men trods den kontante Forretning var der ved Statusopgørelsen alligevel kun Fem-Øre i Kassen — Ubegribeligt!

— — Fru Hansen hørte til en uendelig sejg og haardfør sællandsk Bondeslægt, hvoraf flere endog blev over hundrede Aar. Hun selv naaede ikke en Gang de halvfems, men var rask og rørig til det sidste og gennem mange Aar min trofaste Velynder og prægtige gamle Veninde. Hendes Mand døde forholdsvis tidlig.

Men Døtrene blev altsaa Drengens bedste Kammerater, og Venskabet vedvarede, ja voksede med os gennem Aarene. Foruden de nævnte tre Søstre var der endnu to, — kulsorte — den allerældste og den alleryngste, Caro-

line og Doris. Den første kendte jeg kun lidt til; hun blev gift med Samleren og Kunstmæcenen, Grosserer Chr. A. Jensen, og Moder til Kunsthistorikeren, Musæumsassistent Axel Jensen. Den yngste, Doris, blev senere gift med min bedste Ven, Lauritz Stange. Skylden var min. Men derom til rette Tid og paa rette Sted.

Med det kaade Firspand af to sorte og to skimlede forsøgte jeg da at fortsætte min Legen Hest herinde i store Kongensgade, hvor jeg slap i Merløse. Men der var jo Grænser. De to Stuer til Gaden hos Brændevinsbrænderens betød i hvert Fald en antagelig indskrænket Tumleplads.

Hvor var det et morsomt og hyggeligt Hjem, ikke lidt i Smag med mit eget, navnlig som dette havde været før Moders Sygdom. Rent instinktmæssigt søgte jeg vel ogsaa her i store Kongensgade det, jeg uvilkaarligt, trods alt savnede hjemme: det Overskud af Livsglæde, ja Livsmod, der tidligere havde gjort det til et saa enestaaende muntert og lykkeligt Hjem.

I det halvmørke Køkken, ud til Gaarden, skinnede de mange blanke Kobberting som luende Flammer, men inde i Stuerne, især i den store trefags med det gule Panel og de varme, røde Vægge glinsede det blanke, brune Mahogni omkap dermed fra alle de statelige gamle Kristjan den ottendes Møbler.

Overalt laa den uundgaaelige, søde Bærme-Lugt og Duften af Køer og nymalket Mælk. Men netop den var saa hjemlig og trofast, netop den vilde man ikke for aldrig det have undværet. Den ligesom hilste En Velkommen paany hver Gang, man kom, og overbeviste En om, at man var paa rette Sted.

Den store Stue her blev Gudskelov ikke højtideligholdt som Sal, men stod ubegrænset til vor Raadighed. Her huserede vi, og her stod Klaveret, foran hvilket jeg gærne tilbragte det halve af Tiden. For Pigebørnene var musikalske, især Marie og Tekla, til dagligt Brug altid forkortet til „Mis“ og „T.“ Den første spillede, den anden sang, og blev ofte senere min Parthaver ved Dilettantforestillinger, da disse for Alvor begyndte at grassere i vor Omgangskres.

Saa gennemgik vi hele Operetter og Operaer ved Klaveret, sang dertil, som bedst vi kunde, under Tiden travesterende eller parodierende.

Meget af Casinos Repertoire var vi særlig fortrolig med, fordi Hansens bl. a. fik Fribilletter af Sophus Neumann, der var gift med Fru Hansens Broderdatter. Ogsaa Mathilde Neumann (senere Fru Nielsen) kom tidt ud paa Hjørnet som halvvoksent Pigebarn. Det var Synd at sige, hun manglede Humør. Hun gik tværtimod ypperligt i Spand med os andre og ikke af Vejen for nogetsomhelst.

Den yngre Broder, Victor Neumann, husker jeg tydeligt fra Hansens og hine Dage. Han var endnu den Gang Svend hos en Urtekræmmer i Store Kongensgade, og vi fik os mangen Passiar med ham i Døren til Urteboden, naar vi passerede forbi. Han var en lokket Yngling, som jeg betragtede med Ærefrygt, da jeg hørte, han virkelig var antaget til Debut paa Casino. Selvfølgelig maatte jeg overvære den — han ligesom hørte jo os, „Hjørnet“ til.

Man vil maaske nu forbavses ved at høre, at hans Debutrolle var saa langt fra at være komisk, at den tvært-

imod var en ung, „romantisk Elsker“ af reneste Vand i „En Barndomsdrøm.“ Han klarede sig ikke desto mindre overordentlig pænt. Vi syntes, vi havde Ære af ham. Men hans fremtidige Repertoire blev jo rigtignok et væsentlig andet.

Selve Hjemmet paa „Hjørnet“ var dog vor egenlige Tumleplads. Fru Hansen var liberal til det yderste og ikke just sensibel overfor lidt Støj. Hun undte gærne Ungdommen at more sig og kunde selv le med ad en Spas, om den ogsaa var lidt grov. Men der var naturligvis alligevel Grænser.

Det kunde begynde forholdsvis ganske stille og uskyldigt. Min Orm var det, at jeg var saa lille af min Alder. Ogsaa i Skolen maatte jeg altid høre, jeg var den lille. Og ude hos Hansens var det ligefrem Parolen at behandle mig moderligt og protegerende som den lille. Navnlig den særlig velvoksne Tekla, der jo var yngre end jeg, men langt større, havde gjort det til sin Specialitet at drille mig for min Lidenhed.

Bedst som vi sad og talte forholdsvis fornuftigt om ét eller andet, for Tekla op og begyndte at lede omkring i Stuen. Hun søgte bag Stole, Borde og Skabe — lukkede Døre op og i — tilsidst lagde hun sig plat ned paa Gulvtæppet og ragede med et Spanskrør ind under Sofaen, stadigt mumlende, mere og mere tydeligt:

„Hvor er han dog henne? Hvor kan han være blevet af? Han var jo lige for nylig her? Han kan da ikke heller saadan blive borte — det lille Skidt — lige paa én Gang!“

Søstrene lo, som de var betalt for det, men jeg bleg-

nede og knyttede Hænderne — jeg kendte jo Turen og hele Komedien — det skulde lade, som var det mig, der var forsvundet og ikke til at finde paa Grund af min Lidenhed.

Men saa kom Hidsigheden op i mig, jeg glemte hun var Kvinde, for ned fra Vindues-Forhøjningen som en Tiger og var i et Spring over hende, der endnu laa paa Gulvet. Det blev til en regulær Holmgang med det stærke Pigebarn — vi kom paa Fode, men brødes bravt — da jeg faar fat i den ene af de to store Spejl-Konsoller mellem Vinduerne og klamrer mig fast til den. Min Amazone-Modstander haler i mig — ogsaa af al Kraft . . . og Konsol og jeg og hun ryger med et Brag hen i Stuens allerfjærneste Krog, lige op i Kakkelovnen. Det var ikke langt fra Panelet og Murpillen var røget med.

Men *saa* kom Fru Hansen og lagde sig imellem: „Om det var Meningen at rive Huset ned?“ . . . Og vi fik os en Omgang, som selv Brændevinsbodens værste Krapyl vilde have nejet sig for.

Saa flygtede vi ud i Gaard og paa Trappe og i Brænderiet. Men derude kulminerede vor Morskab ubetinget paa Dronningens Fødselsdag, den 7de September.

Da spillede nemlig Husarerne om Aftenen, og den lille Smøge af Toldbodvejen fra Store Kongensgade-Hjørnet til Grønningen var tæt bepakket med andægtige Tilhørere. Hele denne Plads var indhegnet af Brændevinsbrænderier og Kaserner til begge Sider. Bedre Operationsfelt kunde ikke tænkes.

Til at begynde med erobrede vi den store Brænderisprøjte og sendte gennem den fra et forskanset Trappe-

vindue spinkle, men sikre og kraftige Straaler midt ind i den intet anende Menneske-Mængde. Det var nok saa fornøjeligt, men dog intet imod, hvad vi senere praktiserede.

Forsynet med Stoppenaale og grov Sytraad blandede vi os i Massen af Mennesker og udsaa' os hurtigt nogle særligt muntre Par i Nærheden af hinanden: en Løjtnant og en gammel Kærling, en Læredreng og en elegant Frue, og lignende. Med stor Behændighed og i lynende Fart syede vi dem saa parvis sammen — to og to — hvad der bagefter gav Anledning til de utroligste Scener og latterligste Optrin. Selve Tingen er en ældgammel dansk Markeds-Spas, der ved disse Lejligheder atter kom til Ære og Værdighed — takket være os.

For den værste Kaadhed satte vel nok Konfirmationen Stopper ogsaa ude paa „Hjørnet". Jeg mindes Gilder derude i den Anledning med al mulig Pomp og Pragt og kryddret af „Neumænnernes" drastiske Lune.

Foreløbig var det jo saaledes, at jeg om Vinteren havde min stadige Gang ude hos Hansens og færdedes sammen med Døttrene hver Sommerferie nede i det herlige Merløse. Men her inde i København „kom" de egenlig ikke hjem til os, af den simple Grund, at Moders Sygdom baade satte Bom for Selskabelighed og — navnlig — for yderligere Forøgelse af Bekendtskabskresen.

De unge Frøkner Hansen havde ogsaa et Par Brødre, en ældre og yngre, men de holdt sig altid temmelig for sig selv, kom tidligt fra Hjemmet, endog helt fra Landet, over til Amerika, sammen med den næstældste Datter Sofie. Hvorfor jeg, ganske naturligt, blev et Slags Broder-

Surrogat og opvartende Kavaller hos de tre tilbageblevne Gratier: Mis, T. og Doris.

Grønnegade og Frederiksholms Kanal — store Kongensgade og Merløse var de forskellige Dekorationer til mine barnligt-ungdommelige Oplevelser i Aarene lige før og efter Konfirmationen.

VIII.

CHERUBINO.

Fra min allertidligste Tid skal jeg have været meget kvindekær. De første Beviser ligger dog saa langt tilbage, at jeg maa stole paa andres Berettelser; men de lyder samstemmende, er højst sandsynlige og sikkert paalidelige.

Min allerførste Barnepige var en gammel Kone, Madam Hansen, der var stokdøv. Hende kan jeg takke for min stærke Røst og min Vane at tale meget højt. For det var væsentlig hende, der lærte mig at tale, hvilket paa Grund af Omstændighederne vil sige, at hun lærte mig at raabe.

Hun sang ogsaa for mig, men da hun kun kunde én Sang, gentog hun den evindelig. Det var

> Gulerødder og Hønsefødder
> og Halsen af en Svane,
> den, der kysser Pigerne,
> han har en hæsselig Vane!

Man skulde da tro, at denne gode moralske Lære var gaaet over i Blodet paa mig og havde været bestemmende for hele mit fremtidige Liv, men — ak, desværre! Madam Hansen maa have sunget Sangen *for* tidt,

saa Virkningen er slaaet om i sin Modsætning og jeg ligefrem blevet led og ked af hendes evige Formaninger, ja sløvet af dem. For mit Skudsmaal gaar ud paa, at jeg i den allertidligste Tid ikke blot var meget kvindekær, men ogsaa — og i Synderlighed — meget kyssesyg.

Pepita.

Til min Undskyldning skal her fortælles en sælsom Begivenhed, som jeg personligt i hvert Fald var uden Skyld i, men som maaske dog paa en mystisk Maade ligesom indviede mig til at tjene Eros hele mit Liv og drikke hans Skaal i Kvindelæbers søde Honning-Vin saa tidt mig Lejlighed bødes.

Jeg var Baby endnu, blev baaret paa Armen, ikke af Madam Hansen, men af et langt yngre kvindeligt Individ, som Moder senere kaldte en Pjanke eller Fjante.

Hun var en Formiddag gaaet en Tur „i Luften" med mig, stadig bærende mig paa Armen — Barne-Vogne var da en sjælden Luksus og kun bestemt for længere Udflugter. Henne paa Kongens Nytorv ser Pigen, der er stort Opløb udenfor Hotel d'Angleterre, hvor der ovenikøbet holder to Kareter. Der maa hun naturligvis ogsaa

være med og se, hvad der er paa Færde. I Mængden er mange fine Herrer, en Del af dem med pragtfulde Buketter. Det er den forgudede spanske Danserinde *Pepita,* der skal rejse, eller maaske kun ud at køre — hende, der har sat hele København paa den anden Ende, ja ligefrem kastet en Brand ind i alle gamle og unge Mandfolks Hjærter.

Barnepigen borer sig energisk frem i første Række for at se — Primadonnaen hopper ud paa Fortovet, sort, bedaarende, med Slør om Hovedet . . . almindelig Jubel. Men da faar Pepita Øje paa mig, den bedaarende lille Baby, Pigen har paa Armen. Med et Skrig af Henrykkelse farer hun hen og tager mig fra den bestyrtede Pige, krammer mig ind til sig og giver mig tre hurtige Smækkys lige paa Munden. Ellevild Jubel hos Mængden. Pepita kører bort. Men mange flokkes leende om Pigen og mig, diskuterende Optrinet, Herrer mest. „Ja, han kan skam sagtens — den lille Gavstrik!" „Vil De ikke sælge de Kys, lille Jomfru? Dem kunde de ellers faa godt betalt!" Saadan lød det Slag i Slag om Ørene paa Pigen, der hverken vidste ud eller ind.

Ganske fortumlet løb hun hjem i Grønnegade igen og fortalte Moder den store Begivenhed — nærmest stolt og særdeles smigret paa mine og Husets Vegne. Men hvad gjorde Moder? Hun stak den arme Tøs en knaldende Ørefigen ud . . . „om det lignede noget at lade fremmede Folk paa Gaden kysse *hendes* Barn! Og saa ovenikøbet saadan en . . . man ved ikke hvad . . . en udenlandsk Tøjte til Danserinde!"

Pigebarnet græd — men Fader lo, ja, vovede sig endog

til et halvhøjt: „Bare det havde været mig!“ Ja, han tilføjede skælmsk: „Du skal se — det er et godt Varsel for Drengens Fremtid! Det betyder noget!“

„Ih, Fy — nej Fy dog!“ sagde Moder mut.

Jeg giver Fader Ret, er stolt af det Kys og tror paa dets Betydning. Ikke for intet — *O Pepita!* — har du forundt mig at drikke dine hede Læbers spanske Vin, ja, saa at sige indsuge den sammen med Modermælken.

Omen accipio!

Sandsynligvis var denne Indvielse ogsaa en vægtig Grund til at Filister-Koret om „Hønsefødder og Gulerødder“ aldrig rigtig fik Magt over mig. „Den hæsselige Vane“ skræmmede mig ikke. Tværtimod!

Det var lige akkurat, jeg kunde gaa alene, da jeg spaserede om i det gamle Kontor i Nr. 14 og koketterede med Smaapigerne, der i nystrøgede Skørter og struttende, stivede Kjoler kom ind for at forny.

Saa nærmede jeg mig dem, som Regel saare forsigtigt med Haanden prøvende Kjolens Elasticitet og meddelte hviskende Moder Resultatet. Det lød i al sin Kortfattethed: „Moer, Moer — Line paa!“ eller „Moer, nej — ingen Line paa!“ Og gjaldt det kildne, men tidssvarende Spørgsmaal, om den lille Dame havde Krinoline paa eller ej.

Det nytter ikke at nægte det: jeg fremturede videre ad denne Vej, hvor jeg endda nu har min egen Hukommelse at holde mig til. Et af de første Steder, vi boede paa Landet, var paa Blegdamsvejen hos den ældgamle Gartner, „Voldmester“ Sørensen. Jeg var da ikke mer end en tre-fire Aar, men alligevel officielt forlovet med hans Adoptivdatter Laura.

Og da jeg senere, samtidig med at komme i Skole, fik Lov at gaa til „Danseøvelse“ hos Balletdanser Stramboe paa Kongens Nytorv, da var jeg, seks à syv Aar gammel, i hvert Fald saa godt som forlovet med en nydelig og pyntelig lille Elisabeth. Det er jo en Kendsgærning, at den gode Terpsichore i disse „Øvelsestimer“ ublufærdigt optræder som den rene Koblerske mellem de unge og yngste og derved ikke en Gang strængt holder sig til monogamiske Love. Jeg mindes tydeligt, hvordan jeg „til Dans“ var rigelig ombejlet fra mange Sider. Men jeg var ogsaa ualmindelig nobel og fin: i mørkeblaat Fløjls Tøj med hvide Bomuldsstrømper — ja, endog med lette filerede smaa Understrømper af Uld, for ikke at forkøle mig! Og saa elskede jeg at danse — lidenskabeligt. Der var store Piger, jeg kunde have faaet — som Regel havde jeg en Svaghed for de størst mulige — men denne Gang valgte jeg nu alligevel Elisabeth, der var ganske lille og spinkel som jeg selv. Næsten en halv Snes Aar efter skulde „Følgerne“ af denne Forbindelse møde mig paa den besynderligste Maade.

Jeg vokser og bliver større, men den „hæsselige Vane“ forfølger mig, vokser med mig. Hvor jeg har Valget mellem Drenge og Piger til Lege-Kammerater, jeg vælger de sidste, altid og ubetinget de sidste. Vi drev jo ingen Sport den Gang, ingen Legems-Øvelser af nogensomhelst Betydning for os Drenge. I Skolen var Gymnastik-Undervisningen nærmest en Blanding af Løjer og Leg og Driveri. Gamle „Ferkel“ — Krigsassessor Schrøder — med den invalide Haand dirigerede Legems-Øvelserne i en hel Række københavnske Skoler. Men der var ikke Spor

af Metode eller blot Hensigt deri. Vi fjantede rundt og „eksercerede“ med nogle Stykker Pindebrænde, der skulde forestille Geværer — eller vi blev nogle faa Gange om Sommeren i Flok drevet helt ned for Enden af Nyhavn — Charlottenborg-Siden — for at gaa i Vandet paa „Holmen“, d. v. s. nogle Svømmeflaader, der laa fortøjet ved Bolværket, hvor nu Hjørnet af Havnegade er. Hele „Gammelholms“-Kvarteret eksisterede endnu ikke. Men „Vandet“ her var saa frygtelig plumret og urenligt, at denne skolepligtige Baden meget snart hørte op af sig selv.

Nej, Skolerne gjorde den Gang intetsomhelst for at udvikle Elevernes Legeme; det private Initiativ var ogsaa knapt nok i sin allerførste Vorden. Det havde blandt andet til Følge, at Drengenes indbyrdes Leg som oftest var raa, ja, hvad værre var, deres mere stilfærdige Samkvem af lyssky Art.

Saa foretrak jeg rent instinktmæssig, senere rent æstetisk at holde mig til de smaa og store Piger, uden at man derfor kunde sige mig paa, jeg var en „Tøse-Dreng“. For jeg slog meget bravt fra mig, var ikke bange for at vove mit Skind og var virkelig ærekær som en Dreng: jeg afskyede at sladdre og forraade.

Men noget forkælet blev jeg vel nok ogsaa udenfor Hjemmet, skøndt „Sværmeriet“ for det svage Køn var ret uskyldigt. Alene dette, at det saa ofte gjaldt flere paa én Gang, var jo beroligende.

Som nu den Sommer vi boede lige bagved Frederiksberg-Have. Der var tre Gartnerdøttre, paa min egen Alder, ni-ti Aar — dem sværmede jeg akkurat lige meget

for, alle tre. Ja, der var endda sammesteds en fjerde Genstand, paa samme Alder, en Apoteker-Datter. Hende var jeg nu dødelig forelsket i — men det var ulykkeligt, blev ikke gengældt.

Et virkeligt og dybere Indtryk af Forelskelse mærkede jeg først flere Aar efter i tolv-tretten Aars Alderen. Da var jeg indbudt til Børneselskab med Bal paa Blegdamsvejen hos min gamle Flamme Laura, der paa det Tidspunkt allerede stod i Reserven. Men der var mange og større og kønne Piger i det Selskab. Det endte med, vi legede Ordsprogs-Leg om „Panter", som senere skulde indløses ved „Domme". Jeg blev dømt til at skulle gaa ind i et Sovekammer ved Siden af og kysse Anna, den kønneste og største af alle Pigerne.

Og Dommen blev eksekveret. Der var bælgmørkt i Stuen — jeg tøvede, lidt flov — men da blev pludselig to Arme slynget om min Hals — de knugede mig tæt ind til et bankende Bryst, og to bløde, varme Læber trykkede et Kys saa ømt og fast paa min Mund, at det svimlede for mig og jeg ligefrem saa' Gnister i Mørket. Ikke et eneste Ord blev talt.

Men jeg fik endnu et Kys — og ét til — endnu længere end de andre . . . saa blev Døren revet op med Latter og Brag — og et skærende Lampelys faldt ind, mens de andre skoggerlo: „Om vi aldrig blev færdige?"

Den unge Pige smilede bare — strøg Haaret fra sin Pande og gik hen og satte sig. Jeg var ør i Hovedet, ganske som beruset, og Resten af Aftenen, stik mod Sædvane, paafaldende tavs; det indbragte mig en Mængde Drillerier.

Vi skulde køre hjem i Droske, i flere Hold — det var Vinter og Sne. — Den unge Pige og jeg kom i samme Vogn, tæt op ad hinanden. Hun greb øjeblikkelig min Haand — trykkede den fast — og i de mørke Alléer fandt hendes glødende Mund mine Læber Gang paa Gang. Jeg ønskede den Køretur aldrig fik Ende — men ak, den gjorde det jo dog. Jeg og min Søster sprang ud, og Anna kørte videre.

Men den unge Piges Kys brændte i lange Tider ikke blot paa min Mund, de sved i mit Hjærte. Og jeg længtes efter at gense hende som jeg aldrig havde længtes efter nogen før.

Jeg kendte hende ikke — havde kun den ene Gang været sammen med hende — og kom det heller aldrig nogensinde mere. Men jeg vidste, hvad hun hed, fik at vide, hvor hun boede; ogsaa hun var en Gartnerdatter, langt, langt ude paa Vesterbrogade.

Tidt gik jeg den lange Vej derud og saa til hendes Vinduer i det stille Haab maaske at møde hende. Jeg mødte hende aldrig. Om Aftenen troede jeg undertiden at se hendes Skygge bag et af Villaens Rullegardiner — det maatte jeg nøjes med. Saa glemte jeg hende, som hun sagtens mig. Og har dog endnu ikke glemt hende, saa mange Aar efter.

— — For første Gang havde jeg sat Tænder i moden Frugt.

Den Smag er sød — sød og farlig.

Al den umodne Grønhed gør næppe nogen Skade. Det skulde da være lidt Mavekneb.

Men fra nu af begyndte Cherubino at vokse fra Børneskoene, om han end var aldrig saa liden, og Mozarts søde Toner summede for hans Øre, sang i hans Sind:

„Hvilken Fryd, hvilken nagende Smærte!
Hvilken Kamp, hvilken Angst i mit Hjærte!
Snart som Is er det koldt og forsager,
snart det brænder og ængsteligt slaar!"

— En Gang trak det op til en hel lille Skandale, der dog heldigvis forløb i lutter Komik.

Min to Aar yngre Søster Nathalia gik i Skole hos to Frøkner Nielsen i en Mellembygning i Bredgade — begge for Resten Døttre af hin herlige Skrædder, der i sin Tid udløste mig af de Kifnerske Bukser. Det var et Par stramme, meget stive og lidet verdenserfarne gamle Jomfruer. For første — vistnok ogsaa eneste og sidste — Gang havde de faaet arrangeret Bal i deres Skole, og de kvindelige Elevers Brødre var selvfølgelig først og fremmest indbudt. Uden at rose mig selv tror jeg nok, jeg var Ballets Løve: jeg arrangerede og kurtiserede og var i mit Es. Under disse smaa, beskedne Forhold var jeg den routinerede og erfarne Kavaler — paa tolv Aar.

Naturligvis var der en enkelt udvalgt, jeg sværmede for. En Søster til en nuværende Journalist og mangeaarig Kollega af mig. Vi morede os storartet sammen. Da Ballet var overstaaet, syntes jeg, det var kedeligt, Bekendtskabet saa brat skulde være forbi. Hvorfor jeg et Par Dage efter skrev et regulært „Kærestebrev" til hende, hvori jeg opfordrede hende til et Stævnemøde i en meget øde

Afkrog — jeg tror paa Hjørnet af Kristiansborg Slot og Thorvaldsens Musæum.

Brevet skulde Nathalia hemmeligt tage med paa Skolen og give Adressaten det. Hun var bange og vilde nødigt, men hun maatte.

Hvordan hun har baaret sig ad, véd jeg ikke, men nok er det: Brevet blev opsnappet af Skolefrøknerne, og den ældste kom uendelig højtideligt anstigende hjem til os med det kriminelle Papir i Lommen, Strænghed i Minerne og en frygtelig Anklage imod mig for Forsøg paa at forføre hendes Pigebørn til Stævnemøde paa offenlig Gade. Den stakkels Frøken — hun havde virkelig Følelsen af, at jeg var den vilde Ulv, der havde været lige nær ved at overfalde og æde alle hendes smaa Lam.

Fader tog Sagen saa alvorligt, det var ham muligt, jeg selv var flov, men maatte give en Undskyldning og højtideligt love, aldrig at gøre det mere. Hvad jeg da heller ikke gjorde.

Jeg havde jo søde, venlige og kvikke Pigebørn nok til Kammerater, saa jeg ikke behøvede at gøre Indbrud i Skolerne. Fremfor alt Emilie og hendes Søstre paa Møllen, og herinde de tre uadskillelige fra store Kongensgade-Hjørnet. Det vanskeligste Problem var i Grunden, hvem af de mange, der var den rigtige?

Det var ingenlunde uden Tilknytningspunkter i Virkeligheden, naar jeg adskillige Aar senere i „Kejserens nye Klæder" forsøgte at skabe en nordisk Cherubino-Skikkelse i Væbner-Drengen Svend. Hans store Sorg er den, at han er lige stærkt forelsket i alle tre Tærner paa én Gang, hvisaarsag han synger:

Ak ja, jeg kunde le
og græde med maaske,
for disse søde tre
er al min Fryd og Ve —
naar blot jeg vidste, *hvem* det er jeg elsker af de tre?

Jeg vidste det i hvert Fald ikke paa det Tidspunkt — ikke helt bestemt.

Lauritz Stange.

I LABANSALDEREN.

I.

REVOLUTIONS-KLUBBEN.

Det var lige de første Aar af halvfjerdserne. Luften var ladet med Elektricitet. Georg Brandes var allerede i Gang med sine Forelæsninger paa Universitetet, hvor man stormede Auditoriet. Drachmann havde udgivet sine første Digte og „Med Kul og Kridt", I. P. Jacobsen i hvert Fald „Mogens og andre Noveller". Det store Uvejr, „Gennembruddet", begyndte for Alvor at trække op. Ingen fornam det tydeligere end vi unge Knøse i „Mariboes Skole", hvor Schandorph spruttede Ild som en Elektriser-Maskine, og de andre, mere beherskede Lærere gik omkring som hemmelighedsfulde Leydner-Flasker, der ved mindste Berøring slog ud i en smældende Gnist. Der lugtede ligefrem af Ozon paa Skolens Trapper og Gange, ja, i selve de hellige Klasseværelser med.

Samtidig var der Kludren og Uro med Undervisnings-Planen. De usalige to Retninger til Artium skulde ind-

føres paa en Studs. Hvisaarsag vi, der stod lige paa Skillevejen, opnaaede den tvivlsomme Fordel at faa i Pose og i Sæk. Efter først at være blevet proppet baade med Latin og Græsk, fik vi nu som „Matematikere" et saadant Overmaal af Matematik og Fysik, at vi ligesaa godt kunde tage Eksamen ved polyteknisk Læreanstalt. Det var lidt for meget af det gode.

Naa, Sommeren 74 tog vi 4de Klasses Hovedeksamen, den saakaldte første Del af Artium. Saa var der ordinært kun to Aar tilbage.

Denne „første Del" lagde ogsaa en Alen til vor Vækst — desværre kun indvendig for mit Vedkommende. Men — noget maatte der gøres. Noget, for at skaffe alle disse gærende Kræfter og Safter Afløb. Det daglige Skolearbejde var i hvert Fald jeg paa dette Tidspunkt saa led og ked af, som en Kat af Sennep. Selvfølgelig blev det ogsaa gjort derefter.

Saa hittede jeg paa noget. En ganske snæver Sammenslutning, hvor alle de halvt igennemtænkte Idéer kunde faa Luft og blive sat under Debat. Naturligvis var jeg selvskreven Formand, for jeg havde nu først og fremmest saa meget paa Hjærte. Det næste Medlem var Lauritz Stange, der lige var gaaet ud af Skolen og kommet paa Alfred Benzons Kontor — men En til maatte vi da i det mindste være: *tres faciunt collegium*, saa meget Latin havde jeg da lært. Det traf sig saa heldigt, at Fader netop i de Aar forsonede sig med sin yngre Broder Oluf, Urmageren henne i Grønnegade 35, saa de to Familjer nu temmelig jævnligt omgikkes hinanden igen, ikke mindst vi Børn. Den ældste Søn, Karl, var ogsaa Urmager og

jævnaldrende med Lauritz og mig. Han blev énstemmig valgt til tredje Medlem af L—K—C-Klubben — saaledes opkaldt efter vore tre Forbogstaver. Kunst, Handel og Haandværk var da repræsenteret indenfor dens Rammer, hvad der var saare vel. For Klubben skulde selvfølgelig være demokratisk, radikal.

Møderne holdtes hver Lørdag Aften hjemme hos os, i Frederiks og mit Værelse, der den Aften udelukkende stod til vor Raadighed. Knurrende og brummende trak Frederik sig godvillig tilbage. Han lugtede Revolutionen, men turde endnu ikke lægge den Hindringer i Vejen.

Selvfølgelig maatte der i en Klub ryges og drikkes. Vi røg regelmæssig mild hollandsk Knaster, populært kaldet „Regnvand" (Firmaet hed Reijnwaan) af skræk-indgydende lange Piber og drak dertil ungarsk Vin ovre fra Bauer i Tordenskjoldsgade. Hver Lørdag Aften maatte min lille Broder Vilhelm, der nu var ti Aar, mod en ringe Godtgørelse løbe over paa Gammelholm og hente Klubherrerne en Flaske af den søde *Rusti Edesses Bor* eller den syrligere *Dioczek Bakator*, vore Yndlings-mærker.

Og saa diskuteredes der. Det vil sige: først blev der læst op. Den væsentligste eller i hvert Fald mest direkte Aarsag til hele Klubbens Dannelse var nemlig det uud-slettelig dybe, betagende Indtryk, som Poul Heyses Ro-man „Verdens Børn", oversat af Georg Brandes, havde gjort paa mig. Den virkede paa mig som en Oplevelse, som en Begivenhed, som om Slør blev sønderrevet, Mure sank i Grus og Gude-Billeder styrtede i Støvet.

Det var saa meget, saa rigt og saa nyt, at jeg ikke

kunde magte det alene, inden i mig selv, men maatte fortælle, forklare, forsvare det — udbrede det blandt andre, — agitere for det. Saa fandt jeg paa Klubben. Det første Punkt paa dens Dagsorden var: Oplæsning af „Verdens Børn", med paafølgende Diskussion. Det var uforglemmelige Aftener.

Naar jeg siden læste denne vidunderlige Bog, hvis Skikkelser er mig som nære Venner og kære Afdøde, fornam jeg den altid som i en tæt Taage af hollandsk Knaster og sød Em af ungarsk Vin.

Efter „Verdens Børn" fulgte meget andet. Der var Stof nok i Bøger og Aviser, i Dagens Begivenheder eller vore egne Oplevelser og Tanker. Og vi diskuterede bravt, slog i Bordet, drak Forlig og sang Viser, som vi selv lavede.

Ogsaa mine egne Oversættelser læste jeg højt. Lige fra Skolen har jeg elsket at oversætte.

Det var mig altid en Tilfredsstillelse, ja en Nydelse at tumle med mit Sprog, at spille med Ordene, at flytte dem om, at passe dem til, at vugge dem i Rhytme, at veje dem paa Guldvægt, ja at overliste dem og sejre over alle Vanskeligheder. Chr. Richardt har brugt et nydeligt Billede om Forskellen paa at digte og at oversætte. Jeg citerer efter Hukommelsen. „At digte er at sejle", siger han, „at oversætte er . . . at sætte over, ustandseligt fra den ene Sprog-Bred til den anden, og tilbage igen, møjsommeligt som Færgemanden!" — Men denne Møje elsker nu jeg — trods alt.

Jeg oversatte allerede den Gang mange af Heines Digte, for min egen og de to „Medlemmers" Fornøjelse. Jeg oversatte ogsaa et stort og vanskeligt Vers af Victor Hugo,

som „Nær og Fjærn“ bragte som Oversættelses-Opgave, og havde den Glæde, at Peter Hansen trykkede min Gengivelse i Bladet som den bedste. Han vidste sikkert ikke, den skyldtes en Skoledreng.

Siden efter fik Stange og jeg Blod paa Tanden og vilde forsøge et større, rationelt Oversætterarbejde, hvorved vi kunde fortjene noget. I hvert Fald lidt til ungarsk Vin og Tobak og andre Krav, som det at være voksen nu stillede til En. Vi fik, jeg tør nok sige, den *en gros*-Idé at skrive til samtlige store tyske Forlag om venligst at sende os deres Forlags-Kataloger. Det havde til Følge, at der Maaneder igennem pr. Post gled saadan en Syndflod af store, tykke Kataloger — hele Værker — ind ad vor Dør, at Stue og Kontor bogstavelig flød af Oversvømmelsen, og Fader kategorisk maatte forbyde al videre Tilgang.

Under Studiet af denne Overflod fik vi fat i en Mand, der hed Dr. Ernst Eckstein i Leipzig, en saare habil og flittig, men ikke just altfor aandfuld Forfatter, der spændte over alle mulige Felter, men nok tilsidst slog sig til Ro paa den store ethnografisk-historiske Føljeton-Roman.

I sin Ungdom havde han imidlertid skrevet en lille humoristisk Pjece „Der Besuch im Carcer“, som gjorde uhyre Lykke, kom i mange Oplag, og efterfulgtes af en Mængde andre Historier om Latinskole-Drenges Oplevelser og Gavtyvestreger. — Det laa jo en Skoledreng nær at prøve sine Kræfter paa disse Fortællinger, og jeg oversatte da ogsaa et Par Stykker.

Den ene, „En Familjebegivenhed“, indsendte jeg til *Illustreret Tidende*, der virkelig ogsaa trykkede den, den

anden til *Nutiden*, der den Gang redigeredes af *Vilhelm Møller*, den senere Censor. I den Anledning fik jeg fra ham et Brev, hvori han bad mig komme op i hans Privatbolig, da han gærne ønskede at tale med mig.

Helt højtidelig styrede jeg mine Fjed mod Peder Skramsgade, op paa en fjerde Sal, hvor Vilhelm Møller, allerede den Gang lidt graa og lavmælet, fint forstaaende gav sig god Tid til at passiare med den meget smigrede Skoledreng. Han vilde gærne optage Historien i *Nutiden*, han fandt den baade morsomt skrevet og fikst oversat, men han vilde foreslaa mig at ombytte de tyske Navne med danske og foretage nogle andre mindre Rettelser — kort sagt: bede mig lokalisere den, saa den kunde tænkes at foregaa i en dansk Skole, i hvert Fald paa en dansk Opdragelses-Anstalt som Sorø eller Herlufsholm.

Det havde jeg selvfølgelig ikke det mindste imod, og „Af Henrik Dahls Synderegister" kom i et af de første Numre.

Fra dette mit meget tidlige Møde med Vilhelm Møller havde jeg en trofast Ven og en paalidelig Beskytter og Raadgiver i ham. Han var en fin Æstetiker, en begavet Literat og en søgende Aand, der ofte saa, hvad andre oversaa, og ofte fandt, hvad andre aldrig fik Øje paa, men dumt lod ligge. Kun ét har jeg aldrig ret kunnet tilgive ham: hans taabelige og misvisende Essay om Bellman i „Verdensliteraturens Perler" og de højst uheldige danske Oversættelser af nogle Fredmanske Epistler sammesteds. For mig skæmmer de hans Minde lidt. Til hans Undskyldning tjener, at han vistnok allerede paa det Tidspunkt var sygelig-sær og vranten.

Honorarerne fra disse to Blade for de Ecksteinske Historier var de første Penge, jeg fortjente med min Pen. De allerførste altsaa dem fra „Illustreret Tidende". Og netop dem hændte der en Malhør med. Jeg havde fra Bladet modtaget en Anvisning paa saa og saa meget i Honorar og gik op paa „Illustreret Tidende"s Kontor for at hæve den. Det var i den bekendte à Portaske Ejendom lille Kongensgade 1, Hjørnet af Kongens Nytorv. En lille, rund, glat Mand, Boghandler Delbanco, tog venligt imod mig. Da . . . opdager jeg pludselig, Anvisningen er borte, fuldstændig forsvunden — jeg maatte have tabt den. Dèr stod jeg — unægtelig flov og betuttet.

Men Delbanco lo og trøstede mig straks — skrev blot en ny „Duplikat"-Anvisning ud og betalte mig Pengene mod min Kvittering.

„Det er maaske første Gang — det første Honorar?" sagde han venligt og saa skraat op paa mig som en Fugl.

Jeg rødmede jomfrueligt: jo, det var det da!

„Til Lykke da — og god Handsel!" sagde han og smaaspyttede tørt, „De skal se, det er et godt Varsel, De tabte den Anvisning. — Saadan siger man!"

Ja, man gør nok saa — og jeg siger intet derimod.

Nogle Aar efter udkom paa Hagerups Forlag hele to Samlinger af Ecksteins „Skolehistorier" i min Oversættelse. De slog saa stærkt an, at de begge kom i andet Oplag.

— — Som tidligere nævnt blev Frederik med Aarene mere og mere i Hjemmet det konservative Bolværk, mod hvilket de nye Bølger maatte brydes. „Revolutions-Klub-

ben", dens Lørdage og hele Tendens tirrede ham i allerhøjeste Grad, og han forsømte ingen Lejlighed til højlydt at gøre Nar ad, ja, haane den nye Tids Idéer og Mænd. Jeg lod for det meste, som jeg overhørte Skoserne; jeg vidste, hvor haabløst det var at diskutere med min gamle Broder. Fader stod mig altid trofast ved Siden. Selv om han tav — for Husfredens Skyld — kunde jeg tydeligt mærke, han stod mig bi, og blev det for galt, brød han ligesaa resolut som smidigt og dristigt en Lanse for den frie Tænkning og det frie Ord.

„Frihed for Loke saavelsom for Thor", denne prægtige Sætning stod indgravet i hans blanke Skjoldrand.

Men lige taalmodig kunde man jo ikke altid være. Jeg mindes en tragikomisk Scene, for saa vidt karakteristisk nok. Vi sad ved Middagsbordet, i Færd med Formaden, som var Vandgrød. Frederik var rent utaalelig den Dag, og jeg ualmindelig nervøs og ømtaalig. Gaaende ud fra en raa Artikel af Ploug, levnede han ikke Brødrene Brandes Ære for to Skilling. Jeg spiste tavs og taktfast min Grød. Fader havde allerede et Par Gange advarende indskudt et: „Hold nu op, Frederik! — Lad os have Madro!"

Da affyrer Frederik en ren Gemenhed mod de Mænd, jeg saa op til. Aldeles rasende, ude af mig selv, farer jeg op, vælter Stolen, og slaar min knyttede højre Næve af al min Magt . . . ikke i Bordet, som Hensigten var, men lige midt i Vandgrøden, saa Tallerken-Skaarene danser henad Dugen og rundt paa Gulvet.

I samme nu er jeg ude af Døren, styrter gennem Salen og kaster mig konvulsivisk hulkende af Harme, Ner-

vøsitet og Flovhed paa Sofaen inde paa Værelset. Et rigtigt hysterisk Anfald af Krampe-Graad.

Mine Søskende fortalte mig, at Fader havde læst min Broder Teksten, saa det dundrede. Frederik havde først begyndt at le af Optrinet — det var jo ogsaa humoristisk nok — men Fader var Mand for i en Fart at lade Piben faa en anden Lyd.

Saa blev Frederik først meget fornærmet, derefter fortvivlet. Men det endte med, at han kom ind og bad mig om Forladelse.

Dette var dog langt fra det alvorligste Sammenstød.

Med Aaret 1874 begyndte *Det nittende Aarhundrede,* redigeret af Georg og Edvard Brandes, at udkomme. Det var den ny Retnings Maanedsskrift, som jeg skulde og maatte have, koste, hvad det vilde. Jeg tegnede mig som Abonnent hos min Boghandler, men bad ham endelig ikke sende det eller Regning hjem. Jeg skulde selv komme og hente hvert enkelt Hæfte og betale det med det samme. Saaledes blev det da ogsaa. Hjemme gemte jeg de kriminelle Hæfter paa et særlig snedigt Sted: i det hemmelige Hulrum i det gamle Spillebord, der kun aabnedes, naar Pladen blev drejet og slaaet op. Dèr troede jeg den hellige Grav vel forvaret.

Bøgerne kom kun frem i Smug, naar jeg selv i al Hemmelighed læste dem, og paa Klub-Aftenen om Lørdagen, naar ogsaa de andre Medlemmer nød godt af dem.

Men Frederik havde en fin Næse, naar det gjaldt radikal Kontrebande. En Dag fandt jeg ham inde paa Værelset med det aabne Spillebord foran sig, bladende i et af de velkendte, lysegule Hæfter.

Han var rød i Ansigtet, som en Tyr, og hans Øjne saa uhyggelig vilde ud. Han stammede nogle uartikulerede Skældsord, flaaede i Hæftet, kylede det henad Gulvet og for lige imod mig med knyttet Haand, som vilde han slaa. Jeg maatte formelig brydes med Mennesket, før jeg slap løs og sporenstregs gik til Højesteret — til Fader i Spisestuen. Med to Ord forklarede jeg ham Sagen. Jeg gik ind og hentede alle Hæfterne. „Værsgod, her er det hele! — Maa jeg subskribere paa Tidsskriftet, eller maa jeg ikke? Vil Du afgøre det!"

Fader var rolig — havde endog, med kort men inappellabel Myndighed faaet Frederik rolig — og svarede mig nu, ligesaa bestemt, som klogt:

„Lad mig først læse Hæfterne igennem. Saa skal jeg sige dig Besked, min Dreng!"

Den næste Dags Aften faldt Dommen. Den lød:

„Der staar i det Tidsskrift adskilligt, du endnu er for ung til at dømme om og forstaa. Men der staar intet i det, som er af det onde, eller kan skade og forføre en fornuftig Dreng. Du maa derfor gærne fortsætte Subskriptionen paa det — men for min Regning. For fra nu af vil jeg selv ogsaa gærne læse det. Du behøver ikke at gøre det i Smug!"

Saaledes talte min kloge, ja, vise Fader. Som en af det gamle Testamentes Dommere.

Frederik var som knust. Fader havde talt med ham, meget længe og alvorligt. Jeg havde næsten ondt af ham.

Fra det Øjeblik var hans Modstand mod „det ny" og „de unge" som brudt. Han kunde jo nok drille og skose

lidt i ny og næ. Men det havde ikke længer nogen rigtig Art, var kun en mat Afglans af den gamle Kamp.

Naar det kom til Stykket holdt han ogsaa altfor meget af mig til at være Bøddel overfor det, der nu var mig helligt og kært.

Men noget nervøs og utryg blev jeg jo nok af disse evindelige Sammenstød og Rivninger. De tog paa mig, de sled paa mig, og jeg havde endda nok om Ørene i Forvejen, saa lidenskabeligt som jeg vogtede og forsvarede mine Meninger.

Intet Under, at jeg i disse Aar var særlig febrilsk og nervøs. Jeg kunde finde paa noget saa meningsløst hysterisk, som at staa op Klokken tre om Natten ved Vintertid og gaa „Morgentur" ud paa Langelinje eller andre afsides Steder for at være ene med mine Tanker. Kom jeg saa hjem henad seks, lagde jeg mig straks til at sove igen og var næsten ikke til at faa vækket henad ni, naar jeg skulde i Skole.

Eller jeg havde hele Perioder af den besynderligste Distraktion, hvor jeg gik i Taaget og tænkte paa helt andre Ting, end jeg skulde, og følgelig løb helt galt i Byen. Det hændte saaledes flere Gange, at jeg gik ned ad Trappen i Grønnegade og drejede lige lukt ned i Kælderen ved Siden af — Nr. 3 — hvor der boede en Urtekræmmer. Det var Lørdag Aften, og i Butiken stod Kunderne saa tæt som Sild i en Tønde. Jeg stillede mig taalmodig op ved Disken og ventede, til Turen endelig kom til mig.

„Saa var det den unge Hr. Kjærulf — De ønsker?"

Da vækkede først Urtekræmmerens affable Stemme

mig op af Dvalen — jeg opdagede, hvor jeg var — stammede et undskyldende: „Om Forladelse, men det var slet ikke her, jeg skulde ned! Jeg skulde hen til Boghandleren!"

Under diskret Munterhed forlod jeg Butiken. Jeg tror nok, de ansaa mig for smaatosset dernede. Og saa var det i Virkeligheden ingen Ting imod hvad jeg ellers kunde bedrive. Heldigvis forblev det inden fire Vægge.

Som da jeg en Dag styrer mine tænksomme Fjed ud i Køkkenet, iført Slaabrok og lang Pibe med en sammenfoldet Fidibus i Haanden. Jeg gaar hen til Vasken, lukker op for Hanen og lader Vandet risle ned over Fidibussen . . . indtil den forbløffede Kokkepige ikke kan styre sig længer, men udbryder: „Hvad i Alverden er det dog den unge Herre har for?"

Først saa gik Situationens Besynderlighed op for mig. „Aa nej — det er sandt — det var *Ild*, jeg skulde have!" Hvorefter jeg lavede mig en ny Fidibus, som jeg rigtigt stak ind i Komfurets Gløder, fik Ild paa og tændte Piben ved. Det var nok et kønt Resultat den Pige og Urtekræmmersvenden i Kælderen kom til, naar de drøftede min mentale Tilstand.

Siden begreb jeg, at jeg gik hen til Vandposten med Fidibusen, fordi mit sædvanlige Ærinde i Køkkenet ellers var at hente mig et Glas frisk Vand. Saa der var da nogen Metode i Galskaben. Det er altid en Trøst.

H. R. Hunderup.

II.

HANS RIBER HUNDERUP & CO.

Unge Mennesker med fælles Interesser finder let og gærne hinanden. Ikke mindst, naar deres Ærgærrighed gaar i Retning af Kunst, Literatur og Teater.

Der gik i hvert Fald den Gang, i halvfjerdserne, her i Hovedstaden som usynlige Traade fra den ene Latinskole til den anden. Det var som en hemmelig Kamorra. Vi kendte alle hinanden og stod dog til en Begyndelse hinanden fjærnt. Men vi følte os som edsvorne Medlemmer af en stærk om end lyssky Organisation. Af og til samledes enkelte af de mere Overordnede til forborgen Raadslagning og Planlæggelse, naar det gjaldt en eller anden offentlig Daad — gærne en „Aftenunderholdning" eller en „Forestilling".

Rektor og Bestyrer, samt de fleste Lærere og Familjefædre ansaas paa Forhaand for Ligaens fødte Fjender, men dens Chef gennem adskillige Aar var ikke desto mindre en kendt Overlærer ved Metropolitanskolen, Henrik Smith. Det var ikke det mindst spændende.

Dog han og hans Meriter fortjener en Plads for sig. Saa stor Betydning fik de for mig og min videre Udvikling.

Blandt de mere fremragende Kamorra-Medlemmer, hvis Runer her skal ristes, var *Hans Riber Hunderup*, min tidligste Broder, Ven og Kammerat ud i Kunsten — en udmærket, alsidig Æstetiker, overhovedet en fremragende Begavelse. Desværre formørkedes i Tidens Løb hans mange gode Egenskaber mere og mere af Slagskyggerne fra hans Mangel paa Holdning og Karakter.

Hans Riber var et Aarstid ældre end jeg. En høj og stor Jyde, tungt bygget, med et godt, men lidt træt „Skuespiller-Ansigt" og stort, hør-blond opstrøget Haar, der voksede lidt vildt. Han gik i Thriges Skole, hvor hans Øgenavn var „Mönge". En Dag i en Oldnordisk-Time, hvor Læreren forklarede, at Mødding hed „mönge" paa Islandsk, for nemlig Hunderup pludselig op af sin apatiske Tilstand og raabte glædestraalende paa Blichers Maal: „Det hedder det ogsaa paa jysk!"

Den „Mönge" blev hængende ved ham.

Sammen med Hans Peter Schierbeck (den nuværende Læge og kendte Studentersanger) boede Hunderup som Pensionær oppe hos selve Rektor Thrige i Skolebygningen. Tidt og ofte besøgte jeg dem dèr. Schierbeck var lille som jeg, en livlig Knøs og udpræget musikalsk, hvad Hans Riber for den Sags Skyld ogsaa var. Ja, han havde endog saa meget Musik-Kultur, til Dels af Instinkt, at han siden med Lethed oversatte Musiktekst, bl. a. en Del Operetter. Ogsaa han havde en vakker blød Tenor, medens jeg efter Stemmeovergangen havde faaet en gan-

ske køn, dyb og stærk Bas. Vi tre skiftedes blandt andet til at synge *Gluntarne* som vi var Venner til.

Jeg havde jo efterhaanden udvidet mit musikalske Omraade ikke ubetydeligt, om end paa egen Haand. I hvert Fald spillede jeg særdeles anstændigt Klaver, hvad ingen af de andre to gjorde.

Der var altid en besynderlig Kontrast mellem Hans Ribers ydre og indre. Udvendig var han nærmest ugidelig og træg, til Tider ligefrem dvask og sløv. Han hang altid saa underlig og drev — usigelig magelig som han var. Ja, han kunde til Tider ligefrem gaa og sove.

Men inde i hans Hjærne var levende nok. Han var en fin og forstaaende Kender af dansk Sprog og Literatur, havde ogsaa udpræget Talent for fremmede Sprog, kunde læse og havde læst Alverdens Ting paa tysk, fransk og engelsk. Men først og sidst var Teatret hans lønlige Drøm og Haab. Da vi første Gang for Alvor mødtes, var det da ogsaa til en Dilettant-Forestilling, som Elever i „Thrige"s næstøverste Klasse 1874 afholdt i den bekendte Sal, Østergade 15.

Der skulde opføres *Robert og Signe*, en „Parodi-Komedie" af reneste Vand, hvis Forfatter var ingen ringere end Olaf Poulsen. Den var holdt i den saakaldte „Kalkeballe" Stil, det vil sige, det „forestillede" Haandværker-Dilettanter, der paa det salige Kalkeballe-Teater i Lille Kannikestræde spillede højtravende Ridder-Komedje, hvert Øjeblik faldende ud af Rollerne og snakkende fejl, medens Rekvisiterne svigtede og Suffløren stadig blev misforstaaet, læste forkert og paa alle Maader blandede sig i Forestillingen.

Enkelte løsrevne Brudstykker mindes jeg endnu:

Robert: Her jeg vandrer ensom og forladt
uden Slægt og uden Venner,
skuer did i ravnesorte Nat,
did, hvor blege Elskovsstjærne brænder.
Hør, hvor Regnen ned i Strømme falder,
hør hvor Tordnen buldrer gennem Fjæld . . .

(Man hører intet. Arrig ud i Kulissen:) Hvorfor Satan tordner De ikke, Jokumsen? (En Mand høres trampe afvekslende med Benene udenfor.) Godt!

(fortsætter) Hør, hvor Tordnen buldrer gennem Fjæld!
Hvorfor blev jeg ikke rig?
Hvorfor ikke født og baaren?
Hvorfor dog, o Skæbne, sig
har du mig saa slet beskaaren?

(Ud i Kulissen:) Hvor er Bænken henne? (En Smørfjærding bliver skubbet ind paa Scenen.) Tak! (Han sætter sig paa den.)

Her paa denne Bænk vi sad,
O, saa mangen Aftenstund,
var om Hjærtet let og glad,
hvilte sammen, Mund ved Mund —
o, hvor var det dejligt!

Første Akt ender paa særlig drastisk Maade. Suffløren nede i Kassen er nemlig nu begyndt at spise sin medbragte Aftensmad. Han har anbragt Smørrebrødet foran sig paa Gulvet paa en gammel Avis, da Roberts Slutnings-Replik falder:

Nej, det skal aldrig ske! Jeg ender denne Nød,
Jeg fordre vil ham ud — paa Liv og Død!

(Træder i det samme et drabeligt Skridt frem, hvorved han kommer til at sætte Foden op i Suffløren Mad.)

Suffløren: De træder i mit Smørrebrød!
Robert (misforstaar og deklamerer): De træder i mit Smørrebrød!

Som man ser, var det de endnu ufødte Studenter, der — selv Dilettant-Skuespillere — „gjorde Nar" ad

Borgerskabets, Filistrenes, Dilettant-Komedie. Allerede da var vi ret arrogante „Herrer i Aandernes Rige!"

Naa — „Robert og Signe" var skrevet med et straalende Humør, og den da 25aarige Olaf Poulsen satte selv sit Arbejde i Scene, saa der var jo Damp nok oppe. Ramprecht (*Père noble*) udførtes overlegent af Hunderup, der var en meget værdig Spækhøker, hans Datter Signe var Georg Stage — død ganske ung. Hans Fader, Skibsrhederen, indstiftede og opkaldte „Skoleskibet" efter ham.

Robert (Elskeren) var Svend Lembcke, en Søn af Konrektoren og Digteren, Edv. Lembcke, meget lovende, ogsaa død ung — Bertram (Skurk og ulykkelig Elsker) den senere Mediciner Aleth Gregersen — ogsaa død ung — Fra Ambrosius (fuld Munk): Alexander Foss, den kendte nuværende Ingeniør af Firmaet F. L. Smidth & Ko., i Hovedbestyrelsen for Arbejdsgiverforeningen m. m. m. Endelig spilledes Suffløren ingenlunde ubetydelige Rolle af Hans Peter Schierbeck.

Prøverne holdtes i Aleth Gregersens Hjem paa Vestergade, hvor Faderen havde en Lotterikollektion. Vi badede os selvfølgelig i Straalerne fra den danske Scenes opstigende Sol, og Olaf Poulsen var uforlignelig: morsom, slagfærdig, opfindsom, energisk og elskværdig. Musiken til Stykket bestod oprindelig af forskellige valgte Melodier som i en Vaudeville: „Donna é mobile", „Signelil sad i Kakkelovnskrog", Naade-Arien af „Robert" m. fl. Jeg bearbejdede dem i mere parodisk Form, føjede Ouverture, Mellemakter og Melodramaer til, alt originalt men med rigelig Anvendelse af Slag-Melodier, der den Gang var paa alles Læber og ældgamle klassiske Ting. Der var Glucks

„Orfeus“ og „Den hvide Dame“, men ogsaa „Lott' ist todt“ og „Mallebrok er død i Krigen“. Der var „Das kleine Pst, Pst, Pst!“ og „Dumme Peter“, men ogsaa „Jomfru vil du med i Skoven“ og „Tingelingeling for Massa“. Ja, selv Flyttedagens „Sengé-Sengé-Sengeha*lem*!“ blandede sine Toner med Meyerbeers og Verdis. Olaf Poulsen, der selv er saa musikalsk, var Fyr og Flamme og himmelglad over alle mine Paahit.

Efter en særdeles vellykket Opførelse af „Robert og Signe“, gav vi et beskedent Gilde for Forfatter-Instruktøren ude paa Skydebanen. Du milde Himmel, som vi morede os. Olaf Poulsen var jo akkurat ligesaa kaad og ellevild som vi Knøse, der knapt nok havde rystet Drengen ud af Ærmet. Den Nat er bevaret i min Erindring — jeg tror, som den kaadeste, mest løsslupne, jeg har oplevet. Maaske ogsaa fordi jeg ved samme Lejlighed fik — reverenter talt — min første Rus.

Endog den staar for mig i et højst uskyldigt, rosenfarvet Skær, det selv samme, som hviler over Bellmans dejlige Digt i selv samme Anledning:

Jag kom hem så röd och skön . . .
Till min mor . . .
„Min Carl Mikael“ sade hon,
„Hvar, min gosse, har du varit?“
Å, min mor, jag har erfarit
En mig något stor portion.“

Og Moderen svarer, ganske som jeg kunde tænke mig min egen gøre:

„Jaså, så, så, Calle lilla.
Luta då ditt hufvud ner.
Lägg dig på mitt knä, jag ber —
Vet, din mor vill dig ej illa!“

Jeg mindes, som i en Taage, den sidste Time paa Skydebanen før Opbruddet. Da sad jeg i et Værelse fyldt af Røg og Vindunst og spillede Offenbachs Galop af „Orfeus“ paa et forstemt Flygel, medens Olaf Poulsen paa Strømpesokker dansede Kankan dertil — ovenpaa Laaget.

Saa gik vi. Sikkert efter Værtens indstændige Anmodning. Udenfor var der tykt med Sne og hundekoldt. Vi skulde alle følges ad ind ad Byen til, men det fortælles, at jeg stadig sakkede agter ud, saa man hvert Øjeblik maatte hente mig frem til Hovedtroppen. Sagnet gaar, at jeg midt i Frederiksberggade helt meldte Pas og udstødte en frygtelig gentagen Raaben paa Hunderup; det lød som en Sirene, der klagende hidkalder Hjælp til en grundstødt Damper. Da Bjærgnings-Entreprisen kom til, viste det sig nok, at jeg virkelig havde lidt Havari. Først saa sent som paa dette Tidspunkt havde jeg nemlig opdaget, det sneede Skomagerdrenge ned, hvad det havde gjort lige fra Skydebanen. Saa havde jeg slaaet min Paraply op, samtidig med at jeg for en Sikkerheds Skyld støttede Spidsen af den mod Fortovet. Andet Tempo havde været, at jeg traadte op — eller ind i Paraplyen med den ene Fod indviklet mellem Skærmens spinkle Staalstænger — jeg har formodentlig ikke haft Kraft eller Sikkerhed nok til at faa Paraplyen flyttet fra Hvilestillingen mod Gaden til den mere frit svævende over mit Hoved.

Med det ene Ben stadig inde i Paraplyen, som jeg paa denne noget ubekvemme Maade førte med mig, havde jeg forsøgt at fortsætte og indhente de andre — men det var umuligt.

Redningsmændene fik mig under stort Besvær pillet ud

af Paraplyen og paa ret Køl igen. Jeg fejlede ikke det allermindste, forsikrede jeg — men Paraplyen kunde ikke med frelst Samvittighed paastaa det samme: den blev aldrig nogensinde til Paraply mere. Olaf Poulsens vanvittige Latter i den stille Sne-Nat og de andres Jubel-Kor over at se mig vade i det mishandlede Stativ . . . jeg synes, jeg hører det klinge endnu for mine Øren saa mange Aar efter.

En anden Gang gik det ud over Hunderup, men det var næsten mere ondsindet og ikke slet saa selvforskyldt. Baade Schierbeck og jeg havde mangen god Gang oppe paa deres Værelse drillet ham, ja, skældt ham ud for hans Sløvsind, der til Tider gjorde ham ganske umulig. Denne Aften var det nu særligt galt. Han gabede og gabede, og det endte med, han lagde Armene paa Bordet, Hovedet paa Armene og snorksov.

Da steg der djævelske Tanker op i Hans Peters og min Hjærne. Vi konspirerede hviskende og enedes om at slaa to Fluer med et Smæk. Hans Riber var ikke blot sløv, men ogsaa ganske uanstændig langhaaret. Vi havde Gang paa Gang formanet ham til at gaa til Frisøren, men hans Sløvsind havde heller ikke paa dette Punkt været til at overvinde. Nu skulde han baade straffes, fordi han sov, og tvinges til at lade sig klippe.

Vi fik fat i en stor Papirsaks og begyndte overmaade forsigtigt at klippe den slumrende Hans Riber — paa højre Side af Hovedet, nøjagtigt efter en tænkt Midterskilning. Da Forbrydelsen var begaaet, listede jeg mig brødefuld bort. Men jeg fik jo Resten af Historien næste Dag.

Schierbeck havde først vækket Hunderup, da de skulde i Seng, og han var søvndrukken tumlet i sin uden at ane Uraad. Som sædvanlig kom han næste Morgen op i sidste Øjeblik og drev det kun til en rent forsvindende Kattevask om Næsen, før han styrtede ned i Klassen. Først Kammeraternes Jubel dèr aabenbarede hele Misgærningen for ham. Ingen kan fortænke ham i, han ikke var blid. Hans Riber maatte samme Dag lade en Frisør komme hjem og klippe sig malkontent — over hele Hovedet. Men det varede en Stund, før han glemte os den Streg, og Hans Riber var dog ingenlunde hævngærrig, snarere yderst godmodig. Tilsidst gad han da heller ikke være vred længere — det var saa besværligt.

Efter Nytaar arrangeredes en ny Opførelse af *Robert og Signe,* denne Gang i Næstved, der havde indbudt de optrædende til at være Byens Gæster i to Dage. Forestillingen fandt Sted paa det elendige gamle Teater dernede, men Overskuddet skulde netop ogsaa gaa til at faa bygget et nyt for. Besætningen var noget anderledes end første Gang paa Østergade; blandt andet var nuværende Kriminalretsassessor Eggert Ramprecht, den senere afdøde Læge Thygesen Bertram og Vekselerer Colsmann Ambrosius. Foruden *Robert og Signe* gik ogsaa Hostrups *Intrigerne,* hvor Skrivelærer Beeken fra Mariboes Skole spillede „Jomfruen" og nuværende Dr. med. Poul Hertz — Digterens Søn — formodenlig var Elskeren, eller Elskerinden. Han var i hvert Tilfælde med paa Turen.

Skøndt adskillige af os ikke var Studenter endnu, men kun store Skoledrenge, kaldtes Forestillingen dog „Studenterkomedie", og de Næstved-Borgere var i alle Maader

spendable overfor os. Hunderup og jeg var indkvarteret hos en Købmand Krag, en ovenud gæstfri og udmærket Vært.

Desværre mærkedes det allerede selve Aftenen, at flere af Skuespillerne havde været for stærkt „indtagende" i Dagens Løb. Forestillingen gik nok for fulde Sejl, men slingrede svært. Jeg selv sad ved Klaveret og havde største Møje med at holde sammen blot paa den musikalske Del.

Jubelen kulminerede, da Munken midt i sin Scene med Ridderen rager med den ene Haand dybt i Kutte-Lommen og op ad den haler noget sammenbyltet noget, der ved nærmere Oprulning til alles Forbavselse viser sig at være ... et Par Ben, et lyserødt Trikot, som Munken ganske havde glemt at iføre sig. Det saa' sindssvagt ud, men morede alle, baade paa Scenen og Tilskuerpladsen *Robert og Signe* kunde nu én Gang taale de værste Uhyrligheder.

Jeg nægter ikke, at jeg gruede for det Festmaaltid og Bal, som Borgerne efter Forestillingen havde indbudt Skuespillerne til paa „Hotel Vinhuset". Der var naturligvis nogle retfærdige udi Israel, men ogsaa andre, som absolut ikke taalte ret meget mere.

Naa — Aftenen derhenne forløb, til at begynde med, straalende. Der var mange yndige, unge Piger, og vi „Studenter" var ubetinget Ballets Løver. Dragon-Officererne, der ellers spillede første Violin i Byen, blev denne Aften set over Hovedet, akkurat taalt. De skumlede. Den ældgamle Strid mellem Mars' og Minervas' Sønner slumrede kun med halvaabne Øjne.

Ledelsen af de forskellige „Danse" var betroet Enkeltmand. Jeg havde netop paataget mig saadant et Hverv og

„førte op" med en henrivende, jævnaldrende Blondine ... da en af Skuespillerne kommer styrtende ind og absolut maa tale med mig. I en Krog betror han mig hviskende men forfærdet, at Hans Riber sidder nede i Restavrationen og er helt fra Vid og Sans. Han skifter med at synge og tale fremmede Tungemaal! Tak — saa vidste jeg, hvad Klokken var slaaet. Det var ubedragelige Tegn.

Jeg maatte bede Damen undskylde et Øjeblik og selv styrte ned i Kaféen. Jo, det havde sin Rigtighed. Hans Riber var fuldstændig umulig — overkørt.

Paa en eller anden forunderlig Maade fik jeg ham bragt hjem til Købmand Krag og anstændigt i Seng uden alt for megen Opsigt.

Men det tog selvfølgelig Tid. Da jeg igen kom op i Balsalen, havde en lille Spirrevip til Sekond-Løjtnant, ikke stort større end jeg selv, ikke blot erobret min Dame fra mig, men overtaget Kommandoen i mit Sted.

Jeg protesterede hæftigt, han lo og talte om at forlade sin Post — om Faneflugt ... Slægtens hede Blod begyndte allerede at stige mig til Hovedet, hvor der i Forvejen var en Del Vindunst. Kammerater af begge Parter kom til og tog Parti — jeg brugte meningsløst hæftige Ord ... og Løjtnantens hidsige Venner slog allerede paa en rask, lille Duel. Den forpurredes heldigvis af en sindig Næstved-Borger, der fik os til at drikke Forlig.

Den næste Dag fortsattes med Frokoster hos Dragon-Officerer, Kaffe hos Værter osv., indtil vi blomstersmykkede, men segnefærdige henad Aften satte os i Toget til København for at udhvile os efter to Dages overmenneskelige Anstrængelser.

I Kupéen drejede Samtalen sig væsentlig om, hvordan hver enkelt havde klaret sig i de respektive Hjem, hvor de havde boet. For det kom jo nu for en Dag, at næsten ingen var gaaet fri. Selv de forsigtigste havde faaet et saadant Overmaal af Mad og Drikke — navnlig Drikke — at de (gærne paa et højst ubelejligt Tidspunkt) havde maattet befri sig for det igen. Det var saaledes ikke de mest æstetiske Minder de fleste havde efterladt i de gæstfri Hjem — og det skammede de sig over, som ret og rigtigt var.

Kun den mest stilfærdige og mest pertentlige havde vist sig ogsaa at være den allersnedigste og ikke efterladt sig det mindste, vederstyggelige Spor. Han forklarede, at han i en Fart havde tømt sin fine Haandkuffert, offret i den og lukket den af. Sit Tøj havde han saa pakket ind i den sirligste Pakke, at bære under Armen.

Vi saa beundrende op til hans elegante Haandtaske i Nættet.

Den Rævepels — der tog hele Skandalen med sig til København.

III.

LEVEMÆND UDENFOR SKOLETIDEN.

Da Konfirmationen og „første Del" var overstaaet, begyndte vi saa smaat at lette paa Vingerne. Vi maatte prøve, hvor højt de kunde løfte os, hvor vidt de kunde bære os. Det var dog ikke Idealernes Skyhøjde det gjaldt, men et langt, langt lavere Luftlag; det var os nærmest om at manifestere, vi nu var voksne, trods Skolegangen. De livligste af os var ikke de minst begærlige efter at sætte Tænderne i hvad man saa lokkende har kaldt „den forbudne Frugt".

Derfor maatte vi ryge, selv om det kvalmede os, drikke, selv om det ikke smagte os, og gøre Kur, selv om vi i Virkeligheden ikke mente noget med det. Det var først og fremmest vor Videbegærlighed, vor Nysgærrighed, vor Nyfigenhed det gjaldt at stille tilfreds.

Indehaveren af Dukseplads en var i det Aar — lad os kalde ham Johannes. Han kunde al Ting paa sine Fingre, skrev de bedste Stile, var kort sagt et Mønster, der altid blev foreholdt os andre mindre vellykkede som følgeværdigt Eksempel, til Efterlignelse.

Johannes var en meget stille, lidt rødblond, nærmest lille Knøs. Med kloge Øjne, dæmpet, sløret Stemme og

en underlig kort, ligesom indelukket Latter. Han havde ingen af de sædvanlige Dukse-Lyder, var brav og god Kammerat, men der var ligesom stiltiende en vis respektfuld Afstand mellem ham og os andre. Han, paa sin Side, gav sig ikke videre af med os — og vi, paa vor Side, var ingenlunde begejstret for saadant et Dydsmønster — det forrykkede Maalestokken.

Men nu hændte der noget mærkværdigt.

Vi Par Stykker i Klassen, der havde mest Mod paa Livet udenfor Skolen, slog os naturligvis sammen i en Klump. Vi maatte være flere om det — ellers havde vi vel slet ikke turdet begynde. Noget af det flotteste og mest tillokkende, vi kunde tænke os, var at spille Billard. Det hørte afgjort med til at være Levemand, det maatte vi prøve.

Vi fandt ud i „Hotel Victoria" paa Hjørnet af store og lille Strandstræde. Det laa saa dejligt afsides og var desuden en ypperlig Udkigs-Station over imod vort Yndlings-Teater, Casino. Flere af dets fremragende Skuespillere søgte ogsaa der.

Udvendig overlegne, men indvendig benovede forcerede vi „Hotel Victoria"s Lokaler, hvor der næsten udeluk-

kende kom Stamgæster. Med Hænderne i Lommen og Cigar i Munden drev vi nok saa blaseret ind i Stuen for at se paa et Selskab der spillede Billard ... maalløse saa' vi paa den ene af Spillerne, der i Skjorteærmer gik rundt og paa den mest stilfærdige, naturlige Maade gjorde den ene Bal efter den anden ... det var Johannes! Duksen!

Han nikkede nok saa venligt til os og fortsatte. Dydsmønstret var forlængst en durkdreven Billardspiller. Naa, det skulde de bare vide i Skolen! — — Og det blev ikke derved.

I Vimmelskaftet fandt vi en bedaarende Cigarjomfru, som var liberal nok til selv at bide Spidsen af, selv at tænde og ovenikøbet give et Smækkys i Tilgift. Men en skønne Dag kom vi derind og opdagede, hun havde en Herre siddende inde i „Lukafet". Ved nærmere Eftersyn viste det sig, at Herren var ... Dydsmønstret, den hellige Johannes!

Og saa fremdeles. Overalt, hvor vi afsøgte de forbudne Frugtmarker — Johannes havde forlængst været der før vi og var kendt med det hele. Det stille Vand havde ogsaa her haft den dybe Grund. Uden at nogen anede det, havde Johannes ganske alene paa egen Haand frejdigt, men tyst gjort det Pioner-Arbejde, som vi andre Stympere, flere i Flok og med meget Ordspild, kun ængstelig og tøvende, vovede os ud til. Ogsaa i denne Henseende havde han vist sig som os andre overlegen, som den virkelige Duks.

Han blev nu da ogsaa stiltiende Klumpens Fører. Desuden var han her, paa fri Felt, udenfor Skolen, en langt mere sympatisk Person: ligesaa morsom som munter og

klog, om end altid stilfærdig, og den prægtigste, mest paalidelige Kammerat. Han imponerede os ved sin Erfaring, kunde næsten til Tider være lidt kynisk, og var dog paa Bunden, inderst inde uendelig blød, ja sentimental.

Klumpen soldede, efter ringe Evne, men det skyldtes ikke mindst Johannes, at der altid var et vist Skær af Noblesse, noget virkelig *gentlemanlike* over vore forholdsvis uskyldige, men kaade Udskejelser. De blev aldrig raa.

Johannes uforlignelige Skinhellighed, eller lad os bruge det pænere: Forstillelseskunst, tillod ham at føre en fuldstændig Dobbeltlivværelse som Celestin-Floridor, paa Skolen og udenfor denne. Han læste aldrig nogensinde paa sine Lektier og kunde dem dog, saa han havde Tid nok til overs. Allerede som Skoledreng havde han et prægtigt Ungkarle-Værelse, over en Port, med egen Indgang fra Trappen og fuldstændig afsondret fra al anden Beboelse. Det aabnede jo et helt Perspektiv af Chancer.

I Stuen stod et mægtigt Skrivebord med mange Skuffer. De var alle omhyggeligt aflaaset. Men aabnede Johannes dem, viste det sig, at der i den ene var Portvin, i den anden Madeira, i den tredje Punch ... desuden Cigarer i Massevis. Men ikke et Papir, ikke en Bog. Hans Familje hørte nok til Restauratør-Faget. Derfra Overfloden.

Det siger sig selv, at Johannes' Værelse ofte var Skuepladsen for Klumpens Møder, Aftaler og Bedrifter. Blandt Medlemmerne fra denne Periode erindrer jeg ganske særlig to.

Den ene var Edvard Lundblad. Han havde oprindelig været Søkadet, men maatte opgive denne Vej paa Grund af Nærsynethed. Han bar da ogsaa altid Briller. Nu var

det Meningen, han skulde være Student, han læste privat, men det gik kun smaat, blandt andet fordi han var fattig.

Han var lille og bidsk, med tæt sammenkneben Mund, arrig som en Foxterrier, men trofast som en St. Bernhardshund. Han var altid grov, skældte og smældte og bandte som en Ulykke — der var ikke saa lidt Matros i ham. Sagde man „Goddag!", svarede han „Hold Kæft!" Spurgte man, hvordan han havde det? „Hvad rager det Dig!" Det var dog nærmest en Mani, han var saa haardkogt. For Hjertet var blidt og blødt som Voks, og hans Haand ligesaa paalidelig som fast.

Efter et utroligt Slid blev han Student og fik — temmelig sent — medicinsk Embeds-Eksamen. Han nedsatte sig i Korsør, hvor man nok efterhaanden, trods hans ydre Glubskhed, lærte at paaskønne hans mange, fortræffelige Egenskaber. Tilfældigvis kom han til at behandle Christian den niende en Gang, da denne paa Gennemrejse fik et pludseligt Sygdoms-Anfald dér i Byen. Lundblads resolute Indgriben og hele usnobbede Holdning forskaffede ham ikke blot Kongens Bevaagenhed, men fik i det hele hans „Aktier" til at stige stærkt. Desværre døde han ikke mange Aar efter — alt for tidligt.

Den anden af Kammeraterne var Alfred Bendix, den yngste Broder til bekendte Musikere af samme Navn. Han var lille og krøllet, af udpræget, men køn Jøde-Type. Det man husker bedst, var hans ualmindelig blanke, store, brune Øjne. Med disse Øjne var det nu saaledes, at han bogstavelig altid græd, naar han lo. Ikke saaledes at forstaa, som hos saa mange andre, at han fik Vand i Øjnene, eller at et Par enkelte Draaber listede sig

ned ad Kinden. Nej, det var som blev der aabnet for en Sluse. Han lo som en besat, kunde ikke holde op, begyndte forfra igen, og samtidig vældede Taarerne i stride Strømme ud over Øjeranden som fra ustandseligt rindende Kilder. Det var næsten uhyggelige Anfald af Latter og Graad paa én Gang. Og dog maatte vi le deraf.

Han kom efter Konfirmationen til Sverrig, hvor han fik en udmærket Plads som rejsende for et meget stort dansk Firma.

Nogle Aar efter — vist i Begyndelsen af halvfemserne — kom der pludselig en Dag en Hjobspost fra Stockholm. Alfred Bendix var blevet blind paa begge Øjnene, efterat han, af skuffet Kærlighed, havde skudt sig gennem Hovedet med en Revolver. Han slap altsaa derfra med Livet.

Men Øjnene ... Øjnene! Jeg har aldrig kunnet glemme disse store, brune, unge Øjne, der græd og ustandseligt græd, naar han var gladest, som i Forudanelse om den Skæbne, der ventede dem. Og saa — denne næsten krampeagtige Latter, der — græd sig Øjnene ud af Hovedet.

Alfred Bendix levede en Tid lang som blind i København, nærmest beskæftiget med Pianostemning. De sagde, han var lykkelig — han sagde det selv. De enkelte Gange jeg traf ham og talte med ham, kunde jeg heller ikke mærke andet. Han var blid og rolig, venlig og fornøjelig, ja, næsten munter og sarkastisk.

Men lykkelig? — Det var vel nok en større Lykke at han døde for nogle Aar tilbage.

Thora Schwartz
I „Rolf Blaaskæg" — Som Sidse Madsen.

IV

SVÆRMERI EN BLOC. *EROTIK I FLOK.*

Casino var Klumpens Yndlingsteater. Der var Perioder, hvor vi saa at sige kom der næsten hver eneste Aften. Det var ikke saa meget *det,* at vi var teatergale, der gjorde det, som den simple Omstændighed, at vi — som det hedder i gamle Kavtionsbeviser — „en for alle og alle for en" var dødelig forelsket i Teatrets Primadonna, Thora Schwartz.

Allerede tidligere er det glade Pigebarn fra Grønnegade blevet omtalt. Hun var jo egenlig ikke smuk, havde navnlig ikke regelmæssige Træk, men hendes store, runde, lidt for udhvælvede Øjne lyste af Skælmeri, ja, Kaadhed, hun havde en glimrende, naturlig Slagfærdighed i Repliken og en fortræffelig, smuk og fyldig Sangstemme. Lige fra Valdemar Jørgensens Parfume-Disk paa Østergade var hun sprunget op paa Casinos Brædder, hvor hun — den fødte Københavnerinde og Soubrette — øjeblikkelig blev sine Bysbørns erklærede Yndling, ja, Kæledægge.

Hun sang i „Bagermadammen", „Rolf Blaaskæg" og „Prins Pipi og Frøken Titi", hun spillede i „Peter Sørensen" og „Min egen Dreng" — det var jo Carl Møllers, „Brandernes" og den ypperlige Københavner-Resonnør Carl Wulffs de kronede Dage. Men først og sidst husker jeg hende fra den Tid som Tjenestepigen Sidse Madsen i Poul Marcussens Tryllekomedie „Lucifers Datter", hvor hun i stribet Lærredskjole, med Kappe paa Hovedet og Kurv paa Armen kom slentrende hen over Nytorv med Springvandet, syngende til *Mandolinata*'ens Toner, der den Gang var paa alles Læber:

Jeg stakkels Sidse Madsen
ene paa hele Pladsen
maa vanke her
i dæmpet Skær
af Maanen og af Gassen.

Hvorledes vi fik Raad til at gaa i Teatret saa tidt? Ja — det gik nu ogsaa til *per fas et nefas*. For vi købte aldrig andet end de absolut billigste Billetter — allerhøjest oppe eller allerlængst tilbage — der kun kostede en Mark = 35 Øre. Men saa placerede vi os enten staaende nede ved Orkestret eller bag i Logerne eller — naar der var Pladser — paa Stolene hist og her. Hverken Politi eller Brandvæsen var da saa nidkære som nu, Kontrollører, ja, Direktører ikke nær saa strænge og nøjeregnende. Vor „Klump" af unge Mennesker blev jo desuden snart kendte Stamgæster, som man saa' gennem Fingre med. Vi gjorde større eller mindre Skuespiller-Bekendtskaber, der forskaffede os Fribilletter, eller drev det endog til, ganske frækt, at „gaa ind paa Ansigt", med et venligt Nik til

Kontrolløren, men ellers uden nogetsomhelst Adgangsbevis. Johannes var som sædvanlig den snedigste. Han anskaffede sig eller laante en gammel, tom Violinkasse. Med den i Haanden passerede han uantastet Kontrollen, der selvfølgelig troede, han spillede med i Orkestret.

Om det saa var Garderobe-Pengene sparede vi dem, idet vi altid hængte vort Overtøj paa en Stumtjener inde ved Siden af Buffeten i Restaurationen, der den Gang forestodes af selve Nimb. For dèr var vi ogsaa Stamgæster og vel kendt.

Det var jo Thora Schwartz, som Klumpen først og fremmest vilde se og aabenbare sin Kærlighed til. Blomster, Buketter havde vi ikke Raad til at offre hende — for Resten var det den Gang ogsaa kun Brug ved ganske enkelte, meget højtidelige Lejligheder. Men vi offrede os selv. Hver Gang hun skulde ind paa Scenen, anbragte vi os gærne *en bloc* paa et af de mest fremtrædende Steder, navnlig Staapladserne bag sidste Række i Logen nærmest Scenen til venstre var stærkt foretrukne. Der lo vi som besatte ad hendes Morsomheder, blev stille, naar hun var rørende, vilde, naar hun var kaad og applauderede hendes Afgange og Sange som rasende. Vi var et fuldstændigt frivilligt Korps af Privat-Klakører, der stillede sig til hendes Disposition hver eneste Aften, ganske gratis, kun af Kærlighed til Kunsten — og hende selv.

Men naar hun ikke var paa Scenen, tabte vi selvfølgelig al vor Interesse for Stykket. — Man kunde da virkelig ogsaa nok faa Kvalme af at høre saadan en Brander som denne for nogle og fyrreogtyvende Gang:

„Saa flygtede vi ligesom Bazaine ned ad et Tov — det vil sige: det var et Fortov!"

Hvad Under, at *vi* ogsaa flygtede i største Hast ned ad Trapperne til Nimb for at styrke os med en varm Toddy, enten Rom eller Arrak. Hvis der var Raad til det. Hvis ikke var Opvarteren, Benthien, slet ikke bange for at „skrive" til næste Gang. Vi var gode nok.

Ogsaa pekuniært stivede vi nemlig hinanden mægtigt af. Der herskede den mest rørende Kommunisme indenfor Klumpen. Den, der tilfældigvis en Dag var ved Muffen, betalte gladelig for alle Kammeraterne. Vi var jo saa at sige som en Flok sammensvorne.

Om det var et rent Tilfælde, der blot saa ud som en Tanke, eller om vi virkelig var medtagne af alskens Overanstrængelse — vist er det, at bedst som vi stod paa vore Yndlingspladser en Aften, synker jeg sammen, maa bæres ud i Garderobegangen og slaas rigelig Vand paa. Først da kom jeg til mig selv efter en regulær Besvimelse. Men endnu besynderligere var det, at nøjagtigt det selv samme hændte Johannes den næste Aften paa selv samme Plads. Og det allerbesynderligste var, at den tredje Aften paa samme Sted, besvimede endogsaa — Edvard Lundblad!

Saa turde vi ikke trodse Guderne mere, men brød vore Teltpæle op og søgte anden Lejrplads.

Men naar Forestillingen var forbi, galopperede Klumpens Medlemmer som en hel Kavalkade ad St. Annæplads, Store Strandstræde, Kongens Nytorv til Østergade. Der boede nemlig Thora Schwartz i Mellembygningen til det store Forretnings-Hus, hvor nu Illum har sine Lokaler.

Der var et mægtigt, raslende Jærn-Jalousi for den store Port og en meget arrig Cerberus til at bevogte den.

Det interesserede os stærkt. For vort Maal var at naa denne Port saa betids, at vi ikke blot kom før Drosken med Primadonnaen, men i god Ro og Mag kunde modtage hende ved Ankomsten, hjælpe til ved Udstigningen, raabe et frygtsomt „Tak for i Aften" efter hende, ja, maaske endog, paa Trods af Cerberussen, give hende et dundrende Hurra med paa Vejen op ad Trappen og i Seng. Johannes drev det endog en Gang til — ved Jul eller Fødselsdag — personlig i Porten at overrække hende et aldeles nydeligt udskaaret og temmelig kostbart Svejtser-Hus „zum Andenken".

Hun lo altid ved disse Lejligheder op med sine smittende Naturtoner — og sagde: „Tak Kammerater! I er storslaaet storartede! Det er I sgu!" Saa forsvandt hun med et rask „Godnat!" og kastede usete Fingerkys til os i Grams.

Det rørende ved dette Sværmeri *en bloc,* denne Erotik i Flok, der er saa karakteristisk for pur unge Mennesker, var jo netop denne Uselviskhed og Uegennyttighed, der ikke forlangte det mindste Sær-Udbytte for nogen enkelt, men blot til Gengæld i al Almindelighed lidt Venlighed til fælles Eje og Deling imellem os, som vi nu var Venner til.

Jeg kendte jo nok noget, eller dog lidt til Thora Schwartz, i hvert Fald saa meget, at jeg en lille Nytaarsaften i Casino blev holdt tilbage efter Forestillingen med Anmodning fra hende om at deltage i en lille Velgørenhedsfest med Juletræ for fattige Børn og Gaver og det hele, som skulde

finde Sted endnu samme Aften i Venstre-Lokalerne til Bazar-Gangen. Det var jo ikke langt fra at vække sort Misundelse hos Kammeraterne, især da de, inden de forlod Casino, maatte døje den Tort, at se mig og den elskede Genstand for vor fælles Kærlighed i den ømmeste Forstaaelse og under alskens Løjer forenes i den filantropiske Opgave at forsyne Friskolebørnene med Kapsko og Uldtrøjer og danse med dem omkring Juletræet, syngende „Glade Jul" med en Sukkerstang i Munden.

Resultatet blev da ogsaa, at Klumpens Medlemmer vedtog, der maatte gøres en Kraftanstrængelse, for at de alle som én kunde komme til at gøre den elskedes nærmere og virkelige Bekendtskab — alt under Feltraabet: „Hendes Nærhed vil jeg aande!" som der staar i en Operatekst.

Nu skulde dette jo ikke synes at være saa vanskeligt. Thora Schwartz havde sandelig ikke Ry for at være særlig utilnærmelig — gik hverken for at være en Vestalinde eller en Mimose.

Allerede da fortaltes allehaande haarrejsende Historier om hende, men det gik med hende som med Wessel og Mantzius, de fik ogsaa Skyld for alt hvad alle mulige andre havde begaaet. Følgende to Begivenheder er dog sikkert autentiske. I hvert Fald giver de gode Billeder af Thora Schwartz' Gamin-Humør og evindelige Pengenød — begge Dele var paalidelige nok.

En Dag lod Thora sin Droske holde — hun kørte evig og altid i Droske — foran en god bekendt, en Manufakturhandler, der ofte før havde hjulpet hende i en snæver Vending. Med Taarer i Øjnene bad hun ham endelig

laane sig 200 Kr. Men han var standhaftig — vilde ikke mer. Saa 100 da — 50 da ... nej, han var haard og fast, som en Kampesten. Tilsidst sagde hun, rasende fortvivlet: „Saa kan du da i det mindste betale min Droskekusk?“ Ja, *det* nænnede han ikke at nægte hende. Det skulde han gærne!“ — Hun gik, og ind kom et Øjeblik efter Droskekusken. „Hvor meget han skulde have?“ — „Lige akkurat 95 Kroner — her er Regningen. Ja, det er en stor En!“

Manden lo — og betalte. Det var ikke for meget for den Spas.

En anden Gang havde hun bedt en Del gode Herrebekendte hjem til sig til en splendid Middag. De lod sig Maden smage og morede sig kongeligt, men da man endelig langt om længe skulde gaa, kom man ud i en mærkelig øde Entré med tomme Knager. Alt Overtøjet — Vinterfrakker og Pelse — alt var borte, Rub og Stub — Garderoben plyndret. Men Thora overrakte hver af Herrerne — en Laaneseddel paa deres eget Overtøj. Det var simpelt hen hende, der havde pantsat det, og betalt Gildet med de indkomne Penge.

Man lo, gjorde gode Miner til slet Spil, og løste næste Morgen Tøjet hjem.

Men nu var det altsaa Klumpen, der skulde bringes sammen med den glade Skuespillerinde.

En udmærket Lejlighed tilbød sig snart.

I Larsens Lokale, ligeoverfor Casino, havde en eller anden selskabelig Forening planlagt en Aftenunderholdning med paafølgende Souper og Bal. Thora Schwartz skulde medvirke og bagefter spise og danse med. Det kunde jo

ikke være bedre. Johannes, Lundblad og jeg — sagtens et Par Stykker til — løste Billetter til Herligheden og glædede os som Børn. Tænk, at Klumpen skulde tilbringe en hel Nat sammen med den vidunderlige Thora.

Aftenen kom. Der var mange Mennesker. Hen imod Koncertens Slutning, da netop *hun* skulde optræde, dukker en galaklædt Formand op og beder Publikum meget undskylde, men Frk. Schwartz var desværre pludselig blevet forhindret og kunde ikke komme.

Saa lange Ansigter, som Klumpens Medlemmer i det Øjeblik fremviste, tror jeg ikke nogensinde at have set. Den Skuffelse var for overvældende. Dèr laa det hele. Hun kom ikke.

Nogle foreslog, vi straks skulde gaa, men nu havde vi jo betalt for Maden. Saa hvorfor ikke tage den med. Vi anbragte os for Enden af et af de lange Borde, blandt lutter fremmede, os ganske ligegyldige Mennesker. Johannes havde jeg lige overfor mig, Lundblad ved min højre Side. Vi var egentlig ikke elskværdige eller underholdende. Johannes sukkede bare dybt — Lundblad knasede de frygteligste Eder imellem Tænderne, som var det Sand.

Naturligvis umulig Mad og elendig Vin. — Men Johannes skyllede ikke desto mindre det ene Glas svovlede Sauterne ned efter det andet. Tilsidst blev den ham dog for sur, og han bestilte hos Opvarteren en halv Flaske Caloric. Almindelig Overraskelse. „Jeg skal nok faa den sød!“ mumlede Johannes, blandede Resten af Vinen med Punchen og drak den med Velbehag, Glas paa Glas. Jeg lod et Par formanende Ord falde — han blev nemlig hele Tiden

blegere og blegere. Lundblad saa ud som en Tordensky og skar Tænder, saa det gnistrede.

Til venstre for hans Kuvert laa hans sammenkrængede hvide Vaskeskinds Handsker. Han gik altid halvvejs i Kadet-Uniform. Pludselig rækker Johannes sig over Bordet og jager sin Gaffel i Lundblads Handsker.

„Jeg troede, det var et Franskbrød!" mumlede Johannes undskyldende ... og bestilte en halv Flaske Madeira til Isen. Han drak den alene — askegraa i Ansigtet. Nu var jeg ikke i Tvivl om, at han vilde drukne sin Sorg — selv om det ikke just var i Sagosuppe.

Hans Hensigt lykkedes — over Forventning. Det var lige akkurat, han kunde rejse sig fra Bordet — stiv og vissen som en Mumie. Lundblad var heller ikke helt sikker. Nu puttede han i hvert Fald Franskbrødet i Lommen i den Tro, at det var Handskerne. Men vi fik dog med Tjener-Hjælp og uden Opsigt Johannes bragt ind i et afsidesliggende, ubenyttet Kabinet, hvor vi lagde ham paa en Sofa. Da var han fuldstændig bedøvet.

Vi andre gik ind i Salen igen — Dansen begyndte. Jeg kunde ikke modstaa, men svingede den ene kønne Pige efter den anden. Det var friske, fornøjelige Borger-Døttre. Med et hører jeg en velkendt Kvinde-Latter, og en klingende Grønnegade-Stemme raaber mit Navn i Vrimlen .. · det var Thora Schwartz, der endelig var kommet! Hun havde været forhindret af Teatertjeneste — men nu vilde hun skam more sig. Hun spurgte efter min Ven — ham med „Schweizerhuset" — hun maatte dog hilse paa ham og takke ham. Hvor var han? — Hun vidste nemlig godt, at hele Klumpen i Forvejen havde tegnet sig.

Jeg fortalte tilsidst det hele som det forholdt sig. Thora vilde absolut se til den syge. „Jeg kender lidt til de Tilfælde!“ lo hun.

Saa gik vi alle højtideligt ind i Kabinettet. Dèr laa den dydige Johannes i dæmpet, nedskruet Gasbelysning — ubevægelig — voksbleg — paa *lit de parade*. Vi prøvede alt. Umuligt at vække ham til Live. Saa dryssede Thora med yndefulde Haandbevægelser vemodigt sine Blomster ud over den slumrende Tilbeder og deklamerede med svulmende Patos: „Salig er den, der faldt som en Helt paa Ærens Mark!“ ... „Og Kærlighedens Valplads!“ tilføjede jeg. „Amen!“ brummede Edvard Lundblad.

Tilsidst lagde hun sig paa Knæ ved Lejet og trykkede et Kys paa Johannes' blege Læber. End ikke det kunde vække ham op fra de døde. Han sukkede bare — inderlig dybt. — Gudskelov — saa var der dog Liv i ham!

Dermed var Ceremonien forbi. Saa dansede vi andre ind i Salen og morede os kongeligt til den lyse Morgen. Men den næste Dag var Johannes gul og grøn af Tømmermænd og Ærgrelse. Og — saa vidt jeg vèd — opgav han med det samme Belejringen. Han opnaaede aldrig at blive præsenteret for Thora Schwartz.

V.

UNDER OVERLÆRER BLANDT DILETTANTER.

I Casino var jeg passiv Teater-Enthusiast, men ellers var jeg saamænd aktiv nok paa det Omraade. Lige fra lille Dreng havde jeg spillet Dilettantkomedie, hvor jeg kunde komme til, endogsaa i Hjemmet; først assisteret af Skuespiller Hougaards Sønner, jeg gik i Skole med, langt senere af Revolutions-Klubbens Folk, kompletteret med enkelte kvindelige Familje-Medlemmer. Da opførte vi bl. a. „Jokum" i Salen med Moder i Sygestol i første Parket.

Hvor jeg og Carsten Ravn første Gang mødtes, ved jeg ikke bestemt. Men vi var i hvert Fald begge udklædt som „Syngepiger" og skulde assistere som saadanne. Ravn var Student, men vilde være Maler. Han blev Skuespiller og tilsidst det, han absolut havde Talent for: Tegner.

Senere boede han i lang Tid i Paris, kom saa tilbage til København for nogle Aar siden, men døde ikke længe efter.

Den Gang i sytten-atten Aars Alderen var han lille og spinkel, med rød og hvid Teint, ligesom jeg. Det var vel derfor man valgte os til at spille Dame. Men han havde en krum Næse, der gjorde, at han i Skørter og Paryk altid mindede om Sarah Bernhardt.

For Resten var det slet ikke helt nyt for mig at gaa i Kvindeklæder. Baade nede paa Møllen, i Merløse, hos Jens Christophersens eller ude i Store Kongensgade-Hjørnet, havde de unge Piger jævnligt haft herlige Løjer af at klæde mig ud i deres Tøj. Et ægte, ufejlbarligt Cherubino-Træk.

Jeg tror sikkert, Carsten og jeg debuterede som Tribune-Sangerinder ved en mondæn Velgørenhedsbasar i den store Træ-Cirkus, der da laa paa Hjørnet af ny Frederiksborggade, omtrent paa det nuværende Grønttorvs Plads. I hvert Fald medvirkede vi begge der, han og jeg, nøjagtigt ens klædt som „Daudi"-Piger i grøn Silke med hvide Dunkanter. Vi gjorde en ganske enestaaende Lykke. Begge sang vi Opera-Arier og Døgn-Melodier med Falset og alle til Faget henhørende Manerer og Faconer. Ligesom vi skiftedes til at „gaa med Tallerkenen" blandt det højstærede Publikum.

Ingen tog Forargelse af den virkelig ogsaa uskyldige Fornøjelse. I de Tider spilledes næsten altid kvindelige Dilettant-Roller af Herrer, ogsaa hos Studenterne. Men naturligvis var der en Mulighed for at sligt kunde udarte. Vi blev ligefrem et kendt, vellykket „Nummer", som alle Underholdninger meget gærne vilde sikkre sig. Paa vor Rundrejse kom vi da ogsaa med til en Fest eller Basar, som en „Skipperforening" eller lignende lod afholde i nogle store Lager-Lokaler paa første Sal i Niels Juelsgade. Og her skal jeg ikke nægte, at det ud paa Natten begyndte at gaa lidt varmt til. For da sad de gamle Skibsførere og Kaptejner alene tilbage med de assisterende — Champagne kom paa Bordet — og de skraaende Ulke

begyndte at drømme sig paa de lange Rejser, velbeholdne i Havn, med Mønt paa Lommen, Vin i Glasset og skønne Kvinder udi Favnen. — Da der nu ikke var andre Kvinder til Stede end Carsten og jeg — ganske vist i grøn Silke og med hvide Dun — havde vi Møje nok med at holde os de elskovsfulde Sømænd tre Skridt fra Livet.

Bagefter var jeg ikke just stærkt begejstret over denne Spindeside af mit Dilettanteri. Men jeg faar trøste mig med, at nuværende Pastor Johannes Hviid-Nielsen den Gang ikke var et Haar bedre end jeg. Jeg akkompagnerede ham selv, mens han i Damekostume og med en glimrende Falset sang det store Miserere af „Troubadouren". Bagefter forenede han sig med den tykke Rolf Wøldike om at synge *Gluntarne*. Wøldike havde en aldeles dejlig Bas og kom senere til det kongelige Teater. Men dér svandt hans Korpus efterhaanden ind, og Stemmen var ikke nær som i fordums Dage.

Fra hin Tid dukker endnu et friskt og muntert Ansigt op: den unge Teatermaler Fritz Stæhr-Olsen — en talentfuld Kunstner-Sjæl — maaske den gladeste blandt de glade.

Men den, der saa at sige hvervede mig til Dilettanteriet og indenfor dette blev min højeste Overordnede og kommanderende Chef, var den tidligere nævnte Overlærer Henrik Smith — Byens ivrigste Festarrangør og Underholdnings-Direktør.

Mig opdagede han en skønne Dag, allerede som Dreng. Det vil sige, han kom under Vejr med, jeg spillede anstændigt Klaver, havde let ved at læse fra Bladet, Øvelse i at indstudere og akkompagnere og — det allervigtigste

— jeg nærede en brændende Kærlighed til alt, hvad der hed Musik og Teater. Fra det Øjeblik var jeg Henrik Smiths Livegne, ja, Slave.

Selv var han bidt af en gal Skuespiller — hans eneste Fryd og Lyst her i Verden var den at arrangere. Hvorledes det gik med Matematiken i hans Skole, aner jeg ikke, men fra tidlig Morgen til silde Nat var han altid paa Benene for at arrangere Aftenunderholdninger, Koncerter, Oplæsning, Bal, Komedie og — „Have, Keglebane og Beværtning" havde jeg nær sagt med salig „Jokum".

Han havde altid noget paa Stablen i alle mulige og umulige Øjemed, og til alle disse Forlystelses-Foretagender skulde han skaffe gratis og velvillig Assistance. Man tænke sig et Slid paa en Tid, hvor der ikke eksisterede Telefon.

Mig havde han øjeblikkelig udnævnt til sin faste Hof- og Liv-Akkompagnatør. Var han den rene musik-dramatiske Don Quixote, saa var jeg hans trofaste Sancho Panza. Naarsomhelst han skulde bruge Musik — og det skulde han gærne syv Gange om Ugen — maatte jeg holde for. Om Eftermiddagen og Søndag Formiddag til Prøver, om Aftenen til „Forestillinger". Og jeg ikke blot fandt mig i det, men var himmelglad. Den er let at lokke, der gærne vil hoppe. Det gik jo ganske vist ud over Lektielæsningen, men blev for Resten en udmærket Forskole til meget i min senere Gærning. Dog tror jeg nok, det var et Held — for Henrik Smith — at jeg gik i „Mariboes Skole", medens han var Overlærer ved Stats-Skolen paa Frue Plads.

Nu blev jeg ikke alene laant ud til Thriges Skole, men

ogsaa til Metropolitanskolens aarlige Komedier, hvor jeg — som en saare sjælden Ære — deltog baade i Ballet og Spisningen. Mange unge Ansigter mindes jeg derfra, saaledes Professor Rovsings og Edgar Høyers. Ogsaa han var allerede da meget stærkt dramatisk og literært interesseret. Jeg husker, han en Nat var med i en Flok, der efter et Metropolitaner-Bal gik over og hilste paa Herman Bang paa Walkendorfs Kollegium. Det var mit første Møde med Bang, der siden skulde blive mig saa kær og trofast en Ven. — Høyer fortalte ivrigt om en Komedie, han havde skrevet, hvori Hovedpersonen hed „Grev von Prik". Stykket blev et Par Aar efter opført paa Hofteatret og viste, trods nogen Ubehjælpsomhed, udpræget Evne og Haandelag.

Det skulde synes aldeles umuligt for mig i de Aar at deltage i Forestillinger, der ikke hørte ind under Smiths Omraade, og dog var dette Tilfældet. Navnlig den dramatiske Forening „Overskous Minde" lagde til Tider stærkt Beslag paa mig, og det ikke blot som musikalsk Instruktør, men navnlig som Skuespiller. En Guldsmed Petersen i Gothersgade — altid kaldet Guld-Peter — var dens Formand og første komiske Kraft, den kendte Fotograf Albert Schou — en blid, men ivrig, elskværdig og nobel Mand — et Slags næstkommanderende. Vi var Venner gennem mange Aar, uden en eneste Kurre paa Traaden. Hans Helbred blev altfor tidlig undergravet — han sled sig vist op.

En munter og ingenlunde helt talentløs Kres af Damer og Herrer spillede her Komedie for deres egen og Venners Fornøjelse, i første Række Overskous Arbejder. Hans

Enke levede endnu den Gang og udøvede et Slags Protektorat over Foreningen. En Plejedatter af hende, den lille sorte Mimi Møller, var flink som Soubrette og sang helt godt. Min særlig gode Veninde, Tekla Hansen, fra store Kongensgade-Hjørnet, spillede ogsaa med Held nogle Roller med.

Jeg havde en Gang den nuværende komiske Skuespillerinde ved Folketeatret, Fru Anna Jakobsen, til Elskerinde. For jeg spillede den Overgang gærne Elsker-Rollerne — altid et Fremskridt fra at være Elskerinde . . . selv om det var i grønt og med Dunkant.

Men de allerfineste Forestillinger var dog Foreningen „Fremtiden"s, hvor ogsaa Henrik Smith var Manden for det hele. Her medvirkede en Stab af routinerede Dilettanter, ubetinget Datidens mest fremragende. Foruden Albert Schou lærte jeg her saadanne Folk at kende som Ligkiste-Snedker og Overretssagfører Rostrup — Skuespillerens Fader — Fotograf P. Fristrup — den senere Forfatter — Gravør Eriksen — Rodemester Hoppensach (tidligere Skuespiller) — Kandidat Heering m. m. fl. Delvis til samme Kres hørte ogsaa Ernst Bojesen, der var kendt som en ligefrem genial „Fornøjelsesraad". Ham maatte man søge først i Bogladen i Skindergade lige for Frue Plads — „lige ind fra Gaden" — senere i den dybe, dybe Kælder i Vimmelskaftet, tæt ved Skoubogade. Men Bojesens særlige Omraade var dog nærmest Karnevalerne.

„Fremtiden"s Dilettanter holdt nok af at gruppere sig om en professionel, fremragende Kunstner. Ved den Lejlighed, her skal fortælles om, var det ingen ringere end selve Phister, der var Forestillingens „Stjærne".

Samme Forestilling skulde finde Sted paa Folketeatret og bestod blandt andet af Arnesens Vaudeville „Et Rejseæventyr“ og 2den Akt af „Jeppe paa Bjærget“, saa Phister kunde faa Lejlighed til at vise sig i to af sine Glansroller. Han havde allerede taget sin Afsked fra Teatret

Alb. Schou Eriksen
Henrik Smith Hoppensach Rostrup
„Fremtidens“ Dilettant-Skuespillere.

og var højt til Aars, saa det var en stor Begivenhed, at han paany optraadte denne ene Aften.

Prøverne fandt Sted i nogle Skole-Lokaler i Krystalgade, der tilhørte en Søster til Henrik Smith. De lange Borde i den tarvelige Skolestue var flyttet til Side, et gammelt, forslidt Klaver stod i Hjørnet, og Rummet var fyldt med denne sælsomme Duft af Madkasse-Blik, Blyants-Træ og mugne Tavlesvampe.

Spændingen var stærk. Det var første Prøve, og „Pro-

fessoren" ventedes. Hjærtet sad i min Hals, for jeg havde hørt saa meget om, at Phister var allervanskeligst og allergrovest, naar han skulde synge.

Endelig kom han — gammel, men overordenlig sirlig og stram — elskværdig . . . paa knirkende Støvlesaaler. Jeg krøb helt ind i min Krog ved Klaveret.

„Hvem skal akkompagnere?" lød hans Stemme henne i den beundrende Gruppe omkring ham. Og han maa have faaet Svar, for jeg hørte ham ganske tydelig mumle: „Er det ham — den Dreng dér henne?" — og jeg saa ham skæve langt og mistroisk til mig.

Saa prøvede vi. Han havde som „Kammerraaden" i „Et Rejseæventyr" blandt andet en berømt Vise i et rivende Tempo, hvor han paa virtuosmæssig Maade, men bund-musikalsk, ligefrem jonglerede med Teksten. Jeg passede imidlertid paa som en Smed — og det gik over al Forventning godt, aabenbart endogsaa over Phisters. Men saa havde jeg da ogsaa den Tilfredsstillelse, at Professoren kom hen til Klaveret, klappede mig paa Kind og Skulder og straalende elskværdig gav mig Attest for at være flink og musikalsk. Endnu saa mange Aar efter fornemmer jeg, *hvor* stolt jeg blev over *den* Ros og netop af *ham*.

Naa, Forestillingen fandt Sted. Alt udsolgt. — Folketeatret fyldt med et festklædt, udsøgt Publikum. I første Loge til højre hele Kongefamiljen med Christian den niende i Spidsen.

Det var i Mellemakten før „Jeppe paa Bjærget". Jeg havde taget Plads i første Kulisse til højre, lige ved Siden af Maskinmanden, der skulde passe Tæppet. Derfra havde

jeg et udmærket Indkig til Scenen, hvor Baronens opredte Himmelseng prangede — den, som Jeppe skulde ligge i. naar Tæppet gik op.

Phister kom ind paa Scenen, kostumeret som Jeppe. Han var utrolig nervøs, dirrede formelig af Iver og Spænding — og skældte og smældte.

Jeg hørte ham kommandere: „Hjælp mig saa op i Sengen, I Sataner! — Og saa vil jeg have Ro — fuldstændig Ro omkring mig — ikke et Kny — ikke en Lyd. Jeg vil have Lov at ligge fem Minutter og summe mig — Gud naade den, der vover at forstyrre mig — jeg slaar ham ihjæl! — Saa skal jeg ogsaa nok selv sige til, naar Tæppet skal gaa — har I forstaaet . . .?"

Saa kom Professoren op i Sengen, hvorpaa alt blev saa tyst som i Graven. Tæppemanden stod blot og gjorde lange Øren for at opfange „Signalet" fra Professor Jeppes højstegne Mund . . . Scenen tom . . . alt saa musestille, at man kun hørte en hvislende Susen nede fra Tilskuerpladsen og en enlig Gasflammes melankolske Fløjte-Solo oppe i en af Herterne over vore Hoveder.

Da hændte der nøjagtigt følgende — jeg mindes det som igaar:

Jærndøren bag mig gaar diskret op. Ind træder Kongen, fulgt af en Adjudant og den kjoleklædte, dybt bukkende Overlærer Henrik Smith. Christian den niende vilde gærne hilse paa Professoren og sige ham et Par venlige Ord.

Den intet anende Overlærer viser med en indbydende Haandbevægelse ind mod Scenen, hvor Professoren ligger. Kongen gaar hurtigt de faa Skridt mellem Kulisserne og lige hen til Sengen:

„God Aften, min kære Professor , . .“ — stille og diskret.

Men Jeppe farer op, rasende over Forstyrrelsen:

„Saa skulde da ogsaa Satan lyne og tordne . . .!“

Tæppemanden, der intet har set, hører blot Professoren

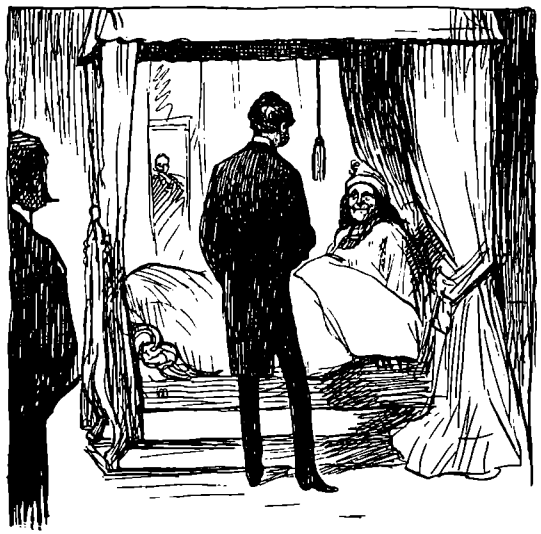

bande . . . tror, han er vred over, at Tæppet ikke gaar. Han skynder sig at række Haanden ud for at indhente det forsømte, da det som et Lyn farer gennem min Hjærne: gaar Tæppet *nu*, staar jo Kongen paa Scenen . . .!

Det maa for enhver Pris forhindres!

Og jeg kaster mig over Tæppemanden med et saa opskræmt: „Lad være! Er De gal!“, at han virkelig lader være og Tæppet bliver nede.

Jeg sveder ligefrem af Spænding og Aandsnærværelse. Men ét er sikkert. Uden min Ringheds hurtige Indgriben

i Maskineriet, var Christian den niende hin Aften uvægerligt kommet til at debutere paa Folketeatrets Scene. Man udmale sig Virkningen!

Hvorledes ellers Téte-à-têten mellem Kongen og Professoren forløb, melder Historien ikke noget om. Den varede kun nogle faa Sekunder. Begge Parter var sandsynligvis lige forbavsede.

Et Øjeblik efter trak Konge, Adjudant og Overlærer sig atter tilbage til Logen. Sandsynligvis erfarede Kong Christian aldrig, *hvor* nær han havde været ved at debutere.

Ellers havde han nok, eller burde han i hvert Fald have tilstillet mig den velfortjente Redningsmedalje.

VI.

DE SVAJED OG SVINGED, DE GRØNNE RANKER —

Altid i Flok og Følge var denne glade, men umodne, grønne Ungdom. De skifted og skifted, med Af- og Tilgang. Det var som de gammeldags „Kaleidoskoper", man kiggede i og drejede rundt. Mønstrene veksled, forskød sig, forandredes . . . men Glasstumperne var dog og forblev de samme. Var de ikke det ene Sted, var de det andet.

Naar Casino lukkede, faldt Klumpen fra hinanden, men Rester slog sig sammen med „Hunderupperne" eller andre. Ny sluttede sig til: August Mathiesen (Arlaud'ernes Nevø) — Frederik Thortsen (senere Jernbanemand) — begge fra Skolen — Carsten Ravn, som andet Steds blev nævnt — Christian Fevejle (Søn af den gamle Klokker i Pilealléen; rejste senere til Argentina) — Oddgeir Stephensen (den Gang i Murerlære, skulde være Arkitekt, men blev Skuespiller og Teaterdirektør) — Olaf Hansen (Søn af det kgl. Teaters Korregissør, den bekendte Nodeskriver — blev Officer i Algiers Fremmedlegion) . . . saa mange dukker de en for en op i Mindet, og ikke en af dem lever mere.

Men den Gang havde de Mod paa Livet, funklede af

Livslyst og bekymrede sig kun saare lidt om den Dag i Morgen.

Begrebet Varieté var ukendt. Der var ikke andet end Sangerinde-Pavilloner og Danseboder. De sidste Steder kom vi ikke; et enkelt Besøg i „Figaro“ var nok til at overbevise En om, at Kosten her dog var altfor grov.

Ø-Broen i Tivoli.

Blandt Pavillonerne var „Øen“ i Tivoli ubetinget vort Yndlingssted.

De skønne, men snilde Sirener kunde nu heller ikke have valgt en mere idyllisk Plet end denne, hvorfra de med deres mer eller mindre bedaarende Sang kunde lokke svage Ynglinge-Sjæle til Fald og Fordærv.

Et lille, ottekantet Træhus, ikke større end en almindelig Dyrehavs-Karussel, laa det der og knejsede beskedent paa sin Smule Jordhøj, midt paa den lille „Ø“, i Stadsgravens Vand mellem Tivoli og „Kirsebærgangen“. Om-

trent hvor nu „Arenateatret“ ligger. Foruden Højen og Pavillonen var der paa Øen kun Plads til en mægtig Kastegynge og en „Kærlighedssti“, der løb hele Vejen rundt nede ved Vandet og ligesom dannede en Bræmme om den idylliske Offerlund. For Træer, skønne gamle Træer var der, og tætte Buske. Rigtige, virkelige Nattergale slog omkap med de „kunstige“ derinde i Buret, og Maaneskinnet flimrede paa Vandet, mens Hyld, Jasminer og Kaprifolier udsendte en bedøvende Skærsommernats-Duft. Der skulde en god Portion Ungdom og Galskab til for frivillig at give Afkald paa denne Poesi og lukke sig inde i Bræddeskurets Prosa.

Men næppe var vi kommet paa Træbroen, der førte over „Graven“ til Øen — rigtig som paa en Legetøjs-Fæstning — før Klaverets spinkle Klimbim-Toner og Kvinders skarpe Tingel-Tangel-Hvin lokkede og vinkede os op ad de mange Trappetrin paa Jakobsstigen, der førte til Himlen.

Kontrolløren ved Døren hilste bekendt, og vi stod i Helligdommen. Kendt med Farvandet som en Lods krydsede vi mellem de tætpakkede Borde, Stole og Publikummere, nikkede til de servietsvingende tjenende Aander, der gik med sorte Rejsehuer og smaa grønne Forklæder, og til Værtens henne ved Buffeten med Uret. Saa snoede man sig op ad den uendelig snævre Vindeltrappe, der — én paa hver Side — i Proptrækker-Vridninger førte En op til „Galleriet“. Her var Scenen anbragt — over Buffeten — til venstre Musiken, Klaver og Violin, mens Resten af Etagen var optaget af Borde og Stole. Violinisten var et Medlem af den bekendte Musi-

kerfamilje Ramsøe, Pianisten den ikke mindre kendte blege Louis Buron, der senere kom ind i „Kisten". Han maa ogsaa have været meget ung den Gang, for vi var jævnaldrende. Det viste sig, da vi blev Rekruter sammen nogle Aar efter. Jeg vil just ikke paastaa, han var nogen særlig køn eller flot Soldat.

Selvfølgelig skulde man sidde heroppe paa Galleriet, ved Rækværket, der bar et Serveringsbrædt med Staaltraads-Beskyttelse, for at ikke altfor mange Øller og Toddyer skulde gaa ned i Hovedet paa Parterrets Publikum. Vor Yndlingsplads var lige ved Musiken. Her kunde vi nemt vedligeholde Forbindelsen baade med de optrædende Damer og de spillende Herrer, samtidig med at vi havde en glimrende Udsigt over Publikum dernede og kunde føre Kontrol med, hvem der kom ind ad Indgangsdøren.

Loftet havde man lige ned paa Hovedet, og her var en ganske skrækkelig Luft eller rettere sagt Mangel paa Luft. Gassen hedede, osede og lugtede, Cigarrøgen stank, skarp og kvælende, der duftede kvalmt af Rom og „Kaminade" og surt af skummende bayersk Øl. For slet ikke at tale om alskens mefitiske Dunster fra fugtige Mennesker og vaade Klæder. At man egenlig holdt det ud, deroppe paa „Kvisten", og kunde finde, der var dejligt!

Damer eller blot Kvinder saa man aldrig — ikke blandt Publikum. Men vil man deraf slutte, at Tonen var særlig raa, tager man ganske fejl. Den var højrøstet, larmende og gemytlig, men heller ikke derudover. Og det, som Pigebørnene sang, var sandelig hverken vovet eller tvetydigt. Jeg husker i hvert Fald ikke deroppe fra en eneste sjofel eller bare dristig Linje, ikke en uartig Bevægelse

eller Betoning, ikke blot et eneste kynisk Træk. Derimod husker jeg en Mængde ligegyldige Viser paa hverken godt eller ondt, fikse Rantzauske „Døgnfluer" og flotte Erik Bøghske Vers, og allersenest smaa og sentimentale, rigtig Rørstrømske Sange fra Vaudeviller, Operetter og Operaer, eller Gud ved hvorfra.

Vor Yndlingssang var saamæn en højst uskyldig en fra Casino, sunget af Thora Schwartz i Auber's „Fjeldsangersken" til Bøghs Tekst:

Søde, lille Nattergal deroppe
nu er Solen sunket, vi har alter Fred og Ro, . . .

Saa saare vi blot viste os i Indgangsdøren, brød Musiken af midt i det, de spillede, og den slanke, mørke Elfrida med Gazelle-Øjnene traadte øjeblikkelig frem og kvad paa uforfalsket Københavnsk:

Søde, lille Nattergal deroppe . . .

medens vi sang med, vinkede til den „søde, lille Nattergal deroppe" og entrede op ad Proptrækkerstigen for at tilbringe Aftenen i hendes og Kammeraternes nærmeste Nærhed. Vi var den Gang ikke lidt smigret over den sjældne Honnør, Etablissementet saaledes viste os.

Elfrida var nu min udkaarne Favoritinde. Det stødte mig ikke synderligt, at hun udtalte *d*'erne som *j*' og sang „sø—je" for „søde" og „Fre—j" for „Fred". Men det generede mig betydeligt, at hun — baade i Tiltale og Omtale — udtalte mit Fornavn „Sjales" — endda med meget langt a — og mit Efternavn Kerolf — ganske som Rolf Krake. Det forekom mig dog for smægtende.

Hun var ellers en temmelig køn og god og rar Pige

men havde hverken Stemme eller Talent, næppe en Gang Humør. Mere af de to første Dele havde den lille, tykke, meget blonde Anna, og Humør havde hun i hvert Fald for fire. Det hindrede hende dog ikke i nogle Aar efter at kaste sig ud af et fjerde Sals Vindue i Berlin og slaa sig ihjæl paa Stedet. Motivet ubekendt.

Der var selvfølgelig flere, men jeg husker absolut ikke mer end de to. Og Forholdet til dem var det uskyldigste, rent kammeratlige. De kostede os saamæn ikke mange Penge, i ny og næ en Arraks-Toddy eller et Glas svensk Punch eller en Napoleonskage. Det var altid os, der vilde traktere, det kunde aldrig falde dem ind at tigge eller forlange, og de var lige søde, vi var „lige gode Venner" enten de fik noget eller ikke. Ja, det gik endog saa vidt, at vi ofte maatte nøde dem. Spurgte vi dem, hvad de vilde have, eller foreslog vi dem noget, svarede de os gærne: „Hvad skal nu de Narrestreger til! — I behøver da ikke at sidde der og spille Kavaller overfor os!"

Sandelig: var der ikke Idyl her indenfor i Gas-Osen saavelsom der udenfor i Maaneskinnet!

For Resten var der meget stor Forskel paa Aftnerne ovre paa „Øen". Det afhang af Dagene og Vejret, af hvilket igen Besøget afhang.

Om Søndagen med godt Vejr var der stuvende fuldt — man sad paa Skødet, ja, hang paa Nakken af hinanden. Som i en Myretue — som i en Bikube — som i en Bagerovn. Hvordan man kom frem og op paa Galleriet har altid senere været mig en Gaade.

Derimod husker jeg tydeligt, hvordan jeg en saadan Søndag Aften kom *ned* der oppe fra. En Kelner havde

tabt en mindre Tinbakke paa et af de øverste Trin af „Proptrækkeren“ og i Skyndingen ikke faaet Tid til at tage den op. Jeg er den heldige, der kommer først efter ham — glider i Bakken — sparker den med et mægtigt Rabalder som et Projektil foran mig ud i Lokalet og kommer selv bagefter — larmende, ramlende — og anbringer mig midt oppe i et Bord — med Flasker og Glas og Selskab omkring, — der var stillet klods op ad Trappen for Enden af den.

En bedøvende Lugt af svensk Punch røbede mig straks, hvad der havde været i de sønderslaaede Glasvarer, iligemaade Gæsternes Nationalitet.

De lo, som forrykte, af min Anders Tikjøbske Tilsyneladelse, medens nogle glade Danskere ved Siden af gav sig til at synge: „Om denne Mand jeg véd — om denne Mand jeg véd, han faldt fra Himlen ned, ja, han faldt fra Himlen ned!“

Svenskerne inviterede øjeblikkelig den himmelfaldne Dansker paa en ny Omgang Punch i nye Glas, og jeg kom ikke fra dem, før jeg havde drukket Brorskaal med dem, hver evige En.

Men jeg lugtede ganske infamt af „svensk Banco“ mange Dage efter.

Helt anderledes var det om Hverdagen, navnlig da om Lørdagen, naar det var daarligt Vejr — allerhelst, naar det øsede ned. Saa troppede hele vort Kompagni uvægerligt og mandsstærkt op paa „Øen“. For saa var vi temmelig sikkert ene om Budet og Herrer over Valpladsen. Sad der et Par enkelte uvedkommende, blev de ugleset ud eller følte sig af sig selv tilovers og gik.

Saa fik Ramsøe og Buron sig gærne en Ekstra-Toddy med dobbelt Væge og forlod Instrumenterne, mens jeg satte mig til Klaveret og akkompagnerede Damerne eller ogsaa — det allerbedste — spillede op til Dans. Borde og Stole blev ryddet til Side paa Galleriet, Kammeraterne — ja, Musikerne og Opvarterne med, naar det kneb — engagerede Syngepigerne, og saa gik det løs med en lystig Svingom, mens Galleriets skrøbelige Gulvbrædder gyngede i Takt.

— — Det var højst uskyldigt og gjorde ingen Moders Sjæl Fortræd. Men jeg tør ikke paastaa, det hørte med til en Latinskoledrengs højere Uddannelse. Endnu mindre det at være Stamgæst et saa besynderligt Sted som i „Konditor-Kælderen" paa Vesterbro. Der paraderede en køn og fiks Blondine, Mathilde, bag Kagerne paa Disken. Det vil sige, hun færdedes næsten altid blandt Gæsterne, der udelukkende bestod af pur unge Herrer af de bedre Klasser. Af Kager laa der kun et Par sørgelige Rester til Skue som Skilt, mens der konsumeredes vaade Varer i lange Baner. Den Gang kendte man intet til Plakater om ikke at berøre de udstillede Brød og Kager, men en tydelig Opfordring til ikke at berøre den udstillede Jomfru, vilde sikkert her have været paa sin Plads. Tonen her var mange Gange lavere end ovre paa Øen og skurrede egenlig stærkt i mine Øren. Jeg kom der kun kort.

Som det laa nær overfor Casino-Meriterne at spørge: „Hvor havde I Raad til det? Hvor fik I Penge fra?", saaledes trænger det samme Spørgsmaal sig paa, overfor disse ungdommelige Levemænds-Udskejelser. Svaret bliver næsten her som hist.

For det første var det nu ikke saa kostbart det hele. Vi var overmaade beskedne „Levemænd". Ind i Tivoli gik vi temmelig sikkert gratis som „Funktionærer", hvad vi maaske ogsaa nok kunde kaldes. I hvert Tilfælde véd jeg aldrig af, jeg nogensinde i mit Liv for mig selv har betalt Entré til Tivoli, selv ikke før jeg som Journalist fik Frikort dertil. Det varede nu rigtignok heller ikke saa længe. Og den stakkels Udgift til den enlige lille Arraks-Toddy eller „halve Historie" pr. Aften plus en Kage i ny og næ til Elfrida lod sig nogenlunde bestride af de ordinære „Lommepenge", jeg oppebar baade af Fader og min gamle Broder Frederik. Tobak avledes paa de hjemlige Marker. Hertil kom yderligere Fødselsdags- og Festgaver, der ofte i Tide konverteredes med kontante Penge. Endelig vedvarede stadig det kommunistiske Fælleskasse-System.

Men nægtes kan det jo ikke, at det undertiden *kunde* knibe saa stærkt, at der maatte gribes til ekstraordinære, ikke altid helt legitime Midler. Saa maatte — som det var Skik og Sæd fra Arilds Tid — Bøgerne holde for. Det var næsten mig det allerhaardeste og vanskeligste af alt. Jeg stred mangen en bitter Strid, ja, kæmpede mangen en Sjælekamp, før jeg ofrede af mine elskede Bøger paa Livsglædens og Kammeratskabets Alter. Blæse være med et gammelt, græsk Leksikon, som jeg dog ikke senere havde Brug for — Gudskelov! Men min fint indbundne Paludan-Müller eller min pragtfulde Schiller med de store Billeder . . . det var med tungt, ja, blødende Hjærte jeg bragte dem til Slagterbænken.

Nogle Gange prøvede jeg mig frem hos gamle Møller,

min faderlige Barndomsven og Beskytter, der stadig residerede i mit Fødehus Nr. 14. — Men han saa' saa vist og bedrøvet paa mig, da jeg kom for at — *sælge* Bøger til ham, at det sandelig blev mig endnu tungere. Han sagde ikke direkte noget, men hans tavse Sorg og Bekymring ramte mig mere end højlydte Bebrejdelser. Jeg bad ham stammende — om jeg maaske . . . da jeg maaske alligevel fik Brug for Bøgerne i den nærmeste Fremtid . . . om han maaske vilde gemme dem endnu en Stund til mig og ikke straks sælge dem . . . for saa kunde jeg maaske . . . købe dem tilbage igen . . .

Han nikkede alvorlig: „Det skal jeg nok — kom du kun min Dreng" og betalte mig rigeligt, hvad Bøgerne var værd.

Men desuagtet solgte jeg aldrig Bøger til ham mere, Og om at løse de en Gang solgte hjem, blev der aldrig Tale. Selvfølgelig.

Ikke nær saa slemt, ja, snarere gemytligt var det, naar vi skulde „stampe" Penge ved at sætte overflødigt Løsøre paa Laanekontoret. Jeg husker, hvilke komiske Figurer Hans Riber med Fætter og jeg en Lørdag Aften gjorde i Nørrebrokvarteret i Nærheden af Ladegaardsaaen. Der vandrede vi rundt med et Taffel-Ur, en Guitar og en Slaabrok, plus et Kjolesæt, fra det ene Laanekontor til det andet og kunde ikke faa tilstrækkeligt ud af Effekterne. Endelig lykkedes det at opnaa en nogenlunde antagelig Sum, som vi delte hjemme paa Hans Ribers Værelse. Han boede da i en Onkels Villa paa en Sidevej til Bülows-Vej. Hvorefter vi alle gik i Tivoli og paa „Øen".

Vi maa have moret os udmærket for de „stampede" Penge, for det var sikkert samme Aften, der fik et lystigt og ganske artigt Efterspil.

Vi kom som sædvanlig i Flok og Følge paa Hjemvej fra Tivoli i den lyse, skære Sommernat. Det var meget sent — eller meget tidligt, ligesom man vil. Svenskerne kalder det for „*småtimmarne*". Vi gik langs Ladegaards-Aaens vestre Bred — den Gang, da der virkelig var en Aa og ikke som nu en Ørken af Sten. En yndig Aa, trods det simple Navn. Maleriske, gamle, knudrede Pile ludede forover, dyppede Grenene helt ned i Vandet og saa' sig selv i det blanke Spejl.

Vi gik langs de sommernatsduftende Haver — sang og lo — galede op og sprang Buk — ligefrem spejdende efter noget, vi kunde lade vort kaade Livsmod gaa ud over. Paa Hjørnet af en Vej — Solitudevej, eller saadant noget sælsomt — laa en ganske uskyldig, lille Cigarbod. Tillukket var den, med Skodder for og det hele. Men Taget var fladt, og oppe paa det knejste en uforholdsmæssig høj Flagstang.

Her maatte kunne gøres noget. Til en Begyndelse løftede to af de længste mig, der var den mindste, op paa Taget. Herfra holdt jeg en Tale til Folk, der hyldede mig med saa lydelig en Jubel, at det gav Genklang vidt om i den stille Nat.

Saa fandt En paa, jeg skulde prøve, hvor langt jeg kunde komme op ad Flagstangen. Kunde jeg naa Toppen, skulde jeg faa en større Gevinst. Jeg begyndte at klavre. Stangen var vaad af Duggen og altfor tynd . . .

Da skingrer pludselig gennem Natten en trilrende Fløjte

— tunge Trin høres nærme sig i taktfast Trav . . . Tak Skæbne! Politiet!

I selv samme nu knækker Flagstangen . . . jeg falder ned paa Taget og derfra paa Hovedet udover Hytten, plat ned paa Jorden. De andre jog afsted i vild Galop langs Aaen udefter, mens jeg, forslaaet og øm, var snedig nok til paa alle fire at krybe ind i en Nabovillas Have, hvor jeg gemte mig mellem tætte Buske.

I næste Øjeblik kom to Betjente, undersøgte Aastedet, opdagede den knækkede Flagstang, men heldigvis ikke mig, og bortførte Stumpen i Triumf den samme Vej de andre havde taget.

Jeg haltede langsomt hjem i Seng og slap med at blive sort og blaa. Men Kammeraterne var løbet lige i et andet Baghold af Politi for Enden af Bülowsvej. En tre-fire Stykker maatte følge med paa Stationen og blev siden mulkteret for natlig Gadeuorden, samt tilpligtet at erstatte Cigarmanden Flagstangen.

— — Det kom jo ikke helt overraskende, da Skolen forlangte, jeg skulde være „Oversidder" og sættes et Aar tilbage før jeg kunde blive Student. Men mig passede det grumme daarligt, vilde sikkert kun yderligere have betaget mig al Lyst til det, der nu kun var mig det mest kedsommelige og utaalelige Pligtarbejde. Jeg bad Fader om i Stedet at faa Lov til at læse privat, og han indvilligede deri. Det kunde ordnes saaledes, at min tidligere omtalte gode Ven, Filologen Jens Jensen paa Borchs Kollegium, sammen med en derboende Matematiker skulde læse med mig samt dimittere mig til Artium i 77. Og derved blev det.

Hans Riber blev Student i 76. Hans første Bedrift var sammen med et Dusin andre at trække Christina Nilsson hjem fra Folketeatret, hvisaarsag han straks fik Øgenavnet Hesterup. Ved første givne Lejlighed betraadte han de saa længselsfuldt attraaede skraa Brædder. Det var til Sals-Komedie ovre i „Foreningen". Holbergs „Ulysses von Ithacia" blev opført med Hunderup i Titelrollen. Chilian spilledes af den et Par Aar ældre Bjørn Stephensen, nuværende Fabrikejer, Firma: Anker Heegaard, Broder til Oddgeir Stephensen. Det blev en stor Sukces. Begge gjorde mægtig Lykke, og der raabtes fra alle Sider paa, de burde gaa til Teatret. Chilian holdt sig dog i Skindet og lyttede ikke til Sirenesangen, men Hunderup blev kort Tid efter antaget som Elev eller lignende ved „det kgl." Han „debuterede" som en af Studenterne med et Par Repliker i „Spurv i Tranedans". Det husker jeg, fordi han til Udførelsen af denne Rolle laante min gamle Slaabrok — hans egen havde vi jo pantsat. Det morede mig at se det berømte Hul, der var brændt i Bagstykket, paa den nationale Scene. Men endnu mere, at Hans Riber ifølge Reglementet fik en forholdsvis ikke helt ringe Godtgørelse for at have udført Rollen „i egne Klæder".

For Resten førte han et muntert, stilfærdigt men noget uroligt Ungkarleliv. Han fik den talentfulde Violinist, da Koncertmester i Casino, Sophus Stockmarr, til Kontubernal. Hvor tidt var jeg ikke med til at hjælpe de to med at flytte, skubbende bag paa en Trækvogn med hele deres Habengut. De flyttede nemlig ustanseligt — af gode Grunde.

I Pengesager var Hans Riber — lad os bruge et mildt Ord og sige: ikke just grundmuret paalidelig. Der gik det Sagn — for dets fulde Overensstemmelse med Sandheden tør jeg ikke indestaa; det overdriver vel nok — at naar Hans Riber havde faaet sig en ny forelsket Genstand (han var meget kvindekær), var den første Morgengave altid . . . et Klaver. Instrumentet købtes paa Afbetaling. Naturligvis betalte Hunderup ikke en Øre, ikke en Gang første Afdrag, hvorfor Klaveret ogsaa meget hurtigt blev hentet hjem igen fra den elskedes Bolig, Paa denne Maade skiftede Hunderup meget ofte „Genstande" og Klaverer.

Onde Mennesker regnede ud, at Hans Riber dog stod sig brillant ved den Forretning. Fabrikanterne led jo intet Tab: de fik deres Instrumenter retur. Kun de stakkels Piger sad igen med Smærten. De kunde jo ikke tage tilbage, hvad de havde givet Hans Riber Hunderup i dyb Taknemmelighed.

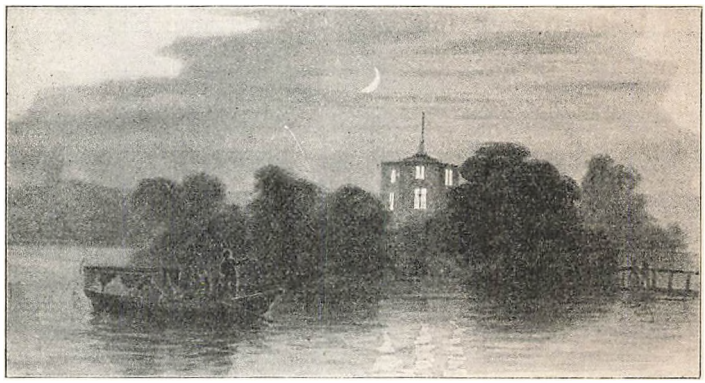

VII.

SUNNA.

Naar de forrige Kapitler læses under ét, sammensat som de er af beslægtede Kendsgærninger gennem flere Aar, vil de maaske let kunne fremkalde Billedet af en højst usympatisk, alt for tidlig moden Yngling, der ikke havde en eneste alvorlig Tanke, men kun Pjank i Hovedet — der søgte sit Dameselskab blandt Syngepiger og Konditorjomfruer, og ellers blot svirede, røg og drak uden at skænke Pligt eller Fremtid en Tanke.

Dette Billede er i saa Tilfælde fejlt. Saa galt var det nu heller ikke. Men Skylden har nok jeg, der af Hensyn til Stoffets praktiske Ordning reproducerede Skyggesiderne først, alt det sorte. Til Gengæld faar man nu Lyssiderne under ét, alt det hvide, eller dog mere propre og rene — hvad der gærne skulde supplere og afballancere det andet.

Min kvindelige Omgang var i første Række min „Kusine" Emilie nede paa Møllen — desuden mine tre „Kusiner" paa Hjørnet af store Kongensgade. — Dem svigtede jeg ikke, fordi jeg voksede til, men vedblev at komme begge Steder; paa Hjørnet mest om Vinteren, paa Møllen mest om Sommeren i hvert Fald i Ferien.

Og „Sværmeriet“ var nogenlunde ens fordelt. I hvert Tilfælde maatte Mis og T. herinde dele, som de var Søstre til. Paa Møllen var Emilie (ogsaa kaldet Mis) jo nok ene Høne i Kurven — saa længe det varede.

En tilfældig Begivenhed skulde for øvrigt faa ret vidtrækkende Følger. Som sagt var jeg ofte de unge Frøkner Hansens opvartende Kavaller og ledsagende Kammerherre. Foruden „Overskous Minde“ var der en anden Forening, hvor vi ofte fulgtes ad, nemlig „Boldklubben“, der maaske nok saa meget lagde an paa Baller og Fester som paa Langboldspil.

Der skulde være stort Karneval i denne Klub. Jeg havde ikke blot tegnet mig selv, men forlængst i Kongensgade lovet at være Kavaller for de to yngste Damer, Tekla og Doris. Ogsaa min Ven og Klub-Kammerat, Stange, skulde med ved denne Lejlighed, blandt andet for at gøre Frøknerne Hansens Bekendtskab.

Men om Middagen kom i sidste Øjeblik en Mand med en Slæde i Vejen — og Manden var Fader. Da han fik at vide, jeg skulde til Karneval om Aftenen — forbød han mig det, simpelt hen. I den sidste Tid havde jeg været alt for meget ude, og mine Vidnesbyrd var højst tarvelige . . . nu skulde det være Slut! Jeg forsøgte at forklare . . . hvilken Forlegenhed . . . hvilken Skandale det ligefrem var overfor Hansens . . .! Fader var ikke til at rokke. Det vidste jeg ogsaa godt. Det var meget sjældent, han traadte saa energisk op — altfor sjældent — men gjorde han det en Gang, saa var det ogsaa Alvor, og — uigenkaldeligt. Jeg var fortvivlet. Hvordan i Alverden skulde jeg klare Situationen? Da fik jeg en Idé. Jeg sendte

sporenstregs Bud over paa Svaneapotekets Kontor efter Stange. Han maatte komme med det samme.

Han kom, og jeg forklarede ham, ikke blot min mer end vanskelige Stilling, men ogsaa den Rolle, han nu havde at overtage. Det hele var saare simpelt: han skulde bare træde i mit Sted og tilbyde sig som Damernes Kavaller. Han protesterede paa det kraftigste, men jeg *vilde* have det saadan, og han *maatte*, han *skulde*.

Jeg satte mig ned og skrev et varmt Brev til Tekla, forklarede, hvorledes jeg pludselig var „traadt fejl" og ikke kunde gaa paa Karneval, hvor ked jeg var over det, mest for deres Skyld, hvorfor jeg havde udtænkt mig følgende Løsning af Knuden: Overbringeren heraf, Hr. L. Stange, var ikke blot min gode, men min allerældste og allerbedste Ven, som jeg i enhver Henseende kunde indestaa for ligesaa godt som for mig selv. De kunde trygt betro dem til ham som deres Kavaller for Natten — et Afslag vilde i høj Grad saare og bedrøve mig. osv.

Iført en pragtfuld Beduin-Dragt, der klædte ham storartet, droskede Lauritz ud i store Kongensgade, med sit Lejdebrev og — jeg indrømmer det — sin noget akavede Mission. Tekla græd og var krænket, hvorimod Doris var mer end villig til at lade sig bortføre i Beduinens Arme. Tilsidst sejrede han, kørte af med begge Damerne, og alle tre morede sig storartet — mens jeg var Askepot.

Paa denne Maade blev Bekendtskabet gjort, og det førte videre. Det førte i hvert Fald til, at Doris Hansen nogle Aar efter blev forlovet og gift med min Vikar. Det havde altsaa jeg, eller maaske snarere Fader paa sin Samvittighed.

— — Jo ældre jeg blev, jo mere det glade København tog mig fangen, des større Fryd og Vederkvægelse var det for mig i Ferien at slippe ned til Merløse Mølle. Der var Luften betydelig renere og bedre. Det var ikke blot en fysisk Tilfredsstillelse at indaande den i Stedet for

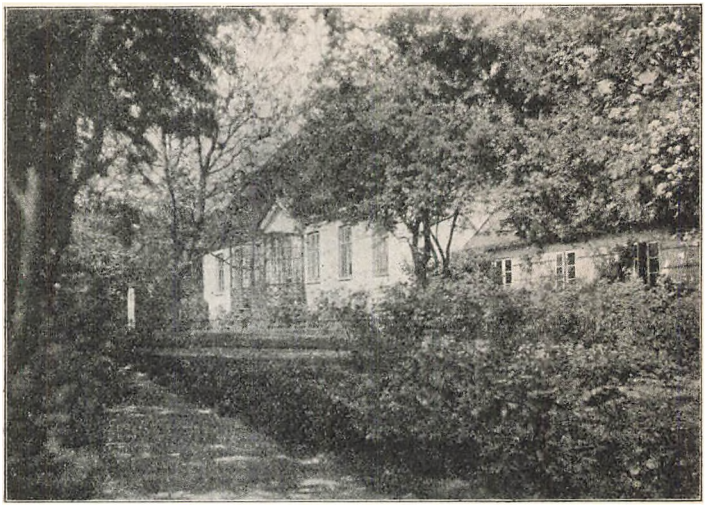

Merløse Mølle. — Haven.

den kvælende Os under Loftet paa „Øen", det var tillige et aandeligt Velbehag, ja, ligefrem en æstetisk Nydelse.

Hele Livet dér var ubetinget sundere, og sundere blev vel ogsaa Sjælen i det sundere Legeme. Dér strømmede det ind paa mig med friske Indtryk og nye Tanker. Eller de gamle fik Vækst. Det gærede og sydede i de unge Safter. Vilje og Energi var der ogsaa nok af, men hvor skulde de tage fat? At „Kunst" var Maalet følte jeg saa sikkert. Men saadan blot at ville være Kunstner ud i det blaa var jo ganske meningsløst. — Hvad for Kunstner?

Jeg greb til saa barnagtig en Udvej som at skrive en Bunke smaa Sedler med Paaskrifterne: Digter — Forfatter — Skuespiller — Sanger — Musiker — Komponist — Journalist . . . og saa trække Lod, for at se, hvad jeg skulde blive. Men jeg kom lige vidt. For jeg trak saa mange Gange om, at jeg efterhaanden fik udtrukket alle Professionerne.

Saa foretrak jeg da foreløbig at digte og spille.

Nede i Møllerens gamle Kontor, hvor alt var som overdrysset med Melstøv og døde Fluer, skrev jeg det ene nye Poëm efter det andet ind i „Jens Walthers samlede Digte". Og oppe i Kabinettet spillede jeg min Sorg og Glæde ud paa det gamle Klaver — i alt væsentlig til Benefice for min Kusine Emilie, der stadig repræsenterede „Idealet" og virkelig satte Pris paa denne Rolle.

I Efteraaret 73 kom hun til København for „at gaa paa Kursus", — officielt: for at forøge sine Skolekundskaber — privat: fordi hun kedede sig hjemme. Jeg ser hende endnu en forrygende Oktober-Aften komme op til os i Grønnegade for at give os en saare galgenhumoristisk Beretning om den triste Skæbne, hun mente at skulle gaa i Møde herinde i Hovedstaden.

Igennem Bekendtskab var hun blevet tinget i Pension hos en Institutbestyrerinde i Fiolstræde 17, der bar det franske Navn Fru Matthieu. Fruen havde kun en eneste Datter, Susanne — ogsaa et yndigt Navn — hun var et Par Aar yngre end Emilie, altsaa akkurat lige gammel med mig. Baade Moder og Datter var Kvæker-højtidelige og gravalvorlige, sagde overhovedet det mindst mulige og var sikkert gennemsnærpede. Skolen var paa en første

Sal i en Mellembygning, og Hjemmet et Par ugemytlige Stuer i Flugt dermed. Jo, det vilde sikkert blive en herlig Vinter i disse Omgivelser. Gudskelov, hun havde os — navnlig mig, der stadig sværmede for hende og var stolt over at tjene hende som lydig Page.

Foreløbig blev jeg beordret til snarest muligt at tage Fængslet i Fiolstræde i Øjesyn, samt til hveranden Dag at skrive Emilies danske Stil til Kursus, at aflevere om Morgenen inden ni „under Maatten" for Indgangsdøren til hendes Losement. O, du stakkels, misbrugte Kærlighed.

Et Par Dage efter stillede jeg ved Fem-Tiden i Mellembygningen paa første Sal. En pur ung Pige lukkede mig op. Et Øjeblik efter forestillede Emilie os smilende for hinanden: Frøken Susanne Matthieu — Hr. Charles Kjerulf.

Var det mig . . . eller hvad var det? Jeg syntes saa bestemt, det gav som et Ryk i hende, da mit Navn blev nævnt — kun en Brøkdel af et Sekund — saa var det væk! — Men det maatte jo være noget Snak.

Vi sad i den øde, trøstesløse Skolestue — med Udsigt til en Herskabs-Gaard med Kuske og Seletøj paa Nørregade — sad og smaapassiarede — om ingenting — og lo — ad endnu mindre. Den lille Frøken Matthieu var ganske vist ikke smuk . . . og ligesom lidt mut — forsigtigt, øjeblikkeligt trækkende sig tilbage i sig selv. Men Emilie havde overdrevet. For hun var egentlig ganske sød. Der var over hende en uberørt Friskhed, som virkede rørende — og de kloge, blanke Øjne kiggede saa pudsig nyfigent ud i den store, vide Verden.

Da jeg gik, og hun selv nævnede mit Navn til Farvel,

gled der atter som Skyggen af et skalkagtigt Smil hen over hendes Ansigt.

Jeg gik underlig grundende og betænksom hjem — anende en Gaade. Dens Løsning skulde komme, om end det varede en rum Tid.

Som Emilies Fætter havde jeg jo forholdsvis let Adgang til Fæstningen i Fiolstræde udover det at anbringe

Auguste Matthieu.

Hildeborg Matthieu.

min Stile-Kladde om Morgenen under Maatten. — Just i saadant et pinligt Øjeblik blev jeg for Resten en Dag overrasket paa fersk Gerning af den unge Frk. Susanne, der pludseligt lukkede Entré-Døren op, hilste mig med et skælmsk, ja, spydigt Godmorgen og venligt spurgte, om hun ikke hellere skulde besørge Brevet til Emilie? Maatten var saa smudsig. Det var saadant et ækelt Vejr.

Jeg takkede og bukkede — afleverede og absenterede mig og var inderlig flov ved Situationen.

Ogsaa Moderen, Fru Hildeborg Matthieu, blev jeg præsenteret for. Det var en høj, statelig, mørkhaaret Dame, der slet ikke saa' gammel ud, men heller ikke var mer end lige de fyrre. Hendes blege, langlige Ansigt med den

høje Pande var alvorligt, næsten sorgfuldt, og de store Øjne med de tunge Laag gjorde det ikke lysere. Et udpræget Race-Ansigt, der forlenede hele Tilsyneladelsen med fornem Klogskab, men ogsaa med Utilnærmelighed.

Fruen modtog mig meget venligt, men jeg havde paa Fornemmelsen, hun saa lige igennem mig. Det er altid ubehageligt, selv om man ikke netop i Øjeblikket har noget, man ønsker at skjule. Det er dobbelt ubehageligt, naar den ene Part er Skoledreng, den anden Skolebestyrer — selv om det kun er en Kvinde, og kun for Piger. — Ja, det gør det næsten endnu mere flovt.

Hendes Skæbne havde været mærkelig og omskiftelig. Hun tilhørte en gammel københavnsk Bourgeois-Familje; hendes Farbroder var Voksdugsfabrikant Meyer paa Blegdamsvejen, Faderen til de kendte Førere indenfor Haandværk og Industri: Axel og Emil Meyer. Hendes egen Fader var Snedkermester og Forgylder, en dygtig Foregangsmand indenfor sit Fag, men et uroligt Hoved: Opfinder og Eksperimentator, blandt andet en af de første, der fotograferede her hjemme. Til Tider meget velhavende, til andre, og desværre tilsidst, ganske uformuende. Datteren Hildeborg var meget ung blevet gift med en tysk Skibskaptajn Møller af Ditmarsker-Slægt. De blev viet i Valparaiso, og i Hamburg fødtes senere deres Datter, som efter Faderens prægtige Sejlskib blev opkaldt Susanne.

Ellers tilbragte Moder og Datter det meste af Tiden ombord og for paa „de varme Lande", navnlig Buenos Ayres. Hvisaarsag den lille Susanne kun havde haft to Barnepiger, der begge var Mænd: en Neger og en Kine-

ser. Paa Ryggen af dem var hun bleven baaret Verden rundt, ja, havde endogsaa vakt Opsigt paa Londons Gader.

Men paa en Rejse, hvor han ikke havde Familjen med, døde Kaptejn Møller pludselig af Tyfus og blev begravet i New York. Hans Skib og Formue skulde realiseres af amerikanske Sagførere og Myndigheder. Hvordan det gik til er ikke godt at vide, men Faktum er, at der saa godt som intet blev tilbage til Enken i Hamburg.

Næsten med tomme Hænder rejste hun med sin lille Pige til København, hvor hun med Jernflid læste til Institutbestyrerinde-Eksamen, som hun i meget kort Tid tog med første Karakter. Saa overtog hun Ledelsen af en af Byens største Pigeskoler, „Fruerne Wicks og Matthieus". Det sidste Navn var imidlertid blevet hendes, idet hun samtidig giftede sig med den kendte Sproglærer, Franskmanden Professor Auguste Matthieu. Han havde været hendes Lærer, endnu da hun gik i Skole, og Sympatien imellem dem havde nok allerede den Gang været gensidig. Nu blev der altsaa alligevel et Par af dem.

Matthieu var en højtbegavet, kundskabrig Mand, der var Lærer for og omgikkes mange af Tidens Kunstnere og Skønaander. Til hans nærmeste Venner hørte Maleren Anton Melbye og Forfatteren Chievitz. Den lille Susanne, der først var blevet opdraget paa tysk og næppe kunde et dansk Ord, da hun kom til København, maatte nu igen „slaa om" og tilpasse sig i et Hjem, hvor alt gik til paa Fransk. Hun og Stedfaderen holdt meget af hinanden, og hun fik hans Navn.

Desværre varede Lykken kun kort. Faa Aar efter døde

Matthieu af en Hjærtesygdom. Hans Hustru sad Enke for anden Gang og bar endnu Sorg, da jeg gjorde Familjens Bekendtskab.

Det var stille Stuer og et afdæmpet, gammeldags, paa sin Vis spartansk Hjem hos Skolebestyrerinden og hendes Datter i Fiolstræde. De underlige snørklede Møbler i italiensk Barokstil havde „Bedstefader", Forgylder Meyer, selv lavet. Alle Forsiringerne, imiteret Billedskærer-Arbejde, var støbt i en af ham opfunden stenhaard Papirmasse, og Bordpladerne var som poleret Granit. I en rummelig Glaskasse stod en fin Model af Skonnerten „Susanne af Hamburg" — eksotiske Konkyljer, tørret Lav og billed-indridsede Hvalros-Tænder var opstillet paa Kommoden, mens Kuglestænger og Ribber til Kvindegymnastik dominerede i Værelset ved Siden af.

Man skulde i hvert Fald lede om Munterhed og Hygge i disse Stuer — og dog . . . der var over Moderen noget saa stilfuldt, noget, som man kun træffer hos dem, der har lidt meget og oplevet meget — og der var hos Datteren noget saa jomfruelig fint, saa kvindeligt ægte, at det for mig vejede alt muligt andet op. — Hun var jo himmelvidt forskellig fra alt hvad af Kvinder, jeg før havde mødt og lært at kende. Det var som skulde og maatte jeg have at vide, hvad der gemte sig bag dette stilfærdige, fremmede Ydre.

Den Gaade maatte løses.

Emilie derimod kedede sig efter Noder, men holdt sig skadesløs udenfor „Logis"ets Vægge. Forøvrigt blev hun og Frk. Matthieu efterhaanden rigtig gode Venner. Mis maatte indrømme, at „Skolefrøknen" slet ikke var saa

dum endda, men tværtimod havde Anlæg til med Tiden at kunne blive et virkelig normalt Menneskebarn. Jeg stemmede kraftigt i med — endog saa stærkt, at Emilie halvvejs blev fornærmet og drillede mig med, jeg nok selv var godt paa Vej til at forgabe mig i Damen.

Henad Foraaret rejste Emilie hjem, men det var en bestemt Aftale, at Frøken Matthieu skulde komme ned til Møllen og være Gæst dér i Sommerferien.

Hun kom — og . . . i samme nu — først da — blev mit Ungdoms Paradis her paa Jorden den Edens Have, jeg havde drømt om. „Eva i Paradis!“ jublede det omkring mig til de uforlignelige Toner af „Mestersangerne“. Først nu var mit Lykkeland fundet — beboet.

Her i disse Omgivelser, under aaben Himmel, ude paa Friland, i Sol og Regn, blandt Blomster og Bier sprang min lille Skolefrøken ud som en Rose. Hun udfoldede sig i florlette, lyserøde Kjoler, Blad for Blad, til den sødeste Skønjomfru . . . med skælmske Fregner paa en Smule Næse, med kloge Blink i de søgrønne Øjne og Ferskendun paa de runde Kinder.

Der var Solglød i det rødgyldne Haar og Kattekillingens Ynde over hver en Bevægelse Det var som hun legede med Garnnøglet og Hækletøjet — og saa denne Maade at klø sig over Næsen med en krummet Pegefinger . . . det var ganske som med en Kattepote. Jeg syntes endogsaa, jeg kunde høre hende spinde.

Nu kan jeg ganske vist ikke udstaa Katte — men denne Yndighed gjorde det alligevel af med mig.

Jeg søgte hendes Selskab saa ofte det gik an, og vi snakkede med hinanden — løst og fast. Jeg droges imod

hende. Hun var som den Tornerose, jeg skulde vække til Live — hun var som det rene og uberørte, hvide Blad Papir, hvorpaa jeg skulde skrive mit skønneste Digt — mit Liv.

Jeg sammentrak hendes prosaiske Navn til det poetiske, arabiske Sunna og fik Lov til — jeg alene — at kalde hende saadan. Jeg var hendes eneste troende „Sunnit", Muhamedaneren, der ikke alene tror paa Koranen, men ogsaa paa Sunna, Loven, den mundtlige Overlevering. Til Gengæld kaldte hun mig „Loke", formodenlig paa Grund af min formentlige Trædskhed, i hvert Fald, fordi jeg var den evindelige Tvivler.

Uden at vi den Gang havde ringeste Rede derpaa, omformede, ja, forvandlede vi stille hinanden — den ene i den andens Billede. Naar jeg sad og hørte hendes blide, lave Stemme, dæmpede jeg uvilkaarlig min egen høje Røst. Hendes stilfærdige, nænsomme Tale mildned uvilkaarlig mine overstærke Ord.

I Tanke, Hu og Gærning var jeg nu én Gang skabt til en farende Svend — hendes bedende Blik og beroligende Haand fik lagt Grunden til, at jeg ikke løb grassat og blev — en vildfarende Svend.

Til Gengæld gav jeg hende Mod til at være sig selv — dristig og ærlig — til at være sine egne Tanker bekendt — til at sige sin Mening og bruge sin Forstand. Vi brød i Fællig Hegn og Gærder, Vægge og Mure ned. Vi læste Heine og Byron sammen — og hun fik „Verdens Børn" foreskrevet som det prægtigste Lægemiddel. *Probatum est.*

For hver Dag, ja, hver en Time fornam jeg grant, hvor-

dan Ungdoms-Modet skød op i hende, hvordan selve Livsglæden spirede og sprang ud og jublende holdt paa at hvælve sin Krone.

Da var det som lød der en sagte, indtrængende Hvisken for mit indre Øre: „Hun — ingen anden end hende — *it is my soul that calls upon my name!*“ — —

Der gik baade Vinter og Vaar. — Jeg aflagde i ny og næ Besøg i Fiolstræde — var paany sammen med Sunna paa Møllen i Ferierne, undertiden baade om Sommeren og til Jul — og for hver ny Gang, ja, for hvert nyt Møde blev Baandene, der knyttede os til hinanden, flere og fastere.

Men selvfølgelig kom intet af alt det meget, jeg bar paa, over mine Læber — i hvert Tilfælde ikke til Frk. Sunna selv. Jeg var jo kun en Skoledreng. Derimod opdagede Emilie forholdsvis snart, hvordan det var fat; dog var det uden Vrede jeg fik min Afsked i Naade — ja, med Pension. Pensionen bestod i, at jeg fik Lov at aabne hele mit Hjærte og udsynge min ny Kærlighed i Breve til selve min fordums Flamme. En Tilladelse, jeg benyttede mig rigeligt af.

Der ligger en Bunke af disse gamle Breve foran mig paa mit Bord. De er havnet hos mig ad en besynderlig Omvej. Min træske Kusine Mis modtog nemlig ikke saa saare et Brev fra mig, fuldt af de ømmeste Fortroligheder om min Kærlighed til Sunna, før hun sporenstregs lagde det i en ny Konvolut, skrev Sunnas Adresse udenpaa og pr. omgaaende sendte alle mine Udgydelser direkte til den elskede, der saaledes stadig blev holdt à jour med mine intimeste Tanker og dybeste Følelser.

Saa troløse kan dog kun Kvindfolk være. Dèr gik jeg sølle Dumrian og anede ikke, jeg var saa gennembelyst som af et moderne Røntgen-Apparat.

Her er nogle Prøver paa denne Korrespondance.

Dens blegede gamle Skrift maler bedre end mange ny, velvalgte Ord. Jeg nænner ikke at rette i al denne overstrømmende Ungdommelighed — forkorter kun.

De to første Breve er straks efter en Juleferie paa Møllen.

Kjøbenhavn, 5. Januar 1876.

Kære Emilie!

— — I Formiddags var jeg oppe hos Matthieus for at melde Sunnas Ankomst til hendes Moder, hvem jeg i egen Person mødte paa Trappen i Færd med at gaa ned. Hun troede, jeg kom med hendes Datter — sagde hun — og forundrede sig meget over, at Sunna ikke var taget ind sammen med mig i Stedet for at komme Dagen efter. Ja, saaledes var min Tro hendes Ord. Var det en Skinmanøvre? Eller skulde hun mon have skiftet Mening og Tanker, siden du havde den sidste Konference med hende i Kbhvn., hvor jo det ovenstaaende Emne saa ivrigt blev debatteret, rigtignok for Fruens Vedkommende paa en anden Maade end hendes Udtalelse idag berettigede En til at tro. — Du ler naturligvis ad mit tossede „Haab“ — men du véd, den skibbrudne klynger sig til den mindste Splint.

— — Jeg har kun været én Dag borte fra Sunna, og dog er den atter vendt tilbage, denne evige Længsel, som kan martre og pine, og som man dog ikke vilde undvære for Alverdens Herlighed. For det er denne Længsel, som

fremkalder Minderne . . . alle disse smaa, betydningsløse Samtaler med Sunna i Kabinettet — hvert et Ord, hver Mine, hvert Blik fra hende er som mejslet ind i Sjælens Klippevæg, hvad enten de bragte mig Haab og Henrykkelse, eller Skuffelse og Bitterhed.

— — Havde jeg kun Sunnas Kærlighed, da vilde jeg være det lykkeligste Menneske paa Jorden. Jeg *kunde* ikke ønske mig mere, thi jeg havde da alt. Kunde hun kun forstaa mig og se mit virkelige Jeg under den ydre Skal, da maatte mit Liv blive uendelig herligt og rigt . . ."

20. Januar 1876.

„Kære Mis!

— — Jeg synes, det er en Evighed siden, jeg forlod Møllen — og saa er det 14 Dage eller tre Uger. Men jeg har ikke kunnet gaa op til Matthieus, for jeg har maattet gaa med indbunden og indpakket Hals — og saaledes kunde jeg da ikke vise mig . . . Nede hos Eder havde Sunna sagt, hun glædede sig til at skulle i det kgl. Teater om Lørdagen — jeg kunde ikke modstaa Fristelsen, men fik en Billet til første Etage, hvor jeg vidste, hun har abonneret. Jeg gik tidlig derover til dette Stævnemøde, som kun den ene af Parterne var vidende om. Endelig saa jeg hende komme ind ad Døren med Frk. Qvist. Da de havde faaet Tøjet af og stod foran Spejlet, rettende paa Paaklædningen, gik jeg hen til hende, hilste og sagde, hvor glad jeg var ved Mødet. Jeg syntes ogsaa hun blev glad, og du véd ikke, hvor lykkelig det gjorde mig stakkels Taabe. — Saa maatte vi hver til sin Loge. De spillede *Wilhelm Tell,* men jeg saa mere over mod

hendes Plads end paa Scenen. Hvor var hun ikke smuk, som hun sad dèr og med spændt Opmærksomhed fulgte med. Rossinis dejlige Musik lød for mine Øren. Jeg stirrede og stirrede i Halvmørket derover — syntes, jeg pludselig følte mig baaret af Vinger — over mod hende . . . nu svang vi os begge ud i et uendeligt Rum, højt over Jordens Smaalighed mod en tindrende Stjærnehimmel. Tonerne bævede endnu i Luften, blev fjærnere og fjærnere, men mine Kræfter voksede, og højere og højere steg jeg, mens jeg følte hendes varme Aande mod min Kind og holdt hende tæt op til mig — en Flugt uden Lige!

Da blev jeg med ét revet ud af mine Drømme, et mægtigt Paukeslag endte Akten, og Bravoer og Klappen lød gennem Salen. Endnu helt fortumlet skyndte jeg mig ud: snakkede med hende, spaserede med hende, lo og spøgede, talte vel ogsaa lidt alvorligt med hende. Men bestandig lød Musiken for mit Øre, og det var som blev jeg endnu baaret af Vinger. Den Aften syntes jeg hende saa nær, som aldrig før. Jeg følte ret, hvor inderlig og sand min Kærlighed var, og alle trøstesløse, mismodige Tanker maatte vige for det jublende Haab. Hvor var jeg dog lykkelig!

Jeg fulgte hende hjem efter Forestillingens Slutning, jeg trykkede hendes Haand til Farvel og syntes, at i det Haandtryk var nedlagt alt, hvad hele min Sjæl den Aften rummede i saa fuldt et Maal.

Nu har jeg snart i to Uger ikke set hende — det kan jeg ikke udholde længer. Mine Tanker søger bestandig til hende. De kender nu ingen anden Vej."

23. April 1876.

„Kære Mis!

. . . Det var to mageløse Aftner oppe hos Matthieus . . . Jeg var sammen med hende, kunde tale rigtig ugenert, spøgende og alvorligt med hende. Ak — nu er du borte, den tavse Tilhører til al vor Sladdren „op ad Stolper og ned ad Vægge.“ Selv om jeg nu kommer derop og sammen med hende — hvad Udbytte har jeg deraf? Moderens vaagne Øjne og hele den kvindelige Falanx omkring hende — jo, jeg takker.

Du kan ikke tro, hvor Sunna var sød, da vi fulgtes hjem fra Banegaarden. Der var en Dame derude, som hun kendte og talte med, og som aabenbart vilde følges med hende, for hun spurgte Sunna om hun *ogsaa* skulde der ned ad . . .? (og pegede paa Jernbanegade). Men S. svarede rask: „Nej — vi skal dèr ned ad . . .“ (Og viste ad Farimagsgade.) Jeg sagde intet, da vi saa virkelig gik dèr ned ad, men næppe var vi kommet et hundrede Skridt, før Sunna pludselig opdagede sin Fejltagelse: „hun havde troet, at *den* Vej var Jernbanegade . . .“ — „hun var gaaet i Tanker . . . osv.“ Og rask væk skraaede vi over og ned ad den „rigtige“ Jernbanegade.

Mon det skulde have været et lille Kneb for at slippe for Damens Selskab og reservere sig mit? „Haabet er en lille Baad, men den kan rumme mange — særdeles mange!“ — især forelskede.

Saa fulgtes Sunna og jeg ligetil Frk. Borups Port paa Købmagergade. Da vi tog Afsked bad hun mig rigtig indstændigt om snart at se op til dem — og, saa snart jeg kan faa vristet en Aften ud af Manuduktørernes Kløer,

skal den tilbringes *dèr* oppe . . . ved alle Olympens evige Guder!!! . . .“

— — Og alt dette, jeg dèr saa troskyldigt sad og skrev til den ene Kvinde om den anden, det læste denne anden et Par Dage efter, som om det direkte var skrevet til hende.

Mandens List er vel behænde, men Kvindelist er uden Ende!

Emilie og Sunna.

VIII.

MIT HJÆRTE OG MIN LYRE.

Det var et ualmindeligt, næsten sygelig rigt Fantasi-Liv, jeg som Dreng og Yngling var hengiven til. Jeg formelig svælgede i Drømme og Syner, Minder og „Tanker", hvad Brevene fra den Gang da ogsaa bærer nok saa tydelige Spor af.

Henrik Cavling, min Ven og Redaktør gennem mange Aar, der allerede kom mig paa nært Hold som pur ung (vi er for Resten født nøjagtigt paa samme Dag), har en Gang i en Skaaltale brugt det Billede om mig, at jeg var som „en Gryde, der altid er i Kog". Instinktmæssig føler jeg, at Sammenligningen passer. Der har altid været en Ild i mig, som evnede at holde det, jeg tumlede med, paa Kogepunktet. Deraf denne Boblen og Syden og Brusen, der kunde tage sig nok saa luftig ud. Men heldigvis har Kogning jo ogsaa en ikke ubetydelig Nyttevirkning.

Til en Begyndelse stod jeg raadvild med alt det meget, jeg havde i Hovedet og paa Hjærte. Efterhaanden samlede det sig om „Kunst" i al Almindelighed, for yderligere at indskrænkes til en bestemt Fornemmelse af, at . . . det var gennem Fingrene jeg maatte have det ud. Det ligefrem følte jeg, mærkede jeg. Det kriblede jo i

dem. Jeg *maatte* skrive — enten Bogstaver eller Noder — eller jeg *maatte* spille, og synge til. Skrive-Kløe eller Spille-Krampe, jeg havde kun at vælge.

Fra først af vilde jeg jo digte. Jeg var som ganske lille blevet helt beruset af Duften fra Faders gamle Manuskripter i Pulten — jeg havde jo ogsaa selv skrevet Masser af Sange og Digte . . . og dog! Nej — det var alligevel ikke ad den Vej, jeg vilde. Fra hin Time, da jeg henne i Thaning og Appels Boglade i Pilestræde læste Holger Drachmanns første lille Digtsamling, staaende ved Disken — fra det Øjeblik var Tvivlens Dragesæd saaet i mit Hjærte.

Drachmann tegnet af Krøyer (1876).

Og nu kom hans Romaner „En Overkomplet“ og „Tannhäuser“ med alle de mange indflettede, vidunderlige Vers. Og Digtsamlingen „Dæmpede Melodier“, for slet ikke at tale om J. P. Jacobsens „Marie Grubbe“ og al hans egenartede Poesi.

Disse Klange og Rhytmer, disse Viser og Vers, hele dette store Stemnings-Omfang fra Fandenivoldsk Drøjhed til bævende Stilhed . . . det var jo netop det, jeg havde inde i mig, det, jeg havde drømt om at gøre netop saaledes — saadan jeg havde anet og tænkt mig den nye

Verden. Jeg jublede af Henrykkelse, jeg svælgede i al denne Rigdommens Overflod. Det var saa langt fra jeg følte det mindste Gran af Misundelse eller blot Fortrydelse, at jeg tværtimod paa Stedet faldt ned og tilbad, ydmygt kyssende Sømmen af de hellige tre Kongers Klædebon: Georg Brandes, Holger Drachmann og J. P. Jakobsen.

Nej, Digter vilde jeg ikke være. Den Ting var afgjort. Jeg skulde ikke have noget af at skrive daarlige Iliader — efter Homer. „Jens Walthers samlede Digte" gik samme Vej som min Barndoms Komedie „Spionen" . . . i Kakkelovnen.

Men samtidig begyndte der at dæmre noget sælsomt nyt. Det var som om det inde i mig gav sig til at koge paa en ganske anden Melodi — ja, næsten som ringlede der en hel Musik af smaa Grønnegade-Bjælder som paa Svinedrengens Tryllegryde i Æventyret. Det nynnede og summede, det klang og sang, højere og tydeligere, jo mere jeg kom i Nærheden af alle mine forgudede Drachmannske Vers, dem jeg kunde udenad hvert evige et, til Punkt og Prikke.

Jeg lyttede til denne nye Stemme i mit indre, satte mig til Klaveret og lod Fingrene, de uundgaaelige Fingre, snakke med, læmpeligt ledsagende med lette Harmonier. . . . I næste Øjeblik sang og spillede jeg:

> Jeg kunde for Længsel ej sove,
> en Blomstervind slog mig imod,
> strømmed her ind ad mit Vindu
> som en vellugtaandende Flod . . .

Næsten uden jeg selv vidste af det, havde jeg sat en Melodi, min egen, til Drachmanns underskønne „Sakun-

tala". Og nu kom det over mig som en Rus, som en Feber, ja, som en Djævle-Besættelse. Jeg var som elleskudt af Tonerne og maatte lytte til den ustandseligt syngende Kilde i mit Indre.

Al den Længsel, jeg i saa mange Tider havde opsamlet og ikke kunde sove for, alt det prøvede jeg nu at synge ud og bort — og det lykkedes.

Musiken, Tonekunsten, var det eneste saliggørende — nu faldt det som Skæl fra mine Øjne. I den gik alle de andre op, i den kunde siges selv det uudsigelige. Kunde jeg ikke blive Drachmann, saa kunde jeg da vel blive hans Smaadreng med Horn og Luth, faa Lov at bære hans Slæb og ledsage hans Daad og Sang med min Strængeleg.

Hvor var det lykkelige og lyse Dage, disse de første af Tonekunstens Aabenbaring for mig! — Uden anden Vejledning end min egen og de teoretiske Bøger, jeg kun halvvejs forstod, famlede jeg mig frem i Halvmørket paa Lykke og Fromme og satte Musik til alle mine Yndlingsdigte: „Den Spillemand snapped Fiolen fra Væg", „Vug, o Vove, med varsom Haand", „Borgmestren vralter saa dvask afsted . . ." Hver Gang jeg læste et nyt af Drachmanns og Jacobsens Digte, slog det Gnister af mig og gav Genlyd i mit indre. Jeg *maatte* sætte Musik til det, enten jeg vilde eller ej.

Overalt, hvor jeg kunde faa Forbindelse med Musik, ordenlig Musik, var jeg straks paa Færde. Overlærer Smiths Underholdninger med det evige Akkompagnement til Vaudeville-Sange tilfredsstillede ikke længer mit Behov.

Jeg tog fat paa at lære alt, hvad jeg kunde overkomme af Musik og om Musik, og da der gaves mig Lejlighed til praktisk at prøve mig frem med Kammermusik, greb jeg villig til med begge Hænder. Det var nogle Lærere fra „Borgerdydskolen i København", der manglede en Pianist til Indøvelse af Kvartetter og Trioer. Skøndt Skoledreng blev jeg den foretrukne. Violin spillede den bekendte Botaniker, nu Professor, Dr. V. A. Poulsen, Bratsch den elskelige gamle Sanglærer, Cantor Lund, Violoncel Filologen, den nuværende Undervisningsinspektør, Professor, Dr. S. L. Tuxen. Vi mødtes hjemme hos Lund, i et af de morsomme, gamle smaa Huse, der den Gang laa i „Smøgen" bag Helliggeist-Kirken og beboedes af denne Kirkes Embedsmænd. Der var store, tydelige Skilte over hver Indgangsdør med Betegnelserne: Præst — Klokker — Cantor. I Lunds gammeldags, sirlige smaa Stuer, med Tæpper og Blomster og Potpourri-Duft sad de to unge Videnskabsmænd og de to „Musikere", den ene Yngling, den anden Olding, troligt og ivrigt, Aften efter Aften, og spillede Mozart, Haydn og Beethoven. Det var baade morsomt og lærerigt. Desværre holdt Kvartetten op med Vinteren, og det lykkedes aldrig at samle den igen. Saadan gaar det jo gærne.

Cantor Lund.

Blot Mindet om den elskelige, pyntelige og uhyre affable gamle Cantor Lund med det evige hvide Halsbind kan ligefrem bringe En i godt Humør. Det er ham man

har en vidunderlig og virkelig sandfærdig Fortælling om fra hans yngre Dage, da han endnu ikke boede bag Kirken, men i Dronningens Tværgade. En Gang var han til Audiens paa Amalienborg hos Dronning Louise, Christian den niendes Gemalinde. Hun underholdt sig ganske jævnt med Cantoren om en eller anden Velgørenhedsfest, hvor et Kor skulde synge, da hun pludselig spørger, hvor Lund egenlig boede?

Cantoren slog Hælene sammen og bukkede dybt: „I Deres Majestæts Tværgade, Nummer tre og tyve!"

Et Bekendtskab jeg stiftede ved denne Tid bidrog ikke uvæsenligt til, at Musiken fra at tage den lille Finger efterhaanden erobrede begge mine Hænder, ja, hele Personen. Det var Brødrene Donald og Arnold Lobedanz, Sønner af den bekendte Forfatter og Oversætter Edmund Lobedanz. De boede i en Villa i Rosenvænget samtidig med at jeg laa „paa Landet" paa Strandpromenaden. Det var et meget musikalsk Hjem. Faderen havde oversat en Mængde skandinaviske Sangtekster til Tysk, blandt andet Halfdan Kjerulfs samlede Romancer, og Sønnerne elskede lidenskabeligt Musik.

De var nogle af dem, jeg tidligst betroede min Lyst til helt at „gaa over til Musiken". Dem viste jeg ogsaa mine første spæde Kompositionsforsøg; baade de og Faderen var vildt begejstrede over dem og raadede mig ubetinget til at blive Musiker, jo før jo hellere. Ja, den hvidskæggede, gamle Lobedanz, der lignede en Profet, lod sig endog forlyde med et helt Orakelsprog paa sin Holstener-Dialekt: „Blot jeg ligesaa sikkert vidste, hvad jeg skal sætte mine Sønner til, som jeg véd, at du

kommer paa din rette Hylde, naar du vælger at blive Musiker!"

Hans Sønner kom for Resten i meget gode Stillinger: Donald fik en overordnet Plads i Post-Etaten og Arnold blev en kæk og frisk Infanterikaptejn med baade sportslige og literære Interesser. Desværre døde begge altfor tidligt, i deres allerbedste Manddomsalder.

Men den, der sikkert mer end nogen anden drog mig til Musiken, var En, der ikke selv havde allermindste Anelse derom: Sunna. Musiken kan mindre end nogen anden Kunst være en Muse foruden — og hvem skulde være min Muse andre end hun, til hvem jeg alt længe i Tankerne bragte og ofred det bedste, jeg ejed og evned. Havde ikke den elskelige, gamle Halfdan Kjerulf forlængst udsunget de skønne Linjer:

Alt lægger for din Fod jeg ned,
skøndt fattig, som du ser,
mit Hjærte og min Strængeleg,
jeg ejer intet mer.

Hvad enten det var nede i Kabinettet i Møllen eller hjemme hos hende selv, altid og overalt lød min Musik, i Sang og Spil . . . underforstaaet: til hendes Pris og Ære! Ingen andre end jeg selv vidste det — det var min inderste, dybeste Hemmelighed. Maaske anede hun det nok . . . og Anelsen gik vel siden over til Vished. Men da stod ogsaa hele Huset saadan i Lue, at en blind maatte kunne se det brænde.

Hun selv spillede pænt, beskedent Klaver, men elskede Musik, Og Moderen havde været en hel god Pianistinde. I den inderste Skolestue stod et ganske lille og lavt op-

retstaaende Klaver af tysk Fabrikat, oprindelig vistnok bestemt til ikke at tage for megen Plads op i en Kahyt. Stille og tilfreds gled Tiden hen, naar jeg kunde sidde her og synge for hende. Skolestuens tomme Rum flatterede jo ovenikøbet Stemmen.

Efterhaanden var Frøken Matthieu og jeg kommet paa en stilfærdig, fortrolig Fod med hinanden. Naar vi kunde faa Lov og Ro dertil, kunde vi sidde i timevis og tale, dæmpet og alvorligt, eller lunefuldt spøgende. Men nægtes kan det jo ikke, at Moderen — trods al Høflighed — saa noget skævt til denne Yngling, der intet var og tilsyneladende intet bestilte udover det at sætte hendes Datter Fluer i Hovedet. Ogsaa Moderens Veninde, Frk. Borup, var aabenbart instrueret om at holde skarpt Udkig. Hun var en energisk og klog Dame med Pandefrynser og regerede fortræffeligt en Drenge-Forberedelsesskole i „Helvede" paa Hjørnet af Købmagergade og Skindergade. Hun vogtede nøje paa Sunnas og mine Fjed — men maa i Tidens Løb siges at være gaaet over til Fjenden, som var mig. Hun blev siden den bedste, mest opofrende Veninde af vort Hus og Hjem, priviligeret Gudmoder og Børneforkælerske.

Men foreløbig maatte altsaa Sunna og jeg saa at sige leve af Smulerne, der faldt fra Bordet, og hvad vi ellers med lidt Omtanke kunde liste os til. Desto mere kostbart blev hvert enkelt lille Møde.

Hun var selvfølgelig ikke mere utilnærmelig, men holdt dog stadig Kavalleren — ét Skridt fra Livet. Allerede det var jo store Sager, at hun, der var saa afgjort strængt opdraget, i det hele turde indlade sig paa at stifte Kam-

meratskab med en ung Mand, selv om dette var aldrig saa kønt og fint.

En Dag fik jeg hende endelig til at røbe, hvorfor det havde givet saa pludseligt et Ryk i hende den første Gang, vi blev forestillet for hinanden. Det var virkelig selve Navnet, der havde givet som et Stød i hende. — Hun kendte det nemlig forud, særdeles godt — ja, fra hun var ganske lille.

Paa Østerbro havde hun nemlig da boet i Hus med en jævnaldrende, lille Pige, Elisabeth, den samme, som jeg havde gaaet til Dans med og sværmet for. Elisabeth fortalte Sunna, at hun „var forlovet med" en yndig Balkavaler, som hun elskede højt. Han hed Charles Kjerulf. Med andre Ord: første Gang Sunna overhovedet havde hørt tale om Kærlighed, havde det været i Forbindelse med mit Navn, som af den Grund uslettelig havde indgravet sig i hendes Erindring. Intet Under det havde kippet en Kende i hende, da hun mange Aar efter pludselig hører Navnet nævne og ser dets Indehaver lyslevende for sig.

Vi lo ad det besynderlige Træf. Var det et Tilfælde, der saa ud som en Tanke?

— Omtrent ved denne Tid, Vinteren 75, ramtes den unge Pige, jeg havde saa kær, af en haard Skæbne. Moderen, den kun 42aarige Fru Matthieu, fik et Slagtilfælde, der syntes at maatte have Døden til Følge. Det blev dog ikke Tilfældet. Men hele hendes højre Side blev totalt lammet, og først efter et langt Hospitals-Ophold kunde hun flyttes til Hjemmet. Hun levede endnu i mange Aar, med usvækkede Aands-Evner, men Lam-

heden fortog sig aldrig. Under de første Sygdoms-Aar fik den kun attenaarige Datter efter Lærer-Personalets Anmodning Lov at lede Skolen — et Hverv, hun udførte med overlegen Dygtighed og Takt.

Hun fik i den Tid saa meget at gøre, at vi her i Byen saas endnu sjældnere end før. Men nu skrev jeg undertiden til hende — direkte til hende selv — ikke som før gennem Mediet Emilie.

Brudstykker af disse Breve vil forsøge at fortsætte.

Det første er skrevet straks efter en Ferie paa Møllen.

Valby, 8. August 1876.

Kære Sunna!

. . . Den korte og lange Viser er passeret forbi „Dommerens Stade", som Mark Twain siger. Uret paa Frederiksberg Kirke slog nylig sine tolv lange Slag — det er Aandernes Time. Alle paa Gaarden ligger i dyb Søvn, men jeg har det her i Stuen som var det Vinteraften: i Slobrok og med Pibe ved Lampelys . . . Billedet af Byron, det rastløse Ur, alt er paa sin Plads — jeg kunde tro, vi skrev Januar og ikke August . . . Men dér ligger „En Overkomplet" og Chr. Winthers „Til En", med de grønne og gule Omslag slemt medtaget af Fluerne i Merløse Mølle. — — Merløse! Nej, det er ikke Januar, det er Sommer, det er herligt Ferieliv dernede: Høstakke, Mølleskov, Skrænt og Kilde, alle de kære Ansigter . . . Hvor er det muligt nu at rive sig løs fra Erindringer og Minder. Under Dagens Larm og Støj kan de sove, men Nattens Stilhed vækker dem . . .

O, Stilhed! — Tankerige Ord,
saa vækkende som Sangens Muse . . .

Chr. Winther har Ret. En saadan Nat er selv et Digt, saa afrundet og formfuldendt, saa stille og melodisk. Det er som om Tanken *maa* ud i Rummet, *maa* søge hen, hvor den helst gad være. Og min behøver ikke at flakke om. *De* véd, hvor den rolig daler ned, véd, hvilke Steder den helst søger op og hvilke Minder den freder om med al sin Styrke. Hvert lykkeligt Øjeblik genlever den atter og atter, hvert Ord gemmer den karrigt som en Skat — man ødsler ikke med saadanne Minder. Hvert Aks, hvert Straa, hver Avne sankes op, thi intet maa gaa tilspilde.

Hvad Under da, at de to Dage, jeg har været her i Byen, synes mig meget længere end de tre Uger i Møllen; i disse to Dage er jo næsten hver Time af de tre Uger blevet genlevet atter og atter. Hver Spaseretur, hvert Kroket-Parti, hver Samtale var gaaet igen. Ak ja — hvad er Længsel . . . . . .

Herregud, kære Sunna, jeg ser Dem smile ad mig uforbederlige, sentimentale Natteravn, der pludselig begynder at holde et regelret Foredrag for Dem „Om Længselens Natur og Væsen". Jeg véd nok, jeg har en Svaghed for at beruse mig i Længsel. Recepten finder De ogsaa hos Chr. Winther: „Jeg kunde slet ikke sove for Nattergalens Røst, som fra de dunkle Skove sig trængte til mit Bryst. Jeg aabnede Vinduet stille og stirred i Natten hen, og lod hver Elskovstrille mig synge om Dig igen!"

— — Det er farligt at skrive Breve om Natten. Stemningen løber af med En, Pennen følger med, og denne sentimentale Stemning kan paa Papiret, og læst ved højlys Dag, let tage sig ud som lutter Affektation, ja Hysteri. Jeg sætter dog min Lid til, at De kender mig saa

nogenlunde. De paastaar jo rigtignok, at De kun har et ringe Oplag Følelse og meget lidt Hjærte. Bevares vel — Deres egne Ord i Ære. Men De maa nu alligevel, som saa mange Gange før, tillade mig at komme med mit: „Betvivles!“ Tvivlen er nu én Gang Lokes Sag.

Nu maa De hilse alle og alt, hvad jeg har kært paa Møllen. Jeg tænker, De omtrent véd Besked derom. Hils Have og Mark, Skov og Landevej — men selv, kære Sunna, være De hilset paa det hjærteligste fra Deres hengivne

Ch. K.

Valby, 12. Sept. 1876.

Kære Sunna!

Da jeg i Aften kom fra Manuduktør, gik jeg op i Skindergade for at hilse paa en ung Dame af mit Bekendtskab, men Fuglen var fløjet. Jeg efterlod nogle venlige Hilsener af et oprigtigt Hjærte og nogle forfærdelige „Ben“ af et Par tilsølede Støvler . . . Det var Skade, jeg ikke fik talt med Dem, ikke blot fordi jeg længtes efter det, men ogsaa fordi jeg i Aften rigtig var i — „Merløse-Humør“. — Var . . . nu er jeg det selvfølgelig ikke mere. Men dog gaar Termometret saa smaat opad, nu da jeg fik den gode Idé at skrive til Dem . . . Jeg har jo hele to Epistler fra Dem at besvare, den ene med Overskriften: „Elskværdigste Loke“, den anden med Titulaturen: „Deres Velgeborenheit“ — det minder om Kamma Rahbeks „Elskværdigste Spanske“ og „Din Vidunderlighed“. Og selve Brevene ligner, det første et hjærteligt Haandtryk, det andet et muntert Nik, der godt kunde være fra Kamma, men dog er — og ogsaa helst maa være — fra Sunna.

Der er ganske den samme Klang i de to forkortede Navne . . . ak, og denne Klang er nok til at vække en Vrimmel af Minder og Tanker, der alle har hjemme ved Aftenstid i Kabinettet paa Møllen. Tager jeg fejl i at idetmindste nogle af dem er fælles Eje for os to?

De skriver til mig: „Det er forunderligt, jeg synes altid jeg har saa meget at sige og fortælle Dem, at jeg umulig kan blive færdig dermed i vore korte Sammenkomster. — Alle mine Tanker forekommer mig saa dumme og intetsigende." — De husker vel Kammas Tilstaaelse, at naar hun sagde noget alvorligt, noget, der strejfede det patetiske end nok saa lidt, maatte hun sige det lidt dumt. Skulde det ikke være omtrent den samme Følelse, der lader Dem kalde de Tanker dumme, der blot er alvorlige, lidet egnede til Balkonversation og lidt usædvanlige i vor Frase-Tid? Skulde det ikke være Frygt for at blive misforstaaet, Angst for at disse Tankens Børn skulde lide Overlast af Hænder, der enten ikke var skikket til at omgaas dem, eller ikke kærlige nok? Børn, der er spæde og fine, kan kvæles af at blive indpakket og holdt indelukket; men selv en Smule skarp Vind eller nogle Regnstænk skader dem ikke . . . Skulde jeg vælge mig et Valgsprog, jeg tror det blev Byrons prægtige, djærve Ord:

— I may stand alone,
but would not change my free thoughts for a throne!

Godnat, kære Sunna! En oprigtig Nattehilsen sendes Dem med Skyerne, der ilende driver ind ad Byen til. Paa snarligt Gensyn.

Deres
Loke.

Kbhvn., 2. Maj 1877.
Tirsdag Nat.

Kære Sunna!

Tak, inderlig Tak for Deres Brev. De maa kunne fatte, hvad saa mange venlige, forstaaende Ord vil sige for den „løjerlige Snegl", der ligefrem higer efter Forstaaelse. Det var, som om Sigyn holdt Skaalen over Hovedet, saa den trætte Loke, der saa længe havde skælvet under Edderdryppet, for en Stund kunde hvile. Det var som følte jeg en kær Haand stryge mig kølende over Tindingen, hvor Pulsen har hamret og banket, som gjaldt det Livet — hvad det jo ogsaa gjorde.

De mener, jeg lever et Liv i Drømme, der kun kan bringe Tomhed, aldrig Tilfredshed. Men tro dog ikke, jeg føler mig lykkelig ved disse Febersyner, der bruger selve Ens Nerver og Ganglier til Strænge og paa dem spiller deres lokkende Melodier. Tro dog ikke, jeg føler mig tilfreds ved at leve og aande i en Drømmeverden, naar jeg mærker alt Blodet i mig hige efter Liv — det virkelige Liv, der vil ende med at skabe Mennesker af den store Hob Aber, der nu fører Ordet, pukkende paa deres Majoritet, kroende sig af deres Avtoritet.

Det Liv, den Tid vil og maa ogsaa komme — men hvornaar? — „Vente", „give Tid" . . . er de mest tirrende Ord, vort Sprog ejer.

Endnu er vi ikke kommet videre, end at man træder det sande og naturlige under Fødder, foregivende det er Løgn og Raahed, medens man samtidig giver de

smaaligste, mest egenkærlige, snæverhjærtede Interesser de højeste Ærespladser og Menneskeslægtens helligste Navne.

De mener, jeg er bedrøvet — nej, jeg er fortvivlet, rasende. Mit eneste Lægemiddel er Musik, og atter Musik. Søren Kierkegaard har Ret i det, som i saa meget andet. „Hvor Solens Straaler ikke naa hen, der naa dog Tonerne", siger han. Ja, de kan kaste en Stribe Lys i det sorteste Mørke, faa Haab til at spire frem, hvor Jorden er stenet, sandet og tør. De tøjler og tæmmer med Lethed de sky og vilde Tankeheste, ja, faar os til at føle Medlidenhed med den Slægt, vi for et Øjeblik siden rasede imod — bringer os til at græde over den.

— — Kære Sunna, De skriver det er en Skam af Dem at plage mig med Deres Sorger og Bekymringer — hvad maa jeg da ikke bebrejde mig overfor Dem? De elsker Deres Moder usigeligt højt, og hun fortjener det ogsaa saa vist som nogen. Men De kan da ingen Grund have til at bebrejde Dem noget alvorligt i den Anledning . . .

De har skyndt Dem at faa Brevet til mig afsted, for ikke at faa Tid til at fortryde det. — Nej, kære Sunna, De kan og maa ikke fortryde det, naar De véd, hvor megen Glæde jeg har haft af det. Jeg har længe haabet, vi forstod hinanden — nu tør jeg næsten sige, jeg véd det. *De* har skrevet: „. . . Fornuften sagde mig, at Loke var og blev uundværlig for Guder — og Gudinder." — Saa faar *jeg* vel Lov at skrive: „Hele min Sjæl siger mig, at Gudinden ikke er mindre uundværlig for Loke" . . .

Jeg sad ved din Side i Halvmørket tidt,
naar de andre Godnat havde sagt,
da kunde vi først tale rigtig frit,
nu da Striden hviled om Dit og Mit,
— og hver Tanke, som var til Verden bragt
i Dagens Løb,
vikled sig ud af sit Svøb.
Nu blev den ikke hindret med Magt,
dens Ord blev ikke paa Guldvægt lagt,
intet den bandt,
i den dæmrende Stues bløde Gevandt
den en Tumleplads fandt.

Du vugged i Stolen, mens langsomt min Fod
vipped Gængen snart op og snart ned,
og selv om det lod til, at Ordenes Flod
af Diger blev dæmmet og stille stod,
dog Tankerne fylkede red og stred,
søgte at naa
Stjærnen, vi saa' for os staa!
Stjærnens Lys ind ad Ruden gled,
Hjærtet banked, og Kinden blev hed,
Stolen stod stille . . .
det var, som om begge to vi vilde
kun Stilhed! — Stille! Stille!

Nej — det forbigangne har jeg ikke glemt. Men det klare Dagslys skinner ind bag Rullegardinet, og Hanen galer i Nabogaarden, — saa Natten, Drømmenes Tid, er forbi. Lev vel, kæreste Sunna — den hjærteligste Hilsen fra

Deres
Loke.

E. S.

De skyndte Dem at faa Deres Brev afsted — jeg lukker mit, uden at læse det igennem. Kommer Brevet ikke til den Sunna, til hvem det er skrevet, er en Gennem-

læsning ligegyldig, kommer det til den rigtige, er en saadan overflødig.

Ch.

Saa meget Matematik og Fysik havde jeg lært, at jeg vidste hvad „Kræfternes Parallelogram" vilde sige.

Gjorde der sig i denne Labansalder adskillige mindre heldige Kræfter gældende, som vel nok maatte siges snarest at holde tilbage og trække ned — saa voksede der til Gengæld hurtigt andre op, der afgjort styrede opad og fremad. De ikke blot formaaede at holde hine Stangen, men var saa stærke og intensive, at deres Overskud med Lethed mægtede at gøre Diagonalen fremad- og opadstræbende, at give den endelige Livslinje Løftelse og Fart.

De Kræfter var Kærlighed til en Kunst og en Kvinde — til Musernes Kunst, Musiken, og til min Muse, der i min private Mytologi nu en Gang havde faaet Navnet Sunna.

Mit Hjærte og min Lyre.

Albert Meyer.

TIDLIG MODEN.

I.

KONSERVATORIET BAG KIRKEN.

Albert Meyer, der oprindelig havde været Blikkenslagersvend hos Stanges paa Østergade, traf vi senere paa Folketeatret som Prins Paris i „den skønne Helene" hin minderige Aften, da jeg som lille Dreng gav mit Besyv med fra Tilskuerpladsen. Endnu senere, Høsten 1876, havde han efter en længere Uddannelse hos den berømte Lamperti i Milano faaet den Idé at oprette en stor Sangskole i København.

Den blev storstilet iværksat, begyndte med et halvt hundrede Elever og fik Lokaler i den retvinklede Del af Walkendorffsgade, der den Gang hed Kokkegade. Paa en stor første Sal i Snedkermester Rostrups to sammenbyggede Ejendomme, med Ligkiste-Lagre i Stuen, indrettede *Albert Meyers Sangkonservatorium* sig i en lang Række Stuer, hver forsynet med et Flygel eller Klaver.

Konservatoriets Løsen — det Tegn, hvorunder det skulde sejre — lød simpelt hen: at lige saa vel som ethvert

normalt Menneske kunde tale, lige saa vel burde det kunne synge; kunde man det alligevel ikke, var det blot fordi man ikke havde lært det — eller ikke var normal.

Rent teoretisk set holder denne Paastand maaske nok stik, men i Praksis maa den rigtignok tages med adskilligt Forbehold. Imidlertid var den jo udmærket egnet til at trække Kunder og Elever til. — Sang-Undervisning var den Gang ikke nær saa kendt som nu. Og Resultatet blev, at Albert Meyers Konservatorium — spøgefuldt kaldet: Mejeriet — i Løbet af kort Tid blev meget populært og søgtes af en Mængde Mennesker, Herrer og Damer, voksne og Børn, Folk af alle mulige Klasser.

Samtidig med at jeg mere og mere hengav mig til Musiken i al Almindelighed og Klaverspillet i Særdeleshed, opstod der hos mig en brændende Lyst til ogsaa at lære at synge. Naturligvis sang jeg — og havde længe gjort det — saa godt jeg kunde, og min dybe Basbaryton, der forlængst havde „Overgangen" bag sig, var baade ualmindelig stærk og køn i Klangen.

En Dag tog jeg Mod til mig og bad Fader om jeg maatte melde mig ind paa Meyers Konservatorium for at lære at synge. Han trak jo nok lidt paa det, mente i Grunden, det var bedst, jeg foreløbig kun passede Studeringerne — men det endte dog med, han sagde Ja.

Albert Meyer og jeg fandt hurtigt hinanden. Han var en smuk og intelligent Mand paa 37 Aar, ivrig, foretagsom og med et elskværdigt Lune. Der var ikke meget tilbage af Blikkenslagersvenden hos ham, egentlig heller ikke af Skuespilleren, maaske mere af den raske Soldat, der gik frivillig med i 64. Hvorom alting er: han var en

udmærket Lærer i sit Fag, selv om han i mangt og meget var udpræget Avtodidakt, og han var en frisk, naturlig Personlighed, som med Lethed vandt de unges Tillid.

Mig interesserede han sig nu ligestraks for. Jeg var jo musikalsk og spillede godt Klaver, akkompagnerede navnlig med stor Routine, Og det kunde Meyer slet ikke selv. Det var noget af en Achilles-Hæl hos ham og generede ham i hans personlige Undervisning,

Som Regel maatte en Herre eller Dame akkompagnere til Øvelser og Sange i de Timer, han gav. Det var en ren Undtagelse, at jeg klarede Klaveret selv, naar han underviste mig.

Derfra var ikke langt til det næste Skridt: at engagere mig som fast Akkompagnatør til de andres Timer, hvorved jeg ikke blot fik min egen Undervisning saa at sige gratis men endda et — efter mine daværende Forhold — klækkeligt Overskud. Da jeg havde været Elev ved Konservatoriet et halvt eller tre Fjerding Aar, fortsattes dette ganske naturligt med, at jeg overtog nogle Timer af Børne-Undervisningen, var med til at indstudere Kor om Søndagen m. m. Før jeg saa' mig om, var jeg forvandlet fra Elev til Lærer, eller rettere sagt: var paa samme Tid baade Elev og Lærer.

Men det skulde blive meget værre, eller rettere: bedre endnu.

Ved Konservatoriet var *Leopold Rosenfeld* en af Lærerne. Ham blev jeg tildelt som Elev. Han skulde overtage min egenlige Undervisning i Sang — et Valg eller et Træf, der skulde blive af allerstørste Betydning for mig og min Fremtid.

Rosenfeld — den Gang en syv og tyve Aar — var en højst ejendommelig Kunstner-Personlighed, ikke altid lige let at faa fat paa. Allerede da havde han høj Skallepande, men tykt, sort Fuldskæg, blanke, livlige Øjne bag Brillerne, og udpræget semitisk-intelligente Træk. — Men han var stærkt nervøs i hele sin Optræden, næsten springende.

Faderen var en indvandret Tysker, Kantor ved den jødiske Synagoge, Moderen meget svagelig, til Tider sindssyg. Det kunde hænde, hun gemte sig bag Kakkelovnen, naar der kom fremmede i Stuen. Den unge Leopold Rosenfeld havde med stor Energi sat alt ind paa, at han *vilde* være Musiker, ikke Handelsmand, og kom endelig ind paa Gades og Hartmanns Konservatorium. Efter Afgangen herfra vakte han ret snart Opmærksomhed med nogle kønne Sange og forsøgte sig med et større Korværk i dansk Stil „Liden Helga". Men som han hele sin Kunstnerbane igennem ligesom paa Trods gærne vilde understrege sin Danskhed og Nordiskhed — hvad der ofte lykkedes ham — saaledes søgte han Gang paa Gang udover „Sangen"s snævre Rammer til større Former — hvad der for det meste gav negativt Resultat. Sangen, Romancen, „das Lied" — om end ofte i gennemkomponeret Skikkelse — blev hans egenlige Domæne. Hans Stil var en fin Krydsning af Gade-Hartmann med Schumann-Franz.

Der er ikke Tvivl om, at Rosenfeld paa sin Vis var en udmærket Sang-Lærer, forsaavidt angaar den Side af Sagen, der kunde kaldes den musikalske Instruktion. Han var en begejstret, ja, fanatisk Musikdyrker, med udpræget

Finsans for en Masse af Tonekunstens, særlig Foredragets Detailler. Han kunde her vejlede, instruere, ja, hypnotisere. Men et fast Undervisningssystem, virkelige Erfaringer og Kundskaber f. Eks. paa Tonedannelsens og andre mere „haandgribelige" Omraader, havde han næppe.

Og han var som Lærer, som han var som Menneske: kastet hid og did af Stemninger og Følelser — Hyper-Romantiker, altid højt oppe over Skyerne. Ja, saa vidt og fjærnt fortonede hans Tanker sig, at han — i hvert Fald som ældre — blev en af vore ivrigste Spiritister. Vekselvis drejede al hans Interesse sig om de mest overspændte, udsvævende Uvirkeligheder og saa — hans eget lille Hverdags-Jeg. Han var fra Ungdommen altid overdrevent bange og ængstelig af sig, led ligefrem af Skræk for Sygdom: kunde pludselig fare ind paa et Apotek og indtage Lægemidler eller lade sig køre hjem i Droske, fordi han ved det mindste Ildebefindende troede, han nu skulde dø. Denne Hypokondri tiltog med Aarene og maatte naturligvis yderligere udvikle ham til Egoist og til den inkarnerede Ungkarl, han var og blev. Han var ingenlunde uimodtagelig for kvindelig Ynde, ja, flere Gange forlovet — men gift blev han aldrig. Hans Venner sagde, han turde ikke.

Og dog kunde denne Egoist, naar det gjaldt andres Ve og Vel, løbe fra Herodes til Pilatus og gøre sig alskens umaadeligt Besvær. Dog kunde denne gennem-*u*praktiske Kunstner, naar det drejede sig om at skaffe Midler til Musikens Fremme, ad de utroligste Veje og med vild Energi i kort Tid rejse en forbavsende stor Sum Penge. Hans Hoved-Egenskaber var stærkt jødiske, baade de

positive og negative. Han kunde være straalende elskværdig og meget affejende, særdeles beskeden og pudsig hovmodig, han havde et varmt Hjærte for Kunst og Mennesker, men var sygelig, ømtaalig, meningsløs saarbar.

Efterhaanden berigede han dansk Sang-Literatur med en Mængde skønne og sangbare Kompositioner, undertiden glødende farverige i deres næsten østerlandske Pragt — Hartmanns ejendommelige „Sulamith"-Tone ført videre — undertiden skære og fine i deres danske Skærsommernats-Stemning. Rosenfelds Melodi er som oftest ægte og ærlig, skyldes direkte hans for Sangstemmens Dejlighed saa opladte Musiker-Øre — hans Klaverledsagelse er dikteret af en ligesaa sikker og udviklet harmonisk Klang-Sans. Han har skrevet Ting, der hører til det smukkeste og bedste, vore Dage har set af dansk Sangmusik. Rosenfeld gaar her Side om Side, jævnbyrdig med Lange-Müller, er undertiden endog mere varmblodig, mere hjærterig end denne.

— — Saadan var det Menneske og den Tonekunstner, som jeg — kun fem Aar yngre — saa at sige blev betroet til paa dette Tidspunkt. Som Voks har jeg sagtens været i hans Hænder.

At jeg glødede af Kærlighed til og Iver for alt, hvad der hed Musik, var han ikke længe om at opdage. Snart betroede jeg ham ogsaa, at jeg selv komponerede — og i næste Time havde jeg Kompositionerne med: alle mine Melodier til Drachmanns og Jacobsens Digte, skrevet ned, saa godt jeg kunde, med gale Harmonier, forkert Bas og elendig musikalsk Ortografi.

Rosenfeld spillede dem omhyggeligt igennem og nynnede

til — han forbedrede og rettede under Spillet, saa Melodi og Harmonier hævede sig frem, klart og rent og følgerigtigt. Jeg var lykkelig og mismodig paa samme Tid. Men Rosenfeld var Fyr og Flamme. Han prøvede et Øjeblik at være den overlegne Lærer og snedige Diplomat, men det mislykkedes fuldstændigt for ham.

Det endte med, han var vildt begejstret over mig og mit Talent: jeg var jo saa tydeligt af Skæbnen udpeget til Musiker, at det vilde være blodig Synd og Skam at forhindre mig deri — ja, ingen Magt i Verden havde Lov dertil! Han vilde gøre min Sag til sin — han vilde den Dag i Morgen gaa hjem til Fader og tale alvorligt med ham. Han tog det paa sit Ansvar . . .

Jeg var naturligvis i den syvende Himmel, men ganske svimmel — blot ved Tanken — havde nærmest Fornemmelsen af at være oppe at køre i en vanvittig hurtigt drejende Karussel.

Rosenfeld tog Tingen ligesaa hurtigt, som højtideligt. Den næste Dag havde han en lang Samtale med Fader paa Kontoret i Grønnegade — Albert Meyer havde han nok ogsaa faaet paa sit Parti, ja, hvad mere var, Jens Jensen raadede ogsaa til at lade mig slippe Bøgerne og faa fat paa Noderne i Stedet . . . saa gav Fader sit Samtykke. Han var næppe helt begejstret over det — at være „Musiker" var dog noget saa uvist og usikkert . . . men, naar jeg selv kun ønskede dette ene, og de andre, der havde Forstand paa det, mente, jeg havde saa udprægede Anlæg derfor . . . han var mindst af alt skabt til at være Bom og Bremse.

— Jeg jublede, var fuldstændig ellevild — vidste knapt

nok, hvad Ben jeg skulde staa paa. Jeg syntes Livet laa aabent for mig, som selve det forjættede Land.

Nu gjaldt det om at gøre saa meget ud af Musiken som muligt. Foreløbig skulde jeg spille Klaver og lære Teori hos Rosenfeld, medens Meyer selv paatog sig min Undervisning i Sang. Desuden skulde jeg lære at spille et Strygeinstrument og valgte Violoncellen. Der blev købt et anstændigt Instrument til mig, selv om det ikke var nogen ægte Italiener, og jeg meldte mig som Elev hos kgl. Kapelmusiker Rydinger. Desværre løb det ud i Sandet — Cellospillet blev aldrig til noget.

Hurtigt fik jeg saa meget at gøre, at jeg ikke kunde overkomme Strygeinstrumentet, men maatte lade det fare. Det var Skade — for siden den Tid lider jeg af ulykkelig Kærlighed til Celloen, der synes mig et af de skønneste Instrumenter i Verden.

Hos Albert Meyer fik jeg rig Lejlighed til at udvide mine Kundskaber, ja hele min musikalske Horisont. Han havde saaledes hver Mandag Aften et stort, blandet Privat-Kor hos sig; det kaldtes simpelt hen „Kvartetten", formodenlig fra den ringe Begyndelse, der havde været dets Ophav.

Han selv var baade Dirigent og Vært, bistaaet af sine elskværdige Søstre, den ene tynd, den anden tyk. Gennem dem vedligeholdtes for Resten Forbindelsen med Blikkenslageriet. De havde sammen en enkel Blikvare-Forretning i Ejendommens Kælder.

I dette Mandags-Ensemble blev jeg straks optaget blandt Basserne, endog Sekund-Basserne, hvor der var Tale om en Deling. Der var fortrinlige Stemmer i Koret, ogsaa

Folk, der med Lethed kunde synge og sang Solopartier. Det rekruteredes væsentlig fra Sangkonservatoriets mest stemmebegavede og fremskredne Elever, men forøvrigt ogsaa ude fra.

Af Damerne husker jeg først og fremmest det nydelige Søskendepar, Marie og Louise Nielsen — forøvrigt begge nære Veninder til Frk. Matthieu. Frk. Marie Nielsen optraadte flere Gange offentlig som Koncertsangerinde. Hun havde en ikke stor, men henrivende klingende Sopran, og var meget musikalsk, ogsaa en dygtig Violinistinde. I nogle Aar var hun forlovet med Leopold Rosenfeld. Søsteren var Konservatorie-Elev, havde en smuk Alt, og blev siden Sanglærerinde i Kommuneskolerne. Foruden dem var der den purunge Frk. Marie Høst (senere Fru Osta-Schottländer) — blandt Herrerne Dr. Nærum, Kontorist Nordahl-Brun (den senere Operasanger), Isenkræmmer Brønnum og Svenskeren, Guldtrækker Øller (Firma: Fyrwald og Co.), min Sidemand i Koret. Han og jeg har mangen Aften næsten ene maattet brøle Bas til en ellers fuldtallig Besætning.

Det første jeg var med til at indstudere i Albert Meyers Mandags-Kvartet var gamle Hartmanns „Dryadens Bryllup". Denne skære og yndefulde Musik gjorde da et saa stærkt Indtryk paa mig, at jeg aldrig siden har kunnet frigøre mig derfor. Den var for mig som en Skønheds-Aabenbaring fra en anden Verden, og den Dag i Dag synes jeg næsten, den er det højeste og bedste, J. P. E. Hartmann har skrevet, sammen med Sulamith-Sangene. De og „Dryadens Bryllup" er i hvert Tilfælde en høj og ensom, solbeskinnet Tinde i hele hans Produktion. Jeg

kan endnu som i Drømme høre Genklangen af „Dryadens Farvel", sunget med Marie Nielsens yndige Ungpige-Røst.

Jeg avancerede hurtigt i „Mejeriet" til højere Poster, blandt andet til „Stemme-Indterper" ved de store Elev-Kor om Søndagen. Ja, det varede ikke saa længe, før jeg endog fik Solo-Timer som Lærer — selv om det næppe var de allerbedste Stemmer eller de største Musikbegavelser, der foreløbig blev mig tildelt.

Bag Kirken.

Efterhaanden udvidede Sangkonservatoriet sig, Elev-Antallet voksede bestandigt, og Lærer-Korpset med det. Paa sin Højde talte Listen over Lærerkræfterne blandt andet følgende Navne: Jørgen Malling, Leopold Rosenfeld, Carl Levinsen (rejste senere til Amerika), Johan Bartholdy, Victor Bendix, Sextus Miskow, Sophus Andersen og flere. Ogsaa Professor Barnekow ledede undertiden Korene.

Forholdsvis snart fik jeg mange Elever at tumle med, smaa og store, Talenter og Umuligheder. Jeg tror næsten, jeg har sunget med Alverden deroppe i „Krogen bag Kirken" — i hvert Fald baade med kgl. Kapelmester Georg Høeberg og Statsgælddirektør P. O. A. Andersen. De var nu meget flinke, begge to.

Men tre Eksemplarer er dog mest paatrængende og vil ikke lade mig i Fred, før jeg faar dem spiddet paa Naale som andre Insekter og indlemmet i denne Samling.

Den ene var en kæk, ung Smedesvend, hvis Tenor-Stemme jeg en Gang skulde prøve. Jeg slog de sædvanlige Grundakkord-Toner an paa Klaveret og bad ham synge dem: c—e—g—c . . .

Manden tøvede lidt. Saa spurgte han forsigtigt:

„Skal det være paa *én* Gang?“ . . .

Den anden var Underkantor ved den herværende Synagoge, en meget elskværdig ung Hr. Perlstein, hvis Specialitet var hebraisk. Han skulde blandt andet have indstuderet nogle gammel-hebraiske Melodier med underlagt Tekst, som han selv medbragte i en Bog. Men da nu hebraisk som bekendt læses bagvendt, maatte jeg ogsaa læse Noderne og spille dem — bagvendt, det vil sige fra højre til venstre. Det var til at blive sindssyg af. Og havde jeg endelig vænnet mig lidt til det, var den halve Time forbi. Saa kom den næste Elev, en skikkelig Kristen, som jeg bragte fuldstændig fra Koncepterne ved at begynde at spille Øvelserne bagfra. Det var jo ikke saadan at „træde om“ lige paa en Studs.

Det tredje Elev-Eksemplar var det værste. Inden jeg fik ham overantvordet, holdt Albert Meyer en hel lille Tale til mig: jeg var jo saa ung og saa ivrig og troede, jeg formaaede alt. Nu skulde jeg faa noget til at „vænne mig af paa“. Dette noget viste sig at være en særdeles net ung Præst, hvis højeste Ønske var blot at lære saa meget, at han kunde messe anstændigt. Om han da havde Stemme? Jeg lod ham synge en hvilkensomhelst, selv-

valgt Tone ud i Rummet — den var ovenikøbet smuk og stor, ægte Baryton. *Men* — ja, nu kom det store „men" slog jeg et *a* an paa Klaveret, sang han den ene Gang et *c*, den anden Gang et *h*, og slog jeg saa et *h* an, sang han et . . . *p*, havde jeg nær sagt. Han manglede altsaa fuldstændig Øre, Sansen for Tonehøjde.

„Kan De faa ham til at kende Forskel paa *Kong Christian stod ved højen Mast* og *Den Gang jeg drog afsted*, saa forgylder jeg Dem." Det var Albert Meyers sidste Ord til mig.

Jeg tog ham paa Ordet og begyndte med en rent ud englelig Taalmodighed at indprente Præsten de to Melodier, eller rettere, blot de otte første Takter af hver. Til at begynde med var det ham aldeles umuligt at høre Forskel, men efter tre Ugers Slid og Dressur naaede jeg virkelig saa langt, at Manden faktisk kunde skælne de to Melodier fra hinanden, naar jeg spillede dem. Jeg kunde bytte om paa dem saa meget jeg vilde og prøve paa at narre ham — *nu* kunde han dem og sagde præcist sit „Kong Christian" eller „Landsoldaten" eftersom det nu var den ene eller den anden Melodi jeg spillede.

Der var selvfølgelig ikke Tale om, at han kunde *synge* dem — men alene det andet var jo store Sager.

Triumferende kaldte jeg Meyer ind og foreviste min Abekat, der gjorde sit Kunststykke præcist, uden at fejle en eneste Gang. Meyer var maalløs, himmelfalden. Men pludselig opklares hans Ansigt: „Aa, vend Dem en Gang om," siger han til Præsten „med Ryggen til Klaveret!" Manden gør det. „Prøv saa igen!"

Jeg spiller „Kong Christian". Naa, hvad var saa det?

Pastoren betænker sig lidt, saa siger han krænket: „Aa, nu vil De narre mig — det er jo en hel anden Melodi! — en tredje, som jeg slet ikke kender!“ Tableau.

Saa oplystes det, at Velærværdigheden ikke havde lært at skælne Melodierne gennem Øret, ved at høre sig det til, men gennem Øjet, ved at *se* paa de Bevægelser mine Fingre gjorde paa Tangenterne, og som jo var forskellige for de to Melodier!

Høre Forskellen kunde han ikke, men *se* den kunde han — det var *det*, han havde lært.

Saa opgav jeg Ævred. Albert Meyer lo som en besat — og jeg selv lo med, for man skal altid gøre gode Miner til slet Spil.

Men Pastoren gik trist og mismodig bort. Han lærte aldrig at messe. Han var og blev uhelbredelig tonedøv·

De hemmeligt forlovede (1877).

II.

HEMMELIGT FORLOVET.

Den Sommer fløj jeg mere jublende glad end nogensinde før ned til Merløse Mølle, da Ferien begyndte. Netop fløj. For jeg var fri — fri — fri som en Fugl, og jeg havde faaet Lov at synge med mit eget Næb. Hvad kunde jeg forlange mere.

Min eneste Sorg var, at Sunna kun kunde blive en otte-ti Dage dernede. Hendes Moder var jo stadig syg og lam. Efter at have ligget til Sengs et helt Aar, kunde hun nu lige akkurat, Fod for Fod, gaa nogle faa Skridt og sidde Dagen over i en Sofa. En mærkelig fælles Skæbne havde ramt vore Mødre. Man forstaar, at Fru Matthieu kun daarligt kunde undvære Datteren, hendes eneste. Paa den anden Side trængte den unge Pige nu mer end nogensinde til Rekreation og Adspredelse, ovenpaa al den daglige Tristhed og Besværet med at lede den store Skole, der egenlig oversteg hendes spinkle Kræfter.

Hvor trængte hun til Sol og Lys og Luft efter den lange, tunge Vinter. Hvor trængte hun dog — med sine

nitten Somre — til Ungdom og Galskab og løssluppen Latter.

Heldigvis var jeg i saa straalende Humør, at jeg havde Raad til at øse ud af min Rigdom til alle Sider, først og sidst i hendes Skød. Det var knapt nok, hun kendte mig igen, jeg der ellers som opløben Yngling svælgede i Melankoli og Verdenssmærte, evindelige Længsler og Drømmerier — og for Resten virkelig meget ofte led af Hovedpine og veritabel Humørsyge.

Men i Aar var jeg som forvandlet. Tyngden var taget fra mig. Jeg var kun saa forskrækkelig forelsket — men ligefrem, sund og sandfærdig forelsket i denne søde, kloge, velsignede Pige, at jeg syntes jeg maatte raabe det ud for alle Vinde og enhver maatte kunne se det med et halvt Øje. Hvad de maaske ogsaa kunde.

Men allermest brændte jeg af Begærlighed efter at fortælle det til hende selv. Uden Omsvøb og rent ud. For i Virkeligheden havde jeg jo ikke bestilt andet de sidste Par Aar hver eneste Gang jeg talte med hende, ligegyldigt om hvad. Men da var det hele sirligt indpakket og indsvøbt i alle mulige Udenoms-Talemaader og Lignelser.

I mit Hjærte havde jeg forlængst gjort rent Bord. Der var nu kun Plads for hende, — hende alene. De to Mis'ser — Marie i store Kongensgade og Emilie paa Møllen — kunde selvfølgelig ikke i Længden lade sig nøje med min sværmeriske Gøren Page-Kur i aandfuld Tale, paa Vers og i Musik. Marie havde forlovet sig med sin Fætter William, en Broder til Sophus Neumanns Kone og ligesaa lille og kulsort som hun. Han begyndte med at være rasende skinsyg paa mig, men det gik over, da

jeg senere blev gift og hjemfaren. Saa fik jeg tværtimod i ham en brav og trofast Ven, der desværre Aar for Aar blev mere sygelig, sær og pirrelig, og endelig døde — altfor ung.

Emilie paa Møllen svigtede mig ogsaa — for en Dyrlæges Skyld, en kæmpemæssig, stor og klodset Normand, der havde været Ven og Kollega af hendes afdøde Broder paa Veterinærskolen i København. Jeg tror sikkerlig, det var i en Art Desperation Emilie omsider tog til Takke med Dyrlægen, der ligefrem tiggede og plagede hende flere Aar igennem; for hun havde nok lidt Skuffelse paa andet Hold. I hvert Fald blev Ægteskabet alt andet end ideelt. Han nedsatte sig i Ringsted, hvor han fik stor og udmærket Praksis. — Det var noget for Bønderne, at han med sine Kæmpekræfter kunde løfte en Hest op fra Jorden med alle fire frit svævende i Luften. Men — det værste var, at hans Sind nok var ligesaa groft som hans Korpus. Det virkede ligefrem brutalt at se denne mægtige Elefant-Matador ved Siden af hans forsvindende lille Missekat til Kone.

Mig havde han under alle sine Besøg paa Møllen altid haft et Horn i Siden paa, og jeg gengældte ham det af et ærligt Hjærte.

— — Der var altsaa nu kun Dronning Sunna, den første og eneste tilbage. Men den korte Tid, hun kunde være paa Møllen, løb jo vanvittig hurtig, og jo mere Afskedstimen nærmede sig, desto uroligere og ulykkeligere blev jeg. Jeg fik pludselig den Idé, at om jeg ikke sikkrede mig hende nu, vilde hun for bestandig være tabt for mig og maaske en Gang i Tiden — om mange, mange

Aar — bebrejdende sige til mig: „Herregud — hvorfor sagde du dog ingenting den Gang — hvorfor spurgte du mig dog ikke . . .? Jeg kunde da virkelig ikke begynde . . .“

Tilsidst hypnotiserede jeg ligefrem mig selv, kunde ikke komme ud af denne Forestillings-Kres, som Hønen ikke kan komme over Kridtstregen, men bliver ved at stirre paa den. Den 29de Juli om Morgenen skulde Sunna rejse til København. Den 28de var en Søndag, og denne Dag havde jeg aftalt, at mine to Kammerater fra „Revolutions-Klubben“, Lauritz Stange og Fætter Karl, skulde aflægge et kort Besøg paa Møllen. Ogsaa de skulde næste Dags Morgen tilbage til København.

Jeg blev mere og mere elendig, jo nærmere vi kom Søndagen, prøvede flere Gange at faa det forløsende Ord sagt, men det blev alligevel ikke til noget. Enten vilde Sunna ikke forstaa mig, eller hun forstod mig virkelig ikke. Jeg udtrykte mig vist heller ikke særlig tydeligt, for der foer en isnende Rædsel igennem mig, saa saare jeg mærkede, jeg var i Færd med et regulært — „Frieri!“ Du milde Himmel, at jeg skulde fri — jeg, der intet var, og intet havde . . . det var jo heller slet ikke *det* — jeg vilde blot have Vished for, at hun elskede mig, at hun vilde vente paa mig, at hun ikke vilde give sig bort til nogen anden, skøndt . . . det er vel egentlig nok netop *det*, man er blevet enig om at kalde for — at fri.

Lørdag Aften kom, uden at jeg var naaet et Skridt videre. Jeg drev det til at sidde i det liljeduftende Kabinet alene med hende i Tusmørke-Dæmring, men Talen faldt hele Tiden paa de Gæster, vi ventede. Jeg maatte

fortælle de banaleste Ting om dem, mens mit Hjærte blødte — og atter en Gang sige Godnat uden at være kommet Maalet et Hanefjed nærmere.

Dér laa jeg saa i Gæstekamret ud til Haven, mens Maanen, min gamle Ven, kiggede lige ind i Sengen til mig og medlidende spurgte til mit Befindende.

„Du mister hende!" lød det bestandig for mit Øre med en indtrængende, men fremmed Stemme: „Du mister hende for bestandig, hvis det i Dag ej sker, at du — rent ud — frier til hende!" Klokken i Møllestuen slog langsomt tolv. — „I Dag er det altsaa uigenkaldelig allersidste Dag. I Dag er det den 28de, men 28 er fire Gange 7 — ja det er endogsaa: den otte og tyvende i den syvende Maaned Anno syv og halvfjers . . . med andre Ord: den $^{28}/_{7}$ 77 kan skrives med syv Syvtaller! Og syv er dit Lykketal! Ser du dog ikke, hvor Skæbnen har lagt alt til Rette for dig . . . men *i Dag* maa det ske!"

Jeg vaagnede helt fortumlet næste Morgen. Ekkoet af Nattens Koglerier lød endnu i mit Øre: „Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ej sker!" — Snak, det var jo „Kærlighed uden Strømper". — Men Virkeligheden var der med sit ubønhørlige: I Dag! I Dag! I Dag!

Det var straalende Sommervejr, fint og varmt. Sunna kom ind i sin blegrøde Kjole — den fejreste Blomst udi Rosengaard! — Aa, Herregud! Hvorfor skulde det dog være saa svært? Var det ikke meget lettere og mer end nok, at jeg tog hende i mine Arme, trykkede hende til mit Bryst, kyssede hende paa begge Øjne og Mund og kaldte hende ved alle de kæreste Navne?

„Nu tænkte De vist paa noget meget dumt", sagde hun blot og lo. Det var fortvivlende.

Vennerne kom, de maatte vises om og rundt, og der maatte tales hist op og her ned. Jeg gik som i Drømme og svarede forkert. Endelig fik vi spist, og den berømte „Middagssøvns-Time" kom, den fredeligste paa hele Dagen. Fru Jensen havde allerede begyndt sin Trompetsolo i den amerikanske Gyngestol.

Jeg listede mig ene ud i Haven. Alle de andre var som forsvundet, Frøken Sunna med. Da ser jeg rent tilfældigt et Glimt af en blegrød Kjole bag en Høstak ude i Vænget. Det maatte være hende. Forsigtig banede jeg mig Vej gennem Hækken dèrhen. Hun sad alene med Ryggen mod Stakken, en Bog i Skødet og tændt Cigaret. „Dette her er brandfarligt . . ." sagde jeg ganske stille og kastede mig ned ved Siden af hende. Hun gav et lille Skrig: „Fy, hvor De skræmmede mig — for Resten skal jeg sove til Middag . . ." — „Jeg med . . .!"

Og jeg blev. Hjærtet sad mig rigtignok i min Hals, jeg kunde selv høre det banke, men . . . det fik være: nu eller aldrig!

Jeg rykkede hende saa nær som muligt og begyndte at fortælle . . . at betro hende . . . ganske stille, men ogsaa fuldstændig hulter til bulter . . . alt, hvad mit arme Hjærte var saa overstrømmende fuldt af. Alt det selvsamme ærlige og taabelige, kønne og dumme, som vi Mænd nu en Gang har haft at sige vore Evaer lige siden Kvindens Skabelse.

Jeg fortalte hende, at hun nu var min Dommer over Liv og Død. Et Ja fra hende vilde give mig Kræfter til

i hvert Fald at prøve paa at erobre en Verden — et Nej vilde uhjælpelig knække Fjeren i mit Urværk og sandsynligvis føre til, at jeg endte som Knejpe-Pianist paa „Øen“ i Tivoli.

I Samtalens Løb havde jeg bemægtiget mig hendes fine, lille Haand, denne Killingepote med de „korte, tykke Fingre“, som jeg altid gjorde Nar af, men som jeg elskede til Raseri. Nu laa den dèr som et levende Væsen, men slumrende mellem mine solbrændte Næver. Jeg endte med at trykke den til mine Læber og bede om min Dom, blot om et Svar, kun et eneste Ord.

Men Sunna tav. Mens jeg talte havde hendes Blik hvilet saa besynderligt paa mig. Dets Udtryk skiftede som Sol og Regn, fra Lys til Skygge. Det ene Sekund lo disse Øjne med smaa, korte, lystige Glimt, det næste fyldtes de med sorgtung Dugg, der gjorde dem end mere blanke og kære.

Men stadig tav hun. — Da gjaldede pludselig Latter i vor Nærhed, højrøstede Stemmer, Kalden paa vore Navne, endelig havde man fundet os . . .

Vi rejste os, mens jeg fortvivlet trykkede hendes Haand: Svaret, Svaret . . .!

„Lad mig vente lidt — blot tænke lidt . . .“

„Men De rejser jo i Morgen . . .“

„Svaret skal De ogsaa faa — i Dag — endnu i Aften — ganske sikkert!“

Saa var de andre der og faldt over os med Spydigheder og Hentydninger, som jeg fandt meget dumme. Men bagefter fik jeg at vide, at saa godt som hele Møllen og alle dens Beboere havde nydt godt af det hem-

melige Stævnemøde ved Stakken i Vænget. Jeg troede os dér saa ene paa hele Kloden som det første Par Mennesker, men Virkeligheden var den, at vi næppe kunde have valgt noget Sted, hvor vi fra alle Sider var mere overgloet end netop der.

— — Den Eftermiddag var den længste i mit Liv. Sunna lod som intet, og jeg — sagde de andre — gik rundt og saa ud som havde jeg spist Faarekyllinger.

Endelig var vi færdig med Aftensbordet, og Mørknings-Timen nærmede sig. Vi unge med vore Gæster havde i Aften erobret Havestuen for os. Lauritz og Fætter Karl havde medbragt ungarsk Vin fra København, ægte Klub-Rusti Edesses Bor, Cigaretter og Godter, paa hvilke Herligheder et større Bakkanal hurtigt blev etableret. Jeg sørgede for, at Sunna og jeg fik vore Yndlingspladser i den store, højrøde Sofa ved Vinduet, hvor Maanelyset ikke kunde naa' hen.

Der blev snakket og drøftet, let og skændt, flirtet og drillet, mens Rustiens syrlige Buket blandede sig med Kaprifoliernes søde Duft fra Verandaen. Cigaretterne glødede i Mørket som Sankt Hansorme, Glassene klang saa hist, saa her mod hinanden i smaa private Skaaler, og unge Hjærter kappedes om at banke i Takt.

Men i den højrøde Sofa sad Sunna og jeg tæt ind til hinanden. Jeg havde ikke siden Middagssøvnen i Vænget plaget hende eller spurgt hende om nogetsomhelst. Dels vilde jeg ikke, dels turde jeg ikke. Vi var overhovedet nærmest døvstumme begge og maatte døje et Haglvejr af Skoser og Gloser. Jeg svarede ikke, flyttede mig blot lidt tættere endnu og erobrede i Mørket en blød lille

Haand med ualmindelig korte og tykke Fingre, dem jeg i Smug listede mig til at trykke til mine Læber.

Uret i Møllestuen slog — halv tolv! — Jeg var ved at kvæles og udstødte uvilkaarligt et Suk, saa dybt, saa dybt, at de alle brast i Latter.

„*Det* kom fra Hjærtet, min Ven!“ indskød Lauritz. „Men hvis du tror, du er morsom i Aften, tager du mægtig fejl. Skaal! Saa drikker vi ud!“

„Og gaar en Maaneskinstur Haven rundt, før vi skal i Seng!“ foreslog Henriette. Almindelig Tilslutning. Under Spøg og Latter dansede de parvis ned ad Trapperne og de snehvide Gange, raabende ironiske „Godnat!“ og „Sov vel!“ og „God Fornøjelse“ til os to, der blev ene tilbage i den højrøde Sofa.

I Havestuen var nu saa stille, at man ligefrem kunde høre Stilheden — som en eneste høj, syngende Tone — formodenlig Lyden af Ens eget Blod. Jeg var som en dødsdømt, der venter sin Dom. Det hamrede i mine Tindinger . . . og nu slog Uret i Møllestuen det første af sine tolv Slag . . .

Da læned et Hoved sig til min Skulder, den lille bløde Haand trykkede min, og en Mund hvisked ind i mit Øre kun det ene Ord: „Ja!“

Men det var ogsaa nok, og der var heller ikke Tid til mere. For jeg fik lige trykket min Mund mod hendes, da Uret i Møllestuen slog det sidste Slag.

Det slog heldigvis ualmindelig langsomt.

— — Nu fulgte to lykkelige, men maaske nok lidt besværlige Aar. For dette at være „hemmeligt forlovet“ er nu ingenlunde saa let, som Godtfolk i Almindelighed

sagtens tror. For Sunna og mig blev Vanskelighederne i hvert Fald ikke mindre. Begge havde vi hver for sig fuldt op at gøre, hun med sin Skole, jeg med mine Timer, baade dem, jeg tog som Elev, og dem, jeg gav som Lærer. Desuden forlangte Fru Matthieus Sygdom og hele Skole-Institutionen visse Hensyn, som ikke kunde negligeres. Det voldte blandt andet, at jeg og Kæresten ofte ikke kunde ses i længere Tid. Mine Besøg i hendes Hjem maatte indskrænkes til et Minimum og finde Sted under alskens Sikkrings-Foranstaltninger.

Derfor holdt vi da ogsaa regulære Stævnemøder paa de besynderligste Steder. Vi havde to Konditor-Kældere, den ene foran paa Nørrebrogade hos Münzberg, den anden hos Henningsen i Skoubogade, hvor vi, efter nærmere Aftale, mødtes rent tilfældigt, til Syne ladende for at spise Flødeboller, hvilket dog ikke var Hoved-Øjemedet.

Men var Aftnerne mørke, og det — under et eller andet Paaskud — gik an for Sunna at være saa sent ude, da havde vi en Frilufts-Scene for vor unge Kærlighed, som den ikke behøvede at skamme sig ved. Det var den vidunderlige *gamle* Langelinie, med de runde Bænke skjult i Buskadserne — og den tjæreduftende Strandpromenade, helt ud til den enlige, tarvelige Bænk, der stod her ved Stien omtrent ud for Rosenvænget og — uvist hvorfor — bar Navnet „Knolden". Den var meget umagelig, uden Rygstød, og havde kun akkurat Plads til to, der endda maatte være, og den Gang var, slanke og tynde. Men enten det var Maaneskin eller lys Vaarnat, enten det var Øsregn, eller Brandstorm eller Knagfrost

— vi to sad der trygt i Timevis med Sundet og Fyret og Fremtiden foran os og glemte Alverden, ja, endogsaa at blive forkølede.

Naar galt skulde være, havde vi dog ogsaa et Tilflugtssted inden Døre, hos en jævnaldrende Veninde af Sunna, Alma Qvist, der havde været Pensionær hos Fru Matthieu ligesom Emilie, men nu boede hos sin Fader, en skikkelig Snedker og Enkemand i Gothersgade, ligeoverfor Brøndanstalten. Hun blev senere gift med Maleren Carl Wentorf. Den stilfærdige Alma var vor fortrolige, og dèr kunde vi mødes i Fred og Ro uden at risikere alt for meget.

Til at begynde med faldt det den satte Skolefrøken temmelig svært at spille Rollen som „hemmelig forlovet." Det varede saaledes en rum Tid, før hun kunde vænne sig blot til at sige Du til mig. Men heldigvis lærte hun ogsaa det, og var ellers ikke tungnem. En større General-Pavse erindrer jeg kun fra et Tandpine-Tilfælde hos min Skat, for hvilket hun var blevet forordnet Kreosot, selvfølgelig kun nogle faa Draaber paa Bomuld i Tanden. Men med sædvanlig Grundighed heldte hun hele Flaskens Indhold i Munden, som for at skylle den, hvad der havde til Følge, at hun nærmest lignede en Menneskeæder samt at jeg — i min Egenskab af forlovet — blev sat paa Sultekur i mindst en tre, fire Uger.

Det gaar sikkert alle hemmeligt forlovede som det gik os: trods alt bliver Hemmeligheden Dag for Dag mindre, fordi Uforsigtigheden uvilkaarligt bliver større og større. Før man selv véd af det, er Hemmeligheden blevet saa gennemskuelig, at den ærlig talt slet ikke er nogen Hem-

melighed mere, i hvert Fald kun en Hemmelighed — som alle kender.

Det kunde jo heller ikke være andet end at vore to Hjem efterhaanden maatte opdage, der var Ugler i Mosen. Til min Fødselsdag fik jeg „anonymt" sendt et fransk Fotogravure, *Le printemps*, forestillende et solbeskinnet forelsket ungt Par i en Gynge. Jeg havde tidt beundret det i Bings Vindue paa Hjørnet af Pilestræde og Kronprinsensgade, hvor det i lang Tid hang udstillet. Ja, jeg og en vis ung Dame havde ofte ved Aftenstid staaet stille og ligesom spejlet vor egen unge Lykke i Billedets lyse, kælne Idyl. Selv dets smægtende Sødhed faldt os ganske naturlig. Saa da netop det, sirligt indpakket, men uden Afsender pludselig fløj ind ad min Dør, da vidste jeg jo nok fra hvem det var. — Men det hørtes paa mine Søskendes Drillerier i den Anledning, at de ogsaa var nogenlunde paa det rene med, hvem der — havde faaet mig i Gyngen, som Frederik saa vittigt sagde.

Eller den unge Frk. Matthieu viste sig pludselig en Dag med en Sølvpil i Haaret. Den var nydelig og klædte hende allerkærest, men gjorde man hende blot denne saa naturlige Meddelelse, blev hun straks saa blussende rød i Kinderne, at selv den naiveste maatte finde det mistænkeligt. Hendes moderlige Veninde, Institutbestyrerinden i „Helvede" var da heller ikke længe om at betro hende, hvem *hun* for sit Vedkommende sikkert antog, der havde udskudt denne mærkelige Pil.

Og naar Han gik med et Cigarfuderal med hendes Portræt ved Hjærtet, medens Hun gik med ham om Halsen i en gylden Medaillon, var Indicierne jo næsten

til at fælde Dom paa, og de ædle Givere ikke vanskelige at udfinde.

Hvorfor det næsten maa siges, at vore samfulde to Aar var en stolt Rekord for hemmelig Forlovelse. Men saa blev ogsaa Hemmeligheden røbet med Eclat, som siden skal fortælles paa behørigt Sted.

III.

MIT UNGKARLEHJEM I ADMIRALGADE.

Det var naturligvis noget af en Revolution, da jeg bare saa smaat begyndte at tale om Muligheden af, at jeg kunde blive nødt til at tage hjemme fra og leje mig et Værelse ude i Byen, hvor jeg i Fred og Ro kunde studere Musik. Jeg skulde jo dog baade øve mig paa Klaver, paa Violoncel og i Sang. Jeg skulde læse, og jeg skulde skrive, uden at risikere at blive forstyrret. Jeg havde til og med faaet et Par private Sang-Elever og kunde vente flere. Nej, jeg blev nok nødt til at gøre Alvor af det.

Frederik surmulede og slog sig for Brystet: nu havde han i saa mange Aar kunnet finde sig i at bo hjemme under primitive Forhold . . . men det var denne moderne Ungdom! Og han rystede mismodig paa sit tunge Hoved. Moder fik Taarer i Øjnene blot ved Tanken om, at jeg vilde flytte fra hende. Kun Fader var, som sædvanlig, den fornuftige og overlegne. Han indsaa fuldt ud, det ikke kunde blive til noget alvorligt Arbejde hjemme, hvor Moder nu ganske havde taget Salen i Besiddelse.

Hun sad, som sædvanlig, om Dagen oppe i sin faste Gyngestol, sund at se til som en Rose. Men gaa kunde

hun ikke. Den gamle Doktor Trier rystede ikke en Gang længer paa Hovedet og var helt holdt op med at føle hendes Puls. Derimod kom nu, enten sammen med den gamle eller alene „den unge Læge", som vi altid kaldte ham, *Martin Trier*, en Søn af Urtekræmmer Jakob Trier i Pilestræde, forøvrigt min Kammerat fra Mariboes Skole sammen med min jævnaldrende, Broderen Jakob, og beslægtet med gamle Sally Trier, hvis Amanuensis han var.

„Den unge Læge" saa' med et helt andet Blik paa Moder og talte i en ganske anden Tone til hende. Han var munter og tillidsfuld, ja, foreslog hende endog en skønne Dag, halvt i Spøg, halvt i Alvor, at hun skulde tage ham under Armen og ganske smaat — som et lille Barn — prøve paa, om hun dog ikke muligvis bare kunde gaa to Skridt, ja kun ét . . . men saa græd Moder og var bagefter meget vred paa ham, fordi han „havde gjort Nar ad hende!" — Og saa ventede han taalmodigt igen.

Nathalia var nu forlængst konfirmeret, ja, hele sytten Aar. Den første Gang hun som voksen skulde ud i den store Verden, var ved Anna Jensens Bryllup i Helliggeisteskirken, Datteren af vor gamle Vært i Grønnegade, Peter Jensen. Baade jeg og Nathalia skulde med i Brudefølget i Kirken som yngste Par. Vi var begge meget optagne af denne mondæne Begivenhed, som jeg for mit Vedkommende kategorisk erklærede ikke paa nogen Maade at kunne eller ville deltage i uden . . . høj Cylinderhat. Det hørte sig til — saadan skulde det være — ingen Magt paa Jorden fik mig med i Brudefølget og Kirken uden høj Hat. Da jeg nu ikke ejede og aldrig havde ejet en høj Hat, var gode Raad jo dyre.

Saa kom Frederik mig til Hjælp. Han vilde laane mig sin flunkende ny Silkehat fra Bodecker med hvidt Atlaskes Fo'r. Han havde selv kun haft den én eneste Gang paa. Ganske vist passede han og jeg ikke Hat sammen, men det gjorde ikke noget. For vi skulde køre hjemme fra til Kirken og fra Kirken til Skydebanen i Landauer med hvide Heste fra Bohn. Hatten skulde jeg altsaa bare holde i Haanden.

Det hele gik herligt. Vielsen var forbi, og til Orglets Toner spaserede vi ud af Kirken sammen med en mylrende Mængde Tilskuere, der navnlig omringede os ved Indgangsdøren, hvor Kareterne langsomt kørte frem — én for én. Uh — hvor det trak her. Med et rask Tag satte jeg Hatten paa Hovedet — og . . . det sortnede for mig. Den faldt bogstavelig talt ned over Ørene paa mig med Skyggen hvilende paa mine Skuldre. Saa meget for stor var den.

En skingrende Latter og et jublende Kor af Barnestemmer forfulgte mig de faa Skridt til Vognen, selv efterat jeg med en Kraftanstrængelse havde faaet Hovedet vristet ud af Kakkelovns-Røret.

Nathalia laa forlængst inde paa Sædet i Landaueren og var halvkvalt af Fornøjelse.

— — Vilhelm var lige konfirmeret og trukket i Matrosdragten som „frivillig Lærling" ombord paa Fregatten „Sjælland". Han havde alle sine Dage kun villet en eneste Ting: til Søs! — Da han første Gang kom hjem i Hue og Busserunne brast vi alle som én i hjærtelig Latter: det var jo Moder, vor livagtige Moder, der var trukket i Matrosklæder, i den Grad lignede Drengen hende,

hvad der aldrig før var faldet nogen af os ind. Det var aabenbart Sømands-Blodet i hele Moders Slægt, der voldte det.

Den mindste, Axel, var nu hele tolv Aar og gik selvfølgelig i Skole endnu. Han var lidt bleg og pylret, men ellers opvakt og flink. Aabenbart en Kjærulf. Medens Nathalia og Vilhelm var Grønsunder tilhobe, Moders udtrykte Billeder.

— — Endelig blev der gjort Alvor af det: jeg flyttede. Stedet var ikke fornemt, men hyggeligt. Paa en lav første Sal i Admiralgade 17, Hjørnet af Hummergade, havde jeg lejet to Værelser hos en Handelsrejsende, der for det meste var ude. Der var tarveligt, men net og gemytligt: to lavloftede Værelser, det ene uhyre stort paa tre Fag, det andet, Soveværelset, ganske lille paa ét. I det store Værelse indskrænkede Bohavet sig nærmest til et kæmpemæssigt, navnlig langt og spidst, ældgammelt Flygel (med Messingkanter) fra Hornung og Møller. Desuden havde jeg fra Hjemmet medført Faders gamle Mahogni-Skrivebord, dito dito Spillebord samt en Gyngestol. Foruden Masser af Bøger og Noder, der slet ikke kunde rummes i mine to smaa Reoler, men laa og flød og drev alle mulige Vegne. Det eneste, jeg virkelig havde flottet mig med,

var en meget stor og blank Messingplade paa Døren, hvor mit glorværdige Navn stod indgraveret.

Noget særlig fint Strøg var det just ikke, jeg boede i. Gustav Esmann kaldte det for „Mayonnaise-Kvarteret", fordi Laks og Hummer spillede saa fremtrædende en Rolle i dets Gadenavne. At det *kunde* give Anledning til Misforstaaelse fik jeg et muntert Bevis for en af de første Aftner efter Indflytningen. Eller ud paa Natten var det nok. Jeg stod i Negligé i mit Sovekammer-Vindue, kun oplyst af Gaslygten udenfor, da jeg nede paa Gaden fik Øje paa en velklædt Herre, der stadig spaserede frem og tilbage og kastede meget kælne Øjne op til mig. Det saa' kosteligt ud. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig tilmed, at Kavaleren var en temmelig god Bekendt, en Sekondløjtnant i Artilleriet, der havde Ry for at være en stor Dameven.

Han saa' saa pudsig ud dernede, og Situationen forekom mig saa grundkomisk, at jeg ikke kunde dy mig for at skubbe lidt til den heldende Vogn — jeg var jo fra gammel Tid vant til at spille Dameroller. Jeg gjorde ikke andet end et lille, indbydende Kast med mit lokkede Hoved — men det var mer end tilstrækkeligt for min Løjtnant. Han forcerede den gamle Gadedør dernede, saa den buldrende sprang op — jeg stillede mig paa Lur bag Døren ud til Trappen, parat til at tage imod ham med aabne Arme og en skadefro Latter. Jeg kunde tydeligt høre, hvorledes han forsigtigt knirkede op ad de gamle Trin, der gav sig — nu var han helt oppe — jeg havde allerede Haanden paa Laasen . . . da hørte jeg ham stryge en Tændstik . . . nok end én — han vilde formodentlig

se paa Dørpladen. — I samme nu tumlede han hovedkulds ned ad Trappen. Han havde naturligvis læst Navnet — og Pokker taget ved ham. Jeg skyndte mig at aabne Døren og kalde paa ham ... men han var forlængst over alle Bjærge.

... Nogen Tid efter traf jeg Synderen. Han maatte jo gaa til Bekendelse og var meget flov. Men jeg lovede ham ikke at lade Historien gaa videre; han vilde ikke kunne nære sig for Kammeraternes Drillerier. Nu er det saa længe siden, at jeg ikke føler mig bundet mer. Løjtnanten er forlængst Oberst.

— — Var der ikke fint i Admiralgade, saa var der hyggeligt og bekvemt i de gamle Omgivelser saa nær ved Børsen, Christiansborg og Hofteatret. Og Uret paa Holmens Kirke kunde jeg høre slaa.

Det varede ikke længe, før min store Stue i Admiralgade saa at sige var Forsamlingsbygning for de forskellige Krese af kunstnerisk Ungdom, der fylkede sig om mig. Denne lave første Sal, midt i Byen, laa jo saa bekvemt, og der var saa god Plads.

Carsten Ravn havde indrettet sig et helt Atelier i den ene Vindueskrog under Paaskud af at ville male mig. Han fik da ogsaa begyndt paa et Billede, som aldrig blev gjort færdig.

Hunderup var led og ked af det ved det kgl. Teater, hvor han intet fik at bestille og heller ikke havde Udsigt til nogensinde at komme til at gøre det. Paa mit Raad opsøgte han Casinos Teaterdirektør Theodor Andersen i hans Privatbolig ovre i Havnegade. Jeg holdt selv Vagt nede paa Gaden, medens Hans Riber var oppe og tale

med den formaaende Mand. Endelig kom han ned, i glimrende Humør. Andersen havde været overordentlig imødekommende, bedt ham se ud i Amaliegade saa meget som muligt, saa skulde de nok se at blive enige om et Engagement til næste Sæson. Samtidig havde han givet ham et personligt Kort, paa hvilket han kunde hæve to Billetter gratis hver Dag til Casino. Det imponerede mig mest af det altsammen. For første Gang i mit Liv tror jeg, jeg begyndte at føle Jalousie, rigtig Misundelse. For jeg, der i et Par Sæsoner var gaaet i Casino hver evige Aften, vidste jo nok, hvad et Partoutkort til *det* Teater var værd. Heldigvis fik denne min Misundelse aldrig Lov til at vokse sig stor og stærk. For ikke mange Maaneder efter havde jeg selv som Journalist et ganske lignende Kort til min Raadighed.

Skæbnen forkælede mig aabenbart.

Men Hans Riber og jeg skulde siden faa endnu mangt og meget med hinanden at gøre. Foreløbig blev han ansat som Skuespiller fra næste Sæson ved Casino og kom til at debutere derude som Nureddin, sammen med Zangenberg som Aladdin.

Vilhelm.

Leopold Rosenfeld.

IV.

I LÆRE HOS FRU MUSICA.

Det var en broget Ungdom, der — gærne om Søndagen — ud paa Natten samledes omkring mit lange Flygel i Admiralgade. Det tiltrak dem som Lyset Myggene og Nattesværmerne. For selv om de hver havde deres Planer og Ærgærrighed, de elskede Musik og følte instinktmæssig, hvorledes Tonekunsten bedst af alt formaaede at give deres Længsler og Drømme Vinger.

Saa sad vi da der, hyllet i olympiske Skyer af Tobaksrøg, mens jeg paa „Lange-Maren", Flyglets Kælenavn, intonerede de tyske Musik-Studenters ældgamle Slagsang, og alle kvad for aabne Vinduer ud i den stille Nat:

Ein lust'ger Musikante marschirte am Nil,
o tempora, o mores! . . .

for med taktfaste Slag i Bordet at markere de berømte Linjer:

. . . Allegro, dolce, presto,
wer weiss, wie das geschah?
Juchheirassassa!
O tempo — tempora!
Gelobet seist du jederzeit, Frau Musica!

Gensidig saa vi i hinanden de største Genier: Herman Bang var vor Byron, Carsten Ravn mindst en Rembrandt, Martinius og Hunderup Verdens største Skuespillere, medens min Begavelse magelig kunde holde Maal med Beethovens. Det var navnlig sikkert. Kammeraterne svor til mig. Der fandtes ikke saa herlig Tonekunst, som min Musik til „Den Spillemand snapped Fiolen fra Væg", „Vug, o Vove!" og alle de andre Drachmannske Sange.

Det var festlige Nætter, men Dagene var Arbejdets. Jeg havde nok at gøre med alle mine „Timer". Det var sandelig ikke Driveri at staa i Lære hos den stolte, men strænge Fru Musica.

Foruden Timerne i Sang oppe i Konservatoriet bag Kirken fik jeg nu regulær Undervisning i Klaverspil og Musik-Teori, først hos Leopold Rosenfeld alene, siden hos ham og Wiel-Lange i Forening. Rosenfeld boede den Gang paa Nytorv lige for det gamle Raad- og Domhus. Mine Timer faldt gærne om Formiddagen, men Rosenfeld var næsten aldrig staaet op, naar jeg kom. Saa maatte jeg vente. Og kom han saa endelig, kunde han undertiden være fuldstændig uoplagt til egenlig at undervise, det vil sige, i det, jeg „havde for". Derimod snakkede og spillede og sang vi alt muligt andet igennem, hvorved jeg ofte lærte langt mere. For vel var Rosenfeld springende, men han var et lyst Hoved, vel kunde han undertiden være paradoksal, ja, konfus, men han elskede, ja, tilbad Musik — hvad der ikke blot forskaffede ham min Tilgivelse, men Beundring.

Helst vilde han jo vise mig sine egne Kompositioner, endda allerhelst, naar de endnu ikke var færdige, men i

Svøb og Udkast. Tidt og ofte komponerede han saa at sige lige for mine Øjne, hvad jeg med virkelig Behændighed drejede om til min Belæring. Eller jeg kom med mine Kompositions-Forsøg til ham, og han rettede dem igennem, paaviste teoretiske Fejl og foreslog æstetiske Ændringer.

Rosenfeld havde, navnlig i sine yngre Aar, en besynderlig Lyst til hver Gang, han havde skrevet et eller andet kønt, at blive ved at arbejde og rette paa det, ligesom at forvride og forvrænge det, til det blev unaturligt og søgt, og hele den første, medfødte Charme var gaaet af det. Ellers syntes han ikke, Musiken var fornem nok, storladen nok, ejendommelig, ja, uudgrundelig nok. Dette Hang til unaturlig Originalitet kunde bringe mig aldeles ud af Ligevægt. Jeg lagde ikke Skjul paa det overfor Læreren, og det gjorde aabenbart Indtryk paa ham. Jeg ved i hvert Fald med mig selv, at jeg for Eftertiden bevarede en af hans skønneste Sange fra den Periode, „Schlaf-Lied" -- ikke som det en Gang paa et Program mindre heldigt stod: Schaf-Lied. Jeg reddede den simpelt hen fra at blive Krøbling under Fødslen ved at forhindre den usalige „Bessermachen" og faa Rosenfeld til at beholde den første, ganske naturlige Version.

Efterhaanden mærkede Rosenfeld og jeg jo nok begge, at han ikke var Mand for at bibringe mig en ordenlig, rationel Undervisning i Musik-Teori, hvorfor han henviste mig til en jævnaldrende Ven af sig, cand. theol. Wiel-Lange, der havde opgivet Teologien for at blive Musiker og frekventeret Musikkonservatoriet i tre Aar. Han var en meget skrap Teoretiker, ja, det hed sig endog, at han af

flere Spidser var udset til at skulle overtage Timerne i Harmonilære ved Konservatoriet.

Ham kom jeg altsaa til at læse privat med, og det var fornøjelige, lærerige Timer deroppe i Fiolstræde, hvor han boede som nygift. Hans unge Kone var den talentfulde Pianistinde Minna Friis, en Søster til Musikforlæggeren Peder Friis, i mange Aar ansat i „Hofmusikhandelen".

Wiel-Lange var af en ganske anden Støbning end Rosenfeld. Sund, robust og kraftig, nærmest burschikos og zünftig, ja, naar det skulde være, ogsaa lidt kynisk. Men han havde Orden i sine Tanker og Papirer, han var grov, men ærlig, og fremfor alt en ypperlig Lærer, hvem jeg skylder Tak og Hengivenhed. Ikke fordi vi kom saa overvættes venskabeligt ud af det sammen — to haarde Stene maler ikke godt — dertil var enhver af os for selvstændig og hidsig. Det hændte endog en Gang, vi var oppe at diskutere, at jeg i Stridens Hede slog en knyttet Næve ned i Flyglet ... desværre gik den lige gennem det udskaarne Sidestykke, saa Haanden blev siddende i Klemme. Saa kom vi begge til at le, og saa var den Historie glemt. Ingen af os bar Nag til den anden. Men en haard Hund var han.

Pludselig rejste han fra Byen og blev Præst, jeg tror i Broust i Jylland. Det vakte megen Forundring, for dels var han afgjort en talentfuld Musiker, dels var han her i Byen saa lidet teologisk, endsige præstelig som vel muligt.

Nu — i de allersidste Aar — er han vendt tilbage som Pensionist til København, hvor jeg har den Fornøjelse ofte at møde ham paa Fripladserne i det kongelige Teater eller andet Steds, hvor den endnu robuste og ungdomme-

lige Emeritus tager musikalsk Revanche for alle de mange Aar, han har maattet tilbringe langt fra Hovedstadens Musikliv.

I Instrumentation fik jeg senere særlig Undervisning af den bekendte *G. C. Bohlmann,* der i sin Tid var Gades højre Haand, og for Resten har været Ariadne for saa mangen en dansk Komponist, der ikke selv kunde finde ud af Orkesterinstrumenternes indviklede og gaadefulde Irgange.

Et fortrinligt, praktisk Supplement til Undervisningen i Instrumentation var de unge Musiker-Lærlinges Besøg paa Partiturlæsnings-Loftet i det kongelige Teater. Jeg tror nok, det er et af de besynderligste Steder i Verden.

Den Gang havde man jo midt i Teatret en stor Gas-Lysekrone, som i Mellemakten, naar der skulde være mørkt, blev hejset op i et stort, cylindrisk Hul i Loftet. Uset af Tilskuerne var der omkring den øverste Kant af dette Hul et højt Rækværk og udenom det igen et teltformet, rundt løbende Bræddeskur med en Dør, adskilt for sig som en Del af Teatrets mægtige øverste Loft.

Dette Skurs officielle Navn var „Partiturlæsnings-Lokalet paa det kgl. Teater", og enhver, der for Teatrets Kontor kunde dokumentere, at han var Musiker eller Musikstuderende, kunde der gratis afhente et Adgangskort, som gjaldt for en Sæson.

Opgangen til dette forunderlige Sted var ellers gennem en mystisk Dør for Enden af Korridoren i Teatrets sædvanlige anden Etage. Derfra førte et helt System af Hønse- og Brandstiger til Vejrs — jo stejlere og smallere jo højere, man kom op — indtil man ad den sidste, saakaldte Him-

melstige endelig naaede det store, skumle Teaterloft, der kun var oplyst af spredte, beskedne „Reserve-Lamper".

Fik man endelig famlet sig frem og Døren til den egentlige Helligdom op, slog en kvælende Gas-Os En i Møde, saa man næsten tabte Vejret. Man kunde ligefrem smage den daarlige Luft, som sittrende af Varme steg op af Brønden med Gelænderet om i Midten af Hytten. Brønden var simpelt hen Lysekrone-Hullet, set fra oven.

Kiggede man ned i det, havde man Teatrets højstærede Parket i Fugleperspektiv. De skaldede saas heroppe fra at være i næsten foruroligende Flertal. Som man ved Vandfald og paa høje Bjærge pludselig kan faa en uimodstaaelig Lyst til at styrte sig ned eller ud, saaledes kunde der her oppe paakomme En den besynderligste Trang til at spytte Parkettet i Hovedet. I det hele taget fik man ved Kanten af denne Brønd den underligste Lyst til at gøre sig bemærket hos dem dernede. En Aften tabte En heroppe fra en Kikkert ned i Hullet, hvad der vakte stort Røre. Heldigvis slog den ingen ihjel, men vi fik en dundrende Reprimande fra Direktionen sendt op paa Loftet med Trussel om at vi i Gentagelses-Tilfælde vilde blive smidt ud og Anstalten lukket.

Der herskede en frygtelig Hede paa Loftet, hvorfor de besøgende gærne trak i Skjorteærmer ligestraks. Vi havde jo kun hinanden at genere os for og saa Teatrets Repræsentant, den gamle Tempeltjener, hvis egenlige Titel vist var Overlampepudser. Af os blev han dog altid i Omtale kaldt „Teaterkatten", i Tiltale „Hr. Direktøren".

Naar Mellemakten var forbi, og Lysekronen blev hejset i Vejret, skete det utrolige, at Temperaturen yderligere steg

betydeligt. Nu var der som i en gloende Ovn. Musiken begyndte. Vi satte os hen paa Templets eneste Bohave, en lang Bænk med en ligesaa lang Nodepult foran. Dèr blev de medbragte Orkester-Partiturer stillet op, og nu kunde vi Node for Node følge Orkestret dernede og de forskellige Instrumenters Gang: samtidig se, hvorledes det saa ud paa Noder og høre, hvorledes det klang i Toner; selvfølgelig en aldeles fortrinlig Øvelse, den eneste virkelig praktiske Maade at lære Instrumentation paa.

Det var tillige morsomt og højst interessant. I de Aar forsømte jeg næsten ikke en eneste Opera-Aften at klavre „op paa Loftet", som vi kaldte det, for at se og høre og lære.

De optrædende Sangere, Damer og Herrer, kunde vi ikke se meget af deroppe. Naar vi forlod vor Siddeplads og stillede os ved Rækværket akkurat med Front mod Scenen, kunde vi lige overse en lille Halvcirkel, den allerforreste Del af Scenen med Lamperækken og Sufflørkassen. Det hændte jo undertiden, om end ikke ofte, at Solisterne kom saa langt frem, altsaa indenfor vor Synskres.

Simonsen som Wolfram i „Tannhäuser" var en af de faa. Det syntes en af mine Kammerater paa Loftet maatte belønnes. Da Kammersangeren traadte frem og kvad „Sangen til Aftenstjærnen", mumlede min Kollega: „Det er jo Synd for Manden — skal vi ikke heller give ham en Skilling . . ." Og minsandten, om han ikke viklede en Ti-Øre ind i Papir, tog Sigte og smed den ned til Simonsen gennem Hullet som til en anden Lirekassemand i Gaarden. Selvfølgelig ramte den ikke en Gang Scenen.

En eller anden Kammerherre i Parkettet blev vel lyksaliggjort med Ti-Øren. Det var altid til Garderoben.

Egenlig talrigt Besøg var der ikke paa Loftet. Maksimum var en tre-fire Stykker, og det gærne altid de selv samme Stamgæster. Jeg husker en senere Musikdirektør i Provinserne Salomon, og saa den kendte Musiklærer og Særling, Falmer Olsen, der døde for nogle Maaneder siden. Han var paa samme Tid Wagner- og Offenbach-Enthusiast, hvad der i hvert Fald tyder paa virkeligt Frisind og uhildet Flersidighed.

Af kendte Komponister vèd jeg kun at have mødt C. F. E. Horneman paa Loftet. Han kom navnlig til *Mignon*-Opførelserne og udmærkede sig ved ustandseligt at sidde og skælde Ambroise Thomas' Musik Hæder og Ære fra. Han gik endog saa vidt, at han prøvede paa at forklare Teaterchefen — undskyld, jeg mener „Teaterkatten", Overlampepudseren, hvor elendig og forfejlet denne pjankede, franske Roulade-Musik var. Jeg tror dog ikke det lykkedes ham. „Katten" mente i sit Hjærtes Uskyldighed, at han syntes, den saamæn var meget pæn.

Der var ogsaa Aftner, hvor der blev leveret hele Bataljer oppe paa Loftet mellem Wagner-Fanatikerne og Anti-Wagnerianerne, der ved den mindste Anledning kom i Totterne indbyrdes. Vi slog hinanden oven i Hovedet med de store, tykke Partiturer, hvad der var nok saa slemme Vaaben. De fleste af dem var ved Sæsonens Slutning ynkeligt gaaet op i Limningen og led af Rygmarvsskade. Forstaar sig Partiturerne, ikke Kombattanterne.

Den ejendommeligste, om end ikke gemytligste Aften,

jeg oplevede oppe paa Partiturlæsnings-Loftet var dog følgende.

Jægerbruden stod paa Plakaten. Det var min Yndlings-Opera, navnlig dens vidunderlige Orkester-Klange kunde jeg ikke blive ked af at granske, hvorfor jeg da ogsaa denne Aften med mit Partitur under Armen klavrede op paa Loftet. Jeg var ganske alene. Orkestret begyndte . . . hvad i Alverden var det? — Det var jo Ouverturen til *Martha!* — Tak Skæbne! Forestillingen var forandret til *Martha* paa rød Plakat, hvad jeg i Skyndingen aldeles ikke havde lagt Mærke til.

Straks igen klavre ned ad alle de Trin, nu da jeg lige var kommet op ad dem, det gad jeg oprigtig talt ikke. Saa foretrak jeg at lægge mig, saa lang jeg var, paa Bænken med Partituret og min sammenrullede Jakke under Hovedet. Her hvilede jeg for Resten dejligt. Musiken lød dæmpet og indsmigrende op til mig . . . „Den sidste Rose!" . . . ak ja! Jeg tænkte paa Kæresten, den søde Sunna; om lidt kunde jeg jo benytte Tiden her oppe til at skrive et originalt lille Brev til hende, dateret „Loftet i det kgl. Teater". Det havde jeg før gjort. Men først vilde jeg hvile lidt — jeg var saa træt . . . „Sakuntala! Sakuntala! — Sunna, ak ja! Sunna, ak ja . . .!"

Med hendes Navn paa Læberne faldt jeg i en dyb og tryg Søvn -- den frygtelige Hede gjorde naturligvis sit.

Men da jeg omsider vaagnede var alt . . . bælgmørkt, sort som i Graven: Forestillingen forbi — Kronen slukket — Døren lukket — ikke en Kat! Ikke en Gang Teaterkatten. Jeg raabte og kaldte, alt forgæves, belavede mig allerede paa at tilbringe en hyggelig Nat i mørk Arrest

heroppe, da Overlampepudseren endelig blev hidkaldt ved mine høje Raab. Han havde allerede været paa Vej langt ned ad Trapperne og anede ikke, der var en Sjæl i Buret.

Fru Musica holdt dog Haanden over sin Tjener; hun vilde ikke, jeg skulde have den Tort og Forskrækkelse.

V.

HOFTEATRET I BUEGANGENE.

De unges Paradis, det, der fordunklede alt andet, var dog *Hofteatret* i Buegangene, vort eget rigtige Teater, vor privilegerede Scene.

Den vellykkede Opførelse af *Robert og Signe* i Thriges Skole havde tidt og ofte fristet til en Gentagelse eller rettere en Ny-Instudering under større Forhold. Vi var jo vokset ikke saa lidt siden da, i hvert Fald udi egen Indbildning. Efter megen Snakken frem og tilbage resulterede dette da endeligt i, at Stykket efter Artium fik sin egentlige glansfulde Première paa Hofteatret, hvor det i 1879, den 6. December, opførtes som Studenterforestilling med følgende pragtfulde Rollebesætning: Ramprecht var stud. theol. *Fjord,* nu Sognepræst i Søllested paa Fyn, medens Signe, hans Datter, spilledes af *Carsten Ravn.* Han slap ikke saa tidlig ud af Dameklæderne som jeg. Som den højtravende Ridder Robert debuterede stud. philol. *Martinius Nielsen,* medens Bertram spilledes af *Sophus Andersen* (den nuværende Komponist) og Munken af Student *Karl Mantzius.*

Endnu den Dag i Dag maa man have Indtryk af, at denne Rollebesætning virkelig var fremragende. Min gamle

Musik fra Opførelsen i Salen Østergade 15 blev atter gennemset og pudset op paany, men fremfor alt blev den nu instrumenteret for stort Orkester. Jeg var jo nu Musiker *ex professo*, og denne Side af mit Studium interesserede mig i allerhøjeste Grad, selv om jeg ikke tør sige, jeg var trængt synderlig dybt ned i Instrumentationslærens

Hemmeligheder. Jeg gjorde dog, hvad jeg kunde — næsten mer endnu. For jeg sad oppe i Admiralgade i mange sene og anstrængende Nattetimer og instrumenterede *Robert og Signe* i mit Ansigts Sved med flittig Søgen Hjælp hos alle mulige Haandbøger, blandt andet min elskede Ven Berlioz.

Desuden havde jeg med stor Snedighed og virkelig praktisk Sans indrettet Klaveret til at række min manglende Rutine en hjælpende Haand. Det kneb jo navnlig med at huske de mange forskellige Instrumenters Omfang, men saa fandt jeg paa at klistre smaa, forskelligt farvede

Oblater paa Flygelets Tangenter angivende den højeste og den laveste Tone. Hvert Instrument havde sin bestemte Farve: Violinerne var lyseblaa, Bratscherne mørkeblaa, Celloerne violette, Basserne sorte, men Fløjterne var hvide, Trompeterne røde — Valdhornene selvfølgelig grønne. Det gav et aldeles fortrinligt Overblik, naar jeg saa' paa Klaviaturet, og var mig til uvurderlig Nytte. Beliggenhed og Farver prændte sig i den Grad ind i min Bevidsthed, at jeg endnu den Dag i Dag har hele dette Apparat og Farverne i Hovedet og uvilkaarlig instrumenterer derefter.

Det var et mægtigt spændende Øjeblik, da jeg til den første Orkesterprøve stod paa Hofteatrets Dirigentplads, for første Gang i mit Liv med en Taktstok i Haanden og i Spidsen for et virkeligt, levende Menneske-Orkester af rigtige Musikere.

Min Samvittighed var i allerhøjeste Grad urolig og ængstelig. Inde i mig hviskede den ustandseligt: *sæt* nu, man overhovedet ikke *kan* spille efter de Noder, du der med saa megen Omhu og efter saa megen Prøven og Vragen og Studeren har prentet ned i Partitur og Orkesterstemmer? *Sæt* nu, at du alligevel har taget fejl af eller er løbet sur i Bratsch-Nøglen og Horn-Stemningen, i Klarinetternes Skiften eller Trompeternes Omfang . . .! Eller *sæt* nu, man slet ikke kan spille efter de forskellige Slag med Taktstokken, du nu med saa megen Møje har indstuderet der hjemme foran Spejlet! Naar du nu begynder, og Orkestret i god Tro „sætter i" . . . da lyder det hele maaske — sandsynligvis — som trak man tredive Katte i Halen paa én Gang . . . det bliver en Skandale — du

og din Fremtid er blameret ... og dine skønne Musiker-Drømme i al Evighed skrinlagt!

Sveden trillede allerede i stride Strømme ned fra mit mægtige „Polka"-Haar og søgte at naa mit Kæmpe-Slips ... skønt jeg var en tynd og ranglet, lille Spirrevip.

Til alt Held havde jeg gode Kendinge i Orkestret. De smilede nok lidt ad mig, men ogsaa til mig. Sophus Stockmarr nikkede opmuntrende fra Koncertmester-Pladsen, og Louis Hornbeck ved hans Side saa' saa tryg ud, som om selve Gade stod ved Pulten. Thorvald Madsen skulede ganske vist underfundigt med den frygtede, hemmelighedsfulde Bratsch under Hagen, men til Gengæld straalede den glimrende Trompetist Vater og Pavkisten „unge Hartmann" nok saa tillidsfulde og fornøjede ... altsaa!

Jeg slog an og lod Pinden falde til første Slag ... to — tre — otte Takter! Men det gik jo! Jeg aandede op ... det lød jo rigtigt — som virkelig Orkester-Musik! Der var jo ingen Fejl — det stemte! — Og de fulgte mig!! — En varm Blodstrøm skød op til mit tyveaarige Hjærte ... hvor følte jeg mig stolt — og stor — og stærk ... for første Gang egentlig i mit Liv som Mand.

Ouverturen var forbi. Musikerne klappede velvilligt og lo. De fandt det hele morsomt. Stockmarr omfavnede mig og kaldte mig: gamle Dreng! — Naa — det regnede jeg nu ikke for saa meget. Han var min Ven — og Hunderups Kontubernal. Jeg havde saa tidt hjulpet ham at flytte og skubbe bag paa hans Trækvogn, at han maaske nu mente sig forpligtet til at gøre Gengæld og skyde bag paa min Triumfvogn.

Men saa kom Sammenspillet med dem oppe paa Scenen. Og nu kneb det. Først og fremmest morede Orkester-Medlemmerne sig i den Grad over Løjerne paa Teatret, at de glemte at spille — eller de lo saa stærkt og vedholdende, at de ikke *kunde* — navnlig ikke blæse. Jeg erindrer en sortsmudset, ganske ung Fløjtenist — den senere saa kendte og skattede Tusindkunstner, kaldet „Jyde-Petersen" . . . han grinede, som han var betalt for det, mens Taarerne løb ham ned ad Kinderne . . . men med sin bedste Vilje naaede han ikke stort længere end til at spytte i Fløjten.

Selv en saa rutineret og paapasselig Mand som Vater opfattede et Par Gange et *8va basso,* der skulde betegne en særlig dyb Node *under* et System, som et almindeligt *8va* (højere op) over en i Forvejen høj Node *over* næste System, saa Resultatet blev et Par fuldstændig isolerede og vanvittige Trompet-Stød, der vakte Forfærdelse, ja, Panik. En herlig Virkning afstedkom ogsaa Hartmann. En Replik paa Scenen: „Mit Blod, det syder, bruser som Champagne-Vin!" skulde i Orkestret illustreres af det velkendte Forspil til Champagne-Galoppen. Vater satte rigtigt nok i med sit kække: „Tratera — tratera — tratera . . ." — men Knaldet udeblev. Hartmann stod nemlig og fumlede med Apparatet og kunde ikke faa Proppen løs. — Ja, ja da — saa fik det være. Men nu var Hartmann blevet ivrig og arrig og blev ved at staa og mase med „Knaldet", hvoraf Følgen var den, at fem Minutter senere, da ingen mere tænkte paa „Champagnevin" — lød pludselig, under lydløs Stilhed, et fuldstændig meningsløst, sindsforvirret . . . *Knald!* — Denne forsinkede Effekt gjorde

ustyrlig Lykke paa Prøven, og vi benyttede senere Tricket ved selve Forestillingen.

Det samme var Tilfældet med et to Takters, ganske jævnt Forspil til Melodien *Donna é mobile,* som Elskeren havde at synge. Det hele var kun i $^3/_4$ Takt: „*Bum* — da da, *bum* — da — da! Sædvanlig Valse-Rhytme. Der var saamænd ingen Ben i *det,* — men Elskeren og jeg kunde alligevel ikke blive enige om det. Først faldt han ind straks, samtidig med mig og Orkestret, altsaa med Melodien, sunget til Forspillet . . . naturligvis maatte jeg slaa af og bede ham vente de to Takter, før han faldt ind. Elskeren ventede krænket — og blev ved at vente — sagde ikke et Muk, længe efter at de to Takter var forbi, og vi langt inde i Melodien. Men tredje Gang vi tog det om, og de to Takter var gaaet, sagde jeg højt og tydeligt op til ham, saa hele Salen kunde høre det: „Værsgod!" — Og saa gik det.

Men for en Sikkerheds Skyld lavede vi alle disse „tre Gange om", og jeg sagde „Værsgod!" ved selve Opførelsen. Saa var vi i hvert Fald paa den sikre Side. Der er noget, der hedder at gøre en Dyd af Nødvendigheden. Men Publikum jublede over det — for det passede jo ypperligt ind i Rammen.

Samtidig med *Robert og Signe* gik den Aften *Familjetvist* og *Tre for En,* hvor navnlig Martinius glimrede. Han *var* nu ogsaa med sine nitten Aar noget af det elskeligste og mest charmerende, man kunde tænke sig. Ak, hvor mange smaa Københavnerinde-Hjærter bankede ikke allerede da paa Hofteatrets snævre Pladser for den „søde

unge Student", Professor Rasmus Nielsens Brodersøn, der lyste op blandt hele Skaren.

Han var Fransklærer i Melchiors Skole, men vilde til Teatret. Abrahams, der saa ofte var vor Instruktør paa Hofteatret, protegerede ham. Men for Resten troede vi jo alle paa ham. Ikke just fordi han spillede Helten i „Robert og Signe", skøndt han buldrede storartet i den parodiske Rolle, snarere fordi han som Elskeren i *Tre for En* ganske tog Vejret fra alle de nydelige Bachfische i Teatrets Dukkestue-Loge, hvor forøvrigt min egen Brud og min gamle Fader overværede Forestillingen. Men allermest fordi han saa' saa dejlig ud og var saa urokkelig tillidsfuld og frisk, saa smilende sejrsikker. Skulde *han* ikke gemme Marskalsstaven, hvem da?

Og dog diskuterede vi altid syv lange og syv brede om Fremtidens Muligheder. Vi havde ikke som de unge senere noget Bernina, men maatte nøjes med en Øltappers propre Kælder paa Hjørnet af Boldhusgade. Der var Sand paa det hvidskurede Gulv og der lugtede af sure Flasker og Propper. Men den laa saa dejlig nær ved min Ungkarle-Lejlighed i Admiralgade, og saa var der saa herlig billigt. Jeg husker, Martinius og jeg dèr nede en Formiddag diskuterede i over fire Timer om Emnet, hvorvidt han burde gaa hen og blive Skuespiller eller ej. Tilsidst kom jeg til det Resultat, at det sikreste var at lade være — men Martinius var skam ikke saadan til at bremse.

Allermest bedaarende var han, naar han ved Gildet *efter* en saadan Forestilling, midt i Vennekresen, ombølget af Virak, Punch og Tobaksrøg traadte frem og med sin

rørende, sværmeriske Stemme deklamerede de vidunderlige Linjer af Heibergs *Alferne*: „En Aften ensom gik jeg nys — Stjærnerne funkled!"

— Saa skulde han debutere som Aage i *Mester og Lærling* paa Casino. Sangene blev indstuderet, hver evige en, ved det lange Flygel i Admiralgade — endelig lykkedes de — Aftenen kom, og . . . Resten kender man.

Der er løbet meget Vand i Stranden siden da. Vi, der den Gang var tyve, ser med noget andre Øjne paa denne mærkelige Verden Vi fik nok af Hug og Skrammer, den ene blev tør, den anden tyk, nogle blev graa, og andre skaldede. Den unge, kønne Student Nielsen gik sandelig ikke Ram forbi, men alligevel . . . har ikke Navnet Martinius endnu den samme Fanfare-Klang i vore Øren, som den Gang — er der ikke i det, nu som før, det samme Trompet-Signal til et „Avancer"? Det skal siges til hans Ære, at han — trods alt — har den samme klippefaste Tro, som da, men ogsaa det samme varme Hjærte, det samme fine Sind. Han er det, han altid var: en fuldblods Gentleman.

— Men den Gang var han *vor* og *vort* Hofteaters Michael Wiehe.

Blandt de andre Medvirkende var nuværende Valgmenighedspræst Johan Clausen (Broder til Julius Clausen) og Sceneinstruktør Julius Lehmann. Senere hen, ved en Genoptagelse, kom nuværende Sceneinstruktør Poul Nielsen til, Johannes Marer — Skuespilleren og Grafologen — samt Tegnerne Alfred Schmidt og Axel Thiess. Allerede den 14. December s. A. blev nemlig Forestillingen gentaget paa Hofteatret, og det næste Aar (14. Marts) viste

Robert og Signe sig igen sammesteds, denne Gang sammen med *Æventyr paa Fodrejsen.* Samme Aar, d. 3. April, gentoges Forestillingen, „til Fordel for Skuespillerinden, Fru Schiemann", men da paa Folketeatret, i hele Hoffets Nærværelse. Endelig næste Aar igen (1881) gik *Robert og Signe* for sidste Gang over Hofteatrets Scene ved en „Forestilling af Studenter og Kunstnere", sammen med *En Spurv i Tranedans.* Da spillede Poul Nielsen baade Peter Ravn og Robert.

Men min Musik til Stykket øgedes stadig for hver ny Forestilling. Nu var jeg jo i Tidens Løb blevet en hel rutineret Instrumentator og habil Kapelmester. Det maatte jeg da i hvert Fald tro, siden Abrahams for ramme Alvor foreslog mig, jeg skulde tage op til ham paa Folketeatret som Musikdirektør. Det satte Fader sig dog imod; nu skulde jeg først lære noget ordenligt.

Men Noderne til „Robert" blev altid færdige i sidste Øjeblik. Jeg mindes i hvert Fald, at Sophus Andersen og jeg under selve Forestillingen sad i Caroline Mathildes Værelse paa Teatret og skrev Orkesterstemmer af, der skulde bruges samme Aften i tredje Akt. De kom pjaskvaade ned i Orkestret, men blev spillet, og det gik.

Ak ja — de svandt, de glade Ungdomsdage! Hvor elskede vi dog Hofteatret, *vort* Teater, med dets forunderlig blandede Duft af Staldgødning og Støv, Portner-Kaffe og Mug — men først og sidst med dets poetiske Spindelvæv af Kunst og Erotik, der hang i alle dets Krinkelkroge.

Kære, gamle Hofteater — store, prægtige Dukketeater med rigtige, levende Mennesker, som vi saa ædelmodigt

fik Lov at lege med. Min Ungdoms Musa-Tempel med alt dit Mylder af Minder. Jeg lægger en Haandfuld blege Hjærte-Blomster paa din Tærskel nu . . . da det endelig skal være.

Martinius Nielsen.

Halfdan Kjerulf. Niels W. Gade.

VI.

MUSIKFORFATTER OG JOURNALIST.

Ved Juletid 1879 faldt mit Øje paa en Blad-Notits, der interesserede mig i allerhøjeste Grad. Den meddelte, at den bekendte Musikforlægger i Kristiania *Carl Warmuth* fra Nytaar vilde udgive et nyt Maanedsskrift *Nordisk Musik-Tidende*, der i lige Grad skulde varetage Musiklivets Tarv i alle tre nordiske Riger.

Det var jo netop lige noget for mig, der brændte af Begærlighed efter at skrive om Musik.

Men — det vilde naturligvis være haabløst at henvende sig til Udgiveren og uden Forbindelse med ham eller Anbefaling tilbyde sin Tjeneste som Medarbejder, eventuelt som Korrespondent i København, ikke mindst, naar man kun var en grøn ung Fyr paa tyve Aar uden Spor af Navn. . . .

Navn — ? Jo, et Navn havde jeg da, og *det* Navn skulde man næsten synes maatte have nok saa god en Klang i en norsk Musikforlæggers Øren, hvor det gjaldt en Musik-Tidende i Halfdan Kjerulfs Fædreland. Der var blot den

kedelige Omstændighed, at skøndt jeg faktisk var i Familje med, tilhørte samme Slægt, som de norske Kjerulfer, stavede jeg Navnet helt anderledes, nemlig Kiærulff. Nu vidste jeg, Stavemaaden havde været stærkt vaklende i min nærmeste Familje for nogle Generationer tilbage, hvor flere bl. a- stavede sig Kierulf . . . saa, hvorfor ikke?

Som altid i min Nød gik jeg resolut til min bedste Ven, min gamle Fader, forklarede ham Sagen, og spurgte ham rent ud, om han havde noget imod at jeg — om det behøvedes — forandrede mit Navn til Kjerulf, hvad der maaske kunde blive af stor Betydning for mig. Han betænkte sig ikke længe, og hans Svar var som altid frisindet, usnobbet uden et Gran af Bornerthed: „Det maa Du gøre, ganske som Du vil!" — Jeg bad ham yderligere endelig sige mig det rent ud, hvis det saarede ham, mishagede ham eller blot var ham det fjærneste imod. Men jeg fik et rent og skært „Nej, min Dreng — Du er og bliver virkelig min kære Søn og en lige god, ægte Kjærulf, hvad enten du staver dig med *e* eller *æ*, med et eller med to *j*'er."

Min Broder Frederik derimod skumlede frygteligt, og mumlede Ord som Blasfemi og Landsforræderi mellem Tænderne. Men Fader lo, og jeg skrev sjæleglad et slet ikke dumt og meget sirligt Brev til Carl Warmuth i Kristiania, hvori jeg tilbød ham min Tjeneste og for første Gang i mit Liv underskrev mig: Charles *Kjerulf.*

Mit eneste Haab var, at Navne-Fællesskabet med Nordmændenes forgudede Halfdan skulde virke bestikkende. Og — Haabet blev ikke beskæmmet, jeg havde regnet rigtig.

Aldeles omgaaende modtog jeg et overstrømmende og imødekommende Brev fra Warmuth, hvori han med Glæde tog imod mit Tilbud, ja, straks bad mig skrive en større Karakteristik af en dansk Komponist til Bladets Nr. 3. Det første Nummer bragte nemlig Billede og Biografi af Halfdan Kjerulf(!), det næste skulde hylde en svensk Komponist (Ludvig Norman) og det tredje endelig en dansk. Hvad den regelmæssige Korrespondance fra København angik, beklagede han, at den allerede var bortgivet til en anden (Angul Hammerich), men han haabede desuagtet at turde gøre Regning paa mig som stadig og fast Medarbejder.

Jeg dansede naturligvis af Henrykkelse og takkede i mit stille Sind min egen Snedighed for „Bogstav-Forandringen", hvorefter jeg satte mig ned og grundede alvorligt paa, hvilken Komponist jeg skulde vælge til mit Debut-Portræt. Heller ikke det voldte Vanskelighed. Jeg valgte ganske naturligt Heise, som allerede den Gang var mit Sværmeri og Forbillede som Komponist. Hans Svanesang, Operaen „Drot og Marsk", havde gjort et lige saa stærkt Indtryk paa mig som hans altfor tidlige Død kort efter, afvigte Efteraar.

Personligt havde jeg ikke kendt det allermindste til Heise, men nu samlede jeg med næsten overdreven Samvittighedsfuldhed alt, hvad han havde skrevet, hver en Node, han havde udgivet, og fordybede mig med Lidenskab deri. Paa det skrev jeg saa en fjorten Spalter lang Artikel, som blev trykt i Marts-Hæftet med fuldt Navn under (ny Stil), og som virkelig vakte en vis Opsigt, ikke

mindst blandt Heises Venner. Jeg fik saaledes en varm, skriftlig Tak fra Chr. Barnekow.

Samtidig betalte Warmuth udmærket, efter datidige Forhold. Jeg fandt det kongeligt. Han beregnede mig fem Kroner Spalten, hvad der svarede til ti Øre Linjen. Det maatte kaldes fortræffeligt, selv om Linjen jo nok var lidt lang. Jeg var i hvert Fald henrykt og skrev efterhaanden til „Nordisk Musik-Tidende" en hel Række fyldige Karakteristiker af danske Komponister, saa godt som alle dalevende, der virkelig havde Navn.

Til at begynde med voldte min Bogstav-Forandring jo nok lidt Forvirring. Saaledes mødte jeg lige i de Dage Leopold Rosenfeld paa Gaden. Han stansede mig og spurgte: „Har De set sidste Nummer af den norske Musik-Tidende?" — Jo, det havde jeg da. — „Hvad er det for en Kjerulf, der har skrevet den brillante Artikel om Heise deri? Han hedder jo oven i Købet Charles, ligesom De selv — er det en ældre Slægtning — er han norsk?"

Jeg forklarede ham, at det var mig selv, der var Forfatteren. Hans Ansigtsudtryk var pudsigt, egenlig ikke aandfuldt, saa forstenet blev han. Ja, han stammede formelig: „Jamen . . . jamen . . . . kære Ven, De . . . . De staver jo Deres Navn helt anderledes . . . De hedder jo ikke „Kje—rulf" " , . .

„Jo!" afbrød jeg smilende, „paa *norsk* hedder jeg saadan — altid saadan!"

Han rystede paa Hovedet og gik.

Men for Resten blev jeg fra den Dag ved at skrive mig paa den ny Maade, og den fra mig nedstammende Linje vil fremdeles vedblive at gøre det. En Trøst er det

mig, at Slægtens Historiograf ikke har det mindste derimod at indvende. Tværtimod.

Nu da jeg endelig havde faaet Blod paa Tanden, saa' jeg mig om efter andet passende Bytte, og Skæbnen plus min egen Snedighed kom mig snart til Hjælp paany.

Atter var det en Avis, der meddelte Udgivelsen af et Supplement-Bind til Mendels og Reissmanns store tyske Musik-Leksikon, ubetinget det omfangsrigeste, der eksisterer. Jeg fik fat i et Prospekt, hvori Dr. August Reissmann bad sig velvilligst tilstillet mulige Berigtigelser, Rettelser og Tilføjelser til Hovedværket, som saa vilde blive optaget i Supplementet. Ved et omhyggeligt Gennemsyn af Leksikonet viste det sig, at ikke blot Danmark, men hele Skandinavien paa den utroligste Maade var negligeret deri. En Mængde ældre, betydelige Musikere manglede helt, eller de forskellige Data var forkerte. Hvad den samtidige Musik angik, var der ikke taget mindste Hensyn til den.

Jeg skrev uden videre til Dr. Reissmann, gav ham en omtrentlig Fortegnelse over de manglende Artikler og Navne og tilbød ham — uden at forlange Honorar — at samle det manglende Stof og indsende Manuskript til Leksikonet, hvis han vilde bemyndige mig dertil som Værkets Ene-Repræsentant for Skandinavien. Naturligvis undlod jeg ikke at undertegne mig „Medarbejder ved *Nordisk Musik-Tidende*". Her nærede jeg ikke store Forhaabninger til at Navnet Kjerulf, selv stavet paa den rigtige Maade, alene vilde kunne gøre det.

Dr. Reissmann svarede ligesaa hurtigt og imødekommende som Carl Warmuth. Han gik med Glæde ind paa mit Forslag, jeg skulde endda have Tak til. Det tror jeg

— for det var et ret betydeligt Arbejde jeg derved gjorde for ham. Paa den anden Side stod jeg mig udmærket ved at kunne bekendtgøre følgende Opraab i københavnske Blade, i „Nordisk Musik-Tidende“ og hvor jeg ellers mente, det kunde gøre Nytte:

Bemærk.

Da det er blevet mig overdraget at redigere de musikhistoriske og biografiske Artikler for den danske (tildels skandinaviske) Musiks Vedkommende til de Supplementbind, der skal afslutte den nu i Berlin udkommende 2den Udgave af Hermann *Mendels* og Dr. Aug. *Reissmanns Musikalisches Conversations-Lexikon*, bedes mulige Berigtigelser og Tilføjelser, der ønskes optagne i dette Værk, indsendte til mig under Adresse: Admiralgade 17 ¹. Kbhvn. K. snarest muligt, da Trykningen allerede vil blive paabegyndt om ganske kort Tid.

Kjøbenhavn, i Februar 1880.

Charles Kjerulf.

Det kunde ikke være andet end at disse Linjer maatte vække Opsigt i vor lille Musikverden og blive en udmærket, om end ganske uskyldig Reklame for mit Navn og min Person. Den, der regner med den menneskelige Forfængelighed, regner sjælden forkert; det fik jeg at mærke ved denne Lejlighed.

Til de Komponister og Musikere, der hørte under de første Bogstaver, skrev jeg direkte Henvendelser med Anmodning om Oplysninger og Data, og de blev ikke blot beredvilligt og hurtigt meddelt mig, men mange af de

paagældende ja, selv af dem, der endnu ingen Anmodning havde faaet — baade store og smaa Profeter — mødte personlig frem og gjorde min ringe Bolig udi Admiralgade den Ære at aflægge mig en Visit. Den var temmelig sikkert dikteret ligesaa meget af Iver og Omhu for Deres egen Person, som af Nysgærrighed efter at undersøge min paa nærmere Hold, og se, hvad jeg egentlig var for en Størrelse.

Men kendt blev jeg i hvert Fald ved denne Manøvre, kom desuden i Forbindelse med adskillige Mennesker, med hvem jeg havde Interesser fælles. Saaledes den fine og lærde, svenske Musikforfatter, Dr. Adolph Lindgren, Musikanmelder ved *Dagens Nyheter* og Redaktør af *Svensk Musik-Tidning*, hvis Københavner-Korrespondent jeg blev i nogle Aar.

Det samme Hverv tilfaldt mig ogsaa omsider ved Warmuths Blad. Angul Hammerich opgav det snart af Mangel paa Tid, hvorefter det gik over til — min Lærer Leopold Rosenfeld. Han talte ikke noget videre om det til mig, hverken i Timerne eller naar vi mødtes, men jeg fik dog efterhaanden Fornemmelsen af, at vort forskellige Forhold til det norske Blad ligesom begyndte at genere ham. Faktum var det jo, at jeg — Eleven — skrev de store „ledende Spids-Artikler", Biografierne foran i Bladet, sat med Korpus, medens hans — Lærerens — Navn stod under Korrespondancerne med Petit paa Bladets sidste Sider. I Grunden var det naturligvis latterligt, ja, snobbet at bryde sig om sligt, men Rosenfeld var nu én Gang meget sensibel. Det endte da ogsaa med, han kom og bad mig skrive Korrespondancerne til *Nordisk Musik-*

Tidende — „nu, da De alligevel skriver alt det andet", som han udtrykte sig. Som Grund angav han, at det ikke morede ham længere.

Jeg sagde Ja og Tak til, for mig morede det unægtelig.

I Hæftet for Juli og de følgende stod min anden store „Karakteristik" i det norske Blad. Til Model havde jeg denne Gang valgt selve Gade, der da ubestridt var den danske Musiks Stormester, ja, mer end det: en Tonekunstens enevældige Pave i den hellige Stad København. Her regerede han uindskrænket som en russisk Zar.

Med fuld Bevidsthed om Emnets Farlighed men fast besluttet paa at sige Sandheden, den rene Sandhed — hvad der i dette Tilfælde vilde sige det samme som min ærlige, uforfalskede Mening — gik jeg i Gang med Arbejdet: en indgaaende Analyse af den store Mester og hans Kunst. Mangt og meget var selvfølgelig Begejstring og Lov, men der var dog ogsaa — jeg tør sige det med lidt Selvbevidsthed — for første Gang en Del virkelig Kritik, samtidig med at der paa en hel Periode af Gades Produktion anvendtes et Synspunkt og en Maalestok, som jeg paa Forhaand kunde sige mig næppe vilde passe ham. Men modig vilde jeg nu være, og jeg var det. Selvfølgelig under den mest hensynsfulde Form.

Da Artiklen var afsluttet i Bladet, gik jeg om i en temmelig nervøs Stemning. Jeg fornam fra forskellige Sider, at mine Ord og Betragtninger havde vakt Opsigt og diskuteredes — men hvad sagde Gade selv?

Da kom der til mig et Brev fra den unge Axel Gade, Professorens Søn, hvori han fra sin Fader skulde bede

mig aflægge denne et Besøg en Dag, naar det passede mig. Han var at træffe hele næste Uge — fra fem til syv, tror jeg. Det Brev gav mig Hjærtebanken, jeg nægter det ikke. Dette var virkelig spændende. Men selvfølgelig maatte jeg efterkomme Ønsket. Det manglede bare, jeg skulde krybe i Skjul eller fornægte min Mening.

Saa snart det lod sig gøre, gik jeg en Eftermiddag ud i Bredgade, hvor Gade boede i en af de gamle Ejendomme paa højre Side, nogle Huse forbi det nuværende Koncert-Palæ. Det var i et Slags Mezzanin, i hvert Fald var der lavt. Jeg ringede paa — mit Hjærte bankede. Lidt efter røg Døren op, og for mig i Entréen i fuld Belysning stod Gades lille tætte Skikkelse i sorte Kjolebenklæder med nedhængende Seler, nystivet Mansketskjorte og uden Vest. Det stærkt røde, kraftige Ansigt stod grelt til det skinnende hvide Bryst.

„Hvad vil *De?*“ for han mod mig som en Bindehund.

Jeg nævnede beskedent mit Navn og mit Ærinde . . .

„Jamen, jeg er ikke hjemme — jeg kan ikke tage imod!“

Kun som en Undskyldning fremførte jeg, at Professoren havde selv skrevet, at paa denne Tid . . .

„Jamen, Professoren skal ud i Dag,“ sagde han, en lille Kende mildere, „det kan De jo selv se! Kom igen en anden Gang. — Adjøs!“ Og Døren smækkede i.

Det kogte jo nok lidt i mig. Men — Gade var jo allenfals Gade, og jeg vidste, han kunde være grov som en Stud. Nu havde jeg selv faaet Syn for Sagen. Men gøre Visiten om igen? Nej, Tak — saa skulde han da i hvert Fald ogsaa faa Lov at sende Bud endnu en Gang. Og

det gjorde han. Endda med Undskyldning og med Fastsættelse af bestemt Dag og Tid.

Da gik al Ting glat. Jeg blev lukket ind i hans Allerhelligste, i Studerekamret alene med ham. Først fikserede han mig stift:

„Herregud, *saa* ung, og saa . . .!" Fordærvet sagde han ikke, men han mente det sikkert. Saa snakkede han løst om gammelt og nyt, eksaminerede mig i, hvem jeg var, hvad jeg kunde, hvem jeg havde til Lærere . . . han begreb aabenbart ikke, at man overhovedet kunde lære Musik uden et eneste Sted i Verden, paa Københavns Musikkonservatorium, som han stod i Spidsen for.

Med den hyggeligste Elskværdighed passiarede saa han, den gamle Mester, med mig grønne Yngling om sit Liv og sin Musik. „Det er jo helt morsomt at læse, alt det, De dér har skrevet ned om mig og mine Kompositioner, og jeg maa indrømme, at det passer — det meste af det passer, endogsaa forbavsende, overraskende godt. Hvor har De det dog fra, unge Mand? — Hvor har De kunnet læse Dem det til, eller har De maaske gættet Dem det til?" Han smilede og tilføjede med virkeligt Lune: „Ja, for en Gang imellem véd De jo endogsaa meget mer end jeg selv om min Musik — De lægger noget i den og forstaar den paa en Maade, som jeg ikke selv kender til — men det er kønt, og det er klogt, og til syvende og sidst har De maaske dog Ret. — Men hør en Gang . . ." han rykkede Stolen nærmere og sænkede Stemmen ligesom mere fortroligt „De er saa vred over, at „Musikforeningen", der først havde præmieret Ossian-Ouverturen, rent ud nægtede at spille min første Symfoni, ja, smed

mig og den paa Porten, saa jeg maatte sende den til Mendelssohn . . .“

„Ja — er *det* ikke rigtigt, Hr. Professor?“

„Jo, gu' er det rigtigt. De kasserede den infamt . . . med gamle Hartmann i Spidsen — men — hys!“ og han dæmpede Stemmen helt ned til at hviske: „men . . . lad os bare ikke tale om disse gamle Skader, som Schram synger . . . det er ikke værd at rippe op i det nu . . . det burde De . . . saadan have gaaet lidt lettere hen over!“

„Undskyld, Hr. Professor . . . men det var netop mit Maal og min Hensigt da jeg skrev, *ikke* at stikke noget under Stolen, men tværtimod — saa at sige — at tale rent ud af Posen! — Det haaber jeg ogsaa Professoren ellers har lagt Mærke til — og tilgiver mig . . .“

„Selvfølgelig — unge Mand! Det skal De ogsaa have Lov til. For *min* Skyld ingen Allarm — jeg er saamæn ligeglad. Men De ved nok . . . hvad gør man ikke for den kære Husfreds Skyld!?“

Vi skiltes efter tre Kvarters Samtale som rigtig gode Venner. Han tog det hele overlegent og bredt, naturligt og menneskeligt, som en ægte Kunstner. For mig unge Spire var hans Elskværdighed og Smule ironiske Anerkendelse som Regn og Sol.

Men sikkert er det: jeg havde fra det Øjeblik i gamle Gade en trofast Ven og Beskytter. Han kunde være utrolig lunefuld. Den ene Dag gengældte han ikke min ærbødige Hilsen, men saa' hoven paa mig som paa en næsvis Gadedreng. Dagen efter kunde han komme imod mig med aaben Favn, lægge Armen om min Skulder og gaa

og passiare med mig som en Fader med sin Søn. Han kunde være en gruelig Grobian, men han var en stor Kunstner og et helt Menneske.

— Imidlertid er vi nu i Skyndingen kommet helt til Efteraaret 1880. Vi maa i hvert Fald tilbage til Foraaret, til en af de første Dage i April. Da fik jeg nemlig ganske uventet Besøg af Albert Meyer i min Ungkarle-Lejlighed i Admiralgade. Han havde aabenbart noget paa Hjærte, han vilde tale mere intimt med mig om, hvorfor han foretrak at komme til mig i Stedet for at afgøre Tingen paa Sangkonservatoriet, hvor jeg saa at sige kom hver eneste Dag.

Han var ligesom lidt forlegen over sit Ærinde, men endelig rykkede han da ud med Sproget. Han kom egentlig for at bede mig gøre sig en Tjeneste. Han var en god Ven af den bekendte Just M. Cäen, der var Forretningsfører for det lille nye Blad *Dags-Avisen.* Skøndt det knapt havde eksisteret et halvt Aar, havde det brugt et Utal af Musikanmeldere, ja maattet skifte saa at sige hver Maaned.

Som Meyer udtrykte det: de, der kunde Musik, kunde ikke skrive — og de, der kunde skrive, kunde ikke Musik. Nu havde Bladet henvendt sig til Meyer og spurgt, om dog ikke han kunde skaffe det en brugbar Musikanmelder, og — hans Tanke var straks faldet paa mig — jeg havde jo saa let ved at skrive, og jeg var jo saa fiks, og jeg havde jo allerede skrevet denne store Artikel om Heise . . . om jeg ikke kunde have Lyst til i hvert Fald at prøve det? Det var jo ikke store Sager — ingen Livsstilling — ikke noget at bygge paa eller blot gøre

Væsen af — men . . . det kunde maaske dog more mig — og . . . i hvert Tilfælde vilde jeg gøre ham en virkelig Tjeneste dermed.

Han skulde blot vide, hvor mit Hjærte bankede af Fryd, og hvor det kriblede i mine Fingre af Lyst . . . *men* . . . det var jo dette *men* . . . det var ved „Dags-Avisen", og „Dags-Avisen" havde jo faktisk ikke noget fint Navn.

Den muntre lille Københavner-Avis var faktisk startet som et Boulevard-Blad og blev den første Spire til den senere Eftermiddags-Presse, ja, mere end det: Forskolen til hele den senere moderne københavnske Journalistik — men *det* saa jo ingen den Gang. Det blev ganske vist meget læst, men indtog ellers en meget misliebig Stilling. Om privilegeret Agtelse var just ikke Tale. Medarbejderne var fødte „Flabe", og selve Bladet kunde absolut ikke ligge paa noget anstændigt Familjebord. Den øvrige Hovedstads-Presse forsøgte ligefrem at boycotte den lille farlige Konkurrent, forbød blandt andet sine Medarbejdere at spise sammen med „Dags-Avisen"s ved enhver officiel Lejlighed, hvor Pressen var indbudt. Højres humoristiske Blad, „Punch", kaldte altid — ret smagløst — „Dags-Avisen" for „Das-Avisen", og Byens vittige Hoveder fulgte efter.

Egentlig tillokkende — i social Henseende — var det da ikke at blive Medarbejder ved „Dags-Avisen" — det var nærmest som at faa sort Kokarde paa og blive nedsat i de meniges anden Klasse. Men — faa Lejlighed til daglig at skrive om Musik, og faa høre alt . . .!? — Jeg gik sporenstregs til min gamle Fader og forelagde

ham Sagen. Som altid var han med sit lyse Hoved og sin totale Mangel paa Snobberi øjeblikkelig paa den rigtige Side og raadede til. Saa slog *jeg* til. Himmelglad. Avisens stærkt radikale Tendens tiltalte mig ogsaa. For jeg var naturligvis gloende rød.

VII.

FRA „DAGS-AVISEN"S REDAKTION.

Hvor husker jeg den tydelig, den første Dag paa Redaktionskontoret, oppe paa første Sal ved „Trinitatis Kirkeplads", Hofboghandler Priors Ejendom paa Købmagergade, lige ved Rundetaarn, med den lange, smalle Gaard, hvortil alle Redaktionens Vinduer vendte ud. Opgangen var ogsaa ad en Trappe i Gaarden.

Over alt lugtede der syrligt og fadt af Papir og Tryksværte, Møbleringen var tarvelig, men Omgangstonen naturlig, let og munter.

Redaktør var den forholdsvis unge William *Secher*, cand. polit. og Sekretær hos Overpostmesteren, hvilken Stilling han i de kommende politiske Krigs-Aar brat blev berøvet. Det kastede en klædelig lille Martyr-Glorie om hans kønne Hoved. Secher var i det hele taget en meget smuk Mand, heller ikke ubegavet, dog adskilligt mindre begavet, end han selv troede. Men han var elskværdig, af en vis fornem, om end selvbehagelig Art. Han kunde sige store Flovser med den mest intelligente og selvgode Mine.

Som da vi fik vort første Telefon-Apparat paa Redaktionen. Vi skulde naturligvis allesammen prøve det, hvad

der var besværligt nok, for det var ikke let at finde nogen, man kunde telefonere til, blandt de Par hundrede Abonnenter, der udgjorde den første Stamme, og som næsten alle var større Handels-Huse eller Forretninger.

Secher saa' smilende paa Telefonen og sagde paa sin

Nr. 501. Fredag den 16. April. 1880.

Dags-Avisen.

Min første Musik-Anmeldelse.

sædvanlige orakelmæssige Maade: „Ja, jeg indrømmer, det er et overmaade nydeligt Stykke Legetøj, men — tro I mig — nogen virkelig *praktisk* Betydning faar det aldrig!

Mange Aar efter traf jeg inde i en Cigarhandel en Mand, der stod og telefonerede paa det allerivrigste. Det var Secher, der da var Redaktør af „Dannebrog". Jeg kunde ikke dy mig, men ventede, til han var færdig. Saa satte jeg min Mund hen til Sechers Øre og hviskede:

„Hør — synes De alligevel ikke nu, at Legetøjet dèr har faaet en lille Smule praktisk Betydning?"

Han vendte sig hurtigt med rynkede Bryn — men da han opdagede, det var mig, gled et stort Smil hen over hans kønne Ansigt og han mumlede et: „Aa — hold Mund!"

— Secher tog imod mig med aabne Arme og allerede samme Aften, den 15de April 1880, var jeg til min første Koncert for at anmelde. Det var den senere afdøde Operasanger Aage Foss, der gav en Privat-Koncert i Casinos lille Sal.

Paa Vejen fra Casino til Redaktionen gik jeg op paa Kontoret i Grønnegade og satte mig paa min kære, gamle Pult-Plads. Der skrev jeg Anmeldelsen. Den var kun paa ganske faa Linjer, men jeg var meget længe om den. Med stor Betænkelighed og egenlig imponeret af min egen Dristighed betegnede jeg i den nogle Klaverstykker af Neupert som „raffinerede". Jeg satte Mærket *Ces* under den — Nodenavnet *B* for *C*, der tillige var en Forkortelse af mit eget Fornavn — lidet anende, at denne Anmeldelse skulde faa mange, mange hundrede Efterfølgere, ja, tusinder, og at jeg endnu 35 Aar efter skulde bruge det samme Mærke, selv om det kun var som Reserve.

Min Søvn den Nat var meget urolig. Jeg delte i Admiralgade Soveværelse med min Broder Vilhelm, der da var en femten Aar og gik paa Styrmandskursus. Ham kastede jeg ud af Sengen allerede Klokken halvsyv om Morgenen, for at han skulde se efter i Brevkassen udendørs, om „Dags-Avisen" ikke var kommet. Saa spændt

var jeg paa at se min første Anmeldelse paa Tryk. Jeg kan saare godt forstaa, han bandte og svor som den Sømand, han var, over hvert femte Minut at blive vækket paany for paa bare Ben at jages ud paa den kolde Trappegang og se efter Avisen. Først Klokken otte kom den — men da var jeg ogsaa henrykt.

Samme Aften var jeg for første Gang i det kgl. Teater som Opera-Anmelder. Det var et ikke ubetinget heldigt italiensk Ægtepar, Signor og Signorina Campobello, der gav Gæsteroller i „Don Juan", henholdsvis i Titelrollen og som Zerlina. De var i hvert Fald særdeles egnede til at gøre Løjer med. Senere optraadte ogsaa Fru Campobello som Margrethe i „Faust", medens Frederik Brun spillede Titelrollen. Hun var ganske lille og meget svær, saa det var et Syn for Guder i Elskovs-Scenen at se hende omfavne Bruns lange Ben, omtrent ved Knæene. Teatret jublede. Der var nok at skrive muntert om.

Nogle Aftner efter spillede „Violinfeen", Fru Norman-Neruda, den senere Lady Hallé. Min Hjærne har altid været som en Fonograf, der af sig selv optog allehaande Vers og Digte, Viser og Sange, Musik med Tekst og det hele og bevarede det vel. Angaaende Fru Neruda kunde jeg bl. a. en begejstret Ode til hendes Violin, som en eller anden dansk Poet i sin Tid havde skrevet og tilegnet hende. De effektfulde Slutningslinjer:

O! var jeg Nerudas Violin,
og var jeg slet ikke andet —

vendte tilbage i hvert Vers. En yngre, mere realistisk Forfatter fik derved Idéen til en Ode til hendes Bue, og

han lod da, med Tanken henvendt paa Poetens ekstravagante Ønske, sit Digt slutte saaledes:

O! var *han* Nerudas Violin,
og var han slet ikke andet,
og var *jeg* Nerudas Bue myg!
— ej Ønskernes Formaal er blandet —
Du mildeste Gud, hvor han skulde faa Stryg,
Stryg og slet ikke andet!

Disse Vers flettede jeg ind i min Anmeldelse. Det gjorde Lykke baade hos Læserne og min Redaktion. Jeg skrev i hvert Fald ikke kedeligt — og det var Hovedsagen ved „Dags-Avisen".

Secher kom farende til mig og betroede mig, som var det en epokegørende Opdagelse, han havde gjort, at jeg jo absolut maatte kunne skrive om andet i Bladet, end just om Musik — og jeg modsagde ham ikke. Jeg havde desuden Lyst baade til at skrive og til at tjene Penge, saa der var snart ikke det Stof, der var helligt for mig og min Pen. Naar lige undtages, lad os sige: kufiske Mønter, tror jeg nok jeg i Tidens Løb kom til at skrive om alle mulige Emner i „Dags-Avisen".

I Løbet af en Uge var jeg som hjemme i Redaktionen og knæsat af min Chef og Kollegerne.

Første Styrmand af Navn — men af Gavn den egenlige Kaptajn paa Skuden — var Alexander *Cantor*, Jurist, siden Overretssagfører, nu i Aarhus. Han var det gode Hoved, den elegante og smidige, men ogsaa ondskabsfulde Pen, Sjælen i alt, hvad der hed Politik og den, der havde de fleste Idéer. Lidt magelig anlagt var han jo og sikkert altfor lidt ærgærrig, ellers havde han umuligt

kunnet undgaa at komme til at spille en politisk Rolle og tilsidst blive sat paa en særlig betroet Post.

Bladets egenlige Causeur og Humorist, tillige ivrig Teater- og Litteratur-interesseret, var cand. polyt. Bogtrykker Axel *Henriques*, der i Forening med sin Kompagnon, den elskelige, bredtskaarne Bogtrykker O. C. Olsen ejede og trykkede Bladet. Henriques var en stor Charmør, vittig Kronikør og skrap Teater-Anmelder.

En højst ejendommelig Personlighed var Forretningsføreren, den tidligere nævnte Grosserer Just M. Cäen, navnlig kendt fra sin overmaade energiske Opreklameren af det amerikanske Tandmiddel *Zozodont.* Da dette glippede for ham, blev han ansat ved „Dags-Avisen". — Reklamer, Annoncer var hans Speciale. — Derimod havde han ikke Ry for at være nogen synderlig stiv Skribent eller fin Stilist, hvad jeg straks den første Dag fik et lille Begreb om paa Redaktionskontoret.

Cäens mægtig lange, tunge, mosaiske Skikkelse med det halv-skallede, sortkrusede Hoved ludende over et Skrivebord — jeg sad beskeden ved et andet med Ryggen til. Vi var alene i Stuen. Pludselig indledede Forretningsføreren en interesseret Samtale, men i nonchalant Tone:

„Hør De, lille ny Mand derovre . . . det er ogsaa Pokkers med denne moderne Retskrivning, vi absolut skal bruge her ved Bladet! — Kan De ikke sige mig: staver man nu „ligge" med to *k*'er eller to *g*'er?

Unægtelig — jeg blev jo noget forbavset.

Cäen maatte senere gaa fra Bladet. Dog ikke fordi han skrev for daarligt, men snarere fordi han regnede

for godt. Der gik i hvert Fald Sagn om, at han havde givet et stort Gilde, blandt andet for Bladets to Ejere — der selv maatte betale det. For Maden og Vinen havde Cäen „byttet sig til" mod store Gratis-Annoncer i Bladet.

Af andre Medarbejdere var der den unge, højtbegavede Redaktionssekretær *Jansen,* der efter et kort, men lystigt Københavnerliv skød sig i Dyrehaven — den da ukendte, nyopdukkende Kunsthistoriker *Karl Madsen*, Arkitekt *Erik Schiødte*, Forfatteren *Henrik Pontoppidan*, *N. J. Berendsen* („En gammel Pariser"), den senere saa navnkundige *Thomas Graae* (tidligere Politiassistent i Vestindien) samt Reporterne *Chr. Ussing* og *Chr. Heiberg.*

Den sidste var allerede da et stort Stykke af en Original og kom senere til at spille en ejendommelig Rolle som Nyheds-Leverandør *en gros* til det meste af den københavnske Presse. Han var den mærkeligste Blanding af Hæderlighed og Upaalidelighed, havde mange fortræffelige Egenskaber, men desværre ligesaa mange, der gik i modsat Retning.

Da jeg traf ham paa „Dags-Avisen"s Redaktion, kendte jeg ham allerede godt nok, selv om det ikke var personligt, men gennem hans Meriter i Fru Matthieus Pigeskole, som Frøken Sunna udførligt havde berettet mig om.

De var nemlig gaaet ud over samme unge Dame, der jo ledede Skolen under Moderens Sygdom. Hun havde averteret om en øvet Lærer i Naturhistorie, helst en medicinsk Kandidat — og Chr. Heiberg meldte sig under det falske Foregivende, at han var begge Dele. Han foresvindlede yderligere den unge Pige saadanne Personalia,

at hun absolut maatte tro at have med en bekendt Doktor af samme Navn at gøre.

Chr. Heiberg passede sine Naturhistorie-Timer med megen Akkuratesse, slæbte store zoologiske Atlas med paa Skolen og interesserede aabenbart Børnene, der var rolige og optagne af Undervisningen. Illusionen om at være Læge opretholdt han ved at medbringe en kæmpemæssig Forbindtaske med alle mulige Mordinstrumenter i, samtidig med at han anmodede om at maatte gaa et Kvarter før Tiden, da han skulde assistere ved en større Operation paa Hospitalet. Den første Mistanke fik Frøken Matthieu, da hun lagde Mærke til det skrækkelige Dansk „Doktoren" talte: han sagde „kuns" og „inte", var absolut ikke saddelfast i „ligge" og „lægge", „sidde" og „sætte" — og fortalte om „Abekatte" og „Hvalfiske". Saa tog Frøkenen ham alvorligt i Skole, og han maatte indrømme Urigtigheden af sine Foregivender. Han havde kun gjort det, fordi han var fattig og saa forfærdelig gærne vilde have den Plads, som han nok kunde begribe, han ikke fik, uden at pynte paa sine Kvalifikationer. Hvor ondt det end gjorde Frk. Matthieu for Manden, maatte hun straks afskedige ham, da de andre Lærere og Børnene allerede var begyndt at skumle. „Men i og for sig var han saamæn slet ikke nogen daarlig Naturhistorie-Lærer!" tilføjede hun gærne.

Nu var han altsaa havnet ved „Dags-Avisen". Der kendte man ikke noget til ham som Zoolog, derimod hed det sig, det var ham, der i sin Tid som ungt Menneske havde stukket Ild paa „Over Stalden" i Charlottenlund — ganske vist af Vanvare; han logerede dèr. I den An-

ledning var han blevet idømt en enorm Erstatning, — „som han nu betaler af paa" — forklarede Jansen — „men det er meget smaa, maanedlige Afdrag!"

Efter Jansens Død indfandt sig en Dag paa Kontoret en ung, uhyggelig mager og bleg Student med Lorgnet. Han stod uhyre forlegen og gned sin Ryg op ad en Dørstolpe, da han blev præsenteret som vor ny Redaktionssekretær, Hr. Anton *Melbye*.

Senere kom min gamle Ven fra Skolen, Johannes *Buntzen* (nuværende Direktør for et Elektricitets- og Sporvognsselskab i Vancouver) ogsaa indenfor Redaktionens Døre. Han og jeg skrev gærne om Kap.

Men vor meste Morskab havde vi yngre altid med „gamle" Berendsen, som vi allerede da kaldte ham, skøndt han aldeles ikke var saa gammel. Hans Specialitet var at skrive den ugenlige „Pariser-Kronik", som han lavede paa Udklip af franske Blade, men det var dog kun en Afglans af de virkelige Korrespondancer, han sendte fra Paris, naar han, med større eller mindre Mellemrum, opholdt sig ved Seinen. Mest berømt af dem alle var vel nok den, hvor han fortalte om sine Visiter hos tre berømte franske Forfattere paa én Formiddag. Artiklen var skrevet efter følgende Skema: „Jeg (N. J. B.) ringer paa hos Zola, giver mit Kort, bliver indladt, den berømte Forfatter iler mig i Møde: Kære Monsieur Berendsen! . . . Efter nogle Minutters Konversation falder Samtalen paa Alphonse Daudet. Zola tager sit Ur op af Lommen og siger: „Kære Monsieur Berendsen! Jeg faar en Idé. Klokken er lige nu tolv. Det er netop Daudets Modtagelsestid! De skulde tage hen at besøge ham. Au

revoir!" — Jeg ringer paa hos Daudet, giver mit Kort, bliver indladt, den berømte Forfatter iler mig i Møde: Kære Monsieur Berendsen! . . . Efter nogle Minutters Konversation falder Samtalen paa Henri Gréville. . . . „En charmant Dame!" siger Daudet, „men . . . jeg faar en Idé! Klokken er straks halv ét — det er netop Fruens Modtagelsestid. — De skulde tage hen at besøge hende, kære Monsieur Berendsen! Au revoir!" — Jeg ringer paa hos Henri Greville, giver mit Kort, bliver indladt, den berømte Forfatterinde iler mig i Møde: „Kære Monsieur Berendsen!" ... Efter nogle Minutters Forløb falder Talen paa Zola. Fruen ser paa Kamin-Uret og siger: Kære Monsieur Berendsen! Jeg faar en glimrende Idé! De skulde tage hen at besøge Zola — det er netop nu hans Modtagelsestid!" — Da maatte jeg le — og kysse den charmante Frues Hænder: „Madame — sagde jeg — De kan ikke vide, at jeg netop nu lige kommer fra en Visit hos Mesteren!" — „Det var Skade", sagde hun, og vi lo begge!"

For Kopiens fuldstændige Nøjagtighed tør jeg ikke indestaa, men Originalens Hovedtræk var i det væsenlige saaledes.

Hvorom al Ting er: N. J. Berendsen — eller „gamle Nib", som vi kaldte ham — var som skabt til at drive Spas med, fordi han var godmodig, elskværdig og hjælpsom, men samtidig upraktisk og naiv, hidsig og let fornærmet.

Naar vi gemte hans franske Blade var han ulykkelig, men endnu mere, naar han ikke kunde faa sin Skuffe op. Og det hændte regelmæssigt hver Dag. For vi havde fundet en herlig Maade at „fornagle" den paa med et

Søm, saaledes at naar Berendsen kom med sin Nøgle og vilde trække Skuffen ud, modstod den alle hans Kraft-Anstrængelser baade 1 og 2 og 3 og 4 og 5 Gange. Saa opgav han — fortvivlet. Men saa stillede vi i al Hemmelighed „Fornaglingen" i Bero, det vil sige, drejede paa Sømmet, saa Skuffen atter var aaben. Naar saa Berendsen endelig igen bestemte sig til at prøve paany — for sjette Gang — lagde han selvfølgelig atter alle sine Kræfter i Taget — og Skuffen . . . med samt Berendsen selv og alle Papirerne røg langt hen ad Gulvet. Han begreb det ikke. Den Skuffe maatte være forhekset.

Berømt eller rettere berygtet var hans Haandskrift: det saa' ud, som om en Flue først havde haft alle Ben i Blækhuset og saa var faret afsted hen over Papiret. Der gik Sagn om, at der hvert Aar hos O. C. Olsen & Co. blev udtaget en nysankommen ung, uskyldig Typograf-Lærling, hvis sørgelige Lod det blev, at skulle oplæres til at læse og sætte Berendsens Manuskript. Kun den, der fra Barn af og gennem uafbrudt Tradition var opdraget dertil, kunde nemlig overkomme at lære denne Kunst.

Det forhindrede dog ikke, at der ofte stod de frygteligste Trykfejl i Berendsens Artikler. Jeg mindes saaledes en „Pariser-Kronik", hvor der i Manuskriptet gentagne Gange forekom det historiske Udtryk: „fra Liguens og Frondens Tider". Det blev i Bladet til „fra Løgnens og Fandens Tider", hvad der unægtelig virkede noget forvirrende.

N. J. Berendsen rev det meste af Haaret af sit Hoved.

— — Straks efter min Ansættelse ved „Dags-Avisen" hændte følgende:

Blandt de allerførste Noder, jeg fik til Anmeldelse i Bladet, var „Vier Lieder aus Heines „Reisebilder"", med Musik af Wiel-Lange. Det var jo saa sin egen Sag for en Elev offenlig at skulle kritisere sin Lærers Arbejde, men til alt Held var Sangene baade smukke og ejendommelige, saa jeg med bedste Samvittighed kunde sige nogle virkelig kønne og særdeles rosende Ord om dem. Derimod kunde jeg ikke lade være med at give Komponisten „en fin lille Skose", fordi han paa Titelbladet fejlagtigt havde ladet de fire Digte høre til „Reisebillederne", hvad de faktisk ikke gjorde i min store, samlede Udgave af Heines Værker.

Men dette vilde Wiel-Lange minsandten ikke lade sidde paa sig. Han indsendte en skrap Protest til Bladet, hvori han hævdede, at *han* havde Ret, for de paagældende Digte havde oprindelig hørt til „Reisebillederne", men var fra og med anden Udgave taget ud af dem og indsat andet Steds. Forsaavidt havde vi begge Ret, og for Resten var det jo nærmest en Strid om Kejserens Skæg.

Men det morsomme var, at jeg ved samme Lejlighed endelig fik at vide, hvem der havde været min Forgænger som Musikanmelder ved „Dags-Avisen" — en Hemmelighed, man ellers med stor Omhu havde sørget for ikke blev røbet. Det var saamæn ingen andre end — Hr. F. J. Wiel-Lange, min elskede Lærer og Komponisten til „Vier Lieder aus Heines „Reisebilder"". Ham — Læreren — var det altsaa, Redaktionen havde vraget, hvorefter den havde antaget mig — Eleven. Derfra altsaa Taarerne!

Men det var jo dog ogsaa et besynderligt Træf, at jeg ved *Nordisk Musiktidende* skulde afløse Rosenfeld og ved *Dags-Avisen* Wiel-Lange — at jeg begge Steder ligefrem skulde løbe Panden mod mine to Lærere.

De Ring-forlovede (1879).

VIII.

GIFT OG HJEMFAREN.

Sommeren 78 kunde jeg kun faa Dage være sammen med Sunna paa Møllen. Hendes Moder var langtfra helbredet — det blev hun aldrig — men dog saa meget bedre, at hun kunde ligge paa Landet i Hørsholm hele Ferien. Det var rimeligt, hun kun kunde undvære Datteren en Uges Tid. Allerede det var jo meget. Men det sved i mit Hjærte, og den Ferie var ødelagt. Helt usandsynligt er det jo heller ikke, at Fru Matthieu nok samtidig ønskede at holde Datteren og mig saa meget fra hinanden som muligt, især i den farlige Ferie. Den kære Frue vidste jo ikke, at dette virkelig nu var for sent.

Næste Sommer var hun saa meget bedre, at hun kunde følges med Datteren ned paa Møllen. Saa var hun dog i hvert Fald selv ved Haanden.

Sunna og hendes Moder var allerede dernede, før jeg kunde rive mig løs fra mine Pligter herinde. Men endelig slog Befrielsens Time. Med frydefuldt Hjærte dampede jeg til Ringsted. Der boede nu Kusine Emilie, der

imidlertid var blevet gift med Dyrlægen, i en ganske statelig Gaard paa Hovedgaden lige ved Udkørslen af Byen ad Holbæk til. Som de fleste Steder var der ogsaa her kun Stue-Lejligheden og saa Kvist ovenpaa. Men smukt og rummeligt og velhavende var der.

Jeg havde lovet Emilie at besøge hende, før jeg tog videre til Møllen, men hvem beskriver min Forbavselse, da jeg paa Ringsted Banegaard modtoges af hele to unge Damer: Emilie og ... min egen Kæreste. End mere henrykt blev jeg, da jeg erfarede, at ogsaa Sunna var Gæst hos Emilie, havde været der et Par Dage, men først skulde hjem til Møllen igen som i Morgen. „Forhaabenlig havde jeg ikke noget imod at overnatte hos Dyrlægens, saa kunde Sunna og jeg jo følges ad sammen til Møllen næste Dag". Saa snedigt og hyggeligt havde de to Damer vidst at arrangere det hele.

Skøndt Dyrlægen knapt nok gad byde mig Goddag endsige Velkommen og hele Tiden forsøgte at slaa sig til Ridder paa mig, lod jeg mig ikke bringe ud af Ligevægt, men tilbragte en herlig Dag sammen med mine kære to Veninder. Kun gjorde det Sunna og mig saa bitterlig ondt, at se, hvor trist Emilie levede. Hvert eneste Ord, hun og Manden skiftede, om de end var aldrig saa hverdags og intetsigende, de klang som bitter Haan og Spot, som blev de udelukkende sagt for at saare.

Desto mere nød Sunna og jeg vor Lykke — saadan er nu én Gang Menneskenes Børn. Vi havde i den sidste Tid kun set hinanden sjældent og kort i København, og tog nu Oprejsning her, hvor vi i hvert Fald et Døgn igennem havde Skjul og frit Lejde, ja følte Emilies næsten

skinsyge Sympati som et skærmende Værn om vor Kærlighed. Dyrlægen og hans Spydigheder var os kun som Luft.

Da Sengetiden nærmede sig fulgte Emilie os op til vort Logis. Det var to ganske ens Kvistværelser ud til Gaden med hver sin Indgangsdør fra Trappen. Der var ogsaa en Dør imellem Værelserne, men „den er spærret", lo Emilie paa sin underfundige Maade. „Der er et stort Dobbelt-Klædeskab stillet for inde hos Sunna!"

„Det er godt, det samme!" sagde Kæresten med stræng, pædagogisk Mine.

„Ja — vær nu alligevel ikke altfor sikker," fortsatte Emilie, „for Dørene til Trappen kan ikke lukkes — dem har der aldrig været Nøgle til!"

Vi lo alle, men Sunna sagde tørt: „Aa, naar man raaber Gevalt, kan I vel høre det ned!"

Saa blev vi anvist hver sit Værelse. De var begge nette, men spartansk udstyrede. Foran min Seng laa et mægtigt sort Heste-Skind, med Hoved og Hale og Benene strittende ud til alle fire Sider. Det gav et Chok i mig, saa uhyggeligt saa det ud. Emilie lo: „Maa jeg præsentere Præmie-Hingsten *Valdemar Sejr* — ja, nu er han færdig med sine Sejre, men da han levede var han en stor Matador."

Foran Sunnas Seng i det andet Værelse laa det nydeligste Skind af en stor, hvid Angorakat. Ogsaa den blev højtidelig forestillet: „Miss Mimi. — Salig Frøkenen tilhørte det engelske Aristokrati!"

Saa sagde vi gensidig hinanden Godnat, hver med et tændt Stearinlys i Haanden. Emilie gik langsomt ned ad

Trappen, der blev akkurat Tid til endnu et Godnatkys — saa trak Sunna sig tilbage til sin hvide Kat, mens jeg gik ind til min sorte Hest.

Det var det ækleste Bæst af et Dyr, jeg nogensinde havde været sammen med, dette livløse, flade Hylster af den forhen saa stolte Ganger. Der var en kvalm, ram, næsten svag Aadsel-Duft ved det, og, da jeg endelig blev klædt af, var det stygt at sætte sine nøgne Fødder paa.

Jeg skyndte mig i Seng og slukkede Lyset. Men nu blev det først rigtig galt. Et blegt, grønligt Sommernats-Skær strømmede ind gennem det store Kvistvindue — der var intet Rullegardin. Det var som et Genfærd af virkeligt Maaneskin — langt mere fantastisk og spøgelseagtigt. — Som Engtaage faldt det paa det hvidskurede Gulv og paa det væmmelige, store, sorte Dyr, der nu saa ud som om det sagte begyndte at bevæge Ben og Hoved og Hale — som vilde det ganske langsomt men uvægerligt kravle op i Sengen til mig.

Jeg rejste mig over Ende og stirrede med store, vaagne Øjne paa Bæstet. Nej, Helhesten laa nok saa livløs og flad og duftede flaaet som en Hyæne i Bur. Det kriblede ligefrem i Haarrødderne paa mig, og Pande og Nakke var som badet i Sved. Jeg tog en rask Beslutning, vendte Ansigtet mod Væggen, Ryggen til Valdemar Sejr og tænkte af al min Magt paa det sødeste, blødeste lille Katteskind — langhaaret — af en engelsk, aristokratisk Angarokat — — Jeg tænkte paa et Par smaa, nøgne Fødder, plantede i disse snehvide Haar, hvorfra de hoppede op i en snehvid Seng . . .

Og jeg drømte saa fagert om den unge Kvinde, der

slumrede trygt med Hovedet i Puden, faa Skridt fra mig, kun adskilt ved en elendig Bræddevæg og en dum Dør med et taabeligt Skab for, et dobbelt taabeligt Klædeskab.

Væggen var saa tynd, Brædderne saa usle, at jeg ligefrem kunde høre hende drage Aande derinde, stille og regelmæssigt, som Alferne hos Bellman, da „Ulla laa i Sengen og sov“ og

> . . . med et Krøllejærn sad to
> ved Skorstensildens Lue,
> pustede og græd og lo
> og hosted og fik Snue.

Ak, hendes næppe hørlige Aandedrag pustede til min stakkels Elskovs-Lue, som hine smaa Amoriner med deres Dukke-Puster fik Skorstens-Ilden hos Ulla til at flamme.

Det hvide, snehvide Katteskind! Ja, hvem der kunde sætte sine Fødder paa det, bøje sig frem og lytte til dette Aandedræt . . . du milde Himmel, hvor dumt er dog ikke al Ting indrettet her i denne den dummeste af alle Verdener. Her er jeg, og der er hun. Jeg behøver blot at lukke den Dør op — gaa fire Skridt henad Gangen — og lukke endnu en Dør op — saa er jeg hos min Hjærtenskær, hos det snehvide Angoraskind . . . Jeg sidder allerede paa Sengekanten — mine bare Fødder berører Hestehuden . . . da rejser Bæstet sig pludselig op fra Gulvet — i al sin Vælde — den mægtige stolte, sorte Hingst staar paa Bagbenene som det flotteste Dressur-Nummer i en Cirkus . . . hør, hvor den pruster — Halen fejer — Næseboerne damper — Øjnene lyner — og Forbenenes skinnende Hove famler i Luften ligeover mit Hoved, som vilde de knuse det . . . Hør, nu vrinsker den! Jeg flygter

ud af Døren, kun et Par Skridt, saa Haanden paa Laasen af den anden Dør ... jeg maa søge Tilflugt hos det hvide Skind, men jeg tøver et Sekund ...

I samme nu et Tordenskrald — som om Lynet slog ned — det skralder og ramler, ramler og skralder ... jeg kommer til mig selv — det er jo Trommen, der gaar — nede paa Gaden — æventyrlige, dundrende Trommehvirvler — Klokken klemter — Mennesker raaber ... Træsko klaprer henover Stenbro ...

Døren gaar op — og paa bare Fødder i lang Natkjole staar Sunna rædselsslagen med Lys i Haanden — hendes Øjne bliver endnu mere runde og rædde, da hun ser mig staa Skildvagt udenfor hendes Dør i tilsvarende Kostyme. Emilie kommer farende op af Trappen, ogsaa i Negligé med Lys i Haanden.

Nu løses Gaaden: der er Ildløs i Gaden, det brænder henne hos Bageren paa Hjørnet, derfor hele Hurlumheien. Vi klæder os paa, maa jo med til Ildløs. Men min Hjærne bliver ved at tumle med det ene Problem: stod du paa Gangen udenfor Døren, før den forbistrede Brandtromme allarmerede? Eller var det i Virkeligheden den, der vækkede dig og fik dig til søvndrukken at fare ud paa Gangen?

For det havde dog sin Interesse bestemt at vide, hvad der var Drøm, og hvad der var Virkelighed.

Vi saa Bagerens Hus brænde ned til Grunden og Butikens Indhold gaa af som varmt Brød til Byens Ungdom. Det hele varede kun en halv Time. Saa gik vi tilbage, sagde igen Godnat, gik igen op paa Kvisten; men denne Gang fulgte Emilie os ikke. Nu var vi jo kendt.

Spøgeriet med Hesten havde jeg fortalt Sunna. Da vi nu skulde sige Godnat i Halvmørket deroppe, kunde jeg ikke holde et hjærteligt Suk tilbage: „Ak! hvem der nu ikke skulde ind igen til det væmmelige Dyr!“ — Jeg havde den dybeste Medlidenhed med mig selv. Og dog fik jeg ingen Grund til at klage.

Jeg drømte i hvert Fald, jeg slap for Bæstet og tilbragte Resten af Natten paa et dejligt, hvidt Angoraskind for Foden af min elskedes Seng — ganske som Prinsen i Æventyret.

— — Saa tog vi til Møllen næste Dag. Som Timer ilede de skønne Uger. Jeg syntes, jeg kunde mærke, mine Aktier var steget hos den syge Fru Matthieu. Selvfølgelig gjorde jeg mig al mulig Umage for at tækkes hende, og til Trods for hendes Utilnærmelighed, som Sygdommen næppe havde gjort mindre, tror jeg nok, jeg Dag for Dag gjorde Fremskridt i hendes Bevaagenhed. Det skulde ogsaa snart vise sig, vi havde den behov.

Inden vi rejste, blev der fra Møllen arrangeret en stor fælles Skovtur til Lejre. Vi var flere Familjer fra Merløse, baade Jens Christophersens med Tekla og Doris fra Store Kongensgade, Christian Schnack . . . et helt imponerende Vogntog af gamle og unge. Kun Fru Matthieu blev hjemme, hun taalte ikke saa mange Strabadser.

Dagen gik fornøjeligt, ikke mindst for os unge. Kun Feriens snare Slutning og den forestaaende Hjemrejse blandede sin bittre Vemod i Glæden.

Vi sad henad Aften om et mægtigt Bord under aaben Himmel ved Ledreborg. Der blev snakket og spist af bedste Evne. Kun Sunna og jeg holdt i Smug hinanden

i Haanden under Dugen, som kunde vi derved forhindre Tiden i at flygte.

Da rejser mod Bordets Slutning den gamle, stilfærdige Møller sig op og begynder at holde Tale. Han vilde benytte Lejligheden, sagde han, hvor saa mange gode Venner fra Merløse var samlet til at deklarere Forbindelsen mellem to unge Mennesker, hvis Hjærter netop havde fundet hinanden i Merløse, og som vi allesammen kender og holder saa meget af ... kort og godt, det unge, forlovede Pars, Sunnas og Charles' Skaal, og de bedste, hjærteligste Ønsker for deres Fremtid!

Kun to blev forbavsede, ja, som himmelfaldne: Sunna og jeg. De andre syntes, det var den naturligste Ting af Verden. For os var det den rene Overrumpling — vi var maalløse. — Hvorfor den stille, melankolske Møller gjorde det — hvordan han pludselig var faldet paa denne Idé? Jeg vèd det ikke — fik det aldrig nogensinde at vide. Han syntes vel bare, nu havde det varet længe nok.

Men det var et *fait accompli.* Der var for os kun dette ene: at gøre gode Miner til slet Spil.

Den næste Dag maatte vi bekende vor Synd for Sunnas Moder. Hun tog det forstandigt, som en Skæbne, hun maatte finde sig i, og var grumme sød og elskværdig mod mig. Men egenlig henrykt tror jeg ikke hun var. Det var maaske ogsaa nok for meget at forlange.

Jeg selv skrev straks til Fader og Moder og fortalte det hele. For dem var det heller ingen Overraskelse, og da vi et Par Dage efter kom til Hovedstaden, blev Sunna med aabne Arme modtaget i Hjemmet i Grønnegade.

Fru Matthieu og Skolen flyttede tilbage til Fiolstræde

igen, men denne Gang til Nr. 7, den gamle Wondsild'ske Brænderigaard. Paa første Salen dèr tilbragte jeg og min Kæreste — min officielle Forlovede for hele Verden — Aften efter Aften, naar Dagens Slid og Arbejde var endt. Nu behøvedes ingen Forstillelse og intet Skjul mere. Det føltes afgjort som en Lettelse.

Men Familje og Venner og Bekendte, der fik Forlovelseskortet tilsendt, rystede særdeles betænkeligt paa Hovedet. Hvad skulde det dog føre til? Han var jo intet — ikke en Gang saa meget, eller saa lidt, som „noget paa et Kontor" — bogstavelig talt kun . . . Lokker og Slips. Ogsaa korporlig talt. Og sart og svagelig saa' han tilmed ud — saa smal over Brystet og denne Mælk- og Blods-Teint . . . han dør saamænd nok af Brystsyge om et Par Aar — den stakkels Pige!

Men vi satte Ringe paa hinandens Guldbrand. Jeg købte min paa Kredit hos „Guldpeter" i Gothersgade, det vil sige, jeg underviste den af med mange „Timer" i Sang og Spil til ham og Søsteren. Det havde jeg ogsaa maattet gøre med de andre Gaver til Sunna: Pilen og Medaljonen.

For Resten følte vi os saa glade og fri som Fugle, sled om Dagen, hver med sit, og morede os om Aftnen. Navnlig med at danse. Vi elskede begge to at danse. Indtil Raseri. Da Sunna var lille Pige havde der endogsaa en Overgang været Tale om, hun skulde til Balletten, saa yndefuldt dansede hun, og saa lidenskabeligt tilbad hun det.

Blandt vore Danseballer staar et i „Boldklubben" for mit Minde i særlig Glans. Sunna var Grækerinde, i en dejlig Dragt, tegnet til hende af hendes Onkel, Arkitekt Brinkopf. Jeg selv havde for Løjers Skyld — dog blot

inden tolv — faaet et Tilbagefald til min gamle Dame-Periode og iført mig et blaat, kvindeligt Page-Kostyme. Det tilhørte saamænd den unge, nydelige Agnes Hou, nu Fru Albert Helsengreen. Jeg kørte lige ud paa Casino og krøb i det, som det var — ja, det lyder som et Æventyr. Jeg saa' i hvert Fald saa godt ud i det og illuderede saa stærkt, at jeg narrede en gammel Connaisseur som Balduin Dahl, der dirigerede Orkestret. Med Maske for sprang jeg op paa en Stol og omfavnede Dirigenten. En af Musikerne udkrammede sin Visdom og paastod, jeg blot var en forklædt Yngling. Men Balduin snoede sin spidse Moustache og mente, det havde han vel nok bedre Forstand paa. Han vidste ovenikøbet, hvad jeg var for en Kvinde. Saa væddede jeg en Flaske Champagne med ham om, at han ikke kendte mig. Og den tabte han jo med Glans efter Demaskeringen.

Men saa skyndte jeg mig ogsaa ned i Garderoben og blev Mandfolk igen: en gloende, ildrød Mefistofeles.

— — I to Aar havde vi været hemmeligt forlovede. Vi var begge enige om, at vi ikke gærne skulde være saa længe ringforlovede. Vi længtes efter at sætte Foden under eget Bord, hvor letsindigt det end lød, og vi begyndte begge at samle paa „Indtægter" som rene Gniere. Sunna havde jo sin Gage som Lærerinde paa Skolen, jeg overtog desuden Sangtimerne dèr og hos Frk. Borup i „Helvede" og i Teilmanns Borgerskole paa Vesterbro. Saa samlede jeg paa Sangforeninger, hvor jeg dirigerede Mandskor eller akkompagnerede, ligefra „Arion" til „Fremskridtsklubben", fra „Boghandlermedhjælperne" til „Tømmersvendene". Og saa havde jeg mine tre „allerstørste" Ind-

tægtskilder: „Albert Meyers Sangkonservatorium", hvor jeg underviste fra tidlig Morgen til Aften silde — „Dags-Avisen", hvor jeg for hver Maaned skrev mere og mere, saa Indtægten stadig steg, — samt „Nordisk Musiktidende", hvor mine Studier over danske Komponister beredvilligt blev ombyttet med klingende Guld.

Vi sad om Aftnen og lagde Tal sammen og regnede ud. Og vi syntes, alt var saare vel.

Saa kom den Dag, da vi maatte gøre Alvor af det og i Praksis forsøge at faa det til at stemme. Da næste Sommer, 1880, Fru Matthieu og Sunna ved Feriens Begyndelse drog til Merløse Mølle, var det en Aftale mellem os, at jeg blev tilbage i Byen og ordnede alt saaledes, at Bryllup kunde holdes inden Feriens Slutning og Sunna drage ind paa Skolen som velmeriteret Frue.

Lidt bleg om Næbbet og ikke just overlegen betroede jeg mig en Morgen tidlig til Fader og Moder. Hun sad endnu oprejst i Sengen, straalende ungdommelig. Jeg satte mig paa min gamle Plads som Dreng ved hendes Side, tog hendes Haand i min ene og gav min gamle Fader den anden. Saa kom Bekendelsen og Planerne og det hele og ... alt var som det skulde være. Med sit uimodstaaelige, hjærtevindende Smil saa' Fader kærligt paa Moder, lagde den ene Haand paa min Skulder og strøg mig over Haaret med den anden. Saa sagde han med sin blide Stemme:

„Min kære Dreng — du er og bliver en ægte Kjerulf i dette som i alt andet. Min Tilladelse til at gifte dig har du selvfølgelig. Naar blot I holder af hinanden, vil det altsammen gaa. Men det ved jeg, I gør. Det har baade

Moder og jeg for længe siden set. Men *du* maatte jo tale. Jeg er slet ikke bange for jer to. *I* bliver nok lykkelige. Men ... du vil blive spændt haardt for, min Dreng — meget haardt! — Naa, det er nu heller ikke det værste, der kan hænde En — og Kjerulf'er har før vist, de forstod at lægge Ryg til!"

— — Saa blev der løst Kongebrev, og Brylluppet stod den 14de August .., i Grønnegade Nr. 1 — i selve „Salen". Det var Moders Ønske. Sunnas kære gamle Dansklærer fra Skolen, Pastor Mohr, forrettede Vielsen. Som Alter fungerede mit elskede Klaver, som Fader egenhændigt havde dekoreret med Sølvstagerne og Potteplanterne, ganske som naar Hjørnevinduet blev illumineret. Kun at denne Gang hverken Frederik den syvende eller Thorvaldsen selv dannede Midtpunktet i Dekorationen, men derimod hans dejlige Kristus-Figur.

Til Stede var kun Sunnas gamle Bedstefader, min Fader, de to syge Svigermødre, mine Søskende, Frk. Borup og Onkel Hans fra Møllen. Vi spiste bagefter Middag i mit Barndomshjem. Baade Fader og Bedstefader Meyer havde skrevet Sange til de unges Ære.

— — Saa drog vi ind i vort nye Hjem, Fiolstræde 24, ligeoverfor Skolen i Nummer syv. Sunna maatte jo have det lidt nemt. Der var paa anden Sal tre jævngode Værelser, to til Gaden, et til Gaarden, møbleret net, men prunkløst med mine gamle Ungkarlemøbler fra Admiralgade, fuldstændiggjort med nyere Indkøb, væsenlig fra Andreasen i Skindergade, der ikke var dyr. I Spisestuen fungerede det gamle kriminelle Spillebord, der saa daarligt havde gemt paa „det nittende Aarhundrede". Men det

lange Flygel maatte jeg bytte med et opretstaaende Klaver, for hele Lejligheden var ikke paa nogen Led lang nok til det.

I det allerhelligste, Soveværelset, laa min beskedne Morgengave foran Sunnas Seng: et snehvidt Angorakatte-Skind.

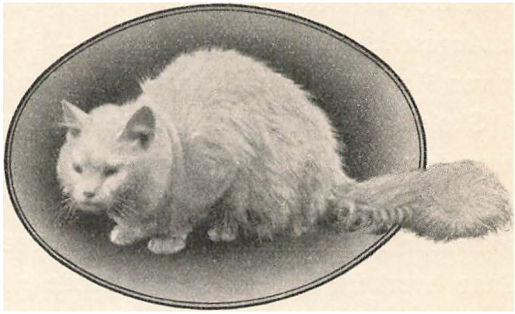

INDHOLD.

BARNDOMSHJEMMET.

Side

I. De Kjær-Ulve fra Vendsyssel 7
II. Grønnegade og Gammelmønt 14
III. Mine Forældre 26
IV. Fra Nr. 14 til Nr. 1 36
V. Et lykkeligt Hjem 45
VI. Slægt og Venner 56
VII. Søn- Fest- og Fødselsdage 65
VIII. Vinter-Gilder og Sommer-Glæder 77
IX. Poetiske og musikalske Anfægtelser 91
X. Moders Sygdom 99

PAA SKOLEBÆNKEN OG I FERIEN.

I. Mariboes Skole og dens Lærere 103
II. Blandt Kammerater 113
III. Drengestreger og Spilopper 120
IV. Skoleblade og andre Allotria 127
V. Hvorledes det gik hjemme 136
VI. Merløse Mølle pr. Ringsted 142
VII. Paa Hjørnet af store Kongensgade 158
VIII. Cherubino 171

I LABANSALDEREN.

I. Revolutions-Klubben 182
II. Hans Riber & Co. 194
III. Levemænd udenfor Skoletiden 206
IV. Sværmeri en bloc, Erotik i Flok 212

Side
V. Under Overlærer blandt Dilettanter 222
VI. De svajed og svinged de grønne Ranker 233
VII. Sunna 247
VIII. Mit Hjærte og min Lyre 265

TIDLIG MODEN.

I. Konservatoriet bag Kirken 282
II. Hemmelig forlovet 295
III. Mit Ungkarlehjem i Admiralgade 308
IV. I Lære hos Fru Musica 315
V. Hofteatret i Buegangene 325
VI. Musikforfatter og Journalist 335
VII. Fra Dags-Avisens Redaktion 349
VIII. Gift og hjemfaren 362

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL

NORDISK FORLAG

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET